

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

“ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ
ΑΝΗΛΙΚΩΝ”

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:
ΡΕΖΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΣΚΑΡΜΟΥΤΣΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ
ΤΣΑΜΠΟΥΡΗ ΘΕΟΔΩΡΑ

ΠΑΤΡΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2004.

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

3500

*“Ευχαριστούμε θερμά,
την καθηγήτριά μας κ. Ρέζου Μαρία,
για την βοήθειά της, καθώς επίσης και τους
γονείς μας για την υποστήριξή τους”*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Α. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	1
Β. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Α. ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	7
Β. ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	9
Γ. ΕΝΝΟΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ.....	10
Δ. ΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΜΙΣΘΩΤΟΙ.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Α. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ.....	13
Β. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ.....	13
Γ. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.....	13
Δ. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	15
Ε. ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	16
ΣΤ. Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	24
Ζ. ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.....	25
Η. Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ.....	41
Θ. Η ΚΡΥΦΗ ΠΛΗΓΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΡΝΕΙΑΣ.....	45
Ι. ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ.....	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Α. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ - Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.....	52
Β. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ.....	62

Γ. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	65
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Α. Η ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ.....	88
Β. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.....	89
Γ. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.....	91
Δ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ.....	92
Ε. ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ UNICEF ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ.....	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Α. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ.....	98
Β. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	105

<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>	110
-----------------------------	-----

<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	111
---------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΕΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το θέμα της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης παρουσιάζεται οξύ και ενδιαφέρον. Σε μια κοινωνία ταχύτητας και απαιτήσεων όπως είναι η σημερινή κοινωνία, μικρά παιδάκια από την ηλικία των 6 χρόνων- ίσως και μικρότερα- αναγκάζονται να εργαστούν. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι να έρχονται από πολύ νωρίς σε επαφή με ένα σύστημα και μια αγορά εργασίας, που τα κύρια χαρακτηριστικά τους είναι η εκμετάλλευση, η αδικία και η ανισότητα. Δεκάδες συζητήσεις και συνδιασκέψεις έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα οι οποίες συμφωνούν στο εξής:

Το φαινόμενο της παιδικής εργασίας προσβάλλει τον ανθρώπινο πολιτισμό και είναι προϊόν ενός φαύλου κύκλου οικονομικής και κοινωνικής στέρησης. Η οικονομική και κοινωνική στέρηση αναπόσπαστα οδηγεί σε υψηλά ποσοστά φτώχειας η οποία με τη σειρά της ευθύνεται για την έλλειψη εκπαίδευσης, για τα υψηλά ποσοστά θνησιμότητας κλπ.. Στις χώρες όπου επικρατεί αυτή η κατάσταση παρατηρείται μεγάλη αύξηση του πληθυσμού (π.χ. χώρες του τρίτου κόσμου) που οδηγεί στη συνεχή διεύρυνση του αριθμού των φτωχών και καταλήγει στη διαίωνιση της παιδικής εργασίας. *(Κάρολ Μπελάμυ, από την περίληψη τύπου της Έκθεσης για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997)*

Οι μελετητές της εργασίας αυτής αποφάσισαν να ασχοληθούν με το θέμα «παιδική εργασία» και το πώς αυτή προστατεύεται, με την έννοια της εκμετάλλευσης της παιδικής δύναμης σε εργασίες επικίνδυνες για την σωματική, ψυχική και κοινωνική ανάπτυξη των μικρών παιδιών.

Βέβαια πρέπει να αναφερθεί ότι, είναι αναγκάσιος ο διαχωρισμός ανάμεσα στην απαράδεκτη παιδική εργασία-εκμετάλλευση και στην ωφέλιμη εργασία που όχι μόνο δεν

βλάπτει την ανάπτυξη του παιδιού αλλά βοηθάει στην σωστή εξέλιξή του.

Η UNICEF πιστεύει ότι η παιδική εργασία είναι μορφή εκμετάλλευσης αν περιλαμβάνει :

- Πλήρη απασχόληση σε πολύ νεαρή ηλικία,
- Πολλές εργάσιμες ώρες,
- Εργασία στην οποία απαιτείται υπερβολική φυσική, κοινωνική και ψυχολογική προσπάθεια,
- Εργασία και ζωή στους δρόμους, σε άσχημες συνθήκες,
- Ανεπαρκή αμοιβή,
- Υπερβολική ευθύνη,
- Εργασία που αποτρέπει την πρόσβαση στην εκπαίδευση,
- Εργασία που προσβάλλει την αξιοπρέπεια και αυτοεκτίμηση των παιδιών όπως η σκλαβιά, η δουλεία και η σεξουαλική εκμετάλλευση,
- Εργασία αποτρεπτική για την πλήρη κοινωνική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

Για το ίδιο θέμα ο Τζών Χόλτ (1989) αναφέρεται στη ωφέλιμη εργασία η οποία μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας υγιούς προσωπικότητας. Αναλυτικότερα ο συγγραφέας λέει ότι υπάρχουν πολλοί και διάφοροι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά θα επιθυμούσαν να εργαστούν και για τους οποίους θα ήταν ωφέλιμο κάτι τέτοιο. Καταρχήν τα παιδιά χρειάζονται ή θέλουν τα χρήματα που μπορούν να κερδίσουν για να αγοράσουν ότι θέλουν ή για να κάνουν αποταμίευση για το μέλλον. Η εργασία είναι κάτι καινούριο και περιπετειώδες, συνάμα αποτελεί ένα άλλο τρόπο εξερεύνησης του κόσμου. Επιπλέον η εργασία ανήκει στον μυστηριώδη κόσμο των ενηλίκων που εργάζονται στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους. Όταν ένα παιδί έχει την ευκαιρία να δουλέψει μαζί τους, γνωρίζει μια νέα πλευρά τους και αντιλαμβάνεται ένα μέρος του κόσμου τους. Παράλληλα παίρνει μια ιδέα για το δικό του μέλλον. Σύμφωνα πάντα με τον ίδιο τον συγγραφέα

όταν το παιδί αναλαμβάνει να εργαστεί δημιουργεί μια διαφορετική σχέση με τους ενήλικους. Αυτό συμβαίνει γιατί μέχρι εκείνη την στιγμή η μοναδική σχέση που γνώριζε ήταν μια σχέση στην οποία έμαθε να το θεωρούν ανεύθυνο και εξαρτημένο. Οι ενήλικες το φρόντιζαν και ανησυχούσαν για αυτό. Όμως δεν μπορούσε να επιβάλλει το παιδί τη δική του θέληση και να αντισταθεί στους ισχυρισμούς τους. Η εργασία απαιτεί και δοκιμάζει στην πράξη τη δύναμη και τις ικανότητες του παιδιού. Όταν το παιδί αναλαμβάνει κάποιες δουλειές μέσα στο σπίτι για παράδειγμα, νιώθει ικανό και υπεύθυνο. Αισθάνεται ότι μπορεί να προσφέρει μέσα στα πλαίσια της οικογένειάς του και συνειδητοποιεί τις ικανότητές του. Κατά τον Τζών Χόλτ το είδος αυτό της εργασίας δεν έχει καμία σχέση με την παιδική εκμετάλλευση και αυτό γιατί τα παιδιά δεν είναι αναγκασμένα να δουλεύουν αλλά το επιλέγουν μόνα τους. Ο συγγραφέας καταλήγει λέγοντας ότι αυτή η μορφή της εργασίας ενισχύει την ανάπτυξη μιας υγιούς και ισορροπημένης προσωπικότητας, η οποία είναι ικανή να αντιμετωπίσει κάθε δυσκολία και εμπόδιο στα κακοτράχηλα μονοπάτια της ζωής. *(Τζων Χόλτ, «Οι ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών», εκδόσεις Κατσαντώνη, Αθήνα 1989)*

Αν και πολυσυζητημένο το θέμα της εκμετάλλευσης της παιδικής εργασίας, δεν έχει γίνει μέχρι τώρα σχεδόν καμία πετυχημένη προσπάθεια για την εξάλειψή της. Αντίθετα ο αριθμός των μικρών βιοπαλαιστών αυξάνεται με ανησυχητικούς ρυθμούς παγκοσμίως, ενώ ενδέχεται αυτή η τάση να συνδέεται με τη θέληση των εργοδοτών και των κυβερνήσεων να μειώσουν το κόστος εργασίας χρησιμοποιώντας την φτηνή παιδική εργατική δύναμη. Κανείς δεν μπορεί να μιλήσει με σιγουριά για τον ακριβή αριθμό των παιδιών που εργάζονται σε ολόκληρο κόσμο. Πολλές χώρες δεν διαθέτουν στατιστικά στοιχεία για την παιδική εργασία με το σκεπτικό ότι κάτι το οποίο υποτίθεται δεν υπάρχει, δεν μπορεί να περιλαμβάνεται στα επίσημα στοιχεία. Όμως ακόμη και αυτές οι χώρες που προσπαθούν να συλλέξουν στοιχεία αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες αφού η παιδική εργασία είναι «αόρατη» κινούμενη στο χώρο της παραοικονομίας, στις

οικιακές υπηρεσίες, στο σπίτι και στους αγρούς. Οι δυσκολίες στη συλλογή δικαιολογούν και τις διαφορές στις εκτιμήσεις. *(Από δήλωση της Κάρολ Μπέλαμυ, εκτελεστικής διευθύντριας της UNICEF).*

Σύμφωνα με άρθρο της Γαλλικής Επιτροπής της UNICEF το οποίο βασίζεται σε στοιχεία από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και έχει δημοσιευθεί στο περιοδικό «ΚΟΣΜΟΣ» της Ελληνικής Επιτροπής της UNICEF ο αριθμός των εργαζόμενων παιδιών φτάνει τα 250 εκατομμύρια σε ολόκληρο τον κόσμο. Την πρωτιά φαίνεται να κατέχει η Ασία, ακολουθεί η Αφρική και η Λατινική Αμερική. Στις Ηνωμένες Πολιτείες το ποσοστό των εργαζόμενων παιδιών φτάνει τα 5,5 εκατομμύρια ενώ στο Παρίσι 1.600.000 ώρες εργασίας προέρχονται από παιδική εργασία. Σύμφωνα με άρθρο της Ελληνικής Επιτροπής Συνεργασίας με τη UNICEF στην Ελλάδα, ο αριθμός των παιδιών που εγκαταλείπουν το σχολείο για να εργαστούν φτάνει τις 15.000. Τα παιδιά αυτά ανήκουν σε οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες, αναλφάβητους και πρόσφυγες. *(περιοδικό «ΚΟΣΜΟΣ», τεύχος 27, 1996).*

Τα εργαζόμενα παιδιά ασχολούνται κυρίως σε αγροτικές εργασίες, σε εργοστάσια, σε σπίτια ως οικιακοί βοηθοί ή στους δρόμους. Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 διακρίνει τους εξής τύπους εργασίας : οικιακοί βοηθοί, σκλαβιά και δουλεία, εμπορική και σεξουαλική εκμετάλλευση, βιομηχανία και φυτείες, δουλειά στον δρόμο. Η πρώιμη εργασία επηρεάζει πολλούς τομείς της ανάπτυξης όπως : η φυσική ανάπτυξη (περιλαμβάνει όλα τα θέματα υγείας, την δύναμη, την όραση και την ακοή), η γνωστική ανάπτυξη (περιλαμβάνει την ανάγνωση, την αριθμητική και την απόκτηση της αναγκαίας γνώσης για μια ομαλή ζωή), η συναισθηματική ανάπτυξη (περιλαμβάνει την αυτοεκτίμηση, τους οικογενειακούς δεσμούς και τα αισθήματα αγάπης και αποδοχής) και η κοινωνική και ηθική ανάπτυξη (περιλαμβάνει την αίσθηση της ομαδικής ταυτότητας, την ικανότητα να συνεργάζεται με άλλους και να διαχωρίζει το σωστό από το λάθος).

Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι τα αίτια της παιδικής εργασίας απορρέουν από ένα πολυσύνθετο και ευρύ φάσμα. Τα κυριότερα από αυτά είναι η φτώχεια με την ταυτόχρονη προσπάθεια κάποιων εργοδοτών να την εκμεταλλευτούν, η απουσία σχετικής εκπαίδευσης και οι περιορισμοί της παράδοσης σε συνδυασμό με τα κοινωνικά πρότυπα.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, τελειώνει αναφέροντας ότι το πρόβλημα της παιδικής εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω αίτια, θα μπορούσε να λυθεί με την ανάπτυξη της εκπαίδευσης, τη θέσπιση νόμων, την ενίσχυση των φτωχών οικογενειών, τη συλλογή στοιχείων για το θέμα και τον εξονυχιστικό έλεγχο. Όλα αυτά θα αποτελούσαν σημαντικά βήματα για τον περιορισμό και την ολοκληρωτική εξάλειψη του φαινομένου της παιδικής εργασίας έτσι ώστε ο σύγχρονος πολιτισμός να μπορεί να καμαρώνει για τα επιτεύγματά του και να θέσει τα θεμέλια για την εφαρμογή μιας ανθρώπινης κοινωνικής πολιτικής σε διεθνές επίπεδο. *(Περίληψη τύπου της Έκθεσης για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997).*

B. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι :

- Η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση για την παιδική εργασία με την έννοια του προβλήματος το οποίο λαμβάνει τεράστιες διαστάσεις.
- Η παρουσίαση των μύθων για την παιδική εργασία-εκμετάλλευση, η αναφορά στα αίτια και τα είδη της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης στη σύγχρονη πραγματικότητα.
- Η αποτύπωση της κατάστασης που επικρατεί τόσο στον ελληνικό όσο και στο διεθνή χώρο για τα εργαζόμενα παιδιά.
- Η επαφή του αναγνώστη με τα δικαιώματα του παιδιού όπως προκύπτουν από τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης με τη νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στην Ελλάδα.

- Τέλος η καταγραφή κάποιων εισηγήσεων και συμπερασμάτων όπως προκύπτουν από την μελέτη του πολυδιάστατου θέματος της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Α. ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο όρος εργασία αναφέρεται σε ένα μέρος της ανθρώπινης δραστηριότητας, χωρίς να καλύπτει όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Το πρόβλημα του κριτηρίου για τον διαχωρισμό ανάμεσα στην διαδικασία και τις υπόλοιπες δραστηριότητες εξακολουθεί και σήμερα να επιβιώνει. Μια πρώτη παρατήρηση που έχουμε να κάνουμε, είναι ότι η προσέγγιση ανάμεσα στον πόλεμο και στην διχόνοια από την μια μεριά και την εργασία από την άλλη είναι αναπόφευκτη, γιατί πρόκειται για το ίδιο φαινόμενο, την ανθρώπινη δραστηριότητα, με διαφορετικά όμως μέσα. Στην ανθρώπινη όμως ιστορία ως εργασία αξιολογήθηκε η ανθρώπινη δραστηριότητα με ειρηνικά μέσα. Η χρησιμοποίηση πάντως ειρηνικού μέσου δεν αρκεί για να καταστήσει την εργασία αρετή, με εξαίρεση ίσως κατά μια παλιά αντίληψη την γεωργική εργασία. Η εργασία δεν είναι αυτοσκοπός. Από τους σκοπούς που η συγκεκριμένη κοινωνία προσδίδει στην εργασία, αυτή μπορεί να καταστεί αρετή.

Θα πρέπει ακόμη να έχουμε υπόψη ότι, όταν μιλάμε για εργασία, δεν εννοούμε, όσο και αν φαίνεται περίεργο, πάντοτε το ίδιο πράγμα για όλες τις εποχές και για όλες τις χώρες. Αν όμως ως εργασία θεωρήσουμε την ανάλωση ανθρώπινης ενέργειας για την εξασφάλιση της υπόστασης του ανθρώπου, είναι αυτονόητο ότι η εργασία γεννήθηκε μαζί με τον άνθρωπο και ότι δεν διαφέρει από αντίστοιχη ενέργεια άλλων ζωικών οργανισμών.

Στο ερώτημα ποιες ανθρώπινες ειρηνικές δραστηριότητες αξίζει να χαρακτηριστούν ως εργασία, η απάντηση δεν μπορεί να είναι απόλυτη, γιατί εξαρτάται από τους τρόπους προσέγγισης του προβλήματος. Ακόμη η απάντηση ποικίλει ανάλογα με τον χώρο και τον χρόνο.

Έτσι μπορούμε να πούμε ότι πέρα από την ευρεία έννοια της εργασίας, δηλαδή της ανθρώπινης δραστηριότητας που έχει κοινωνική ωφελιμότητα, συναντάται και μια στενότερη κοινωνικοοικονομική. Από συγκλίνουσες απόψεις, δυο φαίνεται να είναι τα αναγκαία στοιχεία για τον χαρακτηρισμό μιας δραστηριότητας ως εργασίας με τη στενή έννοια.

Το ένα είναι η ύπαρξη κάποιας εξωτερικής πίεσης, στοιχείο που κάνει την δραστηριότητα να παύει να είναι απλή ελευθερία. Και δραστηριότητες όμως από καθαρή εσωτερική παρόρμηση (ζωγράφιση ενός πίνακα), κατά το μέτρο που αποκτούν περιοδικότητα ή κάποια έστω και χαλαρή δεσμευτικότητα σε σχέση με το περιβάλλον, είναι από την άποψη αυτή εργασία.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η αναγνώριση της οικονομικής ωφέλειας για τους τρίτους που εκδηλώνεται με οποιαδήποτε μορφή αμοιβής. Πρόκειται για την εμπορευματική αξία που καλύπτει κάθε αμειβόμενη δραστηριότητα, και του μισθωτού και του ατομικά εργαζόμενου και του επιχειρηματία.

Γι' αυτό και δεν θεωρούνται συνήθως ως εργασία οι οικογενειακές, θρησκευτικές και κοινωνικές απασχολήσεις παρά το γεγονός ότι πολλές από αυτές χαρακτηρίζονται από εξωτερική πίεση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι η εργασία της νοικοκυράς και η μελέτη του φοιτητή.

Από την στιγμή που συντρέχουν τα παραπάνω στοιχεία για κάποια δραστηριότητα, αυτή χαρακτηρίζεται ως εργασία ανεξάρτητα αν είναι αγροτική ή μη αγροτική, υλική ή πνευματική. Η παρατήρηση αυτή είναι χρήσιμη, γιατί όπως γνωρίζουμε τα πράγματα δεν ήταν πάντα έτσι. Σε ορισμένες εποχές η αξιολόγηση της υπεροχής της πνευματικής εργασίας ήταν τέτοια που δεν της επιτρεπόταν ούτε ο χαρακτηρισμός της ως εργασίας.

Σήμερα, στη κατηγορία της εργασίας υπάγονται και οι δραστηριότητες επιρροής ή μεταβολής της φύσης και εκείνες που συνίστανται στην παροχή υπηρεσιών καθώς και στην ικανοποίηση άυλων αναγκών.

Δίκαια αναγνωρίζεται για τις σημερινές κοινωνίες ως εργασία: α) η κύρια πηγή παραγωγής, και συνεπώς καθοριστικός παράγοντας της οικονομικής ανάπτυξης, β) η κύρια πηγή εισοδήματος για την πλειοψηφία του πληθυσμού, γ) ο κύριος διαμορφωτικός παράγοντας τρόπου ζωής, δ) ο καθοριστικός παράγοντας της δόμησης των κοινωνικών ομάδων.

(Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη 1995)

B. ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο νομοθέτης απέφυγε να δώσει οποιοδήποτε ορισμό για την εργασία. Τη νομική έννοια της εργασίας οφείλουμε, συνεπώς, να την αντλήσουμε από τις αντιλήψεις που επικρατούν για αυτή στις συναλλαγές. Ο όρος εργασία στη γενικότητά του περιλαμβάνει βέβαια κάθε περίπτωση που συνίσταται στην ανάλωση ανθρωπίνων δυνάμεων, είτε είναι σωματικές, είτε πνευματικές. Σύμφωνα με τις συναλλακτικές αντιλήψεις εργασία ως αντικείμενο σύμβασης, που να έχει δηλαδή συναλλακτική και συνεπώς νομική αξία, είναι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, η οποία ικανοποιεί τις οικονομικές ανάγκες ενός άλλου προσώπου, οποιοδήποτε και αν είναι το είδος τους (ανάγκες υλικές, ψυχικές, πνευματικές κ.ο.κ.). Η δραστηριότητα δηλαδή που αποβλέπει σε ένα οικονομικό σκοπό, ο οποίος όμως δεν είναι και απαραίτητο να επιτυγχάνεται πραγματικά με τη μορφή οποιουδήποτε οικονομικού αποτελέσματος.

Από όσα είπαμε λοιπόν πιο πάνω, προκύπτει ότι δυο είναι τα κύρια στοιχεία που συνθέτουν τη νομική έννοια της εργασίας: η ύπαρξη ανθρώπινης δραστηριότητας και η χρησιμοποίησή της για την ικανοποίηση μιας ξένης ανάγκης, δηλ. της ανάγκης ενός άλλου προσώπου. Περιοριζόμαστε εδώ να διευκρινίσουμε ότι από νομική πλευρά εμπίπτει στην έννοια της ανθρώπινης δραστηριότητας κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα ανεξάρτητα από το είδος της. Ακόμη εμπίπτουν

όχι μόνο η εμφανής θετική ανθρώπινη ενέργεια αλλά και οι περιπτώσεις καλυμμένης θετικής ενέργειας, όπως είναι η σκόπιμη ακινησία και ο περιορισμός γενικά του ελεύθερου χρόνου για τις ανάγκες ενός άλλου, όπως είναι η ετοιμότητα για εργασία. Απλή παράλειψη δεν αποτελεί εργασία, ακόμη και αν αμείβεται. Όσον αφορά το στοιχείο της ικανοποίησης ενός άλλου προσώπου σ' αυτό, δεν υπάγονται το παίγνιδι ή η αθλητική άσκηση, εκτός βέβαια στις περιπτώσεις που αυτά δεν γίνονται για την ατομική ψυχαγωγία αλλά για την εξυπηρέτηση τρίτων π.χ. εργασία του επαγγελματία αθλητή, του προπονητή κ.ο.κ.

(Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές εργασιακές σχέσεις, ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη 1995).

Γ. ΕΝΝΟΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Ανήλικος θεωρείται ο μη συμπληρώσας το 18^ο έτος της ηλικίας. Για τον υπολογισμό της ηλικίας λαμβάνεται υπόψη, η ακριβής ημέρα της γέννησης του, που προκύπτει από τη ληξιαρχική πράξη, η οποία και προσμετράται.

(Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές εργασιακές σχέσεις, ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη 1995).

Δ. ΟΙ ΑΝΗΛΙΚΟΙ ΜΙΣΘΩΤΟΙ

Ο όρος ανήλικος δεν ταυτίζεται με τον αντίστοιχο όρο του αστικού δικαίου. Σήμερα τείνει να αντικατασταθεί στις διεθνείς συμβάσεις από τον όρο «παιδί» που καλύπτει όσους δεν έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος και τον όρο «νεαρό πρόσωπο» για όσους έχουν συμπληρώσει το 16^ο όχι όμως και

το 18^ο έτος. Μετά το 18^ο έτος ο εργαζόμενος εξομοιώνεται με κανονικό μισθωτό. Ωστόσο ο νόμος για την προστασία των ανηλικών στην απασχόληση χρησιμοποιεί τον ενιαίο όρο «ανήλικος» για όσους δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος (ν. 1837/89, άρθρ.1). Το γενικό κατώτατο όριο ηλικίας απαγόρευσης εργασίας, από τη διεθνή σύμβαση εργασίας, είναι το όριο ηλικίας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και σε κάθε περίπτωση το 15^ο έτος (άρθρ.1 δ.σ.εργ.138 που κυρώθηκε με τον ν. 1182/1981, άρθρ.2 ν.1837/89). Παρέχεται όμως η δυνατότητα στην εθνική νομοθεσία να επιτρέπει την εργασία σε πρόσωπα ηλικίας 13-15 ετών εφ' όσων πρόκειται για ελαφριά εργασία όπως π.χ. απασχόληση σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες, που όμως η απασχόληση των ανηλικών θα είναι πρόσκαιρη (μέχρι 3μήνες) και ελεγχόμενη από τον κηδεμόνα του ανηλικού και θα πραγματοποιείται πάντοτε μετά από έγκριση του αρμοδίου Επιθεωρητού Εργασίας. Επίσης εξαίρεση του κανόνα της απαγορεύσεως απασχολήσεως ανηλικών γενικώς, εισάγει και η παράγρ. 2 του άρθρου 1 του νόμου 1837/89, όταν πρόκειται περί απασχολήσεώς τους σε οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Προβλέπεται ακόμα γενικό κατώτατο όριο ηλικίας για τις επικίνδυνες εργασίες που είναι το 18^ο έτος με δυνατότητες όμως αποκλίσεων.

Εξάλλου το όριο ηλικίας, που λαμβάνεται ως βάση για τις απαγορεύσεις, δε συμπίπτει με το όριο ηλικίας που κατά το αστικό δίκαιο μπορεί ο ανήλικος εγκύρως να συνομολογήσει σύμβαση εργασίας και που καθορίστηκε στο 15^ο έτος της ηλικίας (Α.Κ. 136 μετά την τροποποίηση από το νόμο 1329/83). Αλλά και οι συνέπειες από το μη σεβασμό του ορίου ηλικίας δεν είναι οι ίδιες στο αστικό και το εργατικό δίκαιο. Στο αστικό δίκαιο η κύρωση είναι η ακυρότητα. Για τις παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας βαρύνουσα σημασία αποκτούν οι διοικητικές και ποινικές ευθύνες, ενώ η ακυρότητα που προβλέπεται ως κύρωση ιδιωτικού δικαίου δεν έχει αναδρομική ισχύ. Πράγματι, οι ανήλικοι έχουν όλες τις αξιώσεις από έγκυρη σύμβαση εξηρημένης εργασίας.

ανεξάρτητα αν τηρηθούν οι διατάξεις του νόμου για την πρόσληψή τους (αρθρ.15 ν. 1837/89).

(Εργατικό Δίκαιο, Ατομικές εργασιακές σχέσεις, ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη 1995).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Α. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Ορισμός : Καταχρηστική ωφέλεια σε βάρος κάποιου ή επιδίωξη ωφελημάτων με ανήθικους σκοπούς ή μέσα αθέμιτα σε βάρος της ηθικής, πνευματικής, συναισθηματικής αδυναμίας των άλλων ή της χρησιμοποίησης ενός αξιώματος για την επίτευξη ιδιοτελών σκοπών. *(Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια «ΓΙΟΒΑΝΗ», Αθήνα 1978).*

Β. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Ορισμός : Ως παιδική εργασία-εκμετάλλευση νοείται η πλήρης απασχόληση ατόμων νεαρής ηλικίας για πολλές εργάσιμες ώρες με ανεπαρκή αμοιβή. Στην εργασία αυτή τα παιδιά απαιτείται να καταβάλλουν υπερβολική φυσική, κοινωνική και ψυχολογική προσπάθεια. Τα νεαρά άτομα αναλαμβάνουν υπερβολική ευθύνη, ενώ παρεμποδίζεται η φοίτησή τους στα σχολεία. Οι εργασίες που αναλαμβάνουν προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμησή τους, ενώ λειτουργούν αποτρεπτικά για τη σωστή ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξή τους. Το είδος αυτό της παιδικής εργασίας διαχωρίζεται από την ωφέλιμη δουλειά που προωθεί ή διευρύνει την παιδική ανάπτυξη χωρίς να παρεμποδίζει τη φοίτησή τους, την ψυχαγωγία και την ξεκούρασή τους. *(Περίληψη τύπου από την Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997).*

Γ. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ένα εκατομμύριο παιδιά κάθε χρόνο εξαναγκάζονται από τους επιτήδειους ή εξωθούνται από τη φτώχεια και την εξαθλίωση στην πορνεία. Αθώες ψυχές βορά στα βρόμικα

χνώτα των αερομεταφερομένων “τουριστών” της παγκοσμιοποίησης συμβάλλουν και αυτά στην αύξηση του ΑΕΠ των χωρών τους και αναβάλλουν τον φυσικό θάνατο των γονιών τους.

Οι τοπικές κοινωνίες εγκλωβισμένες στον φαύλο κύκλο της φτώχειας, της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της αρρώστιας και της εξαθλίωσης, αδυνατούν να αντιδράσουν τις περισσότερες φορές. Η παγκόσμια κοινότητα, οι ελεύθερες συνειδήσεις, οι ευαισθητοποιημένοι άνθρωποι, πρέπει να αντιδράσουν. Η UNICEF αναγνωρίζοντας τις μεγάλες δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει στην προσπάθεια να σπάσει αυτός ο φαύλος κύκλος, ξεκινά μια παγκόσμια πρωτοβουλία για την αποκάλυψη του φαινομένου, την ανάδειξή του ως προτεραιότητα για τις πολιτικές όλων των κυβερνήσεων αναπτυγμένων και υπό ανάπτυξη χωρών. Παίρνει πρωτοβουλίες υποστήριξης των παιδιών αυτών. Βοηθάει τις οικογένειες τους με κίνητρα που τους επιτρέπουν να αντισταθούν στο “ξεπούλημα” των παιδιών τους για ένα κομμάτι ψωμί. Δημιουργεί κέντρα αποκατάστασης για παιδιά θύματα εκμετάλλευσης. Συνεργάζεται με άλλους φορείς κοινωνικής πολιτικής και μη κυβερνητικούς οργανισμούς για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών. Στέκεται κοντά στα παιδιά και γίνεται η φωνή τους σε διεθνή συνέδρια για την αφύπνιση των κοιμωμένων ή κωφευόντων ενηλίκων.

Γι’ αυτό κάθε υποστήριξη οικονομική, ηθική, υλική ή άλλη προς τη UNICEF αποτελεί μια πράξη βαθιά ανθρωπιστική και επομένως ευθέως πολιτική αφού συμβάλλει αποφασιστικά στην άμβλυνση και - όπως όλοι πιστεύουμε- στην εξάλειψη τέτοιων φαινομένων με την ανάδειξη του παιδιού ως Πολίτη και μάλιστα Πρώτου του κόσμου μας.

(Περιοδικό «ΚΟΣΜΟΣ», Τεύχος 38, 1999)

Δ. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από το 1990 έως σήμερα οι έρευνες και οι μελέτες για το θέμα «παιδική εργασία-εκμετάλλευση», στην Ελλάδα είναι ελάχιστες. Σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή Συνεργασίας με τη UNICEF το 1996, 15.000 παιδιά εγκατέλειψαν το σχολείο για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα. Τα παιδιά αυτά προέρχονται από οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες, αναλφάβητους και πρόσφυγες. *Από στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. το 1995* προκύπτει ότι ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζόμενων παιδιών απασχολούνται στην γεωργία, την κτηνοτροφία, την δασοκομία, την αλιεία, τα ορυχεία και λατομεία, στις κατασκευές, το εμπόριο, στα ξενοδοχεία και στην οικιακή απασχόληση.

Σύμφωνα με τα πρακτικά ημερίδας με τίτλο «Αγαπάμε τα παιδιά μας;», που διοργάνωσαν στην Αθήνα το 1996 το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, ο ΕΟΠ και το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού, περίπου 10.000 παιδιά κάτω των 14 ετών αναφέρονται σαν απασχολούμενα σε διάφορες εργασίες. Όμως πολύ περισσότερα παιδιά βρίσκονται στην εργασία και είναι επίσημα καταγεγραμμένα και νόμιμα ασφαλισμένα. Έρευνα του 1996 που αφορούσε 156 παιδιά σε Ιδρύματα Αγωγής έδειξε τα εξής :

- 26% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 5-10 ετών
- 13% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 12 ετών
- 10% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 13 ετών
- 13% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 14 ετών
- 20% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 15 ετών
- 6% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 16 ετών

- σε ηλικία 13 χρόνων το 51% των παιδιών είχαν σταθερή εργασία και το 34% προσωρινή.
- Το 87% των παιδιών επίσης είπαν ότι ήταν δική τους απόφαση να εργαστούν.

Στα πρακτικά της προαναφερόμενης ημερίδας αναφέρεται επίσης ότι ένας μεγάλος αριθμός παιδιών εργάζονται στον δρόμο. Από τα παιδιά αυτά 3 στα 4 δεν φοιτούν στα σχολεία. Τα μεγαλύτερα παιδιά (συνήθως αγόρια 15-16 χρόνων) εποπτεύουν, οργανώνουν και προστατεύουν τα μικρότερα, λειτουργώντας είτε ως εργοδότες τους, είτε ως μεσάζοντες ανάμεσα σε γονείς ή άλλους ενήλικες και στα παιδιά αυτά. Ανήλικοι κάτω των 12 ετών καθαρίζουν τζάμια αυτοκινήτων στα φανάρια ή πουλάνε λουλούδια. Το ωράριο εργασίας κυμαίνεται από 7-10 ώρες την ημέρα και σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνάει τις 10 ώρες. Τα παιδιά δουλεύουν σχεδόν καθημερινά ακόμη και σε διακοπές και αργίες. Οι περισσότεροι ανήλικοι στέλνονται από τους γονείς τους να εργαστούν γιατί είναι φτωχοί, ενώ είναι συνηθισμένοι να δουλεύουν από πολύ μικρή ηλικία και δεν δυσχεραστούνται που το κάνουν, γιατί όλα τα μέλη της οικογένειας δουλεύουν με αυτόν τον τρόπο.

Όσον αφορά την εργασία των μικρών προσφύγων και των τσιγγάνων, υπολογίζεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εργάζεται σε συνεργεία αυτοκινήτων, σε οικοδομές, σε λαϊκές αγορές ή κάνουν κάποια άλλη χειρωνακτική εργασία.

(ΑΡΣΙΣ, ΕΟΠ, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και παιδιού, «Η Εργασία Ανηλίκων στην Ελλάδα», Αθήνα 24 Ιουνίου 1996)

Ε. ΜΟΡΦΕΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, ο αριθμός των εργαζόμενων παιδιών σε διεθνές επίπεδο φτάνει τα 250 εκατομμύρια. Ενώ οι κυριότεροι τύποι παιδικής εργασίας είναι οι ακόλουθοι :

παιδιά-οικιακοί βοηθοί, παιδική δουλεία, εργάτες σε βιομηχανίες και καλλιέργειες, εργασία στον δρόμο, εργασία στην οικογενειακή βιοτεχνία ή επιχείρηση, οικιακές εργασίες για κορίτσια και παιδική πορνεία. Όσον αφορά τον τελευταίο τύπο, η UNICEF εκτιμά ότι κάθε χρόνο τουλάχιστον 1.000.000 παιδιά προσελκύονται ή εξαναγκάζονται να εμπλακούν στην πορνεία. Για να προστατέψει τα εργαζόμενα παιδιά η UNICEF προωθεί την εφαρμογή της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, ενώ σε χώρες με έντονο πρόβλημα εφαρμόζει ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προσαρμοσμένα στις πρακτικές ανάγκες των παιδιών.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την *Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997*, καθώς και με τον *νόμο 2918/2001*, οι τύποι παιδικής εργασίας αναλύονται παρακάτω:

Εργασία στο σπίτι

Τα παιδιά εργαζόμενα ως οικιακοί βοηθοί είναι ίσως τα πιο ευάλωτα και εκμεταλλεύσιμα απ' όλα τα παιδιά, καθώς είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστούν και να προστατευθούν. Συχνά πληρώνονται υπερβολικά φτωχά ή και καθόλου, στερούνται το σχολείο, το παιχνίδι, την κοινωνική δραστηριότητα, τη συναισθηματική υποστήριξη της οικογένειας και των φίλων τους. Είναι ευάλωτα στη σωματική και σεξουαλική κακοποίηση, η οποία θεωρείται από τους εργοδότες τους σαν μέρος των εργατικών τους καθηκόντων. Ακόμη και αν δεν κακοποιούνται σεξουαλικά, τα παιδιά οικιακοί βοηθοί υποφέρουν από ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα. Ψυχολόγοι που ασχολήθηκαν με αυτά τα παιδιά «για όλες τις δουλειές» περιέγραψαν καταστάσεις κατάθλιψης, παθητικότητας, ανωμαλίας του ύπνου και του φαγητού, καθώς επίσης χρόνιο φόβο και ανησυχία. Η παιδική ηλικία έχει εκλείψει από αυτά και η ζωή τους βρίσκεται ολοκληρωτικά στα χέρια των εργοδοτών τους.

Εξαναγκασμένη εργασία (δουλεία)

Ο όρος αυτός υποδηλώνει ότι τα παιδιά διδάσκονται να δέχονται τις συνθήκες της ζωής τους και να μην τις προκαλούν. Η κατάσταση τους όμως δεν σταματά στην αποδοχή των φτωχών συνθηκών. Πολύ συχνά βρίσκονται να είναι δούλοι. Οι γονείς τους τα δίνουν σε ιδιοκτήτες εργοστασίων, ως αντάλλαγμα για μικρά δάνεια. Όσο όμως και αν τους υπηρετούν, τα χρέη τους ποτέ δεν μειώνονται. Στην Ινδία, αυτός ο τύπος ανταλλαγής είναι διαδεδομένος στην αγροτική ζωή, καθώς επίσης και σε βιομηχανίες τσιγάρων, χαλιών, σπίρτων και μεταξιού. Η παιδική δουλεία υπάρχει και σε άλλα μέρη του κόσμου με μεγαλύτερη συχνότητα στο Νεπάλ, το Πακιστάν και τη Βραζιλία. Τα περισσότερα από τα παιδιά-δούλους ανήκουν στα πιο περιθωριοποιημένα κομμάτια της κοινωνίας και τις εθνικές μειονότητες.

Εμπορική - σεξουαλική εκμετάλλευση

Κάθε χρόνο τουλάχιστον ένα εκατομμύριο κορίτσια παγκοσμίως σύμφωνα με το NGOs (μη κυβερνητικός Οργανισμός), προσελκύονται σε αυτό το είδος την επικίνδυνη εργασία που μπορεί να τα οδηγήσει στη σκλαβιά. Αλλά και αγόρια επίσης τα εκμεταλλεύονται συχνά. Εκδρομείς από πλούσια μέρη και κυρίως άνδρες, ταξιδεύουν σε υποανάπτυκτες χώρες όπως τη Βραζιλία, την Ταϊλάνδη, την Δομινικανή Δημοκρατία και αλλού για να βρουν παιδιά να κάνουν σεξ. Πρόκειται για φαινόμενο του «ερωτικού τουρισμού». Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι σε άλλες χώρες χιλιάδες κορίτσια δεν εξυπηρετούν και τις σεξουαλικές ορέξεις των ντόπιων ανδρών απ' όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα. Η πιο διαδεδομένη παιδική πορνεία βρίσκεται στις βιομηχανικές χώρες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες τουλάχιστον 100.000 παιδιά πιστεύεται ότι εμπλέκονται σε αυτή.

Αρκετά συχνά σε χωριά του τρίτου κόσμου δρουν ανενόχλητα πολλά κυκλώματα δανείζοντας χρήματα στην οικογένεια τα

οποία η κόρη ή ο γιος εργάζονται σε οίκους ανοχής για να τα ξεχρεώσουν. Πολλές φορές αυτά τα παιδιά προδίδονται απ' αυτούς που εμπιστεύονται, φεύγουν και γίνονται μετανάστες. Συνήθως σταματάνε την πορνεία γιατί εκδιώκονται σαν παράνομοι μετανάστες και επιστρέφουν στις οικογένειές τους αλλά η επανένταξή τους είναι δύσκολη. Και εκεί αντιμετωπίζουν το στίγμα και την απόρριψη από τους δικούς τους και τις κοινότητες. Αποφεύγονται, αγνοούνται και γενικά είναι στην αφάνεια. Έτσι γυρίζουν πάλι στους οίκους ανοχής ή στα πεζοδρόμια. Η ψυχολογική ζημιά που προκαλείται από την εμπορική εκμετάλλευση τα κάνει τους πιο επικίνδυνους τύπους. Τα παιδιά που εμπλέκονται σε αυτές τις εργασίες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην υγεία, όπως αναπνευστικά, κονδυλώματα, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και εξάρτηση από ναρκωτικά. Επίσης μπλέκονται σε μια λανθασμένη πραγματικότητα όπου η βία και η έλλειψη εμπιστοσύνης, η ντροπή και η απόρριψη είναι φυσιολογικά.

Η έρευνα (UNICEF 1997) έχει δείξει ότι η κακοποίηση και η αιμομιξία είναι κοινές αιτίες της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών. Οι άνθρωποι που αγοράζουν σεξ είναι κυρίως νταλικέρηδες, πράκτορες και μεσολαβητές και επωφελούνται απ' την πώληση παιδιών. Υπάρχουν επαγγελματίες εγκληματίες ή επιχειρηματίες που πηγαίνουν στους οίκους ανοχής. Οργανώνουν ερωτικές εκδρομές ή παράγουν τουριστικά φυλλάδια διαφημίζοντας ότι νέα αγόρια και κορίτσια είναι σεξουαλικά διαθέσιμα.

Τα μέτωπα αγοράς παιδικού έρωτα διαρκώς αυξάνονται με ανησυχητικό ρυθμό. Μεγαλώνουν το κενό μεταξύ πλουσίων και φτωχών, ενθαρρύνουν την μετανάστευση, αποσταθεροποιούν οικογένειες, καταστρέφουν συστήματα στήριξης και δικαιωνίζουν το φαινόμενο που ονομάζεται σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών.

Εργασία σε βιομηχανίες και καλλιέργειες

Σε όλο τον κόσμο, παιδιά δουλεύουν με επικίνδυνες συνθήκες. Οι βιομηχανίες είναι πολυάριθμες, από την κατασκευή δέρματος στο Νάπλες (περιοχή της Ιταλίας) ως τις βιομηχανίες κατασκευής τούβλων της Κολομβίας και του Περού, που απασχολούν παιδιά 8 ετών. Τα παιδιά μερικές φορές δουλεύουν σε ορυχεία διαμαντιού και χρυσού, καθώς και σε αυτά με άνθρακα που θεωρούνται επικίνδυνα ακόμη και για ενήλικους. Τυπικά δουλεύουν με το λιγότερο ασφαλή εξοπλισμό και αναπνέουν διαρκώς άνθρακα. Τα παιδιά ανθρακωρύχοι αντιμετωπίζουν αναπνευστικά προβλήματα. Πολλά υποφέρουν από φυματίωση, βρογχίτιδα και άσθμα. Εκείνα που δουλεύουν σε βιομηχανίες οικιακών σκευών ή πορσελάνης για παράδειγμα, είναι συχνά απροστάτευτα από τα απόβλητα πυριτίου, ενώ εκείνα που απασχολούνται σε βιομηχανίες με βούρτσες είναι εκτεθειμένα σε φούρνους υψηλής θερμοκρασίας και σε επικίνδυνα χημικά.

Αγροτική εργασία

Δεν υπάρχει καμία ακριβής πληροφορία για το πόσα παιδιά εργάζονται στα χωράφια. Μια αναφορά της ΔΟΕ (1996) τονίζει ότι σε μερικές υποανάπτυκτες χώρες, σχεδόν το 1/3 του αγροτικού δυναμικού αποτελείται από παιδιά. Πρόσφατες ειδικές μελέτες της ΔΟΕ δείχνουν πόσα παιδιά συνεισφέρουν στην παγκόσμια τροφή και στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Στο Μπαγκλαντές, ολόκληρο το 82% της χώρας, δηλαδή 6,1 εκατομμύρια οικονομικά ενεργά παιδιά δουλεύουν στους αγρούς σύμφωνα με μια έρευνα του 1989. επίσης πολλά παιδιά, γύρω στα 3.000.000 ηλικίας 10-14 ετών, εκτιμάται ότι δουλεύουν στη Βραζιλία σε καλλιέργειες τσαγιού, ζαχαροκάλαμου και καπνού.

Για τα παιδιά-αγρότες οι κίνδυνοι είναι πολλαπλοί. Μαζεύουν τα εσπεριδοειδή που είναι ραντισμένα με εντομοκτόνα ή τα ψεκάζουν μόνα τους. Αντιμετωπίζουν

δηλητηριώδη φίδια και έντομα ή κόβονται από τα εργαλεία που χρησιμοποιούν για να κόψουν τα φυτά. Δουλεύοντας πολλές ώρες ημερησίως και πολλές φορές χωρίς νερό και τροφή, αναπτύσσουν δερματικά, αναπνευστικά ή προβλήματα όρασης.

Σε γενικές γραμμές, η δουλειά στα χωράφια είναι από τις πιο βαριές και χαμηλά αμειβόμενες εργασίες και το σημαντικότερο δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία που να απευθύνεται στα παιδιά-αγρότες προστατεύοντάς τα από τους κινδύνους της αγροτικής ζωής.

Εργασία στο δρόμο

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο αναφέρει ότι σε αντίθεση με τους εργάτες οικιακούς βοηθούς, μερικά παιδιά δουλεύουν στα πιο πιθανά φανερά μέρη. Είναι παντού. Τριγυρνάνε στις αγορές, δείχνουν τα εμπορεύματά τους στους σταθμούς τρένων και λεωφορείων, μπροστά από ξενοδοχεία και καταστήματα. Ο δρόμος είναι σκληρό και επικίνδυνο μέρος για εργασία, διότι συχνά ριψοκινδυνεύουν ακόμη και τις ζωές τους. Μπορούν να δολοφονηθούν από το οργανωμένο έγκλημα, από άλλους νέους ανθρώπους ή ακόμη και από την αστυνομία. Μια αναφορά από το δικαστήριο ανηλίκων στο Ρίο έδειξε ότι κατά μέσο όρο 3 παιδιά που εργάζονται στο δρόμο σκοτώνονται κάθε μέρα από αστυνομικούς που καθοδηγούνται από μεγαλέμπορους οι οποίοι θεωρούν τη ζητιανιά και το κλέψιμο μια μεγάλη ανοησία.

Επίσης, η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο(1997) σημειώνει ότι τα παιδιά που δουλεύουν στους δρόμους συνήθως προέρχονται από φτωχά σπίτια όπου η φτώχεια και οι δύσκολες οικογενειακές καταστάσεις είναι πολύ συνηθισμένες, όπου τα σχολεία είναι άδεια και όπου ασφαλής μέρη για να παίξουν δεν υπάρχουν. οι μεγάλη πλειοψηφία αυτών των παιδιών γυρίζουν σπίτι τους το βράδυ

και η ζωή τους είναι συχνά επικίνδυνη και βίαιη, ανθυγιεινή και άδικη. Πολλά από τα παιδιά αυτά υποφέρουν από κατάπτωση και κόπωση, καθώς επίσης και από πνευμονίες. Η αυτοεκτίμηση τους και ο αυτοσεβασμός τους είναι σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Για περίπου 1 στα 10 παιδάκια ο δρόμος γίνεται το σπίτι τους. Αναπόφευκτα αυτά τα παιδιά γίνονται πιο ευάλωτα στο περιθώριο και στην παράνομη δουλειά όπως να ζητιανεύουν και να κλέβουν. Πολλά οδηγούνται στον επικίνδυνο κόσμο του εγκλήματος που τον αντιπροσωπεύουν οι ληστείες, η διακίνηση ναρκωτικών και η πορνεία. Η υποκοουλτούρα που καλύπτει τις ζωές τους έχει σημαδεωθεί από βιαιότητα και κακοποίηση, εκθέτοντάς τα σε μεγάλους κινδύνους.

Στις πόλεις του υποανάπτυκτου κόσμου μικρά παιδιά μαζεύουν χαρτί, κονσέρβες, μεταλλικά κομμάτια απ' τους δρόμους και τους κάδους απορριμμάτων και τα πωλούν στους εμπόρους. Αυτό βέβαια δεν συμβαίνει μοναχά στις υποανάπτυκτες χώρες αφού δεν είναι λίγα τα παραδείγματα παρόμοιας φύσης και για την Ελλάδα. Η φύση της δουλειάς αυτής είναι πολύ ανθυγιεινή και υποτιμητική.

Εργασία για την οικογένεια

Οι περισσότερες οικογένειες σε όλον τον κόσμο περιμένουν από τα παιδιά τους να βοηθήσουν στο νοικοκυριό με το να ετοιμάζουν φαγητό, να φροντίζουν τα νεότερα αδέρφια ή ακόμη σε μερικές οικογένειες να βοηθούν στα χωράφια, να ταΐζουν τα ζώα και να φέρνουν νερό. Αυτό το είδος εργασίας είναι πολλές φορές επικερδές. Τα παιδιά μαθαίνουν να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού, στην επιβίωση και στις δραστηριότητες που απαιτούνται για την αύξηση του εισοδήματος. Επίσης έχουν την αίσθηση ότι αξίζουν όταν προσφέρουν στις οικογένειες τους. Αλλά αυτό δεν είναι πάντα ωφέλιμο. Η οικογένεια πολλές φορές απαιτεί πολλά από τα παιδιά, ζητώντας τους να εργάζονται πολλές ώρες κι έτσι να

μένουν μακριά από το σχολείο. Τέτοιες δουλειές αποτρέπουν τα παιδιά από το να εξασκούν τα δικαιώματά τους και να τα αναπτύσσουν σύμφωνα με τις ικανότητες τους.

Σε έρευνα που διεξήγαγε η ΔΟΕ (1996) μεταξύ πέντε χωρών της Λατινοαμερικής αναφέρεται ότι 1 στα 4 παιδιά ηλικίας 6-9 ετών και 1 στα 3 ηλικίας 10-11 κάνουν βαριές δουλειές του σπιτιού ή εργάζονται σε μικρές επιχειρήσεις της οικογενείας.

Η δουλειά στο σπίτι δεν φαίνεται μέσα από στατιστικές λόγω της δυσκολίας να αστυνομευτεί η παιδική εργασία μέσα στην οικογένεια. Εντούτοις υπάρχουν εκατομμύρια παιδιά σε όλον τον κόσμο καθώς και στην Ελλάδα που εργάζονται για τις οικογένειές τους χωρίς να έχουν καμία νομική προστασία. *(Κάρολ Μπέλαμι «Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).*

Η εργασία του κοριτσιού

Σύμφωνα με έκθεση της ΔΟΕ που δημοσιεύτηκε το 1996 στη Γενεύη και Ουάσιγκτον, σε κάθε χώρα ανήλικα κορίτσια υπομένουν μεταχείριση που δείχνει την άνιση θέση τους. Εργαζόμενα κοριτσάκια είναι συχνά «αόρατα», τα μεταχειρίζονται σα να μην υπάρχουν. δουλεύουν περισσότερες ώρες κατά μέσο όρο από τα αγόρια κουβαλώντας πολλές φορές ένα διπλό φορτίο εργασίας- μια δουλειά έξω από το σπίτι και οικιακές δουλειές με την επιστροφή τους σε αυτό.

Η πλειοψηφία των κοριτσιών που δουλεύουν, είτε δεν έχουν πάει ποτέ σχολείο είτε έχουν φύγει για να εργαστούν. Η διάκριση όμως γρήγορα φέρνει εκμετάλλευση. Έλλειψη παιδείας, νεαροί γάμοι, φτώχεια και έλλειψη δύναμης κάνουν τα κορίτσια ευάλωτα. Πολύ πριν προετοιμαστούν σωματικά πολλά εξαναγκάζονται να δουλέψουν αν όχι σε υπηρεσίες στο σπίτι σε διάφορες βιομηχανίες.

Το χάσμα φύλων αρχίζει να γίνεται ένας σκληρός κύκλος για όλα τα κορίτσια του υποανάπτυκτου κόσμου. Ανίκανα να πάνε σχολείο λόγω της χαμηλής κοινωνικής θέσης ή των οικιακών ευθυνών στερούνται τους διάπλους ορίζοντες που η παιδεία προσφέρει. Εάν ψάχνουν δουλειά έξω από το σπίτι, οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες στις περισσότερες δουλικές εργασίες. Η χαμηλή τους θέση ενδυναμώνεται και περνάει στην επόμενη γενιά.

ΣΤ. Η ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το « εμπόριο ανθρώπων » ανταγωνίζεται πλέον το λαθρεμπόριο των ναρκωτικών και των όπλων, με κέρδη που φτάνουν τα 12 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, και με « θύματά » του, δυστυχώς, τους λιλιπούτειους πολίτες του κόσμου. Τουλάχιστον 246 εκατομμύρια παιδιά, ηλικίας 5 έως 17 χρόνων, στερούνται του δικαιώματος στην παιδική ηλικία και απασχολούνται παράνομα σε διάφορες εργασίες, όπως προκύπτει από τα τελευταία στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, ενώ η UNICEF εκτιμά ότι 180 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο εμπλέκονται στις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας. Στην Ελλάδα, τα παιδιά, που αποτελούν φθινό εργατικό δυναμικό, υπολογίζεται ότι φθάνουν τις 50.000, ενώ περίπου 7.000 από αυτά δεν έχουν καν συμπληρώσει τα 14 χρόνια τους.

Οι αριθμοί έρχονται στο προσκήνιο με αφορμή την παγκόσμια ημέρα κατά της παιδικής εργασίας. Ειδικότερα, υπολογίζεται ότι 1,2 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο πέφτουν κάθε χρόνο στα δίκτυα του οργανωμένου αυτού εγκλήματος, όπως χαρακτηρίζεται πλέον η διακίνηση και εμπορία παιδιών εντός και εκτός εθνικών συνόρων.

« Για να μπει ένα τέλος στην κατάσταση αυτή, τα κράτη πρέπει να καταπολεμήσουν την εμπορία παιδιών. Δεν μπορούμε να εξακολουθούμε να βλέπουμε τις χειρότερες

μορφές παιδικής εργασίας απλώς ως ντροπή. Πρέπει να τις δούμε ως τμήμα ενός απάνθρωπου και εγκληματικού εμπορίου, που πρέπει να σταματήσει » δήλωσε η εκτελεστική διευθύντρια της UNICEF κυρία Κάρολ Μπέλαμι.

Η παιδική εκμετάλλευση, ωστόσο, δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνο των αναπτυσσομένων χωρών, όπως λανθασμένα πολλοί εκτιμούν. Σύμφωνα με δήλωση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Δ. Ρέππα: «Ακόμη και στις αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, ποσοστό τουλάχιστον 5% των παιδιών απασχολείται σε βιομηχανίες, φάρμες και οικογενειακές επιχειρήσεις». Στην Ελλάδα, υπολογίζεται ότι 49.440 νέοι, ηλικίας κάτω των 19 ετών, απασχολούνται σε διάφορες μορφές εργασίας, ενώ αναγκασμένα να εργάζονται προτού ακόμη συμπληρώσουν το 14^ο έτος της ηλικίας τους είναι περίπου 7.000 παιδιά. Από το σύνολο των νεαρών εργαζομένων, το 82,4% είναι Έλληνες, ενώ το 17,6% αλλοδαποί.

(Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 13 Ιουνίου 2003)

Z. ΟΙ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

α) ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

που πραγματοποιήθηκε

από την ΚΑΠΑ RESEARCH

για λογαριασμό της UNICEF.

Το Δεκέμβριο του 2001, με αφορμή τον τηλεμαραθώνιο της UNICEF, η εταιρία ΚΑΠΑ RESEARCH πραγματοποίησε μια έρευνα για την παιδική εκμετάλλευση στην Ελλάδα.

Η συλλογή των στοιχείων έγινε με την μέθοδο των προσωπικών συνεντεύξεων και απευθύνθηκε στην κοινή γνώμη, σε τσιγγάνους και σε μετανάστες.

Τι πιστεύει η κοινή γνώμη

Κατ' αρχήν, η παιδική εκμετάλλευση είναι μια έννοια που συνδέεται, στη χώρα μας, με την παιδική εργασία, αλλά και με την παιδική πορνεία. Οι 7 στους 10 Έλληνες δήλωσαν ότι έχουν υπόψη τους κάποιο ή κάποια παιδιά που είχαν πέσει θύματα εκμετάλλευσης και το 49,2% αναφέρθηκε σε περιστατικά πορνείας ενώ το 15,4% σε άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Ως πιο ευάλωτα στην παιδική εκμετάλλευση θεωρούνται τα παιδιά των μεταναστών /προσφύγων (45,4%) ακολουθούν τα παιδιά “διαλυμένων” οικογενειών (31,1%) και παιδιά τσιγγάνων (14,8%). Ως κύρια αιτία για την παιδική εργασία, θεωρείται ο εξαναγκασμός από τους γονείς για οικονομικό όφελος (53,3%) και ως δεύτερη αιτία αναφέρεται η ύπαρξη οργανωμένων παράνομων κυκλωμάτων (26,6%).

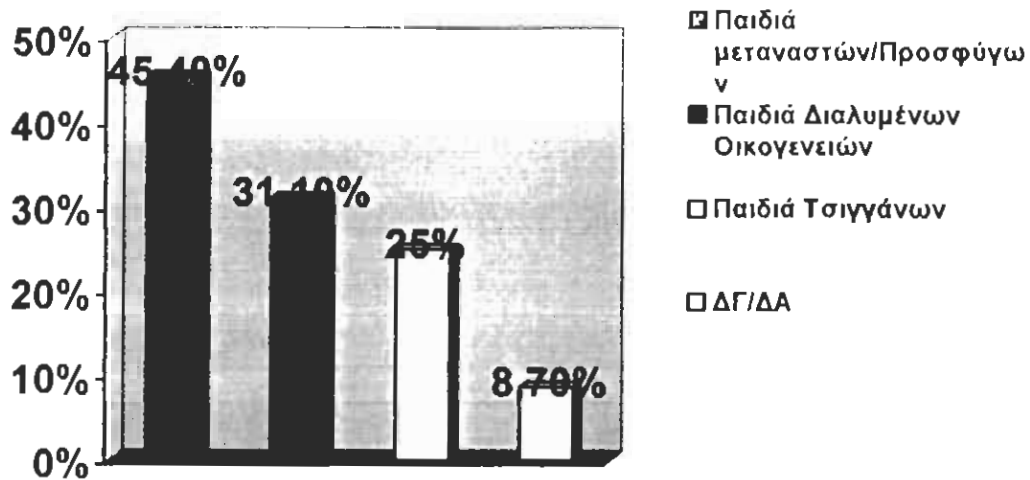
Τέλος, οι 7 στους 10 Έλληνες κρίνουν την υπάρχουσα νομοθεσία στην χώρα μας, γύρω από το θέμα της παιδικής εκμετάλλευσης, ως ανεπαρκή ενώ στο ίδιο περίπου ποσοστό θεωρούν ότι η προβλεπόμενη νομοθεσία δεν εφαρμόζεται κυρίως λόγω της κρατικής αδράνειας και αδυναμίας εξάρθρωσης των παράνομων κυκλωμάτων.

Σε γενικές γραμμές πιστεύετε οτι τα παιδια των μεταναστών πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης;

- ΟΧΙ
- ΝΑΙ
- ΔΓ/ΔΑ

Τα περισσότερα απο τα παιδιά που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης πιστεύετε ότι, κυρίως, είναι:

Η Νομοθεσία που υπάρχει στη χώρα μας, γύρω από το θέμα της παιδικής εκμετάλλευσης, πιστεύετε ότι:

- Είναι ανεπαρκής
- Είναι επαρκής
- ΔΓ/ΔΑ

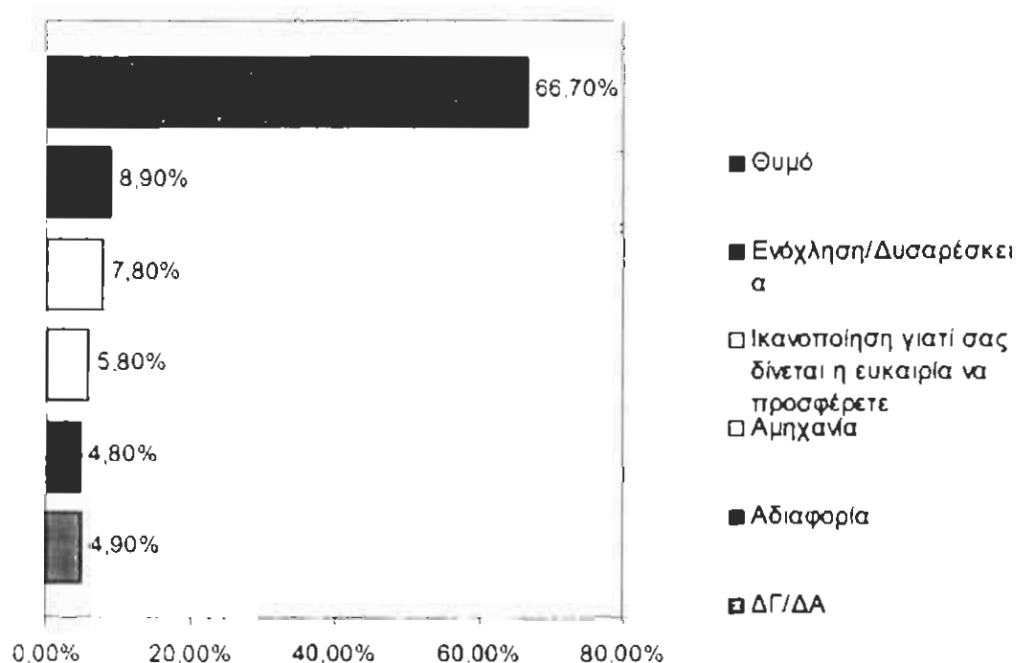

Κατά τη γνώμη σας εφαρμόζεται η νομοθεσία αυτή;

- ΌΧΙ
- ΝΑΙ
- ΔΓ/ΔΑ

Όταν σας πλησιάζουν παιδιά για να σας πουλήσουν λουλούδια/χαρτομάνδηλα/να σας πλύνουν τα τζάμια του αυτοκινήτου σας, τι αισθάνεστε;

Παιδιά μεταναστών

Τι απαντούν οι γονείς τους

Οι μετανάστες που ερωτήθηκαν για την παιδική εκμετάλλευση προέρχονται από την Αλβανία (31,9%), από Αραβικές χώρες (19,1%), από τη Ρωσία/ Ουκρανία (14,8%), από τη Βουλγαρία (8,2%), από την Πολωνία (7,2%) και από τη Ρουμανία (7,2%). Περίπου 5 στους 10 ερωτηθέντες (44,4%) δήλωσαν ότι έχουν παιδιά στην Ελλάδα ενώ το 55,3% δήλωσε πως δεν έχει παιδιά στην Ελλάδα. Τα παιδιά τους απασχολούνται στην οικοδομή (27,3%), ως οικιακοί βοηθοί (19,2%), στη βιοτεχνία (15,2%), στο δρόμο (13,1%) και στη βιομηχανία (7,1%). Για το 18% των ερωτώμενων, τα παιδιά των μεταναστών αμείβονται ελάχιστα σε σχέση με τη δουλειά που κάνουν, ενώ για το 3,3% των ερωτώμενων, δεν αμείβονται καθόλου για την εργασία τους.

Τι απάντησαν οι τσιγγάνοι

Στην ερώτηση “τα δικά σας παιδιά εργάζονται;” το 54,8% των τσιγγάνων απάντησε “ναι”. “Όχι” δηλώνει το 44,6%. Η πλειοψηφία των παιδιών απασχολείται στη δουλειά του πατέρα του (40,4%), το 13,3% στη δουλειά κάποιου άλλου συγγενή, το 12% στη δουλειά κάποιου γνωστού/ φίλου, ενώ ένα ποσοστό 6,6% στη δουλειά ενός ξένου προς την οικογένεια προσώπου.

Οι συνθήκες εργασίας των παιδιών τους είναι “πολλές ώρες” για το 39,2% των ερωτηθέντων, “επικίνδυνες” για το 18,7%, “ανθυγιεινές” για το 14,5%. Το 4,2% χαρακτηρίζει τις δουλειές των παιδιών ως απάνθρωπες. “Καλές” χαρακτηρίζει τις συνθήκες εργασίες των παιδιών μόνο το 3,6%.

β) ΕΡΕΥΝΑ

ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

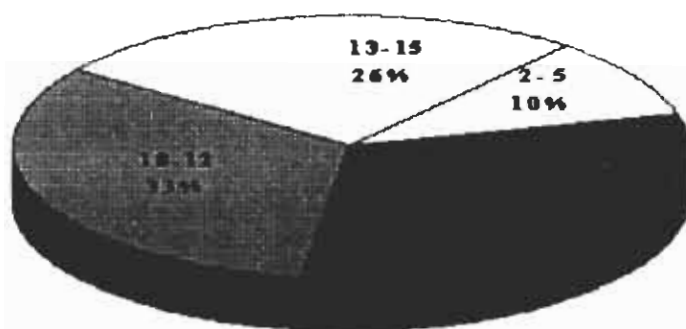
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

που πραγματοποιήθηκε από την ALKO
για λογαριασμό της UNICEF.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ:	ALKO
ΠΕΛΑΤΗΣ:	UNICEF
ΤΥΠΟΣ:	ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΗ (ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ)
ΔΕΙΓΜΑ:	955 ΑΤΟΜΑ ΣΤΟ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ:	Το σύνολο των παιδιών σε 75 ερευνητικούς τομείς που κάλυψαν το λεκανοπέδιο Αττικής
ΧΡΟΝΟΣ:	17 - 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2000

Σε 5.800 υπολογίζονται περίπου τα παιδιά στην Ελλάδα που ζουν και εργάζονται το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους στους δρόμους, τα λεγόμενα "παιδιά των φαναριών". Τα παιδιά αυτά είναι από 2 έως 15 ετών, ελληνόπουλα και μετανάστες που αποφέρουν κατά τις συντηρητικότερες εκτιμήσεις περίπου 1 δισεκατομμύριο δραχμές το μήνα στους "εργοδότες" τους.

ΗΛΙΚΙΑ

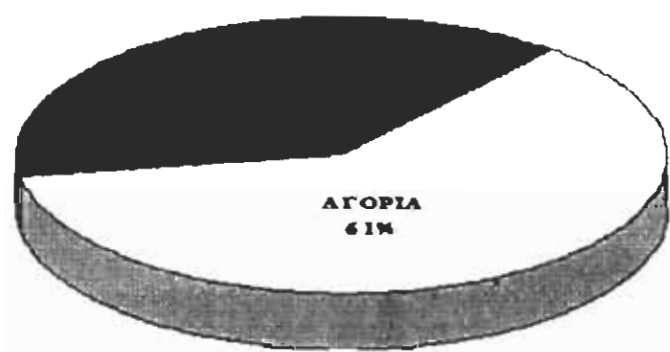

ΑΙΛΚΟ UNICEF

Τα στοιχεία προκύπτουν από έρευνα που διεξήγαγε η εταιρεία ΑΙΛΚΟ για λογαριασμό της UNICEF, στο διάστημα 17 έως και 29 Νοεμβρίου 2000. Η έρευνα ήταν ποσοτική - απογραφική, διεξήχθη με τη μέθοδο των προσωπικών συνεντεύξεων σε 75 γεωγραφικούς τομείς του Λεκανοπεδίου Αττικής.

Κυριότερα ευρήματα της έρευνας: από τα 955 παιδιά ηλικίας 2-15 ετών στα οποία διενεργήθη η έρευνα, το 61% είναι αγόρια, το 10% περίπου ηλικίας έως 5 ετών, 44,1% του συνόλου είναι έλληνες πολίτες, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά είναι μετανάστες και πρόσφυγες στη χώρα μας.

ΦΥΛΟ

ΑΙΛΚΟ UNICEF

Ειδικότερα, το 23,6% του συνόλου είναι Έλληνες τσιγγάνοι, το 11,4% έλληνες μουσουλμάνοι, το 28,1% είναι αλβανικής καταγωγής, 6,3% Ιρακινοί, 6,0% Σέρβοι, 5,4% Πακιστανοί, 3,4% Κούρδοι και διάφορες άλλες εθνικότητες. 40,4% των παιδιών είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι, 33,4% Μουσουλμάνοι, ενώ το 13,8% δήλωσε πως δεν ξέρει το θρήσκευμά του. Τα παιδιά αυτά δραστηριοποιούνται σε όλο το Λεκανοπέδιο, κατοικούν σε υπόγεια, ισόγεια, σκηνές, πρόχειρους καταυλισμούς, ακόμα και σε βαγόνια, εγκαταλελειμμένα αυτοκίνητα κ.λ.π. ενώ το 2% δηλώνουν άστεγα.

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΛΛΗΝΕΣ	44,1%
(ΤΣΙΓΓΑΝΟ)	23,6%
(ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟ)	11,4%
ΑΛΒΑΝΟΙ	28,1%
ΙΡΑΚΙΝΟΙ	6,3%
ΣΕΡΒΟΙ	6,0%
ΠΑΚΙΣΤΑΝΟΙ	5,4%
ΚΟΥΡΔΟΙ	3,5%
ΡΩΣΟΙ	2,3%
ΡΟΥΜΑΝΟΙ	1,4%
ΤΟΥΡΚΟΙ	0,9%
ΑΛΛΟΙ	2,1%

ΑΛΚΟ UNICEF

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

ΠΑΛΙΑ ΜΟΝΟΚΑΤΟΙΚΙΑ	24,5%
ΥΠΟΓΕΙΟ	16,4%
ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ - ΙΣΟΓΕΙΟ	11,4%
ΠΟΛΥΚΑΤΟΙΚΙΑ - ΟΡΟΦΟΣ	9,8%
ΕΓΚΕΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΑ ΣΠΙΤΙΑ	6,7%
ΣΚΗΝΗ - ΤΡΟΧΟΣΠΙΤΟ	6,7%
ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΚΑΤΑΥΛΙΣΜΟΣ	4,5%
ΑΣΤΕΓΟΣ	1,8%
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕ	16,8%

ΑΛΚΟ UNICEF

Τα παιδιά δεν δραστηριοποιούνται στις περιοχές που κατοικούν, πράγμα που σημαίνει ότι καθημερινά μετακινούνται προς τις περιοχές που τα συναντάμε. Ελάχιστα (20%) πηγαίνουν σχολείο, ένα σημαντικό μέρος αυτών βρίσκεται στην Ελλάδα χωρίς τους γονείς του, δηλώνουν άγνοια για το αν η εγκατάστασή τους είναι μόνιμη ή προσωρινή στη χώρα μας. Πολλά παιδιά δηλώνουν ότι “εργοδότης” τους δεν είναι κάποιος από τους γονείς του, τους επιβάλλονται τιμωρίες αν δεν θελήσουν να πάνε για δουλειά ή κάνουν μικρή εισπραξη. Είναι χαρακτηριστικό ότι πολλά παιδιά δήλωσαν σαν τιμωρίες, εκτός από το ξύλο, το γεγονός ότι δεν τους δίνουν φαγητό να φάνε ή ότι τα απειλούν να τα διώξουν από το μέρος που διαμένουν.

AIKO UNICEF

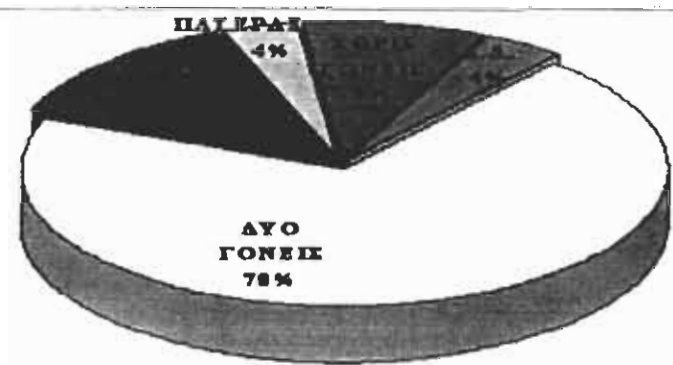
ΠΙΘΑΝΕΣ ΤΙΜΩΡΙΕΣ

ΚΑΜΜΙΑ	50,4%
ΞΥΛΟ	5,9%
ΘΑ ΤΟ ΔΙΩΞΟΥΝ	1,5%
ΣΤΕΡΗΣΗ ΦΑΓΗΤΟΥ	1,2%
ΤΟΝ ΜΑΛΩΝΟΥΝ	2,3%
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ	38,6%

AIKO UNICEF

Από την έρευνα προκύπτει ότι, το 13% των παιδιών αυτών ζει με την μητέρα του, ενώ μόνο το 4% ζει με τον πατέρα του. Το εντυπωσιακό βέβαια, είναι ότι ανήλικοι σε ποσοστό 70% αν και έχουν και τους δύο γονείς, αναγκάζονται εκ των πραγμάτων να βγαίνουν στην αγορά εργασίας, έτσι ώστε να συνεισφέρουν στα οικονομικά της οικογένειάς τους.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΕΛΤΑ UNICEF

Η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών αυτών δηλώνει ότι βρίσκονται στους δρόμους κι “εργάζονται” όλη σχεδόν την ημέρα, αρκετά από αυτά, εργάζονται και τη νύχτα και εκτός μικρών εξαιρέσεων έχουν περιορισμένες φιλοδοξίες κι όνειρα για το μέλλον τους που προκύπτουν από το αίσθημα ανασφάλειας και φόβου που νοιώθουν, καθώς και την αίσθηση σε μεγάλο μέρος αυτών ότι βρίσκονται προσωρινά στην Ελλάδα.

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΕΙ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΕΙ

ΕΜΠΟΡΟΣ – ΠΛΑΝΟΔΙΟΣ	6,2%
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ	6,0%
ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ - ΗΘΟΠΟΙΟΣ	4,7%
ΕΡΓΑΤΗΣ	4,1%
ΔΑΣΚΑΛΟΣ	3,6%
ΤΕΧΝΙΤΗΣ	3,6%
ΣΕΡΒΙΤΟΡΟΣ - ΠΩΛΗΤΗΣ	3,2%
ΟΤΙ ΚΑΙ ΤΩΡΑ	3,6%
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ	2,2%
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	4,3%
ΘΑ ΒΡΕΙ ΔΟΥΛΕΙΑ	2,3%
ΔΕΝ ΞΕΡΕΙ	36,2%

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ UNICEF

Πρέπει να σημειωθεί στο σημείο αυτό, ότι, το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών αυτών δραστηριοποιείται στην πώληση χαρτομάνδηλων, το οποίο αγγίζει το 26,8 %, ενώ δεν είναι λίγα και τα παιδιά εκείνα που καταλήγουν στην επαιτεία με ποσοστό 20 %. Τα τελευταία χρόνια βέβαια, παρατηρούνται ολοένα και περισσότεροι ανήλικοι, Έλληνες και μη, οι οποίοι αποτελούν τα παιδιά των φαναριών, σε ποσοστό 13,5 %.

ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΧΑΡΤΟΜΑΝΔΗΛΑ	26,8%
ΕΠΑΙΤΕΙΑ	20,0%
ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ	15,9%
ΤΖΑΜΙΑ ΑΥΤΙΤΩΝ	13,5%
ΜΙΚΡΟΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ	8,8%
ΜΟΥΣΙΚΗ - ΤΡΑΓΟΥΔΙ	5,5%
ΦΑΓΩΣΙΜΑ	4,2%
ΑΛΛΟ	6,8%

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ UNICEF

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας, η μέση ημερήσια εισπραξη κάθε παιδιού ανέρχεται σε 20 Ευρώ περίπου, το 20% των παιδιών μιλά πολύ λίγο ή καθόλου την ελληνική γλώσσα, ένα 20% θέλει αλλά δεν μπορεί να πάει σχολείο, ένα μικρό ποσοστό θέλει να σπουδάσει ενώ ένας αριθμός παιδιών στην ερώτηση "τι θα κάνεις όταν μεγαλώσεις" απάντησε: θέλω να έχω φαγητό να τρώω.

Τα ποσά του παρακάτω πίνακα είναι σε δρχ..

ΗΜΕΡΗΣΙΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ

ΕΩΣ 3.000	21,5%
3.001 - 4.000	6,3%
5.000	11,2%
6.000 - 8.000	11,8%
9.000 - 10.000	13,0%
11.000 - 15.000	7,6%
16.000 - 19.000	1,3%
20.000	1,7%
ΠΑΝΩ ΑΠΟ 20.000	1,7%
ΔΞ/ΔΑ	24,0%

ΑΙΚΟ UNICEF

ΟΜΙΛΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΑΙΚΟ UNICEF

Συνοψίζοντας, πρέπει να επισημάνουμε για άλλη μια φορά τον μεγάλο αριθμό των μικρών παιδιών τα οποία εξαναγκάζονται να εργάζονται σχεδόν όλη την ημέρα στους δρόμους. Ο αριθμός αυτός φτάνει τα 5.800 ανήλικα εκ των οποίων το 50% βρίσκεται όλη την ημέρα στον τόπο εργασίας αποκομίζοντας ελάχιστα χρηματικά ποσά. Και αυτό συμβαίνει γιατί υποχρεώνονται να δίνουν τις εισπράξεις τους στους εργοδότες, οι οποίοι γίνονται πλουσιότεροι το μήνα, περίπου κατά 1 δισεκατομμύριο.

ΣΥΝΟΨΗ

**5.800 ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 2-15 ΕΤΩΝ ΚΑΘΕ
ΜΕΡΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ**

**1^η ΜΕΣ ΤΟ ΜΗΝΑ ΟΙ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ
«ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΤΟΥΣ »**

**2^η ΤΩΝ «ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΦΑΝΑΡΙΩΝ»
ΕΙΝΑΙ ΑΣΤΕΓΑ**

**50% ΤΩΝ «ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΦΑΝΑΡΙΩΝ»
ΔΟΥΛΕΥΟΥΝ ΟΛΗ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ**

ALKO - UNICEF

γ) ΈΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

που πραγματοποιήθηκε
από ομάδα ερευνητών
και το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου.

Τις συνθήκες της παιδικής εργασίας ως οικονομικής δραστηριότητας άμεσης εκμετάλλευσης μελετά η έρευνα που πραγματοποίησε ομάδα ερευνητών με την υποστήριξη του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Οι ερευνητές παρατήρησαν και κατέγραψαν τον τρόπο ζωής 264 παιδιών που συνάντησαν στο κέντρο της Αθήνας και σε άλλες 10 περιοχές της Αττικής, μέσα σε διάστημα μόλις 8 ημερών, από 23 Νοεμβρίου έως 1 Δεκεμβρίου 1997.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας, αλλά και με στοιχεία που προκύπτουν από στατιστικές κρατικών φορέων, η ανάπτυξη της παιδικής εργασίας τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα,

φαίνεται να ενισχύεται από την φτώχεια που για το 1997 έφτασε σε ποσοστό 25% κάτω από το όριο, ιδιαίτερα για ομάδες του πληθυσμού, όπως είναι οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι μειονότητες.

Η εργασιακή απελευθέρωση και η ελαστικότητα του πλαισίου αγοράς δίνουν, σύμφωνα με την έρευνα, ένα επιπλέον «άνοιγμα» σε νέες μορφές εργασίας και στην εκμετάλλευσή τους.

Υπερσυγκέντρωση της παιδικής εργασίας παρατηρείται στην περιοχή της Αθήνας, ενώ η έρευνα στηρίζεται και σε επίσημα στατιστικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία το 45% των εργαζομένων παιδιών κινούνται στην περιοχή της Αττικής.

Ο μικρότερος από τους ανήλικους που εργάζονται στα σημεία που ερευνήθηκαν ήταν μόλις 3 ετών και ο μεγαλύτερος μόλις είχε μπει στην εφηβεία, μέχρι 16 ετών. Στην πλειονότητά τους τα παιδιά ήταν Έλληνες Αθίγγανοι, ενώ στους δρόμους της Αθήνας εργάζονται και αρκετοί ανήλικοι Αλβανοί και Πακιστανοί, ακόμη και Αφρικανοί. Πώληση ειδών από χαρτομάντιλα, μέχρι Ξυστό και λουλούδια, αλλά και επαιτεία συνήθως μετά μουσικής ήταν οι κυριότερες δραστηριότητες των ανηλίκων. Τσιγγανάκια και διαφόρων εθνικοτήτων παιδιά «παλεύουν» για να επιστρέψουν στο σπίτι με το καθόλου ευκαταφρόνητο μεροκάματο στην περιοχή της Αττικής, από το κέντρο της Αθήνας και τον Πειραιά μέχρι το Γαλάτσι. Νεαροί βιοπαλαιστές δουλεύουν καθημερινά και σε διάφορα άλλα πολυσύχναστα σημεία, στους σταθμούς του ηλεκτρικού και στις εθνικές οδούς που οδηγούν έξω από την Αττική.

Σε πολλές περιπτώσεις όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας, τα παιδιά εργάζονται στη λαϊκή αγορά μαζί με τους γονείς τους, ενώ δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις όπου μικρά παιδιά πουλούσαν μικροπράγματα σε ταβέρνες ή βοηθούσαν σε διάφορες οικογενειακές επιχειρήσεις.

Τα ποσά που κερδίζουν οι μικροί εργαζόμενοι κυμαίνονται από περιοχή σε περιοχή εξαρτώνται από το είδος της εργασίας. Τα περισσότερα από τα χρήματα αυτά επιστρέφουν

στους γονείς των παιδιών που, όπως φαίνεται, έχουν και τον ρόλο του «αφεντικού».

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των παιδιών στους ερευνητές, συνήθως περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους στις μετακινήσεις από την μια περιοχή στην άλλη, ακόμα και από την μια εργασία στην άλλη.

Χαρακτηριστικό είναι ακόμη το γεγονός, ότι η συντριπτική πλειονότητα των νεαρών πλανόδιων επαγγελματιών της Αττικής δεν παρακολουθεί την σχολική εκπαίδευση, φαινόμενο που οφείλεται ακριβώς στο ότι τα παιδιά εργάζονται αλλά και στις διακρίσεις εις βάρος μειονοτήτων.

Τριακόσιοι οδηγοί αποτέλεσαν το τυχαίο δείγμα που απάντησε σε ερωτηματολόγιο σχετικά με τις κοινωνικές αντιδράσεις για την παιδική εργασία. Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό 97% των οδηγών που δήλωσαν ότι θα χαρακτήριζαν με άσχημο τρόπο όσους απασχολούν παιδιά στην εργασία τους. «Ανθρωποφάγοι», «απολίτιστοι», «αλήτες» και «ανεγκέφαλοι» ήταν μερικοί από τους πιο... ευφάνταστους χαρακτηρισμούς που χρησιμοποιήθηκαν. (*Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, Παρασκευή 26 Μαρτίου, 1999*).

δ) ΕΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ
που πραγματοποιήθηκε
από την
εφημερίδα "Πελοπόννησος"

Ειδικότερα, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Πάτρα, παρατηρήθηκε ότι με κίνδυνο την ίδια τους τη ζωή τα παιδιά των φαναριών εξακολουθούν να πλένουν

τζάμια αυτοκινήτων σε εθνικές οδούς και κομβικά σημεία της πόλης.

« Το φαινόμενο έχει περιοριστεί », εκτιμούν αξιωματικοί της Αστυνομικής Διεύθυνσης Αχαΐας και επικαλούνται τις προσπάθειες που καταβάλλουν για να ελέγξουν την κατάσταση, χωρίς όμως να υπάρχουν μέχρι στιγμής ορατά αποτελέσματα.

Ωστόσο, φαίνεται ότι το « περιορισμένο φαινόμενο » έχει και ημέρες έξαρσης καθώς πια τα παιδιά των φαναριών, προφανώς υπό την καθοδήγηση μεγαλύτερων, επιλέγουν τα σαββατοκύριακα και ημέρες αργιών, μεσημεριανές ή απογευματινές ώρες για να αναλάβουν καθήκοντα.

Πληροφορίες αναφέρουν ότι ο Δήμος ζητά την παρέμβαση της Αστυνομίας για την αντιμετώπιση του φαινομένου και κυρίως για την προστασία των ανηλίκων που κινούνται ανεξέλεγκτα σε δρόμους και ανά πάσα στιγμή βρίσκονται μπροστά στις ρόδες των αυτοκινήτων.

Τα σημεία στα οποία στήνονται τα παιδιά είναι οι εθνικές οδοί Πατρών - Αθηνών και Πατρών - Πύργου, στις εισόδους - εξόδους της πόλης επί της Καλαβρύτων, στην θέση Τσολιά και στη συμβολή των οδών Γούναρη και Σωτηριάδου.

Το φαινόμενο γίνεται από ενοχλητικό έως και επικίνδυνο ακόμη και για τους οδηγούς οι οποίοι έχουν εκφράσει αλλεπάλληλα παράπονα για τις συμπεριφορές των παιδιών που επιμένουν ακόμη και όταν τα αυτοκίνητα ξεκινούν στο πράσινο χρώμα του σηματοδότη.

Σύμφωνα με τη ασφάλεια Πατρών, το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών αυτών δεν προέρχεται από πατρινές οικογένειες Τσιγγάνων, αλλά από Τσιγγάνους αλβανικής καταγωγής.

Για τις ώρες που δεν καθαρίζουν τζάμια, τα παιδιά των φαναριών έχουν βρει άλλες ασχολίες. Πωλούν λουλούδια ή διάφορα αντικείμενα ενώ γνωρίζουμε ότι το φαινόμενο της επαιτείας βρίσκεται σε έξαρση στην Πάτρα.

Η οδός Παντοκράτορας, πάνω από τις σκάλες της Γεροκωστοπούλου, κατά τις νυχτερινές ώρες, φέρεται να είναι το σημείο εκκίνησης για την ανάπτυξη εμπορικής επιχείρησης. Εκεί « ξεφορτώνουν » το εμπόρευμα τα κλειστά φορτηγάκια ,

αλλά και τους μικρούς εμπόρους που πιάνουν δουλειά στα εστιατόρια και τις καφετέριες που βρίσκονται στο κέντρο της πόλης.

Η. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Ορισμός: Ως σεξουαλική εκμετάλλευση ορίζεται η χρήση των παιδιών για την ικανοποίηση σεξουαλικών αναγκών άλλων, εις βάρος των συναισθηματικών και σωματικών αναγκών του παιδιού. Η σεξουαλική εκμετάλλευση μπορεί να έχει οικονομικό χαρακτήρα, όπως στην περίπτωση όπου οι ανήλικοι εξωθούνται στην πορνεία ή στην συμμετοχή σε πορνογραφικά έργα, ή να αποσκοπεί αποκλειστικά στην προσωπική σεξουαλική ικανοποίηση του θύτη, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της αποπλάνησης ανηλίκων.

Με την σεξουαλική εκμετάλλευση συνδέεται ιδιαίτερα το φαινόμενο της απαγωγής, της πώλησης ή και του δουλεμπορίου παιδιών με σκοπό την προαγωγή τους στην πορνεία. Σημειώνεται επίσης ότι υπάρχει σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών και εντός της οικογενείας.

Σε κάθε περίπτωση, η σεξουαλική εκμετάλλευση υποβάλλει τα παιδιά σε μια από τις πιο επικίνδυνες μορφές κακοποίησης και τα στερεί από την αξιοπρέπειά τους και την αθωότητα της παιδικής ηλικίας.

Συγκεκριμένα, η σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων συμπεριλαμβάνει και την παιδική πορνεία, την παιδική πορνογραφία και τον σεξοτουρισμό.

1. Παιδική πορνεία

Αναφέρεται στην εκπόρνευση του παιδιού, στην συμμετοχή δηλαδή ανηλίκων σε σεξουαλικές πράξεις με διαφορετικούς συντρόφους και πολλές φορές με σκοπό το κέρδος. Αφορά

αγόρια και κορίτσια και παρ' όλο που ορισμένες φορές τα παιδιά ενεργούν ανεξάρτητα, και περισσότερες φορές ενήλικες (και γονείς) διευθύνουν αυτές τις δραστηριότητες και εκμεταλλεύονται τα κέρδη.

Στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Αθήνα, η πλατεία Κουμουνδούρου είναι για πολλούς ο χωροταξικός προσδιορισμός της παιδικής πορνείας.

Μάλιστα, σε μια έρευνα που έκανε το *I.Y.P.* ανακάλυψε πως από τα 200 παιδιά που είναι κακοποιημένα με διάφορους τρόπους, τα 20 ακολούθησαν την πορνεία. Επίσης ανακάλυψε πως στη Ελλάδα 3.000 παιδιά είναι ήδη στον χώρο της πορνείας, ηλικίας 8-16 ετών και 1.000.000 συνολικά στην Ευρώπη. (*Δελτίο Ειδήσεων, ANT 1, 13/10/03*).

Βλέπουμε λοιπόν πως η παιδική πορνεία πήρε μεγάλες διαστάσεις στις μέρες μας. Αγόρια και κορίτσια κυρίως προερχόμενα από οικογένειες κοινωνικοοικονομικού χαμηλού επιπέδου, εγκαταλελειμμένα ή ακόμα και τσιγγανόπουλα καταλήγουν στην πορνεία από μόνα τους ή υποκινώντας τα κάποιοι τρίτοι. Μάλιστα το πρόβλημα μεγάλωσε μετά την μεγάλη μεταναστευτική εισροή Αλβανών, Ουκρανών, Γεωργιανών, Βουλγάρων, Ρουμάνων κ.ά..

α) Θύματα Παιδικής Πορνείας : Είναι αγόρια και κορίτσια κυρίως φτωχών οικογενειών ή εγκαταλελειμμένα. Τα αγόρια είναι συνήθως ντυμένα με απλά ρούχα, έχουν δυναμικό στυλ και είναι οι πρωταγωνιστές στις πλατείες των μεγαλουπόλεων. Τα κορίτσια από την άλλη υποκινούνται από κυκλώματα ενηλίκων και εκδίδονται για το οικονομικό όφελος των δραστών.

Τα παιδιά αυτά μπορεί να είναι και ναρκομανείς ηλικίας 8-16 ετών. Εκτεθειμένα έτσι σε σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, το όριο της ζωής τους είναι πολύ μικρό και η προσαρμογή τους στην κοινωνία εάν φτάσουν στην ενηλικίωση, είναι αμφίβολη. Η θεραπεία γι' αυτές τις περιπτώσεις είναι αρκετά πολύπλοκη και απαιτεί μεγάλη δεξιότητα.

β) Θύτες Παιδικής Πορνείας : Εάν οι θύτες της παιδικής πορνείας είναι οι γονείς, αποδείχτηκε ότι είναι πολύ φτωχοί και συνήθως πάσχουν από κάποια ψύχωση, είναι χρήστες τοξικών ουσιών, είναι αλκοολικοί ή έχουν κάποια άλλη σοβαρή ψυχοκοινωνική διαταραχή.

Συνήθως όμως, η εκπόρνευση των παιδιών υποκινείται από οργανωμένα κυκλώματα πορνείας και μάλιστα τώρα τελευταία μέσω Internet.

γ) Αιτίες Φαινομένου : Ένας αιτιογενής παράγοντας που φαίνεται ότι οφείλεται η παιδική πορνεία με πρωτοβουλία των ανηλίκων, είναι ότι τα παιδιά αυτά, πολύ πιθανόν, μικρότερα να έχουν υποστεί σεξουαλική παραβίαση από ενήλικα.

2. Παιδική Πορνογραφία

Σε αντίθεση με την παιδική πορνεία, η οποία απαντάται κυρίως - αλλά όχι αποκλειστικά - στον τρίτο κόσμο, η παιδική πορνογραφία έχει διάδοση κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες. Ως παιδική πορνογραφία ορίζεται η οπτική ή ακουστική απεικόνιση ενός παιδιού με σκοπό την σεξουαλική ικανοποίηση του χρήστη, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής, διανομής και της χρήσης τέτοιου υλικού. Συνήθως είναι κανονισμένη φωτογράφιση, λήψη video ή και κινηματογραφική παραγωγή. Είναι προφανές, ότι η παραγωγή τέτοιου είδους πορνογραφικών έργων συνεπάγεται πάντοτε την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών.

Σύμφωνα με μια έρευνα που έγινε σε Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια αποδείχτηκε ότι : καταναλωτές τέτοιου πορνογραφικού υλικού είναι άνθρωποι που δεν μπόρεσαν να ικανοποιήσουν τις σεξουαλικές τους ορμές και περιέργειες στα νεανικά τους χρόνια και χρησιμοποιούν αυτό το υλικό για την απόλαυση και το ξεθύμασμα της φαντασίας τους και των εσωτερικών σεξουαλικών τους εντάσεων. Είναι κυρίως άνδρες, άνω των 40 ετών με υποανάπτυκτη σεξουαλικότητα.

Θύτες και Θύματα Παιδικής Πορνογραφίας : Ισχύουν τα ίδια χαρακτηριστικά με των θυμάτων και των θυτών της παιδικής πορνείας.

3. Τουρισμός για Σεξ

Τουρίστες ταξιδεύουν σε άλλες χώρες με σκοπό ερωτικές περιπτώξεις με παιδιά. Ο σεξοτουρισμός είναι καινούριος όρος που τώρα αρχίζει να αναπτύσσεται. Έτσι, δεδομένης της ύπαρξης «των σεξοτουριστών» συνεχώς γεννιούνται τα «σεξ - γραφεία ταξιδιών» όπως λέγονται. Στη Γηραιά Ήπειρο τα σκήπτρα σε αυτά τα γραφεία κατέχει το Βέλγιο και έπειτα ακολουθούν Αυστρία, Γερμανία, Ιταλία. Οι χώρες αυτές συναγωνίζονται η μια την άλλη στην αποστολή περισσότερων ομάδων με «σεξοτουρίστες» σε μακρινές χώρες της Λατινικής, κυρίως, Αμερικής. Μάλιστα μετά την εξέλιξη της τεχνολογίας, τα ραντεβού μεταξύ τουριστών και μικρών παιδιών κανονίζονται μέσω Internet ή μέσω «ροζ» τηλεφωνικών γραμμών.

α) Θύματα του σεξοτουρισμού : Είναι παιδιά, αγόρια και κορίτσια, 5-12 ετών και σύμφωνα με το Συνέδριο για την παιδική ηλικία που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. στη Γενεύη, το Σεπτέμβριο του 1990, τα παιδιά αυτά ή έχουν εγκαταλειφθεί από τις οικογένειές τους ή έχουν πωληθεί- φαινόμενα που αφορούν κυρίως χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Το πιο φρικτό όμως απ' όλα είναι πως τα παιδιά αυτά δεν προλαβαίνουν να συμπληρώσουν το 25^ο έτος της ηλικίας τους, γιατί δεν μπορούν, να αντέξουν την βία που υπόκεινται καθώς και τις αμφεταμίνες και τα άλλα διεγερτικά που τους χορηγούνται.

β) Θύτες Σεξοτουρισμού: Οι «σεξοτουρίστες» ταξιδεύουν σε μακρινές χώρες, με μοναδικό στόχο την ικανοποίηση του κρυφού και διαστροφικού τους πόθου να ξαπλώσουν στο κρεβάτι με ένα ή περισσότερα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, 5-

12 ετών χωρίς να αποκλείονται οι παρεκκλίσεις. Οι πλούσιοι «σεξοτουρίστες» χρησιμοποιούν το πορτοφόλι τους για όλα ακόμη και για την δολοφονία του ερωτικού τους αντικειμένου.

(«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002)

Θ. Η ΚΡΥΦΗ ΠΛΗΓΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΟΡΝΕΙΑΣ-Εκατομμύρια παιδιά ζουν τον εφιάλτη.

Με την ευκαιρία του Δεύτερου Παγκόσμιου Συνεδρίου κατά της Εμπορικής Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης των Παιδιών, που διεξήχθη στην Γιοκοχάμα της Ιαπωνίας, η UNICEF απευθύνει έκκληση για μια συντονισμένη παγκόσμια προσπάθεια να ξεριζωθεί η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών.

Η εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών είναι συχνά αποτέλεσμα της οικονομικής κατάρρευσης και αποτελεί μια κρυφή πληγή, επομένως ακριβή στοιχεία είναι δύσκολο να βρεθούν. Επειδή τα παιδιά κυρίως διακινούνται μέσω ενός κρυφού δικτύου εμπόρων, το μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητας αυτής δεν φτάνει ποτέ στο φως. Σε πολλές χώρες δεν αναγνωρίζεται καν ως πρόβλημα. Η εμπορία του σεξ είναι μια αγορά δισεκατομμυρίων στην οποία υπολογίζεται ότι εισέρχονται κατά προσέγγιση ένα εκατομμύριο παιδιά τον χρόνο, κυρίως κορίτσια. Η UNICEF εκτιμά ότι κάθε χρόνο τουλάχιστον ένα εκατομμύριο παιδιά σε όλο τον κόσμο προσελκύονται ή εξαναγκάζονται να εμπλακούν στην πορνεία.

Αλλά και στην χώρα μας όπως έδειξε η έρευνα που διεξήγαγε η ΚΑΠΑ RESEARCH για λογαριασμό της UNICEF φαίνεται ότι το 7% του γενικού κοινού δηλώνει ότι γνωρίζει

κάποιο ή κάποια παιδιά που έχουν πέσει θύματα εκμετάλλευσης, ενώ από αυτούς το 33,8% αναφέρεται σε περιστατικά παιδικής πορνείας.

Οι αιτίες πίσω από την εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών συμπεριλαμβάνουν την φτώχεια και την περιθωριοποίηση των θυμάτων, τις διακρίσεις με βάση το φύλο, τον πόλεμο, το οργανωμένο έγκλημα, την παγκοσμιοποίηση, την απληστία, παραδόσεις και πεποιθήσεις, τη δυσλειτουργία της οικογένειας και το εμπόριο ναρκωτικών. Μεγαλύτερο κίνδυνο διατρέχουν κυρίως τα παιδιά που ζουν στο δρόμο κάτω από άθλιες συνθήκες και καταφεύγουν στην πορνεία για να επιζήσουν. Σε μερικές περιπτώσεις, οι φτωχοί γονείς πουλάνε τα παιδιά τους σε εμπόρους που υπόσχονται συχνά ότι θα τους προσφέρουν δουλειά.

Υπάρχουν ελάχιστες πιο απεχθείς παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση. Η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του παιδιού, συνθήκη ορόσημο, που επικύρωσαν 191 κράτη, ξεκαθαρίζει ότι είναι δικαίωμα κάθε παιδιού να μην είναι θύμα κακοποίησης, να έχει εκπαίδευση και να έχει δικαίωμα στο παιχνίδι - δικαιώματα που παραβιάζονται με την εκμετάλλευση και την παράνομη εργασία των παιδιών. Τα τραύματα που προκαλούνται με αυτόν τον τρόπο αργούν πολύ να επουλωθούν και παραμένουν για πολύ καιρό. Παιδιά-θύματα εκμετάλλευσης υποφέρουν - τόσο σωματικά όσο και ψυχικά - για όλη τους τη ζωή και συχνά αυτό τα οδηγεί έως και στο θάνατο.

Η εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και η εμπορία παιδιών είναι δύο στοιχεία του πολύ μεγαλύτερου και αφανούς προβλήματος της σεξουαλικής κακοποίησης. Τα παιδιά-θύματα διατρέχουν επίσης τον κίνδυνο της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και τον κίνδυνο να προσβληθούν από το AIDS ή άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Επίσης, η μικρή μειοψηφία των ανηλίκων που τελικά καταφέρνουν να ξεφύγουν, αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό

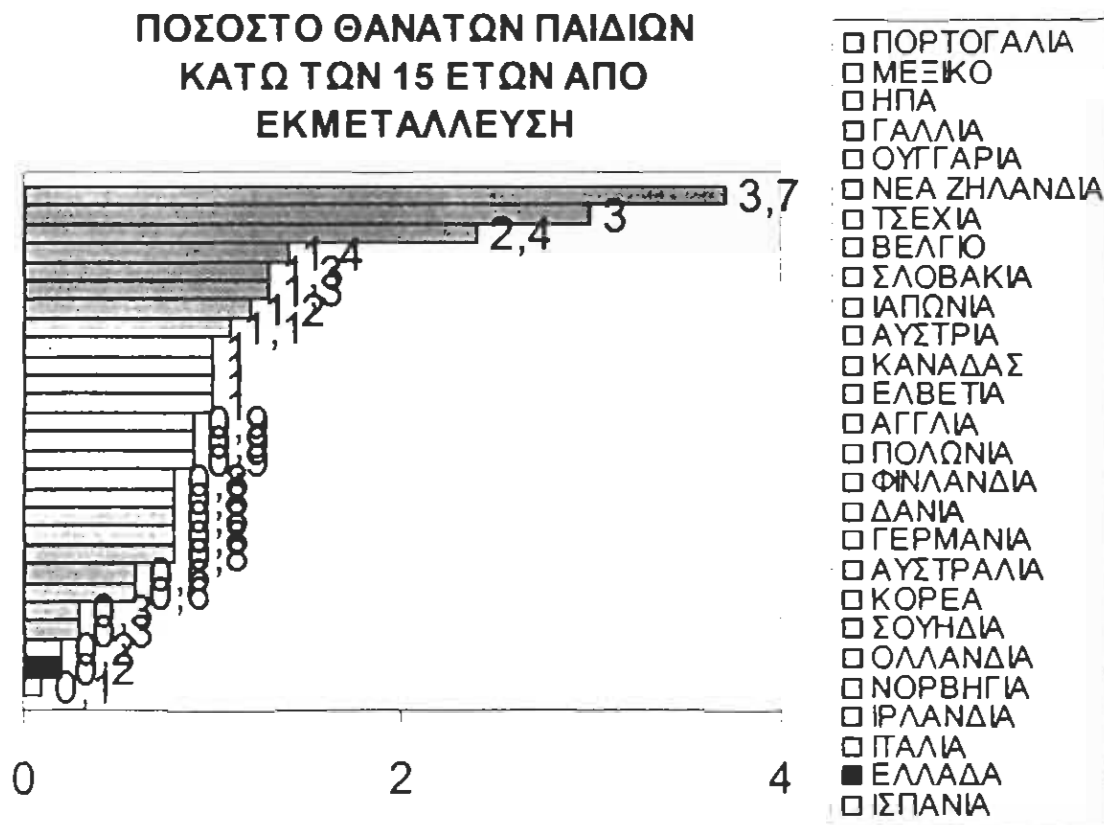
στιγματισμό, την απόρριψη από την οικογένειά τους, την ντροπή και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

(Περιοδικό «ΚΟΣΜΟΣ», Τεύχος 38, 1999)

Οι αριθμοί της φρίκης: παιδιά στην πορνεία

100.000 στις Φιλιππίνες	240.000-325.000 στις Η.Π.Α.
400.000 στην Ινδία	100.000 στην Βραζιλία
100.000 στην Ταϊβάν	35.000 στη Δυτική Αφρική
200.000 στην Ταϊλάνδη	175.000 στην Αν. & Κεντρική Ευρώπη

Φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι και το ποσοστό της παιδικής πορνείας στην Ελλάδα είναι αρκετά μεγάλο.

Ι. ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ – ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Η παιδική εργασία-εκμετάλλευση όπως εξηγεί η έκθεση της UNICEF για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο, είναι ένα σύνθετο, συχνά δυσνόητο πρόβλημα. Οι μύθοι που το περιβάλλουν δυσκολεύουν τις λύσεις και η έκθεση εξετάζει αυτούς τους μύθους για να βοηθήσει στη διάλυσή τους.

Ο πρώτος μύθος είναι ότι η παιδική εργασία-εκμετάλλευση είναι μοναχά πρόβλημα του υποανάπτυκτου κόσμου. Ο δεύτερος, ότι η παιδική εργασία-εκμετάλλευση εμφανίζεται αναπόφευκτα και φυσικά λόγω της φτώχειας γι' αυτόν τον λόγο θα υπάρχει πάντα. Ο τρίτος, ότι οι περισσότεροι ανήλικοι εργάτες δουλεύουν σε βιομηχανίες παράγοντας φτηνά αγαθά για εξαγωγή στις αποθήκες του πλούσιου κόσμου. Και τέλος, ο τέταρτος μύθος αναφέρει ότι μια απλή λύση στο πρόβλημα της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης όπως μια «εμπορική κύρωση» ή έναμπούκοτάζ, θα το τελείωνε μια για πάντα. *(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο, UNICEF)*

Αναλυτικότερα :

Μύθος πρώτος

Η παιδική εργασία-εκμετάλλευση συμβαίνει μόνο στον φτωχό κόσμο.

Στην πραγματικότητα, τα παιδιά δουλεύουν σε όλον τον κόσμο τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οποσδήποτε δεν είναι όλες οι δουλειές επικίνδυνες για τα παιδιά. Είναι η φύση της δουλειάς και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονται οι ανήλικοι - όχι το γεγονός ότι εργάζονται - που αποφασίζει για το πώς επηρεάζονται. Στον βιομηχανοποιημένο κόσμο την απασχόληση του παιδιού να μοιράζει εφημερίδες, για παράδειγμα δεν την θεωρούν εκμεταλλεύσιμο τύπο παιδικής εργασίας παρά το ότι ένα παιδί θα πληρωθεί λιγότερο από έναν ενήλικο. Συχνά τέτοια δουλειά ενθαρρύνεται ώστε να κερδίζει το παιδί το χαρτζιλίκι του χωρίς να εγκαταλείπει το σχολείο του. Αντίθετα, στις

υποανάπτυκτες χώρες τα παιδιά δουλεύουν για να επιβιώσουν τόσο τα ίδια όσο και οι οικογένειές τους, και στερούνται μορφώσεως.

Οι επικίνδυνοι τύποι της παιδικής εργασίας μπορούν να βρεθούν στις περισσότερες πλούσιες χώρες. Συνήθως οι ανήλικοι που εκμεταλλεύονται προέρχονται από εθνικές μειονότητες ή ομάδες μεταναστών όπως συμβαίνει με τους τσιγγάνους και τους Αλβανούς στην Ελλάδα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες για παράδειγμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών που δουλεύουν στον γεωργικό τομέα είναι από προσφυγικές ή μειονοτικές οικογένειες. *(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).*

Μύθος δεύτερος

Η παιδική εργασία-εκμετάλλευση δεν θα εξαλειφθεί ποτέ αν δεν εξαφανιστεί η φτώχεια.

Είναι αλήθεια ότι οι φτωχότεροι, οι πιο μειονεκτικοί τομείς της κοινωνίας εφοδιάζουν τη μεγαλύτερη πλειοψηφία των εργαζόμενων παιδιών. Βγαίνει λοιπόν έτσι το συμπέρασμα ότι η φτώχεια και παιδική εργασία είναι αναπόσπαστα. Άρα, θα πρέπει, να δεχτούμε την παιδική εργασία μέχρις ότου η φτώχεια σταματήσει. Κάτι τέτοιο είναι πολύ εφικτό για όλους όσους ωφελούνται από το status quo, αλλά επίσης είναι και ψέματα. Η έκθεση επιμένει ότι για την εξάλειψη του φαινομένου της επικίνδυνης παιδικής εργασίας δεν πρέπει να περιμένουν μέχρι να εξαλειφθεί η φτώχεια, παρά το γεγονός ότι είναι ένας σημαντικός επιβαρυντικός παράγοντας. «Όσο φτωχές και αν είναι οι οικογένειες, τα παιδιά δεν θα βλάπτονταν από την εργασία αν δεν υπήρχαν άνθρωποι έτοιμοι να τα εκμεταλλευτούν».

Φυσικά η φτώχεια πρέπει να μειωθεί. Υπάρχει ένας αριθμός μέτρων που μπορεί να ληφθούν άμεσα για την μείωση των επιπτώσεων της όπου θα βοηθήσουν στην προστασία των παιδιών και των οικογενειών τους από την εκμετάλλευση. Συνεισφορά στην δημιουργία εισοδήματος για να απαλυνθεί η

μεγάλη πίεση που ασκείται στους φτωχούς καθώς και η παροχή βασικών υπηρεσιών που περιλαμβάνει την ασφαλή ύδρευση, την ιατρική φροντίδα και την εκπαίδευση, αποτελούν ενέργειες-κλειδιά για να κρατηθούν τα παιδιά μακριά από τις επικίνδυνες εργασίες. *(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).*

Μύθος τρίτος

Η παιδική εργασία-εκμετάλλευση συμβαίνει κυρίως σε βιομηχανίες εξαγωγής.

Οι βιομηχανίες εξαγωγής είναι ο πιο ορατός τομέας παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης. Είναι όμως λανθασμένη η αντίληψη ότι τα παιδιά στις αναπτυσσόμενες χώρες δουλεύουν κυρίως στην παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων όπως τα ρούχα και τα παιχνίδια για καταναλωτές πλουσίων χωρών. Στην πραγματικότητα από τα 10.000.000 των παιδιών σε όλον τον κόσμο που δουλεύουν σε μη-εξαγωγικές περιοχές, σε επικίνδυνες συχνά συνθήκες εκμετάλλευσης, ένα μόνο μικρό ποσοστό λιγότερο ίσως και από 5% εργάζεται στον εξαγωγικό τομέα.

Οι περισσότεροι ανήλικοι απασχολούνται στον ευρύτερο τομέα εκτός του εξαγωγικού. Σε έρευνα που διεξήγαγε η ΔΟΕ και δημοσιεύθηκε το 1996, σε πολλές υποανάπτυκτες χώρες κατέδειξε 300 διαφορετικά είδη εργασίας πέρα από τους τομείς εξαγωγής όπως, οικιακή εργασία, κατασκευή τούβλων, σπάσιμο λίθων, πωλητές στα μαγαζιά και στους δρόμους, επισκευές ποδηλάτων, μάζεμα σκουπιδιών, συλλογή κουρελιών κ.ά.. Η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών εργάζεται για την οικογένεια ή στην γεωργία ή κρυμμένα μέσα σε σπίτια μακριά από τους επιθεωρητές εργασίας που θα μπορούσαν να τα εντοπίσουν.

«Αν επιτρέψουμε να επικρατήσει η άποψη ότι όλα τα εργαζόμενα παιδιά βρίσκονται στην εξαγωγική βιομηχανία, τότε ανοίγουμε το λάκκο των παιδιών που εργάζονται σε "αόρατες περιοχές" της παιδικής εργασίας και

εκμετάλλευσης», λέει η έκθεση. *(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).*

Μύθος τέταρτος

Ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η παιδική εργασία-εκμετάλλευση είναι οι κυρώσεις στην κυβέρνηση και τα καταναλωτικά μπουκοτάζ στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ο παραπάνω ισχυρισμός είναι λάθος. Τέτοια μαζικά μέτρα θα επηρεάσουν μόνο τον εξαγωγικό τομέα που αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος του προβλήματος της εργασίας των ανηλίκων.

Οι κυρώσεις και τα μπουκοτάζ είναι επικίνδυνα μέσα που μπορεί περισσότερο να βλάψουν τα παιδιά παρά να τα ωφελήσουν, στέλνοντάς τα έξω από την παραγωγική διαδικασία, χωρίς όμως να προσφέρουν σε αυτά και τις οικογένειές τους άλλους τρόπους επιβίωσης ή βελτίωσης. *(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Α. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ - ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.

Σε μια εποχή διεκδίκησης δικαιωμάτων, αιτημάτων και καταχωρήσεων, οι μόνοι άνθρωποι που δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν φωνή και μέσα πίεσης είναι τα παιδιά. Περισσότερο από κάθε άλλο φυσικό οργανισμό, είναι δέσμια του περιβάλλοντος για μακρύ χρονικό διάστημα και με καθοριστικά δεσμά. Παρά το γεγονός ότι όλοι μας συμφωνούμε πως ο κόσμος χρωστάει στα παιδιά ότι καλύτερο έχει, είναι γνωστό πως κάθε άλλο παρά δίνει στο παιδί ότι καλύτερο έχει.

Ο σεβασμός όμως στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και στην αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας, αρχίζει από τα παιδιά. Η φυσική και διανοητική τους ανωριμότητα δεν είναι στοιχεία που τα θέτουν στο περιθώριο της ζωής, αλλά λόγοι αυξημένης φροντίδας και κατάλληλης προστασίας.

Από αυτό το γενικό πνεύμα διαπνέεται η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία έχει επικυρωθεί από 191 χώρες σε όλο τον κόσμο και από την Ελλάδα. Περιλαμβάνει συνολικά 54 άρθρα. Από αυτά τα 40 αναφέρονται στα δικαιώματα του παιδιού, ενώ τα υπόλοιπα 14 στο πρακτικό μέρος έτσι ώστε να τηρηθούν όλα όσα συμφωνήθηκαν από τα συμβαλλόμενα κράτη.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Έως σήμερα, μόνο 2 χώρες δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση ενώ η Ελλάδα υπέγραψε στις 2 Δεκεμβρίου 1992.

Το περιεχόμενο της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη, κατέληξαν σε αυτή:

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να

μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία, εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού, και στην Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίστηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρωπίνια δικαιώματα, στο διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, "το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννηση του",

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και

των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες.

Τα άρθρα που αναφέρονται στην προστασία των ανηλίκων από οποιαδήποτε μορφή εκμετάλλευσης στον εργασιακό χώρο, είναι τα 32, 34, 35 και 36.

Άρθρο 32 : « Παιδική Εργασία »

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή την σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για τον σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα :
  - α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτερα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β) Προβλέπουν μια κατάλληλη ρύθμιση των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Το άρθρο αυτό εντάσσεται στις διατάξεις της συνθήκης που διασφαλίζουν ειδικά δικαιώματα που αφορούν το παιδί, επειδή είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες του και συνδέονται με την εργασία του.

Όπως είναι διατυπωμένο οδηγεί στην διαπίστωση ότι παρέχει στο παιδί την ειδική προστασία από κάθε είδους οικονομική εκμετάλλευση της εργασίας του καθώς και από την έκθεσή του σε επικίνδυνες συνθήκες εργασίας που θα μπορούσαν να αποτελέσουν προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του και της αξιοπρέπειάς του.

Κατ' αυτήν την έννοια η Σύμβαση δεν αποτελεί εργαλείο που αναγνωρίζει στο παιδί καθ' αυτό το δικαίωμα για εργασία ή που διευκολύνει την πρόσβασή του σε κάθε μορφή εργασίας, έτσι ώστε να αποκτήσει δικαιώματα καταναλωτή ή να αποκτήσει οικονομική αυτοτέλεια, αλλά προσπαθεί να καθιερώσει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η Σύμβαση και την ανάγκη προστασίας των παιδιών σαν ομάδας που παραμένει εκτεθειμένη σε εκμετάλλευση επειδή είναι περισσότερο ευάλωτη στη σωματική, σεξουαλική και συναισθηματική κατάχρηση.

Κατά τη σύνταξη του άρθρου αυτού έχουν ληφθεί υπόψη τα κείμενα που έχουν διαμορφωθεί σε διεθνές επίπεδο, έτσι ώστε να διασφαλισθούν τα διεθνή πρότυπα σχετικά με την προστασία της εργασίας του ανηλίκου, ιδιαίτερα δε οι ρυθμίσεις στα πλαίσια του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ).

Ένα σημαντικό κείμενο αποτελεί η διεθνής σύμβαση εργασίας (δ.σ.ε.) αριθ. 138 περί κατωτάτου ορίου ηλικίας εισόδου στην απασχόληση (1973), η οποία ορίζει, μεταξύ των άλλων, ότι το γενικό κατώτατο όριο ηλικίας των ανηλίκων για

την απασχόληση σε κάθε είδους εργασία και σε κάθε τομέα και κλάδο απασχόλησης δεν πρέπει να είναι χαμηλότερο από το 15^ο έτος της ηλικίας τους (άρθρο 2 παρ. 3). Η ρύθμιση αυτή συμπληρώνεται με την πρόσφατη Σύμβαση αριθ. 182 (Ιούνιος 1999) της ΔΟΕ, σχετικά με την απαγόρευση και την άμεση κατάργηση όλων των μορφών εκμετάλλευσης της εργασίας των παιδιών, δηλαδή των νέων ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών και κάτω των 18 ετών.

Παρόμοια προστασία σχετικά με το κατώτατο όριο ηλικίας των ανηλίκων παρέχεται και σε περιφερειακό επίπεδο, όπως στο άρθρο 7 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων, που εγκρίθηκε κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Στρασβούργο το 1989, κατοχύρωσε για πρώτη φορά στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας την προστασία των παιδιών και των εφήβων αναγνωρίζοντας την απαγόρευση πρόσληψης παιδιών για εργασία πριν από το τέλος της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης, και σε κάθε περίπτωση πριν από την ηλικία των 15 ετών και κρίνοντας απαραίτητο τον περιορισμό της διάρκειας της εργασίας και την απαγόρευση της νυκτερινής εργασίας των εφήβων.

Σύμφωνα με την οδηγία 94/33/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την προστασία των νέων κατά την εργασία, τα παιδιά και οι έφηβοι θεωρούνται ως ομάδες ειδικών κινδύνων και θεσπίζει τις ελάχιστες σαφείς προδιαγραφές για την προστασία τους κατά την εργασία. Ταυτόχρονα εφαρμόζει την ρήτρα « μη υποβάθμισης » με την έννοια ότι δεν απαγορεύει την λήψη ευνοϊκότερων ρυθμίσεων για την γενική προστασία των νέων από τα Κράτη μέλη, εφόσον όμως τηρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις της οδηγίας.

Το δικαίωμα στην εργασία και η προστασία του παιδιού ενισχύθηκαν πρόσφατα σε κοινοτικό επίπεδο και με την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των Κρατών μελών της

Κοινότητας, η οποία προβλέπει δικαίωμα απασχόλησης των μελών της οικογένειας (σύζυγος και ανήλικα τέκνα) με βάση την αρχή της μη-διάκρισης.

Το ζήτημα της προστασίας των παιδιών κατά τη Σύμβαση νοείται υπό μια ευρεία έννοια και σε τρία επίπεδα : του περιορισμού του δικαιώματος, της νομικής κατοχύρωσής του και των κυρώσεων.

Το πρώτο επίπεδο αφορά την αναγνώριση του δικαιώματος για προστασία που έχει το παιδί από κάθε μορφή εκμετάλλευσης και όχι την απαγόρευση κάθε μορφής εργασίας. Σε κάθε περίπτωση ο προσδιορισμός της έννοιας «οικονομική εκμετάλλευση» αφήνεται στην διακριτική ευχέρεια των συμβαλλόμενων κρατών.

Ως προς την έννοια της «απαγόρευσης της έκθεσης του παιδιού σε επικίνδυνες και επιβλαβείς συνθήκες εργασίας», επισημαίνεται το γεγονός ότι η παραπάνω έννοια σταθμίζεται με άλλα έννομα προστατευόμενα αγαθά όπως η υγεία, η μόρφωση και η ψυχοσωματική ή κοινωνική του ανάπτυξη, τα οποία λειτουργούν ως όρια μέσα από τα οποία προσδιορίζεται τελικά η έννοια.

Στο δεύτερο επίπεδο ανάγονται τα θέματα της νομικής κατοχύρωσης του δικαιώματος με τη μορφή της θετικής δράσης των Συμβαλλόμενων κρατών για την οριοθέτηση του δικαιώματος. Έτσι, κάθε Συμβαλλόμενο κράτος έχει την υποχρέωση με τη νομοθεσία του να εξασφαλίσει την προστασία του παιδιού με διάφορα μέτρα. Η νομική κατοχύρωση εξασφαλίζει τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που θα ενθαρρύνουν το παιδί να προτιμήσει τη σχολική φοίτηση και το όφελος της εκπαίδευσης. Κατά αυτόν τον τρόπο τα Συμβαλλόμενα κράτη έχουν την ευχέρεια να προσδιορίσουν τα όρια της απασχόλησης του παιδιού ώστε να μην επηρεάζεται αρνητικά η ικανότητα σχολικής φοίτησης.

Το τρίτο, τέλος, επίπεδο αφορά την καταπολέμηση της οικονομικής εκμετάλλευσης και της παράνομης απασχόλησης των παιδιών.

(«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002)

Άρθρο 34 : « Σεξουαλική Εκμετάλλευση »

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για τον σκοπό αυτόν, τα κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν :

α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.

β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.

γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Στην περίπτωση του στοιχείου α' του άρθρου, η Σύμβαση επιδιώκει την καταστολή της αποπλάνησης και του βιασμού των παιδιών, χωρίς όμως να επιδιώκεται κατά τα λοιπά η ρύθμιση της θεμιτής ερωτικής ζωής των ανηλίκων. Η Σύμβαση αναφέρεται στην απαγόρευση της εξώθησης ή καταναγκασμού του παιδιού σε αποκλειστικά *παράνομες* γενετήσιες σχέσεις. Το στοιχείο β' υποχρεώνει τα κράτη-μέλη της Σύμβασης να εμποδίσουν την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες *παράνομες* σεξουαλικές δραστηριότητες. Η αναφορά και πάλι σε παράνομες μόνο σεξουαλικές δραστηριότητες είναι δυνατόν να εκληφθεί ότι επιτρέπει ουσιαστικά στον εθνικό νομοθέτη να προβλέψει περιπτώσεις νόμιμης σεξουαλικής εκμετάλλευσης ανηλίκων, ιδιαίτερα μάλιστα όταν αυτά συναινούν και βρίσκονται πλέον σε ηλικία σεξουαλικής

αυτοδιάθεσης. Τέλος, η διάταξη του στοιχείου γ' του άρθρου επιβάλλει στα κράτη μέλη να απαγορεύσουν τη χρήση ανηλίκων για την παραγωγή πορνογραφικού υλικού οποιασδήποτε μορφής, όπως και τη συμμετοχή παιδιών σε κάθε είδους πορνογραφικά θεάματα. Με τον τρόπο αυτό η Σύμβαση εξειδικεύει σε σχέση με την χρήση παιδιών την γενικότερη απαγόρευση παρασκευής, κατοχής και διακίνησης πορνογραφικού υλικού με σκοπό την εμπορία, διανομή ή δημόσια έκθεσή του. (*«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002*)

Άρθρο 35 : « Εμπορία Παιδιών »

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Η διάταξη του άρθρου 35 της Σύμβασης συνίσταται σε μια περιεκτική και απόλυτη απαγόρευση μετατροπής του παιδιού σε αντικείμενο οποιασδήποτε συναλλαγής, σε εμπόρευμα ή «αντικείμενο» που άγεται και φέρεται προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων άλλων. Η απαγόρευση πώλησης ή εμπορίας παιδιών, αποτέλεσε από νωρίς αντικείμενο ενδιαφέροντος της διεθνούς κοινότητας. Στην απαγόρευση εμπορίας παιδιών υπάγεται κάθε μορφής οικονομική συναλλαγή με αντικείμενο ένα παιδί και όχι μόνο η εμπορία παιδιών με σκοπό την περιαγωγή τους σε κατάσταση δουλείας.

Η σχετική προστασία του παιδιού -σύμφωνα με την ρητή επιταγή της διάταξης- πρέπει να αναζητηθεί αφενός σε διεθνές-διακρατικό και αφετέρου σε εθνικό επίπεδο.

(«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002)

Άρθρο 36 : « Άλλες Μορφές Εκμετάλλευσης »

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Το άρθρο 36 ολοκληρώνει την δέσμη των άρθρων 32 έως 36 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, αντικείμενο των οποίων είναι η προστασία του παιδιού από την εν γένει εκμετάλλευσή του. Σε αντίθεση όμως με τα προηγούμενα άρθρα 32 έως 35, το άρθρο αυτό δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένη μορφή εκμετάλλευσης του παιδιού, αλλά καθιερώνει την υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να προστατεύουν το παιδί απέναντι *«σε κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του»*, πέραν δηλαδή αυτών που αναφέρονται ρητά στα άρθρα 32-35 της Σύμβασης. Ο νομοθέτης της Σύμβασης επέλεξε δηλαδή, ως προς το ζήτημα της προστασίας του παιδιού από την εκμετάλλευσή του, τη νομοτεχνική μέθοδο του συνδυασμού ειδικών διατάξεων, που προβλέπουν την υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να προστατεύουν το παιδί από συγκεκριμένες μορφές εκμετάλλευσης (αυτές που είναι οι πλέον γνωστές και διαδεδομένες), με μια γενική ρήτρα προστασίας του παιδιού από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσής του.

Η διάταξη του άρθρου 36 έχει στόχο να καλύψει και κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης του παιδιού, είτε ήδη υφιστάμενη είτε ενδεχόμενη να προκύψει στο μέλλον. Στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου αυτού εμπίπτει, επομένως, οποιαδήποτε

συμπεριφορά σε βάρος του παιδιού, η οποία συνιστά εκμετάλλευσή του και η οποία δεν εμπίπτει σε κάποια από τις μορφές εκμετάλλευσης που παρατίθενται στα άρθρα 32 έως 35 της Σύμβασης (οικονομική εκμετάλλευση και εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του, προστασία από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών και παρεμπόδιση της χρησιμοποίησης παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση των ουσιών αυτών, σεξουαλική εκμετάλλευση, πώληση ή δουλεμπόριο παιδιών). (*«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002*)

B. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ

Στην έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο της UNICEF (1997) αναφέρεται ότι από την πρώτη διεθνή καθιέρωση παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης (1919), όπου εργαζόμενα παιδιά κατά χρονικές περιόδους απασχολούνταν σε επίσημους παράγοντες βιομηχανίες, η παγκόσμια θέση για την παιδική εργασία αναπτύχθηκε και επεκτάθηκε με τα χρόνια. Η καθιέρωση της παιδικής εργασίας απευθύνεται στη μη-βιομηχανοποιημένη εργασία που γίνεται από παιδιά και πιο πρόσφατα, απαγορεύει κάθε είδους εργασία, πληρωμένη ή μη που κάνει κακό στα παιδιά και λαμβάνει προστασία για τα παιδιά που εργάζονται. Οι νόμοι που αναφέρονται παρακάτω αποτελούν νόμιμα σημεία για την προστασία των ανήλικων εργαζομένων :

1919 : Ελάχιστη ηλικία (για την βιομηχανία) Καθιέρωση Νο5

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο της UNICEF (1997) αναφέρει ότι ο νόμος υιοθετήθηκε στην πρώτη συνεδρίαση του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ) και επικυρώθηκε από 72 χώρες. Η καθιέρωση ίδρυσε τα 14 χρόνια ως το ελάχιστο όριο ηλικίας για τα παιδιά που εργάζονται σε βιομηχανίες. Ήταν η πρώτη διεθνής προσπάθεια για να κανονιστεί η συμμετοχή στο χώρο εργασίας και ακολουθήθηκε από αναρίθμητα όργανα της ΔΟΕ σε άλλα οικονομικά μέρη.

1930 : ΔΟΕ Δυναμική Καθιέρωση Εργασίας Νο29

Αφορά την καταστολή εξαναγκασμένης χρήσης ή υποχρεωτικής εργασίας σε όλους τους τύπους. Η εργασία θεωρείται εξαναγκασμένη ή υποχρεωτική όταν ο άνθρωπος δεν προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες ή την εργασία του, αλλά το κάνει αυτό από φόβο. Κυρώσεις : 139 Πολιτείες μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

1966 : Διεθνής Σύμβαση στα κοινοτικά και πολιτικά δικαιώματα

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο αναφέρει ότι η σύμβαση αυτή υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα (UN) το 1966 και εισήλθε δυναμικά το 1976. Ο νόμος ξαναεπιβεβαιώνει της αρχές της Παγκόσμιας Δήλωσης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948) και παραπέμπει τις Πολιτείες ομαδικά να αναλάβουν δράση για να αντιληφθούν αυτά τα δικαιώματα. Το άρθρο 8 αναφέρει ότι κανένας δεν θα πρέπει να κρατιέται υπό δουλικό καθεστώς, ή υπηρέτης ή να ζητιέται να εκτελεί αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. Κυρώσεις : 135 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου του 1996.

1966 : Διεθνής Σύμβαση στα οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα

Υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα (UN) το 1966 και εισήλθε δυναμικά το 1976, ο νόμος επιβεβαιώνει τις αρχές της Παγκόσμιας Δήλωσης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κοιτάζοντας τα οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα. Το άρθρο 10 απευθύνεται σε ομάδες πολιτειών

και έχει ως σκοπό να προστατέψει νέους ανθρώπους από οικονομική εκμετάλλευση και απασχόληση στη δουλειά, η οποία είναι επικίνδυνη για την ηθική, την υγεία, ή τη ζωή τους και που πιθανόν να εμποδίζει τη φυσιολογική τους ανάπτυξη. Επίσης υποχρεώνει τις ομάδες των Πολιτειών να ορίσουν όρια ηλικίας όπου η πληρωμένη παιδική εργασία να απαγορεύεται και να τιμωρείται από το νόμο. Κυρώσεις : 135 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

1973 : ΔΟΕ Καθιέρωση ελάχιστου ορίου ηλικίας Νο138

Η καθιέρωση του ελάχιστου ορίου ηλικίας υποχρεώνει τα μέλη των Πολιτειών να συνεχίσουν την σχεδιαζόμενη εθνική πολιτική και να διαβεβαιώνουν την αποτελεσματική κατάργηση της παιδικής εργασίας. Σύμφωνα με αυτή τη σύμβαση κανένα παιδί δεν μπορεί να απασχολείται σε κανένα οικονομικό τομέα πριν τελειώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και πριν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας του. Το κατώτατο όριο ηλικίας για είσοδο σε κάθε δουλειά που πιθανόν να θέσει σε κίνδυνο την υγεία, την ασφάλεια ή την ηθική είναι το 18^ο έτος. Κυρώσεις : 49 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

1989 : Καθιέρωση των Δικαιωμάτων των Παιδιών

Προστατεύονται ως εξαρτώμενα και αδιαίρετα τα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα όλων των παιδιών που είναι αναγκαία στην επιβίωση τους, την ανάπτυξη τους, προστασία και συμμετοχή στις ζωές των κοινωνιών τους. Λόγω αυτής της σύνδεσης μεταξύ των δικαιωμάτων των παιδιών και την δική τους επιβίωση και ανάπτυξη, δυναμικά όλα τα άρθρα της καθιέρωσης των δικαιωμάτων τους, απευθύνονται σε τομείς όπως η εκπαίδευση, υγεία, διατροφή, ξεκούραση και ηρεμία, κοινωνική ασφάλιση, ευθύνες των γονιών, την παιδική εργασία και τις επιδράσεις της στα παιδιά. Μια από τις προσδοκίες της σύμβασης είναι να λαμβάνονται τα καλύτερα συμφέροντα σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά. Το άρθρο 32 αναγνωρίζει το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την εργασία η οποία απειλεί την υγεία, την ανάπτυξη ή την

εκπαίδευσή του και διατάσσει τις ομάδες των Πολιτειών να θέτουν κατώτατο όριο ηλικίας για απασχόληση και να ρυθμίζουν τις συνθήκες εργασίας. Κυρώσεις : 187 Πολιτείες ως τα μέσα του 1996.

1996 : Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 κλείνει την αναφορά της στη διεθνή νομοθεσία για την προστασία των παιδιών που εργάζονται, αναφέροντας ότι το 1996 η ΔΟΕ προτείνει για συζήτηση μια νέα Καθιέρωση για την επικίνδυνη εργασία ή την εξάλειψη των περισσότερων μη ανεκτικών τύπων παιδικής εργασίας.

Γ. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα έχει προσαρμοστεί στις ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν την προστασία της εργασίας του ανηλικού αλλά και σε όσες τον αφορούν έμμεσα (προστασία των νέων κατά την εργασία, ασφάλεια και υγεία των εργαζόμενων κατά την εργασία, όπως και κατά την πρόσκαιρη εργασία και την εργασία ορισμένου χρόνου) με ένα πλέγμα ρυθμίσεων που, με την κύρωση διεθνών συμβάσεων, όπως η κύρωση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη που πραγματοποιήθηκε με τον ν. 1426/84 και η διεθνής σύμβαση εργασίας 138/1973 περί του κατωτάτου ορίου ηλικίας εισόδου εις την απασχόληση που κυρώθηκε με τον ν. 1182/81, αποτελούν το σύγχρονο ελληνικό προστατευτικό δίκαιο της εργασίας των ανηλικών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι η προστασία αυτή, μετά τον εκσυγχρονισμό του οικογενειακού δικαίου, συνδυάζεται πλέον και με την άσκηση της επιμέλειας του ανηλικού και την εφαρμογή της αρχής ότι «το συμφέρον του παιδιού» πρέπει να διέπει κάθε απόφαση που το αφορά. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 136 του ΑΚ, απαιτείται η γενική συναίνεση των προσώπων που ασκούν την επιμέλεια του

ανηλικού εφόσον έχει συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας του προκειμένου να συνάψει σύμβαση εργασίας, ως εργαζόμενος.

Στις 23 Μαρτίου 1989 δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο βασικός νόμος με αριθμό 1837 «Για την προστασία των ανηλικών κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις». Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, ως ανήλικοι νοούνται όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, ενώ εφαρμόζεται σε κάθε είδους απασχόληση ή αυτοαπασχόληση ανηλικών. Εξαιρέση από τις διατάξεις του νόμου αποτελούν οι οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες (άρθρο 1), που δικαιολογούνται από λόγους κοινωνικούς, παράδοσης και λειτουργίας της αγροτικής οικογένειας στην Ελλάδα.

Οι ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται να ασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία. (άρθρ.2 ν.1837/89). Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται με ελαστικό τρόπο σε περιπτώσεις απασχόλησης παιδιών σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς δραστηριότητες. Σύμφωνα λοιπόν με τις διατάξεις του άρθρου 3, επιτρέπεται η απασχόληση ανηλικών κάτω από το όριο των 15 ετών σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες, εφόσον δεν βλάπτεται η σωματική και ψυχική τους υγεία και η ηθική τους.

Προϋποθέσεις για την άσκηση αυτών των δραστηριοτήτων αποτελούν η χορήγηση άδειας από την Επιθεώρηση Εργασίας, η οποία επιτρέπει την απασχόληση ανηλικών που δεν έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος της ηλικίας τους σε θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκτελέσεις, διαφημιστικά, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές, εγγραφή σε βίντεο, κινηματογραφικές λήψεις καθώς και η χρησιμοποίησή τους ως μοντέλων εφόσον δεν βλάπτεται η σωματική και ψυχική υγεία και ηθική τους. Η άδεια η οποία χορηγείται από την Επιθεώρηση Εργασίας, περιέχει το ονοματεπώνυμο και την ηλικία του ανηλικού, το είδος της εργασίας στην οποία πρόκειται να ασχοληθεί, το ημερήσιο πρόγραμμα και την χρονική του διάρκεια. Η άδεια χορηγείται για ένα χρονικό διάστημα τριών μηνών, ενώ μπορεί να παραταθεί για εξαιρετικούς λόγους. Για την χορήγηση ή την παράταση της

άδειας, ο εργοδότης υποχρεούται να υποβάλλει δήλωση στην οποία αναφέρει ότι έχουν ληφθεί οι απαραίτητες ιατρικές πιστοποιήσεις ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για την σωματική ή ψυχική υγεία του ανηλίκου στην συγκεκριμένη απασχόληση. Επίσης προϋπόθεση αποτελεί, η δήλωση συναίνεσης αυτού που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου και η προσωπική βεβαίωση του εργοδότη ότι έχει λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του. (άρθρ.3 ν. 1837/89).

Όσον αφορά τον επαγγελματικό προσανατολισμό των εργαζόμενων παιδιών ο νόμος ορίζει ότι οι ανήλικοι πριν προσληφθούν σε οποιαδήποτε εργασία πρέπει να παρακολουθούν προγράμματα εξωσχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού που οργανώνονται από τον ΟΑΕΔ ο οποίος μετέπειτα χορηγεί βεβαίωση στον ανήλικο για το πρόγραμμα που παρακολούθησε. Την βεβαίωση αυτή θα χρησιμοποιήσει ο ανήλικος για την έκδοση του βιβλιαρίου εργασίας. Η διάταξη αυτή δεν ισχύει για τις καλλιτεχνικές εργασίες. (άρθρ.4 ν.1837/89).

Στην προστασία του ανηλίκου περιλήφθηκε και η οριοθέτηση της χρονικής διάρκειας της εργασίας του στο μέτρο που θα πρέπει να στηρίζεται στην ανάγκη να του εξασφαλίζει την δυνατότητα πρόσβασης στις βαθμίδες της εκπαίδευσης ή να μπορεί να συνδυάζει την εκπαίδευση με την επαγγελματική κατάρτιση και την εργασιακή του απασχόληση. Με βάση αυτά τα δεδομένα, ο νόμος 1837 ρυθμίζει ουσιαστικά στο άρθρο 5 το ανώτατο όριο απασχόλησης, ημερήσιας και εβδομαδιαίας, ενώ απαγορεύει την υπερωριακή απασχόληση. Οι ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας τους, όπως και αυτοί που φοιτούν σε κάθε τύπο λυκείου ή τεχνικές σχολές δημόσιες ή ιδιωτικές, αναγνωρισμένες από το κράτος, δεν επιτρέπεται να απασχολούνται περισσότερο από έξι ώρες την ημέρα ή τριάντα ώρες την εβδομάδα. Παράλληλα δικαιούνται ημερήσια ανάπαυση δώδεκα τουλάχιστον συνεχείς ώρες από τις 10 το βράδυ μέχρι τις 6 το πρωί. Η ημερήσια απασχόλησή τους αρχίζει ή λήγει δύο τουλάχιστον ώρες μετά την λήξη ή πριν την έναρξη των μαθημάτων αν παρακολουθούν κάποιο λύκειο ή τεχνικές σχολές. Στον τομέα της απασχόλησης σε

καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες, η εργασία των παιδιών από 3-6 χρόνων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις δύο ώρες την ημέρα, από 6-11 χρόνων τις τρεις ώρες την ημέρα, από 11-13 χρόνων τις τέσσερις ώρες την ημέρα και από 13-15 χρόνων τις πέντε ώρες την ημέρα. Τέλος, η υπερωριακή απασχόληση των ανηλίκων απαγορεύεται για κάθε μορφή εργασίας. (άρθρ.5 ν.1837/89).

Ένα ακόμη θέμα που πρέπει να αναφερθεί είναι το θέμα της νυχτερινής εργασίας των ανηλίκων. Ο ν.1837/89 αντιμετώπισε ενιαία ότι οι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να εργάζονται κατά τις νυχτερινές ώρες στις εξής εργασίες οι οποίες αναφέρθηκαν σε προηγούμενους νόμους και συνεχίζουν να ισχύουν :

α) Δεν επιτρέπεται σε νεαρά πρόσωπα που δεν συμπλήρωσαν το 16^ο έτος της ηλικίας τους να δουλεύουν στους δρόμους μετά τις 9 το βράδυ και πριν τις 5 το πρωί, εξαιρουμένων των αρένων πωλητών εφημερίδων που συμπλήρωσαν το 12^ο έτος της ηλικίας τους. (άρθρ.10 ν. ΔΚΘ' /1912).

β) Δεν επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων που δεν συμπλήρωσαν το 14^ο έτος της ηλικίας τους μετά τις 10 την νύχτα σε εστιατόρια, καφενεία, οινοπωλεία, ζαχαροπλαστεία, ξενοδοχεία και συναφή καταστήματα. (άρθρ.6 ν. ΔΚΘ' /1912).

γ) Απαγορεύεται η απασχόληση ανηλίκων που δεν συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας τους κατά τις 9 το βράδυ έως τις 5 το πρωί σε εμπορικά καταστήματα και πρατήρια κάθε είδους. Στα εν λόγω πρόσωπα εξασφαλίζεται συνεχής διακοπή για νυχτερινή ανάπαυση διάρκειας 11 τουλάχιστον ωρών. (άρθρ.6 ν. ΔΚΘ' /1912).

δ) Απαγορεύεται η απασχόληση ανηλίκων που δεν συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας τους, κατά την νύχτα, σε βιομηχανικές επιχειρήσεις, δημόσιες ή ιδιωτικές ή σε παραρτήματά τους. (άρθρ. ν.2272/20 και άρθρ.3 ν.4215/1961).

Το άρθρο 6 του ν. 1837/89 ορίζει την αμοιβή των παιδιών ως εξής : Οι ανήλικοι εργαζόμενοι αμείβονται με βάση το κατώτατο τουλάχιστον ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη που προβλέπεται από την γενική συλλογική σύμβαση εργασίας κατά αναλογία των ωρών απασχόλησής τους. Ευνοϊκότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη αμοιβή ρυθμίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας. (άρθρο 6 ν.1837/89).

Εφόσον ο ανήλικος έχει προσληφθεί σε οποιαδήποτε εργασία δικαιούται κανονικής άδειας η οποία χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολικών διακοπών σε συνεχείς ημέρες. Το μισό της κανονικής άδειας χορηγείται τμηματικά σε άλλες χρονικές περιόδους αν το ζητήσει το παιδί. Ακόμη οι ανήλικοι εργαζόμενοι ανεξάρτητα από τον χρόνο απασχόλησης, αν είναι μαθητές ή σπουδαστές σε αναγνωρισμένη σχολή, δικαιούνται για την συμμετοχή τους στις εξετάσεις άδεια δύο ημερών συνεχόμενη ή τμηματική κατά την αίτησή τους για κάθε ημέρα εξετάσεων με την υποχρέωση να αποδεικνύουν τη συμμετοχή τους με σχετική βεβαίωση. Η άδεια δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 14 ημερών συνολικά. Οι άδειες αυτές είναι άνευ αποδοχών για τον εργοδότη. Οι αποδοχές των αδειών αυτών καταβάλλονται από τον ΟΑΕΔ και η δαπάνη των 6 πρώτων ημερών κατά έτος, επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του οργανισμού, ενώ η υπόλοιπη αποδίδεται στον ΟΑΕΔ από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας ύστερα από σχετική πίστωση. (άρθρ. 7 1837/89).

Η ρητή εντολή του νόμου για το βιβλιάριο εργασίας προστάζει ότι οι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να εργάζονται αν δεν είναι εφοδιασμένοι με αυτό. Το βιβλιάριο εργασίας είναι ειδικό για την συγκεκριμένη εργασία ή ομάδα εργασιών. Ο Υπουργός Εργασίας αναλαμβάνει την ευθύνη για την ρύθμιση της διαδικασίας έκδοσης, ανανέωσης, αφαίρεσης, αντικατάστασης του βιβλιαρίου όπως και το περιεχόμενό του, το χρόνο της ισχύος του κλπ.. βιβλιάριο εργασίας δεν απαιτείται όταν ο ανήλικος απασχολείται σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες. (άρθρ.8 ν.1837/89).

Οι εργοδότες που απασχολούν ανήλικους υποχρεούνται να τηρούν σχετικό μητρώο στο οποίο αναγράφουν το

ονοματεπώνυμο του εργαζομένου, τη χρονολογία γέννησης, τη διεύθυνση της κατοικίας του, τον αριθμό του βιβλιαρίου εργασίας, την ημερομηνία έκδοσης ή ανανέωσής του, το είδος της εργασίας, καθώς επίσης τη χρονολογία έναρξης ή λήξης της εργασιακής σχέσης. Τέλος, σε κάθε Επιθεώρηση Εργασίας πρέπει να τηρείται μητρώο ανηλίκων που έχουν εφοδιαστεί από αυτήν βιβλιάρια εργασίας. (άρθρα 9 & 10 ν.1837/89).

Για την έκδοση του βιβλιαρίου εργασίας απαιτείται ιατρική πιστοποίηση ότι από την απασχόληση που διάλεξαν οι ανήλικοι δεν διατρέχει κίνδυνο η υγεία του ή η πνευματική τους ανάπτυξη. Η πιστοποίηση γίνεται από τις υγειονομικές υπηρεσίες μετά από ιατρικές εξετάσεις, ενώ η παραπομπή σε αυτές γίνεται από την Επιθεώρηση Εργασίας. Αρμόδιες για τις ιατρικές εξετάσεις είναι οι υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ενεργούνται οι ιατρικές εξετάσεις είναι : κάθε δώδεκα μήνες μέχρι να συμπληρωθεί το 18^ο έτος της ηλικίας των παιδιών, σε περίπτωση αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών, και σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας σε χρονικό διάστημα μικρότερο από 12μηνιαία κατά την κρίση του γιατρού ή της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας. Το πρόσωπο που θα χορηγήσει στον ανήλικο την ιατρική πιστοποίηση μπορεί να είναι ο προϊστάμενος των υπηρεσιών υγείας ή οριζόμενοι από τον ίδιο γιατροί. Η πιστοποίηση πρέπει να φέρει την ένδειξη κατάλληλος ή ακατάλληλος για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία. Όταν η πιστοποίηση ισχύει για ορισμένη εργασία που απαιτεί ειδικές συνθήκες απασχόλησης ή επισημαίνει ανωμαλία στην ανάπτυξη ή ειδικά προβλήματα υγείας του εξεταζομένου, καθορίζει και τη χρονολογία επανεξέτασης καθώς και τα μέτρα που πρέπει να λάβει η Επιθεώρηση Εργασίας για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική κατάρτιση του ανηλίκου, σε συνεργασία με τις αρμόδιες για τα προγράμματα εξωσχολικού προσανατολισμού υπηρεσίες του ΟΑΕΔ και της Υπηρεσίας Υγείας.(άρθρα 11, 12, 13, 14 ν.1837/89)

Ασφαλιστική δικλείδα για τη νομική προστασία που παρέχεται στον ανήλικο εργαζόμενο αποτελεί η εγγύηση που

προσφέρεται από το άρθρο 15 του νόμου. Σύμφωνα με αυτό οι ανήλικοι συνδέονται με τον εργοδότη τους με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, η εγκυρότητα της οποίας δεν επηρεάζεται από το κατά πόσο τηρήθηκαν οι διατάξεις για την πρόσληψή τους. Η θέση αυτή επιβεβαιώθηκε και με τη νομολογία των δικαστηρίων, σύμφωνα με την οποία στην περίπτωση άκυρης σύμβασης εργασίας ο ανήλικος δικαιούται ευθέως εκ του νόμου, και όχι βάσει των περί αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεων, αποδοχές. (άρθρ. 15 ν.1837/89)

Οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις των εργοδοτών έναντι των ανηλικών-εργαζομένων αξίζουν ιδιαίτερης επισήμανσης. Έτσι, κατά το άρθρο 16 ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία των ανηλικών στο εργασιακό τους περιβάλλον. Πρέπει κάθε στιγμή να ενημερώνει τα μικρά παιδιά για τους κινδύνους που διατρέχει η υγεία τους και η γενικότερη ανάπτυξή τους και να τα καθοδηγεί ώστε να παίρνουν τις κατάλληλες προφυλάξεις που θα διασφαλίσουν την καλή υγεία τους κατά την άσκηση της εργασίας τους. Επίσης, είναι υποχρεωμένος να προστατεύει τους ανηλικούς από πράξεις βίας, προσβολής της προσωπικότητάς τους ή βλάβη της ηθικής τους. Όσον αφορά τους εργοδότες το γράμμα του νόμου επίσης ορίζει ότι πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί είτε για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ζωής, είτε τέλος για εμπορία ναρκωτικών απαγορεύεται να είναι εργοδότες των ανηλικών. (άρθρο 16 ν.1837/89).

Υπεύθυνες για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών είναι οι κατά περιοχές αρμόδιες Επιθεωρήσεις Εργασίας, οι οποίες απαγορεύουν τη συνέχιση της εργασίας του παιδιού σε ορισμένη επιχείρηση, όταν απασχολείται με συνθήκες που δεν διασφαλίζουν τη σωματική ή την ψυχική υγεία του. (άρθρ.17 ν.1837/89).

Τέλος, επισημαίνεται άλλη μια θετική ρύθμιση του νόμου, που στο σύνολό του αποτελεί ένα από τα πλέον εκσυγχρονισμένα νομοθετήματα. Εννοούμε το ζήτημα της πρόβλεψης των ποινικών και διοικητικών κυρώσεων που καθιερώνονται με τις διατάξεις του άρθρου 18 του νόμου 1837/89, με τη μορφή προστίμου ή κράτησης αν δεν

προβλέπεται βαρύτερη ποινή από το νόμο. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται στον εργοδότη ή τον εκπρόσωπό του αλλά και στον έχοντα την επιμέλεια του ανηλίκου, όταν παραβαίνουν τις διατάξεις για την εργασία των ανηλίκων. Το πρόστιμο το οποίο κυμαίνεται από 90 έως 900€, επιβάλλεται με πράξη του προϊσταμένου της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας και το ύψος του μπορεί να αναπροσαρμόζεται μετά από απόφαση του Υπουργού Εργασίας. (άρθρ.18 ν.1837/89).

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις για την παιδική εργασία συνεχίστηκαν με την έγκριση από τη Βουλή στις 9 Οκτωβρίου 1989 της Υπουργικής Απόφασης με αριθμό 1390 το περιεχόμενο της οποίας αναφέρεται στα βιβλιάρια εργασίας των ανηλίκων και στην έκδοση, καθώς και με την Υπουργική Απόφαση με αριθμό 1389 που καθορίζει το περιεχόμενο και την τήρηση των Μητρώων Ανηλίκων περιφέρειας.

Στην Υπουργική Απόφαση με αριθμό 1390 αναφέρεται η μορφή που πρέπει να έχει το βιβλιάριο εργασίας, ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εφοδιαστεί το συγκεκριμένο έντυπο ο ενδιαφερόμενος, και ο χρόνος ισχύος του βιβλιαρίου. Πιο αναλυτικά για το περιεχόμενο του βιβλιαρίου εργασίας επισημαίνεται ότι το βιβλιάριο αποτελείται από 32 σελίδες στις οποίες αναγράφονται : στην πρώτη σελίδα του εξωφύλλου οι ενδείξεις, Υπουργείο Εργασίας, βιβλιάριο εργασίας, το όνομα του δικαιούχου, αφήνεται χώρος για την φωτογραφία, ενώ επίσης σημειώνονται οι ενδείξεις, «το βιβλιάριο αυτό εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 1837/89, για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις». Στη συνέχεια γράφεται η ένδειξη ΔΩΡΕΑΝ και το όνομα της υπηρεσίας που εκδίδει το έντυπο (Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1989). Στη δεύτερη σελίδα ο αρμόδιος υπάλληλος του ΟΑΕΔ βεβαιώνει ότι ο ανήλικος έτυχε επαγγελματικού προσανατολισμού κατά τη διάρκεια του οποίου ειδικεύτηκε σε κάποια εργασία. Στην τρίτη σελίδα αναγράφεται το ονοματεπώνυμο και το πατρώνυμο του δικαιούχου, η διεύθυνση κατοικίας και ο τόπος γεννήσεως, ο

κλάδος οικονομικής δραστηριότητας και η ειδικότητα του ανηλικού εργαζόμενου. Στην τέταρτη σελίδα αναγράφεται ο χρόνος έκδοσης, ανανέωσης και ισχύος του βιβλιαρίου. Στις σελίδες 5-10 ο αρμόδιος γιατρός που πραγματοποίησε τις ιατρικές εξετάσεις του ανηλικού πιστοποιεί ότι ο ανήλικος είναι εμβολιασμένος και ότι είναι ικανός ή όχι για την τέλεση της συγκεκριμένης εργασίας, στην περίπτωση αυτή ορίζει τον χρόνο επανεξέτασής του. Στις σελίδες 11 και 12 ο εργοδότης καταγράφει τις παρατηρήσεις του για τον ανήλικο, δηλαδή την ημερομηνία πρόσληψης και αποχώρησης από την εργασία καθώς και τις ετήσιες άδειες με τις αποδοχές που έλαβε ο εργαζόμενος. Τέλος, στις επόμενες σελίδες καταγράφονται οι σημαντικότερες διατάξεις του ν.1837/89 και ο αριθμός του ΦΕΚ όπου καθορίζονται οι επικίνδυνες βαριές ανθυγιεινές εργασίες στις οποίες απαγορεύεται να ασχολούνται οι ανήλικοι. (άρθρο 1 ν.1390).

Το βιβλιάριο εργασίας ισχύει για τον αναγραφόμενο σ' αυτόν χρόνο και αναθεωρείται κατά έτος ή σε μικρότερα χρονικά διαστήματα ανάλογα με την κρίση του γιατρού, ή μετά από αλλαγή της εργασίας. Σε περίπτωση απώλειας ή φθοράς αντικαθίσταται από την Επιθεώρηση Εργασίας η οποία έχει το δικαίωμα να το αφαιρέσει όταν ο ανήλικος ασχολείται σε εργασίες ακατάλληλες για την υγεία του.

Η Υπουργική Απόφαση με αριθμό 1389 του 1989 καθορίζει όπως έχει ήδη λεχθεί, τον τρόπο έκδοσης και τήρησης των Μητρώων Ανηλικών Περιφέρειας. Στο έντυπο αυτό αναγράφονται τα στοιχεία του φορέα που το εκδίδει, τα στοιχεία του εργαζόμενου ανηλικού και τα στοιχεία του εργοδότη, ενώ όπως έχει ήδη λεχθεί καταχωρίζονται τα βιβλιάρια εργασίας με τον χρόνο έκδοσης και αναθεώρησης τους. Βέβαια βασική προϋπόθεση για να γίνουν όλες αυτές οι διαδικασίες αποτελεί η εκπαίδευση του ανηλικού μέσω του ΟΑΕΔ και η υποβολή του σε ιατρικές εξετάσεις.

Στην αρχή της προηγούμενης δεκαετίας και συγκεκριμένα στις 15 Ιανουαρίου του 1990 ψηφίστηκε από την Βουλή το Προεδρικό Διάταγμα με αριθμό 7 σχετικά «με την ιατρική εξέταση των νεαρών προσώπων για την απασχόληση σε

βαριές, ανθυγιεινές και επικίνδυνες εργασίες». Το διάταγμα αυτό συμπληρώνει μερικά από τα άρθρα που περιλαμβάνονται στο νόμο 1837/89. Έτσι όσον αφορά το άρθρο 13 παράγραφος 3 του νόμου σχετικά με τις ιατρικές εξετάσεις των ανηλίκων το Π.Δ. ορίζει ότι παρατείνονται μέχρι την συμπλήρωση του 21^{ου} έτους της ηλικίας τους για τα παιδιά που ασχολούνται σε βαριές, ανθυγιεινές και επικίνδυνες εργασίες που παρέχονται σε βιομηχανικές και άλλες επιχειρήσεις ή υπόγειες εργασίες. Επίσης τα νεαρά άτομα που απασχολούνται στις προαναφερόμενες εργασίες πρέπει να κατέχουν το βιβλιάριο εργασίας (άρθρο 1 του Π.Δ.).

Οι εργοδότες από την πλευρά τους οφείλουν να τηρούν καταστάσεις με τα στοιχεία των προσώπων που απασχολούν και ιατρική πιστοποίηση όταν είναι κάτω των 21 ετών. Τις καταστάσεις αυτές θα πρέπει να τις παραδίνουν στα αρμόδια γραφεία της Επιθεωρήσεως Εργασίας όποτε ζητηθεί, καθώς επίσης τους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων και τα μέλη του συμβουλίου της Επιχείρησης. Σε περίπτωση μη εφαρμογής των κανονισμών οι εργοδότες διώκονται και τιμωρούνται (άρθρα 2,3 του Π.Δ.).

Η Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμόν 130627 που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 27 Σεπτεμβρίου του 1990 καθορίζει τις επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές εργασίες. Στον κατάλογο που σύνταξε ο Υπουργός Εργασίας καταγράφονται συνολικά 88 κατηγορίες ανθυγιεινών απασχολήσεων. Η απόφαση στηριζόμενη στο άρθρο 2 παρ. 1,2,3 του νόμου 1837/89 περί απαγόρευσης των ανηλίκων που δεν έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος να ασχολούνται σε οποιαδήποτε εργασία και ειδικότερα σε εργασίες επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές, καθώς και σε εργασίες που βλάπτουν την ψυχική τους υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, ορίζει ότι οι ανήλικοι αυτοί που δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος απαγορεύεται να απασχολούνται στις εξής εργασίες :

1. Στην παρασκευή, ανάμειξη ή χρησιμοποίηση ουσιών και παρασκευμάτων, που χαρακτηρίζονται κατά τις διατάξεις του

Π.Δ. 329/1983 "Ταξινόμηση και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών", τις διατάξεις των οδηγιών του συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που κυρώνονται με το παραπάνω διάταγμα ή με συμπληρωματικές των παραπάνω διοικητικές και κανονιστικές πράξεις καθώς και με διοικητικές και κανονιστικές πράξεις των Υπουργείων Εργασίας και Υγείας και Πρόνοιας, ως ουσίες εκρηκτικές, εύφλεκτα αέρια, λίαν τοξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τερατογόνες ή μεταλλαξογόνες. Εξαιρούνται οι εργασίες συγκόλλησης με εύφλεκτα αέρια των σχολών μαθητείας και οι εργασίες με οικιακές φιάλες υγραερίου.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο ανήλικος εκτίθεται :

α) σε επίδραση ιοντιζουσών ακτινοβολιών που συνεπάγονται ετήσια δόση ακτινοβολίας μεγαλύτερη εκείνης που καθορίζεται από τις ειδικές διατάξεις περί προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από ιοντιζουσες ακτινοβολίες, όπως αυτές οι διατάξεις ισχύουν για ανηλικούς κάθε φορά. Σε καμία περίπτωση η ετήσια δόση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται με τα άρθρα 7 και 10 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2, 8, 9 και 12 της κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Υγείας και Πρόνοιας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, Έρευνας και Τεχνολογίας, Εργασίας "Βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιοντιζουσες ακτινοβολίες".

β) σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 85 DBA. Η τιμή των 85 DBA νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες απασχόληση την εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβο στάθμης των 140 BD έστω και στιγμιαίως.

γ) σε πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για ικανό χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως ακτινοβολούμενη θερμότητα.

δ) σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υπαιθρίων εργασιών.

3. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνηθες έργο και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. σιδερωτής) ή να διατηρεί μέλη του σώματός του ικανό χρονικό

διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. τα χέρια σε επίπεδο ψηλότερο των ώμων).

3Α) Εργασίες που συνεπάγονται την χρήση ατομικών αναπνευστικών προστατευτικών μέσων, ή ωτασπίδων εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

4. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ανάμειξη υλικών που περιέχουν ελεύθερο διοξείδιο του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμίαντο.

5. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φυράματος) και υδραργυρικών αμαλγαμάτων.

6. Η χρησιμοποίηση, ανάμειξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδούχων.

7. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολύβδου, του θεικού μολύβδου, του οξειδίου του μολύβδου και ειδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που λαμβάνονται αποτρέπουν την δυνατότητα εισπνοής σκόνης.

8. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

9. Η παραγωγή, η ανάμειξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

10. Η παραγωγή, η κατεργασία και σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.

11. Η χρησιμοποίηση ή ανάμειξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.

12. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ρακών ή παλιοϋφασμάτων. Η διαλογή μεταχειρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.

13. Η αποκομιδή απορριμμάτων και το θάψιμό τους σε χωματερές.

14. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωικής κόλλας, οστεόκολλας, σε βυρσοδεψεία και σε αποθήκες ακατέργαστων δερμάτων.

15. Το κοπάνισμα, το ξάσιμο, το ξεχώρισμα λιναριού, μπαμπακιού, τριχών ή μαλλιών.

16. Η εργασία σε στοιχειοθετήρια, σε στερεοτυπεία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στην τσιγκογραφία.

17. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών.

18. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλουργείων στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθαρίζονται οι κλίβανοι, εμφυσούνται οι ύαλοι, κόβονται, τροχίζονται ή λειαινούνται.

19. Η κασσιτέρωση ή χρωμίωση ή επιμετάλλωση. Το βάψιμο με πισοφολέττο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμβάπτιση μεταλλικών αντικειμένων.

20. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια :

α) παρασκευής θειικού οξέως, θειώδους οξέος και θειωδών ενώσεων

β) νιτρικού και υδροχλωρικού οξέος

γ) χλωρίου, χλωριούχου ασβεστίου, υποχλωριωδών αλκαλίων και χλωριούχου θείου

δ) χλωρικών αλάτων

ε) επεξεργασίας αντιμονίου, κραμάτων και ενώσεων του

στ) επεξεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικούχων ενώσεων

ζ) παρασκευής ανιλίνης και χρωμάτων ανιλίνης και αζοχρωμάτων

η) παρασκευής κυανιούχων ενώσεων και χρήσης ισοκυανούχων

θ) παρασκευής οξαλικού οξέως

ι) παρασκευής αιθυλικού, οξεικού και προπυλικού (αιθυλεστέρα)

ια) παρασκευής κολλοδίου και κυτταροειδούς

ιβ) παραγωγής αμμωνίας

ιγ) φωσφόρου

ιδ) χημικών λιπασμάτων

21. Η εργασία λεύκανσης ή διάλυσης χάρτου, άχυρου ή ρακών

22. Η εργασία σε βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες

23. Η εργασία σε αλευρόμυλους (στα τμήματα που αναπτύσσονται σκόνες)

24. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία ή παράγονται ή αποστάζονται :

α) εκρηκτικές ύλες

β) πυροτεχνήματα

γ) φωτιστικά αέρια, πεπιεσμένα αέρια, εύφλεκτα υλικά

δ) εύφλεκτα προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια, στα οποία αναπτύσσονται σκόνες που δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως

25. Οι υπόγειες εργασίες στα μεταλλεία και στα λατομεία

26. Η συγκόλληση ή κοπή με αέριο ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολών μαθητείας

27. Η επίβλεψη κινητήριων μηχανών

28. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θερμαντικών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσών άχυρου

29. Η επίβλεψη ατμολεβητών καθώς και λεβητών ή δοχείων με αέρια υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβητών και δικτύων υγραερίου

30. Ο χειρισμός γερανών, γερανογεφυρών και βαρούλκων ή άλλων παρομοίων μηχανών και μηχανημάτων

31. Η απασχόληση με την ιδιότητα του οδηγού φορτωτήρα ή βαγονιού φορτώσεως κατά την εξόρυξη μεταλλευμάτων από μεταλλείο, λίθων από λατομείο κλπ.

32. Η εργασία με εκσκαπτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα

33. α) χειρισμός και οδήγηση περονοφόρου ανυψωτικού μηχανήματος (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων)

β) ο χειρισμός περονοφόρων οχημάτων μεταφερόντων πυρακτωμένα ρευστά υλικά

34. Χειρισμός και οδήγηση γεωργικού ελκυστήρα -τρακτέρ- (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων)

35. Χειρισμός πρεσών με έκκεντρο ή παρομοίων πρεσών

36. Χειρισμός υδραυλικών πρεσών

37. Χειρισμός θερμοπλαστικών πρεσών, χυτοπρεσών, αλουμινίου κ.α. παρομοίων πρεσών

38. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών

39. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικά εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής :

α) η εργασία με κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες, μηχανές κοίλανσης, διαμόρφωσης(σβούρες) ή ροκανίσματος ξύλων

β) η εργασία σε ψαλίδια, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής(κοπτικά δεσμίδων χαρτιού, κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και θραυστήρες

γ) η εργασία σε μηχανήματα ελασματοποιίας και γενικά σε μηχανήματα, στα οποία το υλικό ή το επεξεργαζόμενο αντικείμενο περνά μεταξύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πιασίματος μέλους του σώματος του εργαζομένου

δ) η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως-συνθλίψεως

ε) η εργασία σε φυγοκεντρικές δυνάμεις

στ) η εργασία με μηχανικά πριόνια, με αλυσσοπριόνια σε καταρράκτες, σε μηχανήματα αποφλοιώσεως, κλαδεύσεως και παρόμοια

40. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με ψηγματοβολή (αμμοβολή)

41. Η εργασία σε ατμοκρουούς

42. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε ομαλή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος

43. Η σύνδεση-αποσύνδεση ιμάντων ή στοιχείων μεταδόσεως κινήσεως με το μηχανήμα σε λειτουργία

44. Η εργασία του συντηρητού βάρδιας μηχανολογικών ή ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και του συντηρητού κτιρίων

45. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες απασχολούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι

46. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσίδας αυτοματισμού

47. Η εργασία, που απαιτεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνεννόηση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί με εργαζομένους που εκτελούν άλλη εργασία

48. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών
49. Εργασίες κατεδαφίσεως
50. Εργασίες σε κεκλιμένη στέγη. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως στεγών
51. Εργασίες κατασκευής και αποσυναρμολογήσεως καλουπωμάτων
52. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως αρθρωτών κλιμάκων και εργασίας πάνω σε αυτές
53. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως ικριωμάτων καθώς και εργασία επί ικριωμάτων
54. Χειρισμός εργοταξιακών μηχανημάτων
55. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομών
56. Καλουπώματα και τοιχοποιία μέσα σε νερό. Ξήλωμα καλουπιών
57. Συναρμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών σιλό και ανάλογες συγγενείς εργασίες
58. Η εργασία σε τάφρους βάθους μεγαλύτερου των δύο μέτρων. Εργασίες εκσκαφών
59. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως. Η εργασία σε στοιχεία υπό τάση μεγαλύτερη των 50 V
60. Η εργασία σε εναέρια και υπόγεια δίκτυα
61. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκάφανδρο ή αναπνευστική συσκευή
62. Σε εργασίες που αμείβονται κατά αποκοπή σε άλλες, στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού
63. Σε μια ομάδα η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που απασχολούνται με εργασίες, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο
64. Οι εργασίες που συνεπάγονται την ανύψωση βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον παρακάτω πίνακα Α'

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

ΗΛΙΚΙΑ	Βάρος που ανυψούται ευκαιριακά (ΚΡ)
--------	-------------------------------------

	Άρρενες	Θήλεις
14-16	10	5
16-18	15	10

65. Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θηλέων μικρότερης των 18 ετών που συνεπάγονται την εκτέλεση του έργου Β' ανύψωσης ή μεταφοράς βάρους, ως συνήθους έργου

66. Η ανύψωση και μεταφορά βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα Β' που αποτελεί σύνηθες έργο ακόμη και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16-18 ετών

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το βάρος	Ανώτατο επιτρεπτό όριο βάρους (ΚΡ)
Μέχρι 2 μ.	10
Από 2-10 μ.	8
Από 10-30 μ.	6
Από 30 και πάνω	5

67. α) Η εργασία ως σύνηθες έργο, ώθησης βάρους επί σιδηροτροχιών ή δια χειραμαξιών για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλεις κάτω των 18 ετών

β) Η εργασία ως σύνηθες έργο που συνεπάγεται ώθηση σε σιδηροτροχιές βάρους μεγαλύτερου των 300 ΚΡ, ή ώθηση δια χειραμαξιών δύο τροχών βάρους μεγαλύτερου των 100 ΚΡ ή ώθηση δια χειραμαξιών τριών ή τεσσάρων τροχών βάρους μεγαλύτερου των 50 ΚΡ ή τέλος ώθηση δια χειραμαξιών ενός τροχού βάρους μεγαλύτερου των 30 ΚΡ

68. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου εκτός των μικρών σκαφών, που έχουν μήκος μικρότερο των 12 μ. ή πλάτος μικρότερο των 4 μ.

69. Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσης από ύψος μεγαλύτερο των 3 μ. ακόμη και αν έχει γίνει πρόληψη με σωσίβιο σκοινί ή άλλα παρόμοια μέσα. Η απαγόρευση δεν

ισχύει αν υπάρχει ασφαλές προστατευτικό περίφραγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συνέτρεχε κίνδυνος πτώσης

70. Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του

71. Η εργασία με μηχανικό γεωτρύπανο

72. Το κάρφωμα με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπουλουινιών

73. Η χρήση μάσκας ή όπλου σφαγείου

74. Η κοπή δέντρων με υλοτομικές μηχανές και η χρήση αυτών των μηχανών για κοπή ξυλείας

75. Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τρένων συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βαγονιών

76. Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2,5 AT

77. Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και αεροπλάνων με πίεση μεγαλύτερη των 3 AT

78. Το φούσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων αναλόγων οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1,5 AT

79. Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλία

80. Οι εργασίες σε αναμεικτες(μίξερ βιομηχανικά) σε λειαντικές μηχανές, σε μηχανές τεμαχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος(σφαγείων) και σε φυγοκεντρικές μηχανές

81. Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε καμπτικές μηχανές, σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκυροδέματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων

82. Η εργασία φύλακα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσια ταμεία, πιστωτικά ή νομισματικά ιδρύματα ή τόπους φύλαξης

83. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοκίνητα εκκένωσης βόθρων

84. Η εργασία σε έρευνα για καρκίνο ή λοιμώδους νόσους

85. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του ν. 1397/82 ή του διευθυντού του νοσηλευτικού τομέα

86. Η συστηματική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας, σε τμήμα λοιμωδών και επειγόντων περιστατικών ή σταθμού πρώτων βοηθειών και η εργασία σε τμήματα ψυχιατρικής περίθαλψης και περίθαλψης τοξικομανών

87. Η φροντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών εκτός της εργασίας που γίνεται στα πλαίσια, των καθηκόντων νοσοκόμας

88. Η εργασία σε χώρους, στους οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα)

Εκτός όμως από τις απαγορεύσεις του άρθρου 1, η εκλογή των καθηκόντων των ανηλίκων πρέπει να γίνεται ιδιαίτερη προσεκτικά. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι φυσικές προϋποθέσεις που έχει ο ανήλικος, η περιέργεια και το ριψοκίνδυνο της ηλικίας, η διάθεση για παιχνίδι που μπορεί να δείχνουν τα νεαρά άτομα, και η επιθυμία τους να κάνουν την εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζεται πλήρης ασφάλεια από ατυχήματα, υπερκόπωση ή άλλες βλαβερές συνέπειες στην υγεία ή την ανάπτυξή τους. Για τα θέματα της απασχόλησης ανηλίκων σε συγκεκριμένες εργασίες γνωμοδοτούν τα αρμόδια όργανα της επιχείρησης. Επίσης οι αντιπρόσωποι των εργαζομένων για την υγιεινή και ασφάλεια θα πρέπει να ενημερώνονται για το που και σε ποια καθήκοντα θα χρησιμοποιηθεί ο ανήλικος που προσλαμβάνεται ή χρησιμοποιείται ο ήδη απασχολούμενος.

Ο ανήλικος πριν προσληφθεί στην εργασία πρέπει να εκπαιδευτεί σε ασφαλείς τρόπους εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται. Για ένα χρονικό διάστημα που εξαρτάται από την εργασία που αναλαμβάνει θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από την καθοδήγηση και επίβλεψη κατάλληλου προσώπου. Για το πρόσωπο αυτό ισχύουν οι περιορισμοί της παρ. 3 του άρθρου 16 του ν.1837/89 «Για την προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση» (άρθρο 2).

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις για την προστασία της παιδικής εργασίας συνεχίζονται με τον υπ' αριθμόν 2101/92 νόμο με τον οποίο το Ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει και υιοθετεί την

Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού. Σύμφωνα με το άρθρο 1 κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού. Ο νόμος αυτός έχει υπογραφεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και άρχισε να ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Επίσης πρέπει να ειπωθεί αναφορικά με την προηγούμενη ενότητα ότι όπως η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού αποτελεί νόμο του κράτους, έτσι και όλες οι διεθνείς συμβάσεις που έχουν υπογραφεί κατά το παρελθόν ή πρόκειται στο μέλλον να υπογραφούν αποτελούν νόμο του Ελληνικού Συντάγματος. Το γεγονός αυτό δημιουργεί αυτόματα την υποχρέωση στους Έλληνες πολίτες να υπακούουν και να εφαρμόζουν κατά γράμμα τις διαταγές των νόμων.

Στις 26 Μαρτίου του 1998 εκδόθηκε το Προεδρικό Διάταγμα με αριθμό 62, το οποίο αναφέρεται στα μέτρα για την προστασία των νέων κατά την εργασία, σε συμμόρφωση με την οδηγία 94/33/ΕΚ.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του διατάγματος, σκοπός του είναι η προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 94/33/ΕΚ "Για την προστασία των νέων κατά την εργασία". Οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος εφαρμόζονται σε κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών το οποίο απασχολείται με οποιαδήποτε μορφής σύμβαση εργασίας, πλην των απασχολουμένων με σχέση ναυτικής εργασίας στον ναυτιλιακό και αλιευτικό τομέα, για τους οποίους ισχύουν ειδικές διατάξεις. Η παρ. 3 του παρόντος άρθρου η οποία αντικαταστάθηκε με το άρθρο 33 του νόμου 2956/2001, αναφέρει ότι δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου 1837/89 για περιστασιακές και σύντομης διάρκειας ελαφριές εργασίες, που αφορούν τις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες, και με την προϋπόθεση ότι οι εργασίες αυτές εκτελούνται κατά την διάρκεια της ημέρας.

Στο άρθρο 11 του Προεδρικού Διατάγματος αναφέρονται παραρτήματα τα οποία προσαρτώνται και αποτελούν

αναπόσπαστο μέρος του και έρχονται να συμπληρώσουν τις βαριές, επικίνδυνες και ανθυγιεινές εργασίες, οι οποίες προσδιορίστηκαν παραπάνω. Αυτές αναφέρονται στο παράρτημα II και είναι οι ακόλουθες :

1. Η χρήση γεωργικών φαρμάκων
2. Κλάδεμα και συγκομιδή καρπών σε υψηλά δέντρα
3. Διαχείριση επιβητόρων (ίππων, ταύρων, βουβαλοταύρων, κόπρων, κλπ.) είτε σε συστηματικές εκτροφές είτε για ζώα ελεύθερας βοσκής
4. Στην μελισσοκομία γενικά εφόσον πρόκειται για αλλεργικά άτομα
5. Τοκετός ζώων
6. Εργασίες εκδοράς γουναφόρων
7. Ιχθυόσκαλες
8. Κέντρα τεχνητής σπερματέγχυσης και οχείας ζώων
9. Μονάδες αξιοποίησης ζωικών αποβλήτων
10. Χρήση αυτοκινούμενων γεωργικών μηχανημάτων πλην των περιπτώσεων που έχουν άδεια οδήγησης
11. Υλοτομικές και συγκομιστικές εργασίες Δασών
12. Εργασίες κατασβέσεως πυρκαγιών
13. Εργασίες δασοτεχνικών έργων πλην φυτοκομικών εργασιών
14. Εγκαταστάσεις επεξεργασίας-διαχείρισης λυμάτων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων
15. Χρήση μηχανολογικού μη αυτοκινούμενου εξοπλισμού (μηχανικά συστήματα άρδευσης χορτοκοπτικά μηχανήματα, ψεκαστήρες, κλπ.)

Από τις αρχές Μαΐου 2003 ισχύει ο νόμος 3144/03 για τον «Κοινωνικό διάλογο για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία», ο οποίος μεταξύ των άλλων προβλέπει ειδικά μέτρα για την απαγόρευση της εργασίας των ανηλίκων κάτω των 18 ετών σε εργασίες επικίνδυνες για την σωματική και ψυχική τους υγεία.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις ενσωμάτωσαν σειρά υποδείξεων της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, όπως προβλέπονται στην 182 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας για την «απαγόρευση των

χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους».

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας υποδεικνυε δέσμη μέτρων προς τα κράτη που θα επικύρωναν τη Σύμβαση με βασικό οδηγό να προστατεύσουν τα παιδιά από :

«Όλες τις μορφές δουλείας ή ανάλογες πρακτικές, όπως η πώληση και το δουλεμπόριο των παιδιών, η δέσμευση λόγω χρεών και η αναγκαστική εργασία (και η δουλοπαροικία), καθώς και η αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία, περιλαμβανομένης και της υποχρεωτικής ή αναγκαστικής στράτευσης των παιδιών, με σκοπό την χρησιμοποίησή τους σε ένοπλες συγκρούσεις».

Στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου η Ελληνική Βουλή με την ψήφιση του άρθρου του νόμου 3144/03 προβλέπει :

-Όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται να απασχολούνται σε εργασίες, έργα ή δραστηριότητες οποιασδήποτε μορφής, που από την φύση τους ή τις συνθήκες που εκτελούνται είναι πιθανόν να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή να προσβάλλουν την ηθική τους. Οι εργασίες, τα έργα και οι δραστηριότητες αυτές καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Οι εργασίες, στις οποίες απαγορεύονται ανήλικοι σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, είναι :

-Εργασία σε ανθυγιεινό περιβάλλον (όπως επικίνδυνες ουσίες, παράγοντες και διαδικασίες, θερμοκρασία, θόρυβος και δονήσεις επιβλαβείς για την υγεία).

-Η πολύωρη απασχόληση ή η νυχτερινή απασχόληση όπου ο ανήλικος είναι εκτεθειμένος σε φυσική, ψυχολογική ή σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση.

-Η εργασία με την χρήση επικίνδυνου εξοπλισμού, μηχανημάτων και εργαλείων ή εργασία που περιλαμβάνει χειρωνακτική διακίνηση ή μεταφορά βαρέων φορτίων.

-Η εργασία που πραγματοποιείται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, του νερού, σε επικίνδυνα ύψη ή σε χώρους υπό περιορισμό.

Εκτός από την απαγόρευση προβλέπονται και μέτρα ώστε να εμποδιστούν οι ανήλικοι να προσφεύγουν στις επιβλαβείς για την υγεία τους εργασίες, προκειμένου να εξασφαλίσουν εισόδημα για την επιβίωση των οικογενειών τους και την προσωπική τους εξασφάλιση.

Ο νομοθέτης στο σημείο αυτό αποδέχεται τους κατευθυντήριους προσανατολισμούς της 182 ΔΣΕ, η οποία προβλέπει :

Κάθε μέλος λαμβανομένης υπόψη και τη σημασία της εκπαίδευσης για την εξάλειψη της εργασίας των παιδιών, πρέπει να λάβει αποτελεσματικά μέτρα με προσδιορισμένη προθεσμία για την απομάκρυνση των παιδιών από τις χειρότερες μορφές εργασίας, για την εξασφάλιση της επαναπροσαρμογής τους και της κοινωνικής τους ένταξης. Προτεραιότητα δίδεται στην πρόσβαση των παιδιών στην δωρεάν βασική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση.

Στο σημείο αυτό ο ν.3144/03 ορίζει ότι με απόφαση του Υπουργού Εργασίας καθορίζονται Προγράμματα Δράσης για την προστασία των εργαζόμενων ανηλίκων. Οι σκοποί των προγραμμάτων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνοι με τα όσα προβλέπονται στην 182 ΔΣΕ για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους.

Σε περιπτώσεις που οι εργοδότες δεν συμμορφώνονται με τις διατάξεις του νόμου για την προστασία των εργαζομένων ανηλίκων τότε επιβάλλονται από την Πολιτεία ποινές, οι οποίες ξεκινούν από χρηματικό πρόστιμο μέχρι φυλάκιση 2 ετών.

Η Ελλάδα με την ψήφιση του νόμου 3144/03 υιοθέτησε την διεθνή προοδευτική φιλοσοφία για την απαγόρευση της εργασίας των ανηλίκων σε περιβάλλον επικίνδυνο για την σωματική και ψυχική τους υγεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Α. Η ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ.

Μετά από πρωτοβουλία της Βελγικής κυβέρνησης και υπενθυμίζοντας το άρθρο 34 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε δυνάμει του άρθρου Κ 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση μια Κοινή Δράση σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών. Με το κείμενο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζητά από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να λάβουν μια εκτεταμένη σειρά από μέτρα σε εθνικό επίπεδο, τα οποία απαιτούνται για να εξαλειφθεί η εμπορία ανθρώπων και η σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να αναθεωρήσουν την νομοθεσία και πρακτική τους προκειμένου να τιμωρούνται με αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις η σεξουαλική εκμετάλλευση ή κακοποίηση παιδιών, καθώς και η εμπορία παιδιών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση ή κακοποίησή τους. Η Κοινή Δράση προσδιορίζει την έννοια της σεξουαλικής εκμετάλλευσης με ευρύ τρόπο, έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνεται η παρότρυνση ή ο εξαναγκασμός παιδιού να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε αθέμιτη σεξουαλική δραστηριότητα, η εκμετάλλευση παιδιού με την εκπόρνευσή του ή με την συμμετοχή του σε άλλες αθέμιτες σεξουαλικές πρακτικές και τέλος η εκμετάλλευση του παιδιού με συμμετοχή του σε πορνογραφικές παραστάσεις και υλικό, περιλαμβανομένης της παραγωγής, πώλησης και διανομής ή άλλων μορφών εμπορίας παρόμοιου υλικού καθώς και της κατοχής τέτοιου υλικού.

(«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού

Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002)

Β. Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ.

Ο Έλληνας ποινικός νομοθέτης δεν προστατεύει την παιδική ηλικία ως αυτοτελές έννομο αγαθό σε ειδικό κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα, αλλά αρκείται στην προστασία επιμέρους όψεών της, σε διάσπαρτες διατάξεις του Κώδικα. Κατ' αρχήν, η καθαρότητα ή αγνότητα της παιδικής ηλικίας, η οποία πρέπει να παραμείνει εκτός σεξουαλικής ζωής, προστατεύεται από το άρθρο 339 ΠΚ περί αποπλάνησης ανηλίκου (ΜΑΝΩΛΕΔΑΚΗΣ, 1984 σελ.1111, ΜΑΓΚΑΚΗΣ, σελ.12, 60).

Η σεξουαλική ζωή των ανηλίκων προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση κατά κύριο λόγο από τα άρθρα 349 (μαστροπεία) και 351 (σωματεμπορία). (ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ, σελ.185). Το έγκλημα της μαστροπείας τελείται από όποιον για να εξυπηρετήσει άλλον προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στην διαφθορά ανήλικα πρόσωπα ή υποθάλπει ή διευκολύνει την πορνεία ή την διαφθορά ανηλίκων. Σωματεμπορία εις βάρος ανηλίκου τελείται, όταν ο δράστης για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων προσλαμβάνει ή παρασύρει, έστω και με την συναίνεσή της, ανήλικη κοπέλα με σκοπό την πορνεία. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως της ηλικίας του θύματος, άνδρας που συντηρείται ολικά ή εν μέρει από κοπέλα που ασκεί κατ' επάγγελμα την πορνεία και από την εκμετάλλευση των σχετικών κερδών της, τιμωρείται με φυλάκιση 6 μηνών έως 3 ετών (άρθρο 350 του ΠΚ). Τέλος, επικουρικά προς τις άνω ρυθμίσεις, με ειδική διάταξη τιμωρείται ως πλημμέλημα η εκμετάλλευση ανηλίκου για ανήθικες πράξεις από τον θετό του γονέα ή η ίδια πράξη έχει κακουργηματικό χαρακτήρα όταν τελείται κατ' επάγγελμα ή με πρόθεση κερδοσκοπίας.

Στην ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπεται ειδική ποινική αντιμετώπιση της εκμετάλλευσης ανηλικών για την παραγωγή θεαμάτων ή άλλου υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα. Ο νομοθέτης αρκείται στις νομοθετικές διατάξεις που διώκουν την παραγωγή, κατοχή, εισαγωγή ή διακίνηση κάθε είδους υλικού (έντυπου, φωτογραφικού ή κινηματογραφικού ή και ασέμνων αντικειμένων) το οποίο προσβάλλει την δημοσία αιδώ, εφόσον αυτό προορίζεται για εμπορία, διανομή ή δημόσια έκθεση (άρθρα 29 και 30 του ν. 1291/1982). Βεβαίως, στο μέτρο που η παρακίνηση ανηλικού, να συμμετάσχει σε πορνογραφικές παραγωγές συνιστά εξώθηση στην διαφθορά με την έννοια του άρθρου 349 ΠΚ, δηλαδή έχουμε επίμονη παρακίνηση του ανηλικού, σε έκλυτη ζωή, τα πρόσωπα που υποθάλπουν ή διευκολύνουν την συμμετοχή ανηλικών σε πορνογραφικά θεάματα κάθε είδους είναι δυνατόν να διωχθούν ποινικά ως μαστροποί.

Το ελληνικό ποινικό δίκαιο προσανατολίζεται στην καταστολή παραδοσιακών μορφών σεξουαλικής εκμετάλλευσης των ανηλικών, ενώ πιο σύγχρονα φαινόμενα, όπως η παραγωγή και το εμπόριο παιδικής πορνογραφίας, καθώς και ο σεξουαλικός τουρισμός Ελλήνων σε χώρες όπου ανθεί η παιδική πορνεία, δεν έχουν αντιμετωπιστεί ακόμη από τον ποινικό νομοθέτη. Για τα ζητήματα αυτά απαιτείται η συμπλήρωση των νομοθετικών κενών, εν' όψει των υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η χώρα μας στο πλαίσιο της Κοινής Δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, η οποία απαιτεί την ποινικοποίηση των μορφών αυτών συμπεριφοράς με αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις. Αισθητή είναι ακόμα στο Ελληνικό ποινικό δίκαιο η έλλειψη συστηματικού χαρακτήρα στην προστασία της παιδικής ηλικίας ως αυτοτελούς εννόμου αγαθού, καθώς απουσιάζει από τον Ποινικό Κώδικα ειδικό κεφάλαιο όπου θα αντιμετωπίζονται αυτοτελώς οι διάφορες μορφές προσβολής της παιδικής ηλικίας και της εκμετάλλευσης της ζωής των ανηλικών.

(«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002)

Γ. ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ.

Η δραματική αύξηση κατά τις τελευταίες δεκαετίες υποθέσεων εμπορίας παιδιών με στοιχεία διακρατικότητας, οδήγησε στην ανάγκη διεθνούς συνεργασίας για την αντιμετώπισή τους. Σημαντική είναι η δραστηριότητα σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών με τον ορισμό ενός Ειδικού Εισηγητή το 1990 και την υιοθέτηση ενός Προγράμματος Δράσης το 1992 για την πρόληψη της παιδικής εμπορίας, πορνείας και πορνογραφίας. Για την εξάλειψη των φαινομένων αυτών έχει υιοθετηθεί μια σειρά από διεθνή κείμενα.

Αξιζει να αναφερθούν σχετικά η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών του 1986 για τις κοινωνικές και νομικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ανάπτυξη των παιδιών με ειδική αναφορά στην αναδοχή και την υιοθεσία, εθνικώς και διεθνώς που επηρέασε σημαντικά τη διατύπωση των άρθρων 20 και 21 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού, καθώς και οι Συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης (1987) για την εμπορία παιδιών και άλλες μορφές παιδικής εκμετάλλευσης σχετικά με την σεξουαλική εκμετάλλευση, την πορνογραφία και την πορνεία και εμπορία παιδιών και νεαρών ενηλίκων.

(«Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Επιμέλεια: Π. ΝΑΣΚΟΥ-ΠΕΡΡΑΚΗ, Κ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΟΣ, Χ. ΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002)

Δ. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΘΗΚΗ

Το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Συνταγματικής Συνθήκης, που υποβλήθηκε από τη Συνέλευση για το Μέλλον της Ευρώπης στη Διακυβερνητική Διάσκεψη των αρχηγών των κρατών-μελών τον Οκτώβριο του 2003 προβλέπει, μεταξύ των στόχων της Ένωσης, την προστασία των Δικαιωμάτων των Παιδιών. Πρόκειται για σημαντική θεσμική πρόταση, εάν λάβει μάλιστα κάποιος υπόψη την απόλυτη απουσία σχετικής αναφοράς σε όλες τις προηγούμενες Συνθήκες. Μολονότι όλα τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υπογράψει και επικυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που υιοθετήθηκε από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1989, η θεσμική πρόβλεψη στην Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη έχει ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία για το μέλλον της Ευρώπης, το οποίο δεν μπορεί παρά να ταυτίζεται στα μάτια των πολιτών της με το Μέλλον των Παιδιών.

Παράλληλα, η υιοθέτηση της Χάρτας των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και η προσάρτησή της στη Συνθήκη θα διασφαλίσει το δικαίωμα των παιδιών στην προστασία και τη φροντίδα που απαιτούνται για την καλή διαβίωσή τους κι ακόμη την ελευθερία να εκφράζουν τη γνώμη τους, για ζητήματα που τα αφορούν. Τέλος θα λαμβάνεται υπόψη η γνώμη τους σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους και θα περιλαμβάνεται η πρόβλεψη του υπέρτατου συμφέροντος του παιδιού σε πράξεις, δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών, που αφορούν τα παιδιά.

Μία από τις βασικές παραβιάσεις των Δικαιωμάτων των Παιδιών αποτελεί η παιδική εργασία, η οποία συνδέεται με την απομάκρυνση από την εκπαίδευση, την οικονομική εκμετάλλευση,

την κακοποίηση, το εμπόριο παιδιών, τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την παιδική πορνεία και πορνογραφία. Καμία ήπειρος και καμία χώρα δεν είναι απαλλαγμένες από την παιδική εργασία και το εμπόριο ανθρωπίνων υπάρξεων. Μπορεί το μέγεθος του προβλήματος να διαφέρει αισθητά, ωστόσο είναι υπαρκτό σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, δίχως εξαίρεση. Θα πρέπει, επομένως, να αντιμετωπιστεί τόσο σε εθνικό όσο και σε διακρατικό επίπεδο, μέσα από κοινές πολιτικές και συνεργασία στον διευρυμένο ευρωπαϊκό χώρο των εικοσιπέντε κρατών-μελών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, 1 στα 6 παιδιά παγκοσμίως είναι θύμα παιδικής εργασίας, ενώ 1 στα 8 παιδιά είναι θύμα των χειρότερων μορφών οικονομικής εκμετάλλευσης. Αυτό σημαίνει έναν συνολικό αριθμό 186 περίπου εκατομμυρίων παιδιών που εργάζονται, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Δεν μπορούμε, επομένως, να αντιμετωπίσουμε αυτή την κατάσταση μόνο με όρους ηθικής, ως ντροπή για την ανθρωπότητα, αλλά οφείλουμε να την αντιμετωπίσουμε επίσης ως μέρος ενός απάνθρωπου και εγκληματικού εμπορίου, που πρέπει να λάβει τέλος. Προκειμένου, όμως, να επιτύχουμε κάτι τέτοιο απαιτείται ισχυρή πολιτική βούληση, διαρκής ανανέωση της νομοθεσίας, αυστηρή και αξιόπιστη εφαρμογή των νόμων, εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς κενά, επαρκείς συμπληρωματικές δομές και αφοσιωμένοι άνθρωποι. Όλα αυτά μπορούν να λειτουργήσουν θετικά, πάνω στη βάση της τριμερούς συνεργασίας κοινής δράσης των κυβερνήσεων, των εργοδοτικών ενώσεων και των φορέων των εργαζομένων. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαμόρφωση πολιτικής και στα προγράμματα αντιμετώπισης της παιδικής εργασίας είναι μείζονος σημασίας σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Παράλληλα, είναι απαραίτητη η πληροφόρηση για την επίγνωση των κινδύνων σε παιδιά και εκπαιδευτικούς, η υποστήριξη των ευάλωτων οικογενειών, η επανένταξη και αποκατάσταση των θυμάτων, η συνεργασία αρχών, κοινωνικών κινημάτων και Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.

Ένας εφιαλτικός κόσμος είναι αυτός που προκύπτει μέσα και από την απλή ακόμη περιγραφή των συνθηκών κάτω από τις οποίες υποχρεώνονται να ζουν εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο, αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες στην Ευρώπη και 50.000 ανήλικοι εργαζόμενοι στη χώρα μας.

Οι πόλεμοι, οι αναπτυξιακοί κλονισμοί, η παραοικονομία, οι κρίσεις και οι καταστροφές είναι μερικές μόνο από τις αιτίες. Παρά την επικύρωση των Διεθνών Συμβάσεων, τα δικαιώματα των ανηλικών εργαζόμενων καταπατώνται στη συντριπτική πλειοψηφία τους, ενώ πολύ συχνά τα παιδιά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης σε θέματα ωραρίου, συνθηκών Εργασίας και ασφάλειας.

Σύμφωνα με έρευνα της Unicef, στο τέλος του 2000, τα παιδιά που ζούσαν και εργάζονταν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους στους δρόμους ήταν στη χώρα μας περίπου 6.000. Προκειμένου να είμαστε αποτελεσματικοί, απαιτείται στενός συντονισμός των αρμόδιων αρχών, Εθνικό Σχέδιο Δράσης, παρακολούθηση μέσα από ετήσιες εκθέσεις, συστηματική έρευνα, καθώς και συνεργασία κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων σε όλα τα επίπεδα. Η πιο πάνω λειτουργία και ο συντονισμός είναι απαραίτητα, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της εξάλειψης των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας σε πρώτη φάση.

Ποιες θεωρούνται, όμως, ως χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας. Η πώληση και το δουλεμπόριο παιδιών, η χρησιμοποίηση, δέσμευση και προαγωγή παιδιού στην πορνεία και στην παραγωγή πορνογραφικού υλικού, η χρησιμοποίηση παιδιού σε παράνομες δραστηριότητες (π.χ. διακίνηση λαθραίων προϊόντων, ναρκωτικά κ.λπ.). Ακόμη, η αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία, η στράτευση παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις, καθώς και εργασίες που είναι δυνατόν να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή την ηθική του παιδιού.

Προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματικότερη δράση κατά της παιδικής εργασίας είναι προφανές ότι πρέπει να χτυπηθούν οι

ρίζες του κακού, που είναι η φτώχεια, οι άνισες εκπαιδευτικές δυνατότητες, η έλλειψη πληροφόρησης, η ανάπτυξη του εμπορίου ανθρωπίνων υπάρξεων, που διογκώθηκε με την αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων.

Η πρόσφατη θεσμοθέτηση του βοηθού Συνηγόρου του Παιδιού, στο πλαίσιο του Συνηγόρου του Πολίτη, αποτελεί σημαντικό βήμα και ενθαρρυντικό δείγμα για το ενδιαφέρον του πολιτικού κόσμου και της Πολιτείας στον τομέα των Δικαιωμάτων των Παιδιών. Ο Συνήγορος του Παιδιού αποτελεί την εγγύηση για την παρακολούθηση και την παρέμβαση στους πιο ευαίσθητους θύλακες της κοινωνίας μας, εκεί όπου καταπατώνται τα δικαιώματα των παιδιών. Η ανεξάρτητη φωνή του έχει τη δύναμη να ακούγεται από την κοινωνία και να εισακούεται από το πολιτικό σύστημα και την κυβέρνηση.

Ένα Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης θα πρέπει να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατόν, μετά από διαβουλεύσεις των αρμόδιων κρατικών φορέων με τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις, τον βοηθό Συνηγόρου του Παιδιού, τα Δίκτυα, τις ΜΚΟ, τους φορείς που δραστηριοποιούνται στον χώρο.

Σ' αυτό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η άποψη των ίδιων των παιδιών που θίγονται άμεσα από τις χειρότερες μορφές εργασίας, καθώς και των οικογενειών τους. Το Εθνικό Πρόγραμμα Δράσης αποτελεί ένα αναγκαίο άμεσο βήμα, προκειμένου να πάψει η χώρα μας να κατατάσσεται σε εκείνες που εφαρμόζουν «ελλιπή και ανεπαρκή» μέτρα για την προστασία του παιδιού και η παρούσα έκδοση αποτελεί μια μικρή συμβολή προς αυτή την κατεύθυνση.

(Μυρσίνη Ζορμπά, μέλος της κοινοβουλευτικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλευτικού Κόμματος).

Ε. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ UNICEF ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Η UNICEF είναι αφοσιωμένη στην πρόληψη και εξάλειψη του φαινομένου της εμπορίας παιδιών. Με αυτό το στόχο επικεντρώνεται στο να βοηθά τις χώρες να χτίσουν ένα προστατευτικό περιβάλλον βασισμένο σε 8 προφανείς δράσεις:

- Τα κράτη πρέπει να επιδείξουν ισχυρή πολιτική βούληση για να καταπολεμήσουν την εμπορία παιδιών. Σ' αυτό συμπεριλαμβάνεται και η προώθηση της αναγκαίας νομοθεσίας.
- Οι νόμοι πρέπει να εφαρμόζονται αξιόπιστα και με αυστηρότητα. Συμπεριλαμβανομένων των διεθνών συμφωνιών για την πρόληψη του trafficking και τη διευκόλυνση της ασφαλούς επιστροφής των παιδιών που πέφτουν θύματά του.
- Παλιές νοοτροπίες και πρακτικές πρέπει να αλλάξουν. Το να επιτύχουμε να πηγαίνουν όλα τα παιδιά στο σχολείο - ιδιαίτερα τα κορίτσια - θα βελτιώσει δραματικά την προστασία τους. Σήμερα, περίπου 120 εκατομμύρια παιδιά εξακολουθούν να μην πηγαίνουν σχολείο.
- Τα παιδιά πρέπει έχουν επίγνωση του κινδύνου, ώστε να προστατεύσουν τον εαυτό τους. Ιδιαίτερα παιδιά σε ομάδες υψηλού κινδύνου που παρασύρονται από υποσχέσεις για χρήματα και "καλύτερη ζωή" πρέπει να έχουν ευκαιρίες να αναπτύξουν δεξιότητες ώστε να κερδίζουν τη ζωή τους για να μη πέφτουν θύματα από εμπόρους.
- Όλοι όσοι ασχολούνται και σχετίζονται με παιδιά πρέπει να μπορούν να δουν τους κινδύνους του φαινομένου και να ανταποκριθούν ανάλογα. Δάσκαλοι, πρέπει να αναγνωρίζουν τα σημάδια μιας προβληματικής οικογένειας. Αστυνομικοί που ελέγχουν οίκους ανοχής πρέπει να γνωρίζουν να ψάξουν για κορίτσια από ξένες χώρες όπως και να μην τα τραυματίζουν ψυχικά ακόμη περισσότερο.

- Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι παράγοντας κρίσιμης σημασίας στη μάχη κατά της εμπορίας παιδιών, καλώντας για τη συστηματική και αποτελεσματική προστασία των παιδιών θυμάτων.
- Επανένταξη και αποκατάσταση των θυμάτων εμπορίας: Τέτοια παιδιά-θύματα χρειάζονται κατάλληλες υπηρεσίες για να ξεφύγουν και να επανέλθουν σε ασφαλές περιβάλλον. Τέτοιες υπηρεσίες πρέπει να καθοδηγούνται από το καλύτερο συμφέρον του παιδιού.

Η UNICEF επισημαίνει ότι καμία χώρα δεν είναι "ελεύθερη" από το εμπόριο σε ανθρώπινες υπάρξεις και ότι η προσπάθειες για τον τερματισμό του πρέπει να γίνονται τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Προϋπόθεση είναι και η επικύρωση του προαιρετικού πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού για την εμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και την παιδική πορνεία και πορνογραφία.

(INTERNET, Ηλεκτρονική Διεύθυνση της UNICEF)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

A. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Η νομοθεσία και οι πράξεις κύρωσης είναι σημαντικά σαν πρώτα βήματα, οι ζωές όμως των εργαζόμενων παιδιών δεν θα αλλάξουν αν όλοι εμείς δεν φύγουμε από τα λόγια και να έρθουμε στις πράξεις.

Χρειάζονται ικανά προγράμματα για να παλέψουν την επικίνδυνη και εκμεταλλεύσιμη παιδική εργασία. Ο κόσμος θα πρέπει να ευαισθητοποιηθεί και να αντισταθεί στην άδικη εκμετάλλευση και την καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών και όχι να δείχνει ανοχή κρατώντας τη σιωπή του.

Κάθε πρόγραμμα εξάλειψης της επικίνδυνης παιδικής εργασίας είναι απαραίτητο να παρέχει εναλλακτικές λύσεις στα εργαζόμενα παιδιά. Θα πρέπει να βοηθά τα παιδιά να απελευθερωθούν από δύσκολες καταστάσεις όπως η δουλεία και η πορνεία, να επανεντάξει εκείνα που έφυγαν από τη δουλειά μέσω παροχής ικανοποιητικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων και να προστατεύει εκείνα που δεν μπορούν να φύγουν αμέσως έτσι ώστε να νιώθουν ασφάλεια.

Το πιο σημαντικό όμως απ' όλα είναι η πρόληψη έτσι ώστε οι νέες γενιές παιδιών να σταματήσουν πια να οδηγούνται σε επικίνδυνους τύπους εργασίας. Για να έχει όμως η πρόληψη τα επιθυμητά αποτελέσματα, απαιτείται η συμμετοχή και η συνεργασία πολλών παραγόντων όπως : κυβερνήσεων, τοπικών κοινοτήτων, μη κυβερνητικών οργανισμών, εργοδοτών, εμπορικών σωματείων αλλά και των ίδιων των εργαζόμενων παιδιών και των οικογενειών τους.

Σύμφωνα με την *έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο της UNICEF*, πέντε πρωτοβουλίες κλειδιά αποτελούν μέρος μιας περιεκτικής στρατηγικής κατά της επικίνδυνης παιδικής εργασίας :

- προώθηση και διεύρυνση της εκπαίδευσης

- δημιουργία εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας και ισχυροποίησής της
- ενδυνάμωση της θέσης των φτωχών
- κοινωνική κινητοποίηση
- εκστρατείες για εταιρείες ώστε να αναλάβουν την ευθύνη των πράξεων τους

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο πιο απλός τρόπος για να σταματήσουν τα παιδιά σχολικής ηλικίας να ασχολούνται με επικίνδυνες μορφές εργασίας είναι η προώθηση και διεύρυνση της εκπαίδευσης ώστε να τα προσελκύσει και να τα διατηρήσει σε αυτήν. Υπάρχουν 140 εκατομμύρια παιδιά 6-11 ετών που δεν φοιτούν στο σχολείο - το 23% των παιδιών πρώτης σχολικής ηλικίας στον αναπτυσσόμενο κόσμο- και ίσως το ίδιο ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου τα πρώτα χρόνια. Επίσης εκατομμύρια παιδιά προσπαθούν να ισοσταθμίσουν τις απαιτήσεις της δουλειάς και του σχολείου, κάτι το οποίο προκαλεί προβλήματα ειδικά στα κορίτσια. (Κάρολ Μπέλαμου «Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997», UNICEF).

Η εκπαίδευση και η παιδική εργασία επικοινωνούν πολύ έκδηλα. Η δουλειά μπορεί να κρατήσει τα παιδιά μακριά από το σχολείο όπως επίσης και η φτωχή ποιότητα εκπαίδευσης να τα κάνει να φύγουν από αυτό και να αναζητήσουν εργασία. Από την άλλη πλευρά, καλής ποιότητας εκπαίδευση μπορεί να κρατήσει μακριά από τη δουλειά. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1990) η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι διεθνής και υποχρεωτική. Πρέπει, να δημιουργηθούν καλά σχολεία σε όλο τον κόσμο, που θα ελκύουν τα παιδιά και θα αποφεύγεται η εγκατάλειψη του σχολείου.

Η UNICEF εξηγεί ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να περιλαμβάνουν την διδασκαλία χρήσιμων δεξιοτήτων που να είναι σχετικές με τις ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους, να είναι πιο ελαστικά προσαρμοσμένα στις

ανάγκες των παιδιών, να φέρνουν τα κορίτσια στα σχολεία, να αυξάνουν την ποιότητα και το κύρος των δασκάλων, να μειώνουν τα σχολικά έξοδα της οικογένειας, να μην κοστίζουν τα βιβλία, το εκπαιδευτικό υλικό, η μεταφορά και άλλα έξοδα, που είναι αβάσταχτα για τους φτωχούς.

« Η βασική εκπαίδευση μπορεί να είναι οικονομικά εφικτή» αναφέρει η έκθεση, «αν γίνει προτεραιότητα όπως υπαγορεύει η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού...δεν είναι θέμα περιορισμένων πόρων αλλά πολιτική επιλογή. Εκτιμάται ότι χρειάστηκαν επιπλέον 6 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο για να φοιτήσουν όλα τα παιδιά μέχρι το έτος 2000. μπορεί το ποσό να φαίνεται τεράστιο παρόλα αυτά είναι μόνο το 1% των ετήσιων δαπανών για εξοπλισμούς».

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η νομοθεσία μπορεί να παίξει σπουδαίο ρόλο στη μάχη κατά της επικίνδυνης εργασίας σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997. μπορεί οι νόμοι και η εφαρμογή τους να μην νικήσουν την παιδική εργασία μόνοι τους αλλά δεν θα επιτευχθεί αυτό χωρίς την ύπαρξή τους.

Ο νομικός κώδικας μιας χώρας είναι μια σημαντική καταγραφή της κοινωνικά αποδεκτής συμπεριφοράς. Η UNICEF πιστεύει ότι όλες οι χώρες θα έπρεπε να καθιερώσουν ένα σύνολο νόμων για την παιδική εργασία ως δήλωση διάθεσης και ως σημείο εκκίνησης για τις ευρύτερες προσπάθειές τους. Επίσης, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διευρύνουν το πεδίο της νομοθεσίας τους για να συμπεριλάβουν την παραοικονομία, που όπως δείχνει η έκθεση, απασχολεί τον μεγαλύτερο αριθμό εργαζόμενων παιδιών. Ακόμη η νομοθεσία για την παιδική εργασία μπορεί να είναι μέσο εκπαίδευσης των ατόμων και να προωθήσει τις συζητήσεις πάνω στο θέμα.

(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ

Ένα άλλο σημαντικό μέσο για την αποτροπή της επικίνδυνης παιδικής εργασίας είναι η ενίσχυση των φτωχών οικογενειών μέσω της παροχής εναλλακτικών οικονομικών λύσεων αντί της παιδικής εργασίας. Στις υποανάπτυκτες χώρες για παράδειγμα τα παιδιά δίνονται ως αντίτιμο από τους γονείς τους επειδή οι ίδιοι αδυνατούν να ξεπληρώσουν κάποια χρέη τους με άλλο τρόπο. Ένας άλλος τρόπος για να αποτρέψει κανείς αυτή τη σύγχρονη μορφή παιδικής δουλείας, είναι η παροχή εναλλακτικών λύσεων στις φτωχές οικογένειες σε περίπτωση μεγάλης ανάγκης (Έκθεση για την Κατάσταση των Παιδιών στον Κόσμο 1997, UNICEF).

Ομαδικά πιστωτικά προγράμματα (ένα μέσο για την παραπάνω περίπτωση), έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικά σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες.

Η ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι είναι απαραίτητη η δημιουργία κατάλληλης υποδομής η οποία θα ξεκινάει από τον χώρο της εκπαίδευσης των Κοινωνικών Λειτουργών, και η οποία σε πρώτη φάση θα περιλαμβάνει ειδικά μαθήματα που θα αποσκοπούν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των υποψηφίων Κοινωνικών Λειτουργών. Επίσης θα πρέπει να πραγματοποιούνται ειδικά σεμινάρια και συνέδρια με θέμα την παιδική εργασία-εκμετάλλευση τα συμπεράσματα των οποίων θα πρέπει να γίνονται ευρέως γνωστά.

Εφόσον γίνουν όλα τα παραπάνω θα πρέπει να καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς το οποίο θα στοχεύει στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου από την μια και από την άλλη στην πρόληψη και αντιμετώπιση του προβλήματος με την ταυτόχρονη συνεργασία τόσο των κρατικών υπηρεσιών όσο και

των πολιτών αλλά και των ιδίων των παιδιών που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο του 1997 αναφέρει ότι οι κυβερνήσεις έχουν την κύρια ευθύνη για να χτυπήσουν το πρόβλημα της παιδικής εργασίας. Η καλύτερη εγγύηση που μια κυβέρνηση μπορεί να δώσει είναι να αναλάβει σοβαρά τις ευθύνες της όταν όλοι οι τομείς της κοινωνίας αρχίζουν να λαμβάνουν μέρος σε μια πραγματική εθνική κίνηση. Καθώς οι προθέσεις και οι αρχές της καθιέρωσης για τα δικαιώματα του παιδιού άρχισαν να επηρεάζουν την κοινωνία, τις θέσεις, τις αξίες, τότε αναπόφευκτα θα παρουσιαστούν αλλαγές. Η μεγαλύτερη γνώση της κοινότητας θα επιφέρει μεγαλύτερη εξέλιξη, οδηγώντας σε μια ισχυρή εργασία που να επιθεωρείται από τις οικογένειες και τους γείτονες, τους ξένους και τους φίλους. Τέτοια ανάπτυξη παρουσιάζει την καλύτερη ευκαιρία για να προστατευτούν τα παιδιά και ειδικά εκείνα που είναι μακριά από την επίβλεψη και δουλεύουν σε ανεπίσημους τομείς και σε υπαίθριες περιοχές.

Μη κυβερνητικοί οργανισμοί (NGO'S) έχουν να παίξουν σημαντικό ρόλο ώστε και να αυξάνουν τα επίπεδα της δημόσιας ανησυχίας και να προστατεύουν τα παιδιά. Μπορούν να ελέγξουν τις συνθήκες στις οποίες τα παιδιά δουλεύουν και να βοηθήσουν στην απαραίτητη προώθηση αλλαγής θέσεων του κοινού. Η ανεξαρτησία τους, τους επιτρέπει να εκθέτουν επίθεση ή καταπάτηση δικαιωμάτων χωρίς να ενδίδουν σε πολιτικές πιέσεις. Μερικοί έχουν εμπλακεί αρκετά σε προσπάθειες για να ελευθερώσουν παιδιά από τους χειρότερους κινδύνους της δουλειάς.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 UNICEF, κάνει έκκληση για μεγαλύτερη εταιρική υπευθυνότητα. Δίνει βαρύτητα στις εκστρατείες από εργατικά συνδικάτα, θρησκευτικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις, ενώσεις καταναλωτών και ομάδες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προς τις πολυεθνικές εταιρίες ώστε να υιοθετήσουν τους σχετικούς κώδικες. Αυτοί οι κωδικοί θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως καθοδηγητικά μέσα για την λειτουργία των επιχειρήσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες και να περιλαμβάνουν απαγορεύσεις κατά της επικίνδυνης παιδικής εργασίας σε αυτές τις χώρες.

Η πρόκληση είναι να επεκταθεί η ιδέα για εταιρική υπευθυνότητα ενάντια στην παιδική εργασία και στις τοπικές επιχειρήσεις. Το Ίδρυμα Abring για τα δικαιώματα του παιδιού στην Βραζιλία, είναι μια οργάνωση χρηματοδοτούμενη από τον ιδιωτικό τομέα που ήδη εργάζεται σκληρά πάνω σ' αυτό. Το φιλικό προς τα παιδιά εταιρικό της πρόγραμμα, προσελκύει θετικά την προσοχή των βραζιλιάνικων επιχειρήσεων ώστε να μην προσλαμβάνουν παιδιά και να υποστηρίζουν παιδικές δραστηριότητες ανάπτυξης.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 υποστηρίζει ότι υπάρχουν μερικές ειδικές ενέργειες που χρειάζεται να γίνουν αμέσως και οι οποίες είναι:

-Άμεση εξάλειψη της επικίνδυνης και εκμεταλλεύσιμης παιδικής εργασίας .

Επικίνδυνοι και εκμεταλλεύσιμοι τύποι παιδικής εργασίας συμπεριλαμβανομένης και της εμπορικής σεξουαλικής εκμετάλλευσης και δουλειάς που παρεμποδίζει την φυσική κοινωνική, μορφωτική, συναισθηματική ή ηθική ανάπτυξη του παιδιού, δεν θα πρέπει να είναι ανεκτοί και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα για να τους σταματήσει.

-Καταγραφή γεννήσεως όλων των παιδιών.

Όλα τα παιδιά θα πρέπει να καταγράφονται όταν γεννιούνται. Η καταγραφή είναι απαραίτητη για να επιτραπεί η άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού όπως πρόσβαση στην εκπαίδευση, φροντίδα της υγείας, επιθεωρήσεις εργοδοτών και εργαζομένων όταν υπάρχει η ένδειξη της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης.

-Συλλογή πληροφοριών και έλεγχος.

Πληροφορίες για την παιδική εργασία-εκμετάλλευση είναι ελάχιστες. Εθνικά και Διεθνή συστήματα θα πρέπει να βρίσκονται σε μέρος για να συγκεντρώνουν και να αναλύουν γενικές πληροφορίες για την παιδική εργασία-εκμετάλλευση, προκειμένου το πρόβλημα να λυθεί αποτελεσματικά. Ειδική προσοχή θα πρέπει να δίνεται στις ξεχασμένες ή αφανείς περιοχές της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης όπως στο σπίτι, στην οικογενειακή φάρμα ή στην οικιακή υπηρεσία. Ο έλεγχος από τις ίδιες τις κοινότητες είναι απαραίτητος και τα εργαζόμενα παιδιά θα πρέπει ενεργά να συμμετέχουν ώστε να κρίνουν τις καταστάσεις και να προτείνουν τρόπους για να βελτιωθούν οι συνθήκες.

-Κώδικες επικοινωνίας και εφικτές πολιτικές.

Εθνικές και Διεθνείς εταιρίες επιθυμούν να υιοθετήσουν κώδικες επικοινωνίας εγγυώντας ότι ούτε αυτοί ούτε οι εργολάβοι με εργαζόμενα παιδιά θα κακοποιήσουν τα δικαιώματά τους. Εφικτές πολιτικές θα πρέπει να αναπτυχθούν για να λάβουν υπόψη τα καλύτερα ενδιαφέροντα του παιδιού και να συμπεριλάβουν μέτρα για να προστατέψουν αυτά τα ενδιαφέροντα. Η UNICEF επιβεβαιώνει την δέσμευσή της για την δική της εφικτή πολιτική, που αναλαμβάνει να μην αγοράζει από οποιονδήποτε προμηθευτή που εκμεταλλεύεται παιδιά.

Εν κατακλείδι, η έκθεση αναφέρει ότι πρέπει όλοι οι κοινωνικοί χώροι να αναλάβουν δράση. Επίσης τονίζει ότι οι κυβερνήσεις έχουν ήδη δεσμευτεί κατά της επικίνδυνης παιδικής εργασίας με την επικύρωση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού (1990). Δεν μένει παρά να αποδείξουν ότι μπορούν να πραγματοποιήσουν τις δεσμεύσεις τους.

B. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας με τίτλο “Προστασία της εργασίας των ανηλίκων” είναι η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση για την κατάσταση των εργαζόμενων παιδιών στην σύγχρονη κοινωνία, καθώς επίσης η ενημέρωση για τα νομοθετικά μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία των παιδιών αυτών.

Ύστερα από προσεκτική μελέτη για το ερευνούμενο θέμα προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα, τα οποία αναφέρονται συνοπτικά :

-Σύμφωνα με την έκθεση της UNICEF για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο το 1997 οι παράγοντες που ωθούν τα παιδιά σε εργασίες που βλάπτουν την ανάπτυξή τους είναι :

- Η εκμετάλλευση της φτώχειας
- Η απουσία σχετικής εκπαίδευσης
- Οι περιορισμοί της παράδοσης

-Ο αριθμός των εργαζόμενων παιδιών αν και δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί επακριβώς λόγω της έλλειψης επίσημων στατιστικών στοιχείων υπολογίζεται περίπου στα 250.000.000 παιδιά παγκοσμίως, (στοιχεία που προκύπτουν από την ΔΟΕ) η ηλικία τους κυμαίνεται από 5-17 ετών και η πλειοψηφία τους αποτελείται κυρίως από αγόρια.

-Οι βασικοί τύποι παιδικής εργασίας σύμφωνα με την έκθεση είναι :

- Εργασία στο σπίτι
- Εξαναγκασμένη και δουλκή εργασία
- Εμπορική και σεξουαλική εκμετάλλευση
- Βιομηχανική εργασία και εργασία σε καλλιέργειες
- Εργασία στον δρόμο
- Εργασία για την οικογένεια
- Εργασία των κοριτσιών (οικιακή εργασία, εργασία στα χωράφια, βιομηχανική εργασία, εργασία στον δρόμο, δουλεία, πορνεία).

-Στην έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο (1997) αναφέρονται επίσης και οι μύθοι που περιβάλουν το δύσκολο και σύνθετο πρόβλημα της παιδικής εργασίας :

- Ότι η παιδική εργασία είναι πρόβλημα μόνο του υποανάπτυκτου κόσμου
- Ότι δεν θα εξαλειφθεί ποτέ αν δεν εξαφανιστεί η φτώχεια
- Ότι συμβαίνει κυρίως σε βιομηχανίες εξαγωγής και
- Ότι ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η εργασία είναι οι κυρώσεις στην κυβέρνηση και τα καταναλωτικά μπουκοτάζ στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η έκθεση συνεχίζει λέγοντας ότι και οι τέσσερις μύθοι καταρρίπτονται γιατί :

- Τα παιδιά δουλεύουν σε όλον τον κόσμο τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες
- Η φτώχεια παρά το ότι είναι επιβαρυντικός παράγοντας για εργασία τα παιδιά δεν θα βλάπτονται απ' αυτή αν δεν υπήρχαν άνθρωποι έτοιμοι να τα εκμεταλλευτούν
- Μόνο ένα μικρό ποσοστό παιδιών εργάζεται στον εξαγωγικό τομέα. Η συντριπτική πλειοψηφία εργάζεται στην γεωργία και τα σπίτια, και
- Τα μπουκοτάζ και οι κυρώσεις περισσότερο βλάπτουν παρά ωφελούν τα παιδιά στέλνοντάς τα έξω από την παραγωγική διαδικασία.

-Η παιδική εργασία δεν είναι πάντοτε επικίνδυνη. Σύμφωνα με την UNICEF αποτελεί μορφή εκμετάλλευσης αν περιλαμβάνει :

- Πλήρη απασχόληση σε νεαρή ηλικία
- Πολλές εργάσιμες ώρες
- Εργασία που απαιτείται υπερβολική, φυσική, κοινωνική και ψυχολογική προσπάθεια
- Εργασία και ζωή στους δρόμους, σε άσχημες συνθήκες
- Ανεπαρκής αμοιβή
- Υπερβολική ευθύνη
- Εργασία που αποτρέπει την πρόσβαση στην εκπαίδευση
- Εργασία που προσβάλλει την αξιοπρέπεια και αυτοεκτίμηση των παιδιών όπως η σκλαβιά, η δουλεία και η σεξουαλική εκμετάλλευση
- Εργασία αποτρεπτική για την πλήρη κοινωνική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

-Σύμφωνα με την UNICEF παρά το γεγονός ότι υπάρχει νομοθεσία για τα εργαζόμενα παιδιά, αυτά καθημερινά πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης και καταπάτησης ακόμη και των πιο στοιχειωδών δικαιωμάτων τους. Πραγματική αλλαγή στην ζωή των παιδιών θα γίνει μόνο όταν κοινωνικές συμπεριφορές και έθιμα, προοδευτικά αλλάξουν και συμμορφωθούν με νόμους και αρχές. Και όταν τα παιδιά μάθουν αρκετά για τα δικαιώματά τους ώστε να μπορούν να τα αποκτήσουν.

Ειδικότερα όσον αφορά την Ελλάδα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

-15.000 παιδιά εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση προκειμένου να εργαστούν. Τα παιδιά αυτά προέρχονται αναλφάβητους γονείς, πρόσφυγες και οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες.

-Μεγάλο ποσοστό εργαζόμενων παιδιών εργάζονται στους δρόμους υπό την επίβλεψη τρίτων. Τα παιδιά αυτά ανήκουν σε οικογένειες τσιγγάνων και Αλβανών στην πλειοψηφία τους.

-Η ηλικία των μικρών βιοπαλαιστών κυμαίνεται μεταξύ 5-17 ετών και είναι κυρίως αγόρια.

-Το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζόμενων παιδιών βρίσκεται στους δρόμους, στο εμπόριο, στην πορνεία, στις κατασκευές, στην γεωργία, στην οικιακή απασχόληση και στις οικογενειακές επιχειρήσεις.

-Στην Ελλάδα υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των εργαζόμενων παιδιών παρ' όλα αυτά όμως η παραβίαση των νόμων από τους εργοδότες είναι πολύ συχνό φαινόμενο.

-Από την μελέτη του θέματος προστασία της εργασίας των ανηλίκων καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το έργο που θα μπορούσαν να επιτελέσουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην αντιμετώπιση του προβλήματος είναι πολύ σημαντικό. Παρ' όλα αυτά όμως η ενημέρωση που παρέχεται στους Κοινωνικούς Λειτουργούς είναι ανύπαρκτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

UNICEF: Παγκόσμια Οργάνωση για την προστασία των παιδιών.

Δ.Ο.Ε.: Διεθνής Οργάνωση Εργασίας.

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.

Ο.Α.Ε.Δ.: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

NGO'S: Μη κυβερνητικοί Οργανισμοί.

UN: Γενικό Συγκρότημα, Ηνωμένα Έθνη.

Ε.Σ.Υ.Ε.: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος.

Ε.Ο.Π.: Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας.

ΑΡΣΙΣ: Εταιρεία Κοινωνικής Υποστήριξης Νέων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Κουκιάδης Δ. Ιωάννης, «Εργατικό Δίκαιο-Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 1995.
2. Μάρξ Κάρλ, « Το κεφάλαιο », Μετάφραση Παναγιώτη Μαυρομάτη, Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1960.
3. Νάσκος Π.- Περράκης, Χρυσόγονος Κ., Ανθόπουλος Χ., «Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και η εσωτερική έννομη τάξη, Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Θεσσαλονίκη, 2002.
4. Fountain Susan, «Δικαίωμά μου. Ένας πρακτικός οδηγός για να μάθουμε για την σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού», UNICEF, Αθήνα, 1994.
5. Χολτ Τζων, «Οι ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών», Εκδόσεις Κατσαντώνη, Αθήνα, 1980.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

1. UNICEF, ΚΟΣΜΟΣ, «Η εργασία των παιδιών στον κόσμο», Φθινόπωρο 1996, Τεύχος 27, σελ.: 19.
2. UNICEF, ΚΟΣΜΟΣ, «Παιδιά που δουλεύουν στους δρόμους», Καλοκαίρι 1999, Τεύχος 38, σελ.: 30.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

1. ΓΙΟΒΑΝΗ Χ. «Εργασία, Εκμετάλλευση», λήμμα στη Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια ΓΙΟΒΑΝΗ, Αθήνα, 1978.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Φ.Ε.Κ.) «Η Νομοθεσία για το Εργαζόμενο Παιδί στην Ελλάδα», έτος 1989, 1990, 1992, 2001, 2003.
2. Εφημερίδα ΕΘΝΟΣ, «Ποιες δουλειές απαγορεύονται για τους 18άρηδες εργάτες(ν. 3144/03)», Τρίτη 10 Ιουνίου 2003.
3. Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, «Παιδιά που δουλεύουν στους δρόμους», Παρασκευή 26 Μαρτίου 1999.
4. Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, «UNICEF: 1,2 εκατ. παιδιά στα δίχτυα του οργανωμένου εγκλήματος», Παρασκευή 13 Ιουνίου 2003.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

1. UNICEF, «Σύμβαση για τα δικαιώματα των παιδιών στον κόσμο», Ο.Η.Ε 1990.
2. ΑΡΣΙΣ, ΕΟΠ, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Κέντρο Μεριμνας Οικογένειας και Παιδιού, «Η εργασία των ανηλίκων στην Ελλάδα», Αθήνα, 24 Ιουνίου 1996.

ΕΡΕΥΝΕΣ

1. ALKO, «Τα παιδιά του δρόμου στην Ελλάδα», Νοέμβριος 2000.
2. ΚΑΡΑ RESEARCH, «Παιδική εκμετάλλευση», Δεκέμβριος 2001.
3. Ίδρυμα ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τα παιδιά του δρόμου στην Αττική», Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1997.
4. Εφημερίδα ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ, «Τα παιδιά του δρόμου στην Πάτρα».

5. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, «Η απασχόληση των ανηλίκων στην Ελλάδα», 1995.

ΞΕΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Carol Belamy - UNICEF, «The state of world's children-1997», (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997), Εκδόσεις Πανεπιστημιακός Τύπος της Οξφόρδης, Οξφόρδη 1997.
2. ΔΟΕ, «ILO Calls for Immediate action against intolerable forms of child labor», (Η ΔΟΕ συγκαλεί για άμεση δράση ενάντια στους αφόρητους τύπους παιδικής εργασίας), Γενεύη 1996.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Unicef Unicef Unicef Unicef

Unicef

Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Έως σήμερα έχει επικυρωθεί από 191 χώρες, ενώ δεν την έχουν επικυρώσει δύο.

Η Ελλάδα επικύρωσε τη Σύμβαση αυτή στις 2 Δεκεμβρίου του 1992.
(Οι σύντομες περιγραφές που δίνονται είναι απλά ενδεικτικές και δεν αντανακλούν το πλήρες περιεχόμενο των άρθρων.)

ΤΑ 54 ΑΡΘΡΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ		
A. Δικαιώματα	17. Πρόσβαση σε πληροφόρηση	34. Σεξουαλική εκμετάλλευση
1. Ορισμός	18. Γονική ευθύνη	35. Εμπορία παιδιών
2. Διακρίσεις	19. Κακομεταχείριση - Παραμέληση	36. Άλλες μορφές εκμετάλλευσης
3. Φροντίδα	20. Προστασία - ορφανά	37. Βασανιστήρια & στέρηση ελευθερίας
4. Το Κράτος Μέλος	21. Υιοθεσία	38. Ένοπλες συρράξεις
5. Γονική καθοδήγηση	22. Παιδιά πρόσφυγες	39. Επανένταξη - Αποκατάσταση
6. Επιβίωση & Ανάπτυξη	23. Παιδιά με ειδικές ανάγκες	40. Αντιμετώπιση από τη Δικαιοσύνη
7. Όνομα & Εθνικότητα	24. Υγεία & υγειονομικές υπηρεσίες	41. Κατοχύρωση
8. Ταυτότητα	25. Επανεξέταση φροντίδας	B. Εφαρμογή και Έλεγχος
9. Ζωή με τους Γονείς	26. Κοινωνική Πρόνοια	Άρθρο 42 - Άρθρο 43
10. Επανένωση με την οικογένεια	27. Επίπεδο ζωής	Άρθρο 44 - Άρθρο 45
11. Απαγωγή και κράτηση	28. Εκπαίδευση	Γ. Ενδεχόμενες τροποποιήσεις
12. Ελευθερία Γνώμης	29. Στόχοι της εκπαίδευσης	Άρθρο 46 - Άρθρο 47

13. Ελευθερία Εκφρασης	30. Παιδιά μειονοτήτων	Άρθρο 48 - Άρθρο 49
14. Ελευθερία Σκέψης-Θρησκείας	31. Παιχνίδι - Ψυχαγωγία	Άρθρο 50 - Άρθρο 51
15. Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι	32. Παιδική Εργασία	Άρθρο 52 - Άρθρο 53
16. Προσωπική ζωή	33. Προστασία από ναρκωτικά	Άρθρο 54

Πρώτο μέρος - Άρθρα 1 έως και 41

Σ' αυτό στοιχειοθετούνται οι τέσσερις μεγάλες κατηγορίες των δικαιωμάτων των παιδιών

Επιβίωσης, Ανάπτυξης, Προστασίας & Συμμετοχής.

Δεύτερο μέρος - Άρθρα 42 έως και 45

Εδώ περιγράφεται ο μηχανισμός ελέγχου της εφαρμογής της Σύμβασης και θεσμοθετείται το όργανο που θα ασκεί αυτό το ρόλο, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Τρίτο μέρος - Άρθρα 46 έως και 54

Περιλαμβάνει τις διατάξεις που αφορούν ενδεχόμενες τροποποιήσεις σε άρθρα της Σύμβασης.

Επιστροφή

Το περιεχόμενο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρωπίνης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Εχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Εχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού, και στην Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίστηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτιστικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Εχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, "το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανόμενης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννηση του",

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

Επιστροφή

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 1 - Πίνακας

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρωπινό ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε

να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 3 - Πίνακας

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ότι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7 - Πίνακας

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια, και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείπει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Άρθρο 8 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητας του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειας του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεων του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.
2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητα του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητα του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.
2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δυο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δυο γονείς του, εκτός εάν αυτό να είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ουσιώδες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10 - Πίνακας

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για τον σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.
2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.
2. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13 - Πίνακας

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.
2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών.

Άρθρο 14 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νομίμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των

ικανοτήτων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεων του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των ελευθεριών των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Άρθρο 15 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16 - Πίνακας

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένεια του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψης του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνές πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.

β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές,

εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτοχθόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μία μειονότητα.

ε) Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Άρθρο 19 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που

βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νομίμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Άρθρο 20 - Πίνακας

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμένει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΑΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και /ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νομίμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεση τους για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή

συμβουλών.

β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, ένα αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του.

γ) Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.

δ) Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμιγμένα σ' αυτή.

ε) Πρωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Άρθρο 22 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, τα οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να

αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένεια του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 23 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπεια τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.
3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.
4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασής στις πληροφορίες που αφορούν στις μεθόδους αποκατάστασης ανάπηρων και στις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις

δυνατότητες και τις αρμοδιότητες τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 24 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:

α) Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.

β) Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.

γ) Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή -ανάμεσα στα άλλα- της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

δ) Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.

ε) Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ) Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 25 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μία περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίπτωσης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Άρθρο 26 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Άρθρο 27 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του.

2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για

να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Άρθρο 28 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.

β) Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.

γ) Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.

δ) Καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαβητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το

σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χώρων.

Άρθρο 29 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

- α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.
- β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.
- γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.
- δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φυλών και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.
- ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 30 - Πίνακας

Στα κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Άρθρο 31 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα

στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Άρθρο 32 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευση του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξη του.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β) Προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμισή των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 33 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίζουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.

Άρθρο 34 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής

εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για τον σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

- α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.
- β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.
- γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Άρθρο 35 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Άρθρο 36 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Άρθρο 37 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε:

- α) Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.
- β) Κανένα παιδί να μην στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.
- γ) Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού,

και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.

δ) Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Άρθρο 38 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δύναμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και την φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 39 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 40 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειας του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και για την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για τον σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

α) Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.

β) Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:

I) Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.

II) Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπάρσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.

III) Να κρίνεται η υπόθεση του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μία δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του.

IV) Να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους

μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.

V) Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.

VI) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.

VII) Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζομένων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α) Τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παραβίασης του ποινικού νόμου.

β) Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκαίιο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικώς κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάσταση τους και με την παράβαση.

Άρθρο 41 - Πίνακας

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

- α) Στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή
- β) Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

Επιστροφή

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 42 - Πίνακας

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

Άρθρο 43 - Πίνακας

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δυο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δυο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων

Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δυο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντα του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο.

Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο από μία συνέλευση των Κρατών Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 44 - Πίνακας

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α) Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.

β) Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικές, με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δυο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητες της.

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

Άρθρο 45 - Πίνακας

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την

εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητα τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητες τους. Μπορεί να καλεί τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών όπου υπάρχουν.

Επιστροφή

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 46 - Πίνακας

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Άρθρο 47 - Πίνακας

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 48 - Πίνακας

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 49 - Πίνακας

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50 - Πίνακας

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενο της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξετάσουν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μία τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες

που έχουν αποδεχτεί.

Άρθρο 51 - Πίνακας

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματα της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 52 - Πίνακας

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματα της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 53 - Πίνακας

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 54 - Πίνακας

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω οι υπογράφωντες, ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

Επιστροφή

Υποστηρίξτε τη UNICEF | Γίνετε Μέλος
Επείγουσες ανάγκες

των δικαιωμάτων του παιδιού | Πληροφόρηση, Τεκμηρίωση | Εκπαίδευση για
την Ανάπτυξη | Σχολεία Υπερασπιστές των Παιδιών | Τι νέο υπάρχει | Κάρτες
& Δώρα | Κουίζ

UNICEF : Ξενίας 1 Αθήνα 11527
Τηλ.(01) 7484184 **Fax** (01) 7783829

Σχεδίαση σελίδων : OlympicNet®

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ - ΝΟΜΟΛΟΓΙΕΣ

ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

1837/1989 A-85 Προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση κλπ.

Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Νόμος 1837 της 23/23.3.89. Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις.- (Α' 85).

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Σχετικό το Π.Δ. 7/1990 (Α' 4) περί ιατρικής εξέτασης νεαρών προσώπων για την απασχόληση σε βοριές, ονθυγιεινές ή επικίνδυνες εργασίες.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

1837/1989 / Α-85 Προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση κλπ.

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Άρθρο 2

Όροι και προϋποθέσεις απασχόλησης

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 3 ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει τα 15ο έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία.

2. Ανήλικοι δεν επιτρέπεται να απασχολούνται σε εργασίες επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές, καθώς και σε εργασίες που βλάπτουν την ψυχική τους υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Οι εργασίες αυτές καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας.

3. Μέχρι την έκδοση της απόφασης της προηγούμενης παραγράφου εξακολουθούν να ισχύουν οι σχετικές διατάξεις.

***ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Π.Δ. 7/1990 (Α' 4):

"Προκειμένου για απασχόληση νεαρών προσώπων συμπληρωσάντων τα 18ο έτος της ηλικίας τους σε εργασίες που χαρακτηρίζονται με το άρθρο 2 παράγρ. 2 του Ν. 1837/1989 "Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις" ως βωριές ανθυγιεινές ή επικίνδυνες, που παρέχονται σε βιομηχανικές και άλλες επιχειρήσεις ή υπόγειες εργασίες, οι προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την παράγρ. 3 του άρθρου 13 του ίδιου νόμου πορατείνονται μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους".

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Ν. 1837/1989 / Α-85 Προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση κλπ.

Άρθρο 4

Επαγγελματικός προσανατολισμός

Οι ανήλικοι, πριν απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 3, πρέπει να παρακολουθήσουν προγράμματα εξωσχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα προγράμματα αυτά εκπονούνται και εφαρμόζονται από τον Οργανισμό Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), που χαρηγεί στον ανήλικο βεβαίωση για το πρόγραμμα που παρακολουθήσε.

Βιβλιάριο εργασίας δεν εκδίδεται χωρίς τη βεβαίωση αυτή.

Η έναρξη ισχύος του άρθρου αυτού ορίζεται με απόφαση του οικείου νομόρχη ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Ο.Α.Ε.Δ.

...στικές εκτελέσεις ή άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, διαφημιστικά προγράμματα, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εγγραφές ή εκπομπές, εγγραφές σε βίντεο, κινηματογραφικές λήψεις, καθώς και η χρησιμοποίησή τους ως μοντέλων, εφ' όσον δεν βλάπτεται η σωματική και η ψυχική τους υγεία και η ήθικη τους.

Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της αντιπροσωπευτικότερης οργάνωσης των εργαζομένων και των εργοδοτών του χώρου, μπορεί να επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων και σε άλλες παρεμφερείς απασχολήσεις

2. Η κατά την παράγραφο 1 άδεια Επιθεώρησης Εργασίας χορηγείται στον εργοδότη ύστερα από αίτησή του και περιέχει το ονοματεπώνυμο και την ηλικία του ανηλίκου, το είδος της εργασίας στην οποία προκειται να απασχοληθεί, το ημερησιο πρόγραμμά και τη χρονική διάρκειά του.

Η άδεια χορηγείται για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες. Παράταση της άδειας μπορεί να χορηγηθεί για εξαιρετικούς λόγους.

3. Για τη χορήγηση της άδειας ή την παράταση της ο εργοδότης μαζί με την αίτηση υποβάλλει δήλωση, ότι έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα προστασίας του ανηλίκου, συνείδηση του προσώπου που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου και ιατρική πιστοποίηση από τις υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.) ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για τη σωματική ή ψυχική υγεία του ανηλίκου στη συγκεκριμένη απασχόληση

Άρθρο 4

Επαγγελματικός προσανατολισμός

Οι ανήλικοι, πριν απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 3, πρέπει να παρακολουθήσουν προγράμματα εξωσχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα προγράμματα αυτά εκπονούνται και εφαρμόζονται από τον Οργανισμό Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), που χορηγεί στον ανήλικο βεβαίωση για το πρόγραμμα που παρακολούθησε.

Βιβλιάριο εργασίας δεν εκδίδεται χωρίς τη βεβαίωση αυτή.

Η έναρξη ισχύος του άρθρου αυτού ορίζεται με απόφαση του οικείου νομαρχη ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Ο.Α.Ε.Δ.

Άρθρο 5

Χρονικά όρια εργασίας

1. Ανήλικοι, που δεν έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους, καθώς και ανήλικοι που φοιτούν σε γυμνάσια, λύκεια κάθε τύπου ή τεχνικές επαγγελματικές σχολές, δημόσιες ή ιδιωτικές, αναγνωρισμένες από το Κράτος, δεν μπορεί να απασχολούνται περισσότερο από έξι ώρες την ημέρα και τριάντα ώρες την εβδομάδα.

2. Οι ανήλικοι εργαζόμενοι δικαιούνται ημερησια ανύπαυση δώδεκα τουλάχιστο συνεχώς ώρες, στις οποίες πρέπει να περιλαμβάνεται το χρονικό διάστημα από τις δέκα το βράδυ μέχρι τις έξι το πρωί.

3. Η ημερησια απασχόληση των ανηλίκων που φοιτούν σε γυμνάσια ή λύκεια κάθε τύπου ή τεχνικές επαγγελματικές σχολές, δημόσιες ή ιδιωτικές, αναγνωρισμένες από το Κράτος, αρχίζει ή λήγει δύο τουλάχιστο

στον ώρες μετά τη λήξη ή πριν από την έναρξη των μαθημάτων αντίστοιχα.

4. Η απασχόληση των ανηλίκων σε καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες δεν μπορεί να υπερβαίνει τις:

- α) δύο ώρες την ημέρα για ανηλίκους από τριών έως έξι ετών,
- β) τρεις ώρες την ημέρα για ανηλίκους από έξι έως ενδεκα ετών,
- γ) τέσσερις ώρες την ημέρα για ανηλίκους από ένδεκα έως δεκατριών ετών,
- δ) πέντε ώρες την ημέρα για ανηλίκους από δεκατριών έως δεκαπέντε ετών

5. Η υπερωριακή απασχόληση των ανηλίκων απαγορεύεται:

Άρθρο 6

Λμοιβή

1. Οι ανήλικοι εργαζόμενοι αμειβονται με βάση το κτώτατο τουλάχιστον ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη που προβλέπεται από την εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας κατ' αναλογία των ωρών απασχόλησής τους.

2. Ευνοικότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη μμοιβή ρυθμίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

3. Οι διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 1346/1983 κατισχύουν των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Άρθρο 7

Άδειες

1. Η κανονική άδεια χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολικών διακοπών σε συνεχείς ημέρες. Το μισό της κανονικής άδειας χορηγείται τμηματικά και σε άλλες χρονικές περιόδους, αν το ζητήσει ο ανήλικος.

Οι διατάξεις οι οποίες ρυθμίζουν την κανονική άδεια στις επιχειρήσεις που λειτουργούν εποχιακά και ευνοικότερες για τους εργαζομένους ρυθμίσεις δε θίγονται. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι κείμενες διατάξεις περί κανονικών αδειών όπως θα ισχύουν κάθε φορά.

2. Οι ανήλικοι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από το χρόνο απασχόλησής τους, όταν είναι συγχρόνως και μθητές ή σπουδαστές σε αναγνωρισμένη σχολή, δικαιούνται για τη συμμετοχή τους στις εξετάσεις και άδεια δύο ημερών συνεχόμενης ή τμηματικής, κατά την αίτησή τους, για κάθε ημέρα εξέτασεων, με την υποχρέωση να αποδεικνύουν τη συμμετοχή τους με σχετική βεβαίωση. Η άδεια αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 24 ημερών συνολικά.

3. Οι άδειες της προηγούμενης παραγράφου είναι χωρίς απόδοχο από τον εργοδότη. Οι αποδοχές των αδειών αυτών καταβάλλονται παντοτε από τον Ο.Α.Ε.Δ. και η δαπάνη των έξι πρώτων ημερών κατ' έτος βαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας, στον οποίο εγγράφεται σχετική πίστωση.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζεται κάθε χρησιμη λεπτομέρεια για την εφαρμογή αυτού του άρθρου.

Άρθρο 8

Βιβλιάριο εργασίας

1. Οι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να απασχολούνται

αν δεν είναι εφοδιασμένοι με βιβλιάριο εργασίας, ειδικό για τη συγκεκριμένη εργασία ή ομάδα εργασιών.

2. Βιβλιάριο εργασίας δεν απαιτείται, όταν πρόκειται για απασχόληση ανηλίκου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζονται η διαδικασία έκδοσης, ανανέωσης, αφαίρεσης και αντικατάστασης του βιβλιαρίου, το περιεχόμενό του, ο χρόνος της ισχύος του και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Άρθρο 9

Τηρούμενα έντυπα από τους εργοδότες

Κάθε εργοδότης, που απασχολεί ανηλίκους, τηρεί σχετικό μητρώο στο οποίο αναγράφει το ονοματεπώνυμο του εργαζομένου, τη χρονολογία γέννησης, τη διεύθυνση της κατοικίας του, τον αριθμό του βιβλιαρίου εργασίας, την ημερομηνία έκδοσης ή ανανέωσής του, το είδος της εργασίας, τη χρονολογία έναρξης και λήξης της σχέσης εργασίας.

Ο εργοδότης οφείλει να διατηρεί το μητρώο σε καλή κατάσταση και να το θέτει στη διάθεση των αρμόδιων κρατικών οργάνων, όταν ζητηθεί.

Άρθρο 10

Μητρώα ανηλίκων

1. Σε κάθε Επιθεώρηση Εργασίας τηρείται μητρώο των ανηλίκων που έχουν εφοδιαστεί από αυτή με βιβλιάριο εργασίας.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζονται η διαδικασία έκδοσης, το περιεχόμενό και ο τρόπος τήρησης του πιο πάνω μητρώου καθώς και κάθε αναγκαία σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 11

Διαδικασία ιατρικής πιστοποίησης

1. Για την έκδοση βιβλιαρίου εργασίας απαιτείται ιατρική πιστοποίηση ότι από την απασχόληση, που επέλεξαν οι ανήλικοι, δε διατρέχει κίνδυνο η υγεία τους ή η σωματική ή πνευματική ανάπτυξη τους. Η πιστοποίηση γίνεται από υγειονομικές υπηρεσίες μετά από ιατρικές εξετάσεις.

2. Η παραπομπή στις υγειονομικές υπηρεσίες γίνεται από την Επιθεώρηση Εργασίας. Η διαδικασία της παραπομπής ρυθμίζεται με την απόφαση που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 8.

Άρθρο 12

Αρμόδιες υγειονομικές υπηρεσίες

Αρμόδιες για τις ιατρικές εξετάσεις είναι οι υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και του Ιδρυματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι οποίες λειτουργούν στην περιοχή αρμοδιότητας της Επιθεώρησης Εργασίας, που χορηγεί το βιβλιάριο εργασίας.

Άρθρο 13

Ιατρικές εξετάσεις

1. Οι ιατρικές εξετάσεις των ανηλίκων ενεργούνται δωρεάν και περιλαμβάνουν γενικές εξετάσεις, καθώς και κάθε ειδικότερη εξέταση κατά την κρίση του αρμόδιου γιατρού για την έκδοση της ιατρικής πιστοποίησης.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας (Σ.Υ.Α.Ε.), καθορίζονται ειδικές ιατρικές εξετάσεις που απαιτούνται για ορισμένες εργασίες ή ομάδα εργασιών.

3. Οι ιατρικές εξετάσεις ενεργούνται:

α) κάθε δώδεκα μήνες μέχρι να συμπληρωθεί το έτος της ηλικίας των ανηλίκων,

β) σε χρονικά διαστήματα μικρότερα από το προαναφερθέν, κατά την κρίση γιατρού ή της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας σε περίπτωση ατυχήματος σθένειας,

γ) σε περίπτωση αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών.

Άρθρο 14

Ιατρική πιστοποίηση

1. Η πιστοποίηση γίνεται από τον προϊστάμενο των υπηρεσιών υγείας ή από τους οριζόμενους απ' αυτόν γιατρούς και καταχωρίζεται σε ειδική βεβαίωση με την ένδειξη κατάλληλος ή ακατάλληλος ή ακατάλληλος για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία.

2. Όταν η πιστοποίηση ισχύει για ορισμένη εργασία που απαιτεί ειδικές συνθήκες απασχόλησης ή επισημαίνει ανωμαλία στην ανάπτυξη ή ειδικά προβλήματα υγείας του εξεταζομένου, καθορίζει και τη χρονολογία επανεξέτασης καθώς και τα μέτρα που πρέπει να λάβει η Επιθεώρηση Εργασίας, για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική επανακατάρτιση του ανηλίκου, σε συνεργασία με τις αρμόδιες για τα προγράμματα εξασχολικού προσανατολισμού υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. και τις υπηρεσίες υγείας.

Άρθρο 15

Ανήλικοι που απασχολούνται σε οποιοδήποτε εργοδότη έχουν όλες τις αξιώσεις που απορρέουν από εγκύρηνη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ανεξαρτήτως αν τηρήθηκαν οι διατάξεις για την πρόσληψή τους.

Οι διατάξεις του ν. 1346/1983 που ρυθμίζουν θέματα μαθητείας, καθώς και όσες δεν καταργήθηκαν με αυτόν, κατασχουν των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Άρθρο 16

Εργασιακό περιβάλλον-κίνδυνοι-πρόληψη

1. Κάθε εργοδότης, εκτός από τα μέτρα υγιεινής και ασφαλείας που προβλέπονται για όλους τους εργαζομένους, οφείλει να λαμβάνει και προληπτικά μέτρα προστασίας των ανηλίκων στο εργασιακό τους περιβάλλον, να ενημερώνει αυτούς κατά την έναρξη αλλά και περιοδικά κατά τη διάρκεια της εργασίας για τους κινδύνους που απειλούν τη ζωή, την υγεία και τη φυσική, ψυχική και πνευματική τους ανάπτυξη και να τους καθοδηγεί στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποφυγή των παραπάνω κινδύνων.

Με αποφάσεις του Υπουργού Εργασίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού μπορεί να ορίζονται εξειδικευμένα πρόσθετα μέτρα προστασίας των ανηλίκων για ορισμένες εργασίες και να ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή τους.

2. Κάθε εργοδότης οφείλει να προστατεύει τους ανηλίκους από πράξεις βίας ή προσβολής της προσωπικότητας ή βλαβής της ηθικής τους.

3. Δεν επιτρέπεται να είναι εργοδότες ανηλίκων πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής ή για παράβαση των άρθρων 5 έως και 11 του ν. 1729/1987 «Καταπολέμηση της διακίνησης των ναρκωτικών και προστασία των νέων...» και του ν. 1503/1984 όπως κάθε φορά ισχύουν.

Άρθρο 17

Όργανα εφαρμογής

1. Ο έλεγχος της εφαρμογής των διατάξεων του νόμου αυτού ανήκει στις Επιθεωρήσεις Εργασίας.
2. Τα όργανα της προηγούμενης παραγράφου απαγορεύουν τη συνέχιση της εργασίας του ανηλίκου σε ορισμένη επιχείρηση, όταν απασχολείται με συνθήκες που δε διασφαλίζουν τη σωματική ή την ψυχική του υγεία.

Άρθρο 18

Ποινικές διοικητικές κυρώσεις

1. Ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποί του που παραβαίνουν από δόλο ή από αμέλεια τις διατάξεις του νόμου αυτού και των αποφάσεων, που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του, τιμωρούνται, αν από άλλη ποινική διάταξη δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, σύμφωνα με τις ποινές του άρθρου 458 του ποινικού κώδικα.
2. Με κράτηση ή πρόστιμο τιμωρείται και εκείνος που ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου, όταν επιτρέψει σε αυτόν να ασχολείται κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 5 και 8 του νόμου αυτού.
3. Εκτός από τις ποινικές κυρώσεις της παραγράφου 1, ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποί του, που παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού, τιμωρούνται με πρόστιμο τριάντα χιλιάδες έως τριακόσιες χιλιάδες δραχμές. Το πρόστιμο αυτό επιβαλλεται με πράξη του προϊσταμένου της αρμόδιας Επιθεωρήσεως Εργασίας. Οι διατάξεις των περιπτώσεων στ' και ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ν. δ. 2656/1953, όπως τροποποιήθηκε με την παραγραφο 1 του άρθρου 1 του ν. δ. 763/1970 (ΦΕΚ 283), εφαρμόζονται και για το πιο πάνω πρόστιμο.
4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας μπορεί να ανάπροσαρμόζεται το ύψος του προστίμου της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 19

Μεταβατικές διατάξεις

1. Οι διατάξεις του άρθρου 2 εφαρμόζονται σε όλους τους ανηλικούς που θα απασχοληθούν για πρώτη φορά μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού.
2. Βιβλιαρια εργασίας ανηλίκων, που έχουν εκδοθεί μέχρι την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι τότε που θα ληξει ο αναγραφόμενος σε αυτά χρόνος.
3. Η προβλεπόμενη από το άρθρο 3 παρ. 1 ημερήσια απασχόληση, για τους μαθητές των Σχολών Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ., ισχύει από την έναρξη του εκπαιδευτικού έτους 1989-1990.
4. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με κοινή πράταση των Υπουργών Εργασίας και Εμπορικής Ναυτιλίας, αναρμόνιζονται οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη ναυτική εργασία με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

Άρθρο 20

Στο άρθρο 12 του ν. 1648/1986 (ΦΕΚ 147/Α/2-10-1986) προστίθεται παράγραφος 4, που έχει ως εξής:
 «4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας δύναται να συγκροτείται δευτεροβάθμια επιτροπή για την εξέταση των προσφυγών περιοχών Μακεδονίας και Θράκης. Η επιτροπή αυτή θα εδρεύει στο Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης και θα απαρτίζεται από μέλη, που θα ορίζονται από τον Υπουργό Εργασίας σε αντιστοιχία με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 παρ. 1 του νόμου αυτού. Με την ίδια απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή αυτής της παραγράφου.»

Άρθρο 21

Κυρώνεται από τότε που ίσχυσε και εφαρμόζεται για όλες τις τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα η από 30/6/88 ειδική συλλογική σύμβαση εργασίας των τραπεζοπαλλήλων, η οποία κατατέθηκε στο Ειρηνοδικείο Αθηνών (Πράξη κατάθεσης 78/1988), το περιεχόμενο της οποίας έχει ως εξής:

«ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Σήμερα Πέμπτη 30 Ιουνίου 1988, στο Υπουργείο Εργασίας (Πειραιώς 40)
 ο υπογεγραμμένος Μιχαήλ Σάλλας, διοικητής της Ε.Τ.Β.Α. Α.Ε. και ο Θεοχάρης Παπαμάργαρης πρόεδρος και Φώτιος Δεληβοριάς γενικός γραμματέας αντίστοιχα της Ομοσπονδίας Τραπεζοπαλλήλικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Τ.Ο.Ε.) εκθέτουν τα παρακάτω:
 Η Ομοσπονδία Τραπεζοπαλλήλικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Τ.Ο.Ε.) με την από 25 Φεβρουαρίου 1988 πρόσκλησή της που επιδόθηκε στους εργοδότες:
- 1) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 21
  - 2) ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Αιόλου 86
  - 3) ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 23
  - 4) ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Σοφολέως 11
  - 5) ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 45
  - 6) ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 9
  - 7) AMERICAN EXPRESS, Πανεπιστημίου 17
  - 8) Ε.Τ.Β.Α., Πανεπιστημίου 18
  - 9) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ, Πεισματζαγίου 10
  - 10) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, Κοραή 1
  - 11) ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, Ομήρου 23
  - 12) CHASE MANHATTAN BANK, Κοραή 3
  - 13) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ Σανταρόζα 3
  - 14) CIPBANK, Οθωνος 8
  - 15) BANK OF NOVA SCOTIA, Πανεπιστημίου 37
  - 16) GRINDLAYS BANK, Μέρλιν 7
  - 17) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, Ευρυπίδου 5
  - 18) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΝΔΥΣΕΩΝ, Κοραή 1
  - 19) C.C.F., Λ. Αμαλίας 20
  - 20) ROYAL BANK OF SCOTLAND, Ακτή Μιαούλη 61, Πειραιας
  - 21) Ε.Τ.Ε.Β.Α., Αμαλίας 14
  - 22) ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ, Βαουκουρεστίου 22
  - 23) ALGEMENE BANK NEDERLAND, Παπαρηγοπούλου 3
  - 24) NATIONAL WESTMINSTER BANK, Σταδίου 24

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1989	ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 766
---------------------------	----------------	-----------------------

ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- Βιβλίο εργασίας ανήλικων 1
- Εκδοση περιχομένου και τήρηση Μητρώου Ανήλικων Περιφέρειας 2

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. 1390 (1)

Βιβλίο εργασίας ανήλικων.
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 «Κύβερσηση και Κυβερνητικά Όργανα».
2. Τις διατάξεις των άρθρων 8, 11, 13 και 14 του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανήλικων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις».
3. Τις διατάξεις του Π. Δ/τος 368/1989 «περί Οργάνωσης του Γραφείου Εργασίας», αποφασίζω:

Άρθρο 1

Περιχομένο Βιβλίου Εργασίας Ανήλικων

Το Βιβλίο Εργασίας των ανήλικων αποτελείται από 32 σελίδες, από τις οποίες αναγράφονται:

- α) Στην πρώτη σελίδα του εφωφύλλου οι ενδείξεις:
  - 1) ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
  - 2) ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
  - 3) Ανήλικος ..... (Αφήνεται τρεις χώρες για την αναγραφή του ονόματος, επωνύμου και επώνυμου του κατοχού).
  - 4) Αφήνεται χώρος για εκκάλυψη φωτογραφίας.
  - 5) Σημειώνονται στο εφωφύλλο οι ενδείξεις. Το βιβλίο αυτό εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανήλικων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις».
- β) ΔΩΡΕΑΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
- γ) ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘΗΝΑ 1989
- δ) Στη δεύτερη σελίδα του εφωφύλλου αναγράφονται οι ενδείξεις:
  - 1) Βιβλίο Επαγγελματικού Προσανατολισμού
  - 2) Περνιούνται από ο κάτοχος του Βιβλίου στοχο Επαγγελματικού Προσανατολισμού από τον Κλάδο ..... της Ειδικότητας .....

Μητρούσια

Ο αρμόδιος υπάλληλος Ο.Α.Ε.Δ
Τ.Σ. - Γ

- 3) Έτυχε Επαγγελματικού Προσανατολισμού με δική του επιλογή, ή λόγω ασθένειας ή ατυχήματος και εκτέλεσε από τον Κλάδο ..... την Ειδικότητα .....

Ημερομηνία .....

Ο αρμόδιος υπάλληλος του Ο.Α.Ε.Δ
Τ.Σ. - Γ

- γ) Στην τρίτη σελίδα αναγράφονται οι παρακάτω ενδείξεις:

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Όνομα .....
- ..... κάτοχα .....
- Επάγγελμα .....
- Τόπος γέννησης .....
- Επαρχία .....
- Δ/ση κατοικίας .....
- Κλάδος οικον. δραστηριότητας .....
- Ειδικότητα .....
- Καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανήλικων του είτους ..... με αριθμό .....

Προϊστάμενος
Τ.Σ. - Γ

- δ) Στην τέταρτη σελίδα αναγράφονται οι ενδείξεις:

ΕΚΔΟΣΗ - ΑΝΑΝΕΩΣΗ

- 1) Εκδόθηκε την ..... Ισχύει μέχρι .....
- 2) Ανανεώθηκε την ..... λόγω λήξης χρόνου ισχύος ασθένειας, ατυχήματος, αλλαγής εργασίας ή οικιακής εργασίας και Ισχύει μέχρι .....
- 3) Ανανεώθηκε την ..... λόγω .....
- ..... Ισχύει μέχρι .....
- 4) Ανανεώθηκε την ..... λόγω .....
- ..... Ισχύει μέχρι .....
- 5) Ανανεώθηκε την ..... λόγω .....
- ..... Ισχύει μέχρι .....
- 6) Ανανεώθηκε την ..... λόγω .....

- α) Στις σελίδες τριτο και τέταρτο αναγράφονται τα στοιχεία:

ΠΑΤΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΝΗΣΗ

Η καταγωγή του πατρικού ονόματος ..... του Ε.Ν.Α. Υποκόμης ..... στο Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου ..... αναγράφεται στο μετρητικό βιβλίο της οικογένειας από την κατα-

7504

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

φωτ. του Υπουργού Έργων - Πρόσμων και Κοιν. Ασφαλίσεων...

α) είναι ικανός ΝΑΙ ΟΧΙ (χωρίς βλάβη της υγείας ή της συμπεριφοράς του ανάπηρου)
β) δεν είναι ικανός για την εργασία...
Στην περίπτωση (β) ο ανάπηρος πρέπει να καταδειχθεί...
Ο Γιατρός Τ.Σ. - Υ

α) Στις σελίδες 11 και 12 αναγράφονται τα στοιχεία:
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ
Ο κατοχος του Βιβλιαριου αυτου (χει κρινηλρθηκε στην υπηρεσια μου την και αποχρησθη την
Έλαβε τη νομιμη εντολη αξια με αποδοχης
Έτος από έως
.....
.....
.....

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

Ο Στις σελίδες 13 και εκόθινες αναγράφονται οι αποδοχαισ δαταναισ του Ν. 1837/1989. Για την προστασια των ανηλικων κατα την ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (Φ.Ε.Κ. 85/Α της 23.3.1989), λαθωσ και ο αριθμωσ και το Φ.Ε.Κ όκου δημοσιευτηρ η αποφαση Υπουργού Έργων με την οποια καθοριζονται οι χαρακτηρισμοινσ των εκπαιδευτικωσ, βαρικωσ η εσθμητικωσ εργασιωσ, στις οποιασ απαιτοριται γενικω η απασχοληση ανηλικων, και δεν συμπεριλαμβανοντο 18ω οτωσ της ηλικιασ τουσ.

Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στο αποστέλλμενο Τυπωτήριο του ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Άρθρο 2

Εκτύπωση - Διάθεση

Τα Βιβλία Εργασιασ τυπωνονται στο Εθνω Τυπογραφείο, σύμφωνα με το αποστέλλμενο Τυπωτήριο, και λαμβανονται από το Υπουργείο Έργων και αποστέλλονται στις Επαρθωρικωσ Έργωνσ.

Άρθρο 3

Εργοδοτικωσ ανηλικωσ - διαδικασια εκδοτησ

1. Για τον εφοδιοσ του ανηλικω με βιβλιαριο εργασιωσ απαιταιται: α) ο ανηλικωσ προσκομιζει στην οικια Επαρθωσηση Έργωνσ δεισ προσηφαισ φωτογραφιασ και δελτω Τροφωτηριασ η ελλειψει αυτουσ κατακοσηητικω γέννητησ Δόμου η Κοινότητασ, από το οποιο κραταιται η ακριβησ ημερομηνια γέννητησ του. β) η Επαρθωσηση Έργωνσ δια του αρμοδιου υπαλληλου της συμπεριλαμβανοντα στοιχεία του ανηλικωσ, όπως αναγράφονται στη σελίδα 3 του βιβλιαριου εργασιωσ και παραδιδει τωτο στον ανηλικω κρατειμένο αυτόσ: κα) να τήρει (εθνοολογικο Επαρθωμιατικο Προσωνολογιοσ, από την αρμοδια Υπηρεσια του Ο.Α.Ε.Δ., από την οποια συμπεριλαμβανεται η δευτερη σελίδα του βιβλιαριου εργασιωσ, ββ) να προσέδιδει στις αρμοδιας υπηρεσιωσ του ΙΚΑ η του ΕΣΤ και να υποβληθει στις προβλεπόμενα ιατρικωσ εξετασεισ μετ' απο τωσ σκοπωσ και συμπεριλαμβανεται η πέμπτη σελίδα του βιβλιαριου εργασιωσ και οι σχετικωσ ενδειξεισ «Καταλληλοσ», «Ακαταλληλοσ» η «Ακαταλληλοσ» να αποσπω χρόσο η για αρμοδιασ υπηρεσιωσ, και υπογράφεται από τον αρμοδιο παρωσ, γγ) μετ' απο τωσ αποστολεσ (πρωτοσ και τη σχετικη βεβαιωση της καταλληλοτητασ η ακαταλληλοτητασ του, προσκομιζει το βιβλιαριο εργασιωσ στην Επόδ/ση Έργωνσ, καταχωριζονται τα στοιχεία στο Μητρωιο ανηλικων της, συμπεριλαμβανονται τα στοιχεία της σελιδωσ τετρετησ, τρανσφορμουλασ, υπογραφοσ από τον Προσωνολογο της Επαρθωσησησ Έργωνσ, αρχεικταιται και υποβληται στον ανηλικω για τη νομιμη απασχοληση του.

Άρθρο 4

Χρόνοσ ισχυοσ βιβλιαριου - αντιστοιχησ φθορα η απώλεια - αφαριση

1. Τα βιβλία εργασιωσ ισχυοσ για τον αναγραφόμενο ε' από χρόνοσ αναθεωρουνται μετ' απο η οι μικροτερα χρόνια διαστηματα, ο κατα την ερση του εκπαιδευτικω, Έργωνσ η του Ιατρού εκκατονωτα ιατρικωσ εξετασεισ οι μικροτερα του ετωουσ χρόνια διαστηματα, λαθωσ κα όταν γίνεται αλλαγη εργασιωσ η αλλαγη ομάδοσ εργασιωιν. Οσα βιβλία εκδοθησαν με τωσ προσηφαισ δαταναισ ισχυοσ μέχρι τη ημερομηνια λήξησ τουσ.

2. Σε περιτωσ αποπώλειασ η φθορασ του βιβλιαριου, τωτο είναι διατοται από την Επαρθωσηση Έργωνσ, με την ίδια παρακατω διαταξια.

3. Το βιβλιαριο εργασιωσ αφαιρείται από τα όργανα της Επαρθωσησησ Έργωνσ, αν ο ανηλικωσ απασχολείται από τον εργοδοτη, ο μη ιατρικομιασ για ανηλικωσ εργασιωσ, πέρα από τωσ διαθετικωσ και κανωικωσ κυρωσιασ και προβλεπόμενα από τον νόμο.

Άρθρο 5

Ισχυοσ απόφασησ

Η απόφαση μας αυτή να δημοσιευται στην Εφημεριδα της Κυβερνησ τησ.

Η ισχυοσ της αρχιζει από την ημερομηνια της δημοσιευτησ της στην Εφημεριδα της Κυβερνησησ.

Αθηνω 26 Σεπτεμβριου 1989

ο ΥΠΟΥΡΓΟσ
ΓΕΩΡΓ. ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αρχει σ...

Το βιβλιαριο αυτό εκδοται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Νόμου 1837/1989 για την προστασια των ανηλικων κατα την εργασια και άλλωσ διαταξεισ.

Φωτογραφία

ΩΡΕΑΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ 1989

- 1. Βεβαίωση Επαρθωμιατικοσ Προσωνολογιοσ.
- 2. Βεβαίωσησ ότι ο κατοχοσ του βιβλιαριου ετυχε Επαρθωμιατικωσ Προσωνολογιοσ και εκλεξε από τον Κλωδο... την Ευδοκητητα... Ημερομηνια... Ο αρμοδιοσ υπαλληλοσ Ο.Α.Ε.Δ.

Τ.Σ.-Υ.

- 3. Ετυχε Επαρθωμιατικοσ Επαναπροσωνολογιοσ με διαη του ερλοτη, η νόμοσ αρμόδιασ η ανηλικωσ και εκλεξε από τον Κλωδο... την Ευδοκητητα...

Ημερομηνια

ο αρμοδιοσ υπαλληλοσ Ο.Α.Ε.Δ.

Τ.Σ.-Υ.

Όνομα

κατι

Επώνυμο

Τόποσ γέννησ

Επαρθωσιασ

Δ/νοση κατι

Κλωδοσ και

Ευδοκητητα

Καταχωρησ

έτωουσ

1) Εκδοθησ

ισχυοι

2) Ανασ

αοθηνω

ισχυοι

3) Ανασ

ισχυοι

4) Ανασ

ισχυοι

5) Ανασ

ισχυοι

6) Ανασ

ισχυοι

7) Ανασ

ισχυοι

8) Ανασ

ισχυοι

9) Ανασ

ισχυοι

10) Ανασ

ισχυοι

11) Ανασ

ισχυοι

12) Ανασ

ισχυοι

13) Ανασ

ισχυοι

14) Ανασ

ισχυοι

15) Ανασ

ισχυοι

16) Ανασ

ισχυοι

17) Ανασ

ισχυοι

18) Ανασ

ισχυοι

19) Ανασ

ισχυοι

20) Ανασ

ισχυοι

21) Ανασ

ισχυοι

22) Ανασ

ισχυοι

23) Ανασ

ισχυοι

24) Ανασ

ισχυοι

25) Ανασ

ισχυοι

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1990	ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 4
-----------------------------	--------------	---------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

- 6. Νομικοί και φιλολογικοί συνεργάτες της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής 1
- 7. Ιατρική εξέταση ναρών κροσίων για την απασχόληση σε βαρικές, ανθυμικές ή επικίνδυνες εργασίες 2
- 8. Σύσταση Εθνικής Ιατρικής στο Πατριωτικό Ύψωμα Κομμουνιστικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ) 3

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

- Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνητικής αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής για τροποποίηση διατάξεων που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της Βουλής 4
- Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνητικής αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής καθορισμός του τρόπου εκλογισμού των εφόδων κινήσεως των συνεργατών (Γραμματέων) των Βουλευτών 5

ΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

- Σύσταση Διευρηγικού Οργάνου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της απορροφητικής ρύπανσης της Αθήνας 6
- Αίτηση των θέσεων των Ειδικών Συμβούλων - Ειδικών Συνεργατών και των μετακλητών και αποσπασμένων διοικητικών υπαλλήλων στο Πολιτικό Γραφείο του Υπουργού Εσωτερικών 7
- Αίτηση των θέσεων των Ειδικών Συμβούλων - Ειδικών Συνεργατών, των μετακλητών διοικητικών και αποσπασμένων υπαλλήλων στο Πρωτεύον Γραφείο του Ανακληρωτή Υπουργού Εσωτερικών 8

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- Συμπερίληψη της ΠΔ/ΤΕ 1575/15.6.89 που αφορά στη χρηματοδότηση αγοράς μεταχειρισμένου εξοπλισμού μεταχειρισμένων μεταφορικών μέσων και κτηριακών εγκαταστάσεων 9
- Συμπερίληψη της απόφασης ΕΝΠΘ 426/6/3.7.89 10

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ 6 (1)

Νομικοί και φιλολογικοί συνεργάτες της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας εκδοθή:

- 1. Το απόρ. 3 και 3 του Ν. 1558/1985 -Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα - ΦΕΚ 137/Α).
- 2. Το 229 777/1989 του Υπουργείου του Συμβουλίου της Επικρατείας

ταίας με πρόταση του Πρωθυπουργού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1.

1. Για την υποβοήθηση του έργου της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής (ΚΕΝΕ), μετέχουν στις συνδράσεις της ως εισηγητής χωρίς ψήφο μέχρι έντε δικαστικοί λειτουργοί που ορίζονται με τους ανακληρωτές τους καθώς και ένας δικηγόρος που ορίζεται με τον ανακληρωτή του.

2. Για την έρτα διατύπωση των νομοσχεδίων, μετέχει στις εργασίες της Εκτελεστικής χωρίς ψήφο ένας καθηγητής της γλωσσολογίας Ελληνικού Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Ιδρυμάτων που ορίζεται με τον ανακληρωτή του.

Άρθρο 2.

Καταργούνται οι διατάξεις του Π. Δ/τος 259/1987 (ΦΕΚ 126/Α') και κάθε άλλη διάταξη νόμου ή κανονιστικής πράξεως που προβλέπει θέσεις ειδικών συνεργατών της ΚΕΝΕ ή ανάθεση καθηκόντων ειδικού συνεργάτη της Επιτροπής αυτής με οποιδήποτε μορφή.

Άρθρο 3.

Οι ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες και οι ειδικοί φιλολογικοί συνεργάτες που έχουν ορισθεί με την Υ855/6.10.1989 (ΦΕΚ 755/Β') απόφαση του Πρωθυπουργού, λογίζονται αντιστοίχως ως εισηγητές-μέλη χωρίς ψήφο της παραγράφου 1 και ως συνεργάτες της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του παρόντος διατάγματος.

Άρθρο 4.

Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνητικής.

Στον Πρωθυπουργό ανατίθεται η δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1990

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ
ο πρωθυπουργός
ΞΕΝΟΦΩΝ ΣΟΛΩΤΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ 7 (2)

Ιατρική εξέταση ναρών κροσίων για την απασχόληση σε βαρικές, ανθυμικές ή επικίνδυνες εργασίες.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας εκδοθή:

- 1. Το διατάγμα
- α) Του απόρ. δεύτερου του Ν. 1171/1981 (ΦΕΚ 180/Α')
- β) Του απόρ. δεύτερου του Ν. 1173/1981 (ΦΕΚ 181/Α')
- γ) Του απόρ. τρίτου του Ν. 1175/1981 (ΦΕΚ 183/Α')
- 2. Την άνακτη προσαρμογή της νομοθεσίας μας προς τις διατάξεις

των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας που κυρώθηκαν με τους παραπάνω νόμους.

3. Τις αριθ. 598/1989, 678/1989 και 732/1989 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση των Υπουργών Εργασίας, Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1.

1. Προσλαμβάνονται για απασχόληση νεαρές προσώπων συμπληρώνουσες το 18ο έτος της ηλικίας τους σε εργασία που χαρακτηρίζεται με το άρθρο 2 παράττ. 2 του Ν. 1837/1989. Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις ως βαρύνουσες αυτές ή επικείμενες, που περιέχονται σε βιομηχανικές και άλλες επιχειρήσεις ή υπόγειες εργασίες, οι προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις, από την παράττ. 3 του άρθρου 13 του ίδιου νόμου καταργούνται μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους.

2. Οι διατάξεις που ισχύουν και οι οποίες αφορούν τα βιβλιάρια εργασίας ανηλίκων, εκτελούνται σε όλα τα κέντρα που σύμφωνα με την προηγούμενη παραγράφου απασχολούνται ή θα απασχοληθούν στις αναφερόμενες ως βαρύνουσες, ανθυμικές, επικείμενες ή υπόγειες εργασίες.

Άρθρο 2.

1. Ο εργοδότης που απασχολεί ή στον οποίο εργάζονται πρόσωπα κάτω των 21 ετών σε υπόγειες εργασίες, υποχρεούται να τηρεί καταστάσεις τις οποίες θα θέσει στη διάθεση των Επιστημονικών Εργασίας, όταν ζητούνται, και στις οποίες θα αναγράφονται:

- α) η ηλικιακή γνήθισμα, δόντως βεβαιωμένη κατά τα δυνατόν και
  - β) ένδειξη για τη φύση των καθηκόντων που εκτελούν.
2. Στις καταστάσεις αυτές εκπονούνται ιατρικά πιστοποιητικά από το οποίο προκύπτει η ικανότητα για απασχόληση των παραπάνω προσώπων, χωρίς τούτο να περιέχει οποιαδήποτε ένδειξη ιατρικής κρίσεως.

3. Ο εργοδότης υποχρεούται να δίνει τις πληροφορίες των προηγούμενων παραγράφων στους εκπαιδευτές των συνδικαλιστικών οργάνων των εργαζομένων ή των μελών του συμβουλίου της επιχείρησης ύστερα από αίτησή τους, για τα άτομα ηλικίας κάτω των 21 ετών, σχετικά με την εφαρμογή του διατάγματος αυτού.

Άρθρο 3.

Ο εργοδότης που παραβιάζει τις διατάξεις του παρόντος διώκεται με τις διατάξεις του άρθρου τέταρτου: α) του Ν. 1171/81, αν πρόκειται για παραβάσεις κατά την απασχόληση σε βιομηχανικές επιχειρήσεις, β) του Ν. 1173/81, αν πρόκειται για παραβάσεις κατά την απασχόληση σε μη βιομηχανικές εργασίες και γ) του Ν. 1175/81, αν πρόκειται για απασχόληση σε υπόγειες εργασίες.

Άρθρο 4.

Ο Μέγας της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος ανατίθεται στους υπαλλήλους των Επιστημονικών Εργασίας και στους υπαλλήλους της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εργασίας.

Άρθρο 5.

Η εφαρμογή του παρόντος διατάγματος αρχίζει, μετά δέκα ημέρες από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον Υπουργό Εργασίας ανατίθεται η δημοσίευση και η εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1990

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

α) ΠΡΟΤΥΠΟ

ΜΑΣΙΑΣ	ΥΠΕΥΘ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ	ΕΥΧΟΝ ΑΣΘΑΝΑΣΙΟΥ
	Γ. ΜΕΡΙΚΑΙ
ΒΟΥΚΑΛΑΝΗΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΙ) ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ	

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ 8 (3)

Επιλογή θέσεων Ιατρών στο Πατρωνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Τις διατάξεις:
  - α) Του άρθρου 12 παρ. 1, 2 και 3 του Ν. 1431/84 -Ρύθμιση θέσεων Φορέων Κοινωνικής Πρόνοιας - Παιδικής Προστασίας και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 46/Α')
  - β) Του άρθρων 23 και 24 παράττ. 5 του Ν. 1558/85 -Κύβερνηση και Κυβερνητικά Όργανα. (ΦΕΚ 137/Α').
  - γ) Του άρθρων 1, 2, 3 και 4 του Ν. 1586/1986 -Βαθμολογική διάφορηση των θέσεων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 37/Α').
  - δ) Του άρθρου 10 του Ν. 1476/84 -Διορισμός σε μόνιμες θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας Πρωτοβάθμιας Δικαίου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ 136/Α').
  - ε) Του άρθρων 1, 2, 5 και 7 του Π.Δ/τος 437/85 -Καθορισμός και ανακατανομή των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων. (ΦΕΚ 157/Α').

2. Την αριθ. 686/1989 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβερνήσεως, Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Στο άρθρο γ' ΠΕ Ιατρών Ειδικότητας της παραγράφου 1 της αριθ. Φ102/Γ2Υ/6629/87 (Ν.165) κοινής απόφασης -Προσαρμογή των Κλάδων του Πατρωνικού Ίδρυματος Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ) στο Προσωπικό - Κλαδολόγιο, προστίθεται μία (1) θέση Ιατρού με ειδικότητα νευρολόγου, στο ΠΙΚΠΑ.

Στον Υπουργό Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανατίθεται η δημοσίευση και η εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1990

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

α) ΠΡΟΤΥΠΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ
Ν. ΘΕΜΕΛΗΣ	Γ. ΣΟΥΦΛΙΑΣ
ΥΠΕΥΘ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ	
Γ. ΜΕΡΙΚΑΙ	

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Αριθ. 196 (4)

Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής για τροποποίηση διατάξεων που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της Βουλής.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Τα άρθρα 65 παράγραφοι 1 και 6 του Συνταγματος και το άρθρο 116 παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής (μέρος κοινοβουλευτικό).
- 2. Την από 10 Ιανουαρίου 1990 ομόφωνη απόφαση της Εκτελεστικής Κοινωνίας της Βουλής.
- 3. Την κατά την 11^η συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 1990 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής των Ελλήνων κατά την οποία ψηφίστηκε ομόφωνα η από 9 Ιανουαρίου 1990 πρόταση του Προέδρου της Βουλής για τροποποίηση διατάξεων που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της Βουλής, παρατεταμένης.

Τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της αποφάσεως αν-

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1990	ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 620
------------------------------	----------------	-----------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- 1 Ίδρυση της «Nationale Nederlanden» Εταιρείας Διαχειριστικής Αμοιβάσιου Κεφαλαίου Α.Ε.
- 2 Καθορισμός εκδόματος θέσης Υποδιευθυντών ΙΚΑ.
- 3 Υκατώγη στην αγορά της αγοράς των συνταξιωματικών διαπραγμάτων - ρητνοσυλλετών.
- 4 Καθορισμός εκδόσεων, βαρών ή ανθυρικών εργασιών, για την απασχόληση ασηλέων.
- 5 Καταβολή μέρους των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της εκχιρστήσης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) και έκταση εκχιρση εργασιών.
- 6 Καταβολή μέρους των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της εκχιρστήσης ΔΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ) και έκταση εκχιρση εργασιών.
- 7 Σύνταξη Κέντρου Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) στη Λάρισα.
- 8 Σύνταξη δύο (2) προχωρητών θέσεων προσωπικού στο Κ.Υ. Θέρμης Νομού Θεσσαλονίκης.
- 9 Σύνταξη οκτώ (8) θέσεων ειδικευμένων γιατρών ιδιαιτητικής Γεν. Χειρουργικής σε Νοσηλεία Ιδρύματα για παρήση οδοντιατρών.
- 10 Διορθώσις σφαλμάτων στο Π.Δ. - Εγκριση σύνταξης του κοινηφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «ΙΔΡΥΜΑ ΑΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ» και παρήση του οργατισμού αυτού.
- 11 Διορθώση σφαλμάτων στη Φ. 070/ΑΔ. 265262/14.6.90 κοινή υπουργική απόφαση.
- 12 Διορθώση σφαλμάτων στην 9727/20.6.90 υπουργική απόφαση.
- 13 Διορθώση σφαλμάτων στη 46.162/89/5.4.1990 υπουργική απόφαση.

Διορθώσις σφαλμάτων

- 10 Διορθώσις σφαλμάτων στο Π.Δ. - Εγκριση σύνταξης του κοινηφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «ΙΔΡΥΜΑ ΑΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ» και παρήση του οργατισμού αυτού.
- 11 Διορθώση σφαλμάτων στη Φ. 070/ΑΔ. 265262/14.6.90 κοινή υπουργική απόφαση.
- 12 Διορθώση σφαλμάτων στην 9727/20.6.90 υπουργική απόφαση.
- 13 Διορθώση σφαλμάτων στη 46.162/89/5.4.1990 υπουργική απόφαση.

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. 38476/Β 1288 (1)
Ίδρυση της «Nationale Nederlanden» Εταιρείας Διαχειριστικής Αμοιβάσιου Κεφαλαίου Α.Ε.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

- Έχοντας υπόψη:
- 1. Το Υ.Δ. 608.70 «Περί Στάσεων Επενδυτικών Ασφαλιστικών και Αμοιβάσιου Κεφαλαίου» όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 262/82.
  - 2. Την από 5.7.90 αίτηση της από συστάση Εταιρείας για την έκδοση Ίδρυσης Εταιρείας Διαχειριστικής Αμοιβάσιου Κεφαλαίου.
  - 3. Την απόφαση της 19ης. Ημερ. 30.25.7.90 Συνέλευσης της Επι-

τροπής Κεφαλαιογίας, αποφασίζουμε:

Παρήση στην άδεια για την ίδρυση της Α.Ε. Διαχειριστικής Αμοιβάσιου Κεφαλαίου με την επωνυμία «Nationale Nederlanden Α.Ε.» και με το αρχικό κεφάλαιο 80.000.000 δραχ.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Γ. ΣΟΥΦΛΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑΣ

Αριθ. 2056936/6215/0022

(2)

Καθορισμός εκδόματος θέσης Υποδιευθυντών ΙΚΑ.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Τη διαταγή της παρ. 2 του άρθρου 12 του Ν. 1586/86
- 2. Τις διατάξεις του Π.Δ. 266/89 (ΦΕΚ 127/Α'/22.5.89) - Οργατισμός του Ιδρύματος Κοιν. Ασφαλίσεων.
- 3. Την αριθμ. Υ1035/1031336/820/0006/ 27.4.1990 (ΦΕΚ 291/Β/27.4.1990) απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Οικονομικών, αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε το εκδόμα προϋποθέτων επιμελέσιου εκχιρδου διοήσης με τάξη Δ/σης και Τμήματος με τον τίτλο Υποδιευθυντής του ΙΚΑ, σε ποσοστό 20% στο βασικό μισθό του κλιμακίου Ι του Ν. 1505/84 όπως συμπληρώθηκε με το Ν. 1810/88.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 3 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Μ. ΕΒΕΡΤ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Μ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΙΟΥ

Αριθ. 31904

(3)

Υκατώγη στην αγορά της αγοράς των συνταξιωματικών διαπραγμάτων - ρητνοσυλλετών.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Τις διατάξεις του Ν.Δ. 2061/54 και συστάσης Οργανισμού Ασφαλίσεως και Αποδοχών Ανταρτών όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 262/82.
- 2. Τις διατάξεις του Ν.Δ. 212/69 και Οργανισμού και Διοικήσεως

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

7614

του Ισχυρισμού Αποσχολήσεως Εργασιών Δυναμικού.

3. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 -Κύβερνηση και Κυβερνήματα Όργανων.

4. Τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν. 1836/1989 -Προώθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις.

5. Την αριθ. 2425/28.8.90 απόφαση των Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδριάσεως 33/28.8.90) που μας υποβλήθηκε με το αρ. 112054/5.9.90 έγγραφο του Οργανισμού, αποφασίζουμε:

1. Από την κριτή του τρίτου μήνα και τη δημοσίευση της απόφασης αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως υπάγονται στην ασφάλιση της ανεργίας οι διαερτάτες και οι ρητνοσυλλέτες, που απασχολούνται για λογαριασμό του οικείου συνταξιοδότη, καθώς και οι ελεύθεροι διαερτάτες ή οι απασχολούμενοι για λογαριασμό του Δημοσίου που αμειβονται κατ' εξαίρεση.

2. Από την κατά την παράγραφο 1 υπαγωγή, οι διαερτάτες οι ρητνοσυλλέτες και οι εργοδότες τους ή οι θεωρούμενοι ως εργοδότες από τη σχετική νομοθεσία του ΙΚΑ, υποχρεούνται στην καταβολή εισφοράς για την ασφάλιση της ανεργίας, δηλαδή εισφοράς 2% επί των αποδοχών των διαερτάτων και ρητνοσυλλετών σε βάρος του εργοδότη και εισφοράς 1% σε βάρος του ασφαλισμένου.

β) Για τον υπολογισμό της εισφοράς της παρ. α της παρ. 2 τους υποχρεώνει για την καταβολή της τον χρόνο και τη δικαιοδοσία εισπραχής, την κατάσταση οι μισθολογικές κλίμακες, τον αριθμό των αναγνωρισμένων κατά μισθολογική περίοδο ημερών ασφάλισης, όπως και τις συνιστάμενες καθυστερήσεις ασφαλισμένων εισφορών, ισχύουν αναλόγως οι διατάξεις που αναφέρονται στην ασφάλιση των προκείμενων αυτών στο ΙΚΑ και αποστέλλει και τον φορέα εισπραχής των σχετικών εισφορών υπέρ του ΟΑΕΔ.

3. α) Η λόγω ανεργίας εισκόπηση των προσώπων που αφορά η απόφαση αυτή, περιλαμβάνει αποκλειστικά τις παροχές και κρατήσεις οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου, λαμβάνει χώρα κατά τους μήνες Νοέμβριο, Δεκέμβριο εκάστου έτους και Ιανουάριο, Φεβρουάριο του εκάστου έτους, τάξει υπό την προϋπόθεση ότι έχουν πραγματοποιήσει στον οικείο κλάδο ειστό (100) τουλάχιστον ημέρες στην ασφάλιση της ανεργίας, κατά το προηγούμενο από την έναρξη της εισκόπησης (1η Νοεμβρίου) ημερολογιακό έτος και έχουν την ιδιότητα του διαερτάτη - ρητνοσυλλετή κατά τη περίοδο που προηγείται της 1ης Νοεμβρίου.

Ειδικότερα, για την κριτή εισκόπησης η έννοια η έννοια της οικείας προσδιορίζεται στην παρ. α της παρ. 4 της παρούσας απόφασης, θα ληφθούν υπόψη ημέρες ίσως και μη υποχρεώσεις στην ασφάλιση της ανεργίας.

β) Το κατά τις διατάξεις της απόφασης αυτής είσοδο ανεργίας καταβάλλεται για δύο (2) μήνες, εκτός αν ο ασφαλισμένος εντός της χρονικής περιόδου της προηγούμενης παραγράφου έχει πραγματοποιήσει άνω των διακοσίων (200) ημερών στην ασφάλιση της ανεργίας, οπότε καταβάλλεται για τρεις μήνες, ή άνω των διακοσίων ενήνεκα (250) ημερών στην ασφάλιση αυτή, οπότε καταβάλλεται για τέσσερις μήνες.

γ) Για κάθε μήνα το είσοδο καταβάλλεται επί είσοδο κέντε (25) ημέρες.

4. α) Οι υποχρεώσεις στην ασφάλιση της ανεργίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα πιο πάνω, μπορούν να εισκοπθούν για πρώτη φορά από 1 Νοεμβρίου 1991, εφόσον συγκεντρωθούν τις σχετικές προϋποθέσεις.

β) Η εισκόπηση αρχίζει από την 1η Νοεμβρίου εκάστου έτους, εφόσον ο ασφαλισμένος υποβάλει σχετική αίτηση κατά την περίοδο 1 Οκτωβρίου - 30 Νοεμβρίου στην Υπηρεσία του ΟΑΕΔ του τόπου της μονίτης κατοικίας του. Σε διαφορετική περίπτωση η εισκόπηση αρχίζει από την ημερομηνία υποβολής της παραπάνω αίτησης.

5. α) Το μηνιαίο ποσό του εισοδήματος ανεργίας προκύπτει από τον καλλωπλασισμό του ισχύοντος κατά την 1η Νοεμβρίου εκάστου έτους βασικού ημερησίου εισοδήματος ανεργίας επί τον αριθμό των αναγνωρισμένων ημερών εισδοχής κατά ημερολογιακό μήνα.

β) Το καθοριζόμενο στην προηγούμενη παράγραφο βασικό ημερησίο εισόδημα προσδιορίζεται κατά 10% με ετήσι προσαυτιζόμενο μέλος της ακινησίας του αντίστοιχου οικισμού, από το «Βιβλίο των Υποθηκών» του ΙΚΑ.

γ) Η εισκόπηση που χορηγείται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της παρούσας απόφασης, θα ανανεώνεται με το ίδιο ποσοστό ετήσια, με το προβλεπόμενο από το άρθρο 22 του Ν. 1836/89.

7. Προσωπά που έχουν απασχοληθεί κατά το κείμενο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου διατάσσεται ως διαερτάτες ή ρητ-

νοσυλλέτες, αλλά έχουν πραγματοποιήσει κατά την αυτή περίοδο ειδικότερες ημέρες ασφάλισης σε άλλη απασχόληση, διενεχθεί για την λόγω ανεργίας εισκόπηση τους από τις γενικές διατάξεις του Ν.Δ. 2961/54, όπως τροποποιήθηκαν μεταγενέστερα. Για την εισκόπηση αυτή λαμβάνονται υπόψη και ημέρες εργασίας, που ο ενδιαφερόμενος πραγματοποιήσει ως διαερτάτης - ρητνοσυλλετής, εφόσον υπέχθησαν στην ασφάλιση της ανεργίας.

8. Για την εφαρμογή της απόφασης αυτής, η ιδιότητα του μέλους οικείου συνταξιοδότη ή τριτογενούς ρητνοσυλλετών αποκλειστικώς αποτρέπει βεβαίωση του οικείου συνταξιοδότη, την οποία ο ασφαλισμένος υποχρεούται να προσκομίσει στην αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ.

9. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται αναλόγως για την εισκόπηση των πιο πάνω ασφαλισμένων, οι διατάξεις του Ν.Δ. 2961/1954, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, κριτών οι σχετικές ρυθμίσεις δεν είναι αντίθετες προς τα οριζόμενα στην παρούσα απόφαση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 1990

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΑΡΙΣΤ. ΚΑΛΑΝΤΖΑΚΟΣ

Αριθ. 130627

(4)

Καθορισμός επικινδύνων, βαρέων ή ανθυγιεινών εργασιών, για την απασχόληση ανηλίκων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ. 1 του άρθρου 16 του Ν. 1837/1989 -Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόλησή τους και άλλες διατάξεις.

2. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 -Κύβερνηση και Κυβερνήματα Όργανων.

3. Τις διατάξεις του Π.Δ/τος 368/1989 -περί Ισχυρισμού του Υποψηφίου Εργασίας.

4. Την από 20.3.1990 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Θεωρούνται επικινδύνες, βαρέες ή ανθυγιεινές εργασίες, καθώς και σαν εργασίες που βλάπτουν την ψυχική υγεία και γενικά υποβαθμίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Ν. 1837/1989, οι παρακάτω αναλυτικά αναφερόμενες εργασίες και απασχολήσεις, να απασχολούνται ο αυτές άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους:

1. Η καρακική, ανάμεμξ η χρησιμοποίηση ουσιών και κερασευασιμάτων, που χαρακτηρίζονται κατά τις διατάξεις του Π.Δ. 329/1983 -Ταξινόμηση και εκπομπή επικινδύνων ουσιών, τις διατάξεις των οδηγιών του συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που κυριώνονται με το παρακάτω διάταγμα ή με συμπληρωματικές των παραπάνω διοικητικές και κοινοτικές πράξεις καθώς και με διοικητικές και κοινοτικές πράξεις των Υποψηφίων Εργασίας και Υγιεινής και Πρόνοιας, ως οικείες εκρηκτικές, εύφλετες αέρια, λίαν τοξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τερατογόνες ή μεταλλαζόντες. Εξαιρούνται οι εργασίες συλλήψεως με εύφλετες αέρια των σχολών μαθητείας και οι εργασίες με οικείες φιάλες συρραίων.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο ανηλίκος εκτίθεται:

α) σε επίδραση ιοντίζουσων ακτινοβόλων που ανιπάρχονται είτε από δόση ακτινοβολίας μεγαλύτερη εκείνης που καθορίζεται από τις ειδικές διατάξεις περί προστασίας της υγείας του κλήθουσιου και των εργαζομένων από ιοντίζουσες ακτινοβολίες, όπως αυτές οι διατάξεις ισχύουν για ανηλίκους κάθε φορά. Σε κάποια περίπτωση η ιεραρχία δόση δεν υπερβαίνει να υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται με τα άρθρα 7 και 10 με συνδυασμό με τα άρθρα 2, 8, 9 και 12 της κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εθνικής Διοικήσεως, Υγείας και Πρόνοιας, Ενδοκρινολογίας και Φυσικών Πόρων, Έργων και Τεχνολογίας, Επιστήμης Βιολογικών Επιστήμης προστασίας της υγείας του παθόντος και των εργαζομένων από τους κινδύνους που εσοκκούνται από ιοντίζουσες ακτινοβολίες. Αρ. Απόφ. 1339/83/1985 -ΦΕΚ 280/Β/13.5.1985.

β) σε θορύβους σταθμής μεταλλουργίας των (83) DBA. Η τιμή των (85) DBA νοείται ως μέση στάθμη ήχη, για 40 ώρες απασχόληση ημε-

(βλαβή). Επίσης οι θερμότητες μεταλλουργίας των 140 ΒD είναι και υπερθερμικές.

γ) οι πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για μικρό χρονικό διάστημα) ή οι εντόνως εκτινοβόλουμένη θερμότητα.

δ) οι θερμοτικές κυμαλίες συνθήκες κατά την εκτέλεση υδαθίων εργασιών.

3. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνθετες ή εργοστάσια και υποχρεώνουν τον εργάζοντα να κάνει ειδική στήση (π.χ. οδοντική) ή να διατηρεί μέλη του σώματος του μικρό χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. τα χέρια σε ειδικό φθλιότερο των ώμων).

3Α. Εργασίες που συνεπάγονται την χρήση στοιχείων ανακινωσικών κροσσωτικών μέσων, ή υδατοειδών εκτός αν αυτοεξβλήεται για την αντιμετώπιση εκτακτών περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μακρής χρονικής διάρκειας.

4. Η ελαστική χρησιμοποίηση, αναμειχτή υλικών που περιέχουν ελεύθερο βενζόλιο του πυριτίου ή συμπλοκα αλάτι πυριτίου ή αμμόνιο.

5. Η χρησιμοποίηση υδρατμού (και υπό μορφή φαρμάκων) και υδρατμικών αμαλγμάτων.

6. Η χρησιμοποίηση, αναμειχτή ή παρατηγική χρωμάτων μολβιδούχων.

7. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολβιδού, του θειικού μολβιδού, του οξειδίου του μολβιδού και υδίων που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού εκφανείων βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που λαμβάνονται αποτρέψουν τη δυνατότητα εισπνοής αερίων.

8. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

9. Η παρατηγική, η αναμειχτή και η χρησιμοποίηση μονομερών βενζολοφαιόλης.

10. Η παρατηγική, η καταρρασία και η αναμειχτή μολβιδού. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής σουσοφαιόλων μολβιδού.

11. Η χρησιμοποίηση ή αναμειχτή οργάνων οσείων που υποκινούνται σε στήση.

12. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ρακών ή καυτοφασμάτων. Η διαλογή μεταχυμωμένων ροζών που δεν έχουν ακαθάρσεις.

13. Η εξαγωγή ακορμιατών και το βράσιμο τους σε χυμότερες.

14. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωικής κόλλας, οστεοκόλλας σε βρωσοειδή και σε ακορμιασμένων δερμάτων.

15. Το κοπτόμα, το λείαμα, το ξιγώμα λιναριού, μασημασμού, τριβών ή μαλλιών.

16. Η εργασία σε στοιχειοθήκη, σε στεροτυπία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στη τοιχογραφία.

17. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίστικους σουσοφαιόλων.

18. Η εργασία και παραγωγή σε χώρους υαλοτριβών στους οκάους καταρραζέται ή πρώτη ύλη καθαρίζεται σε ελβίνα, μίμωσονται σε ύδατα, κόβονται τριβίζονται ή λειάνονται.

19. Η λασοποίηση ή χρωμασση ή εκματώση. Το βράσιμο με καταστάσεις ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμφάνιση μεταλλικών αναμειγμένων.

20. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργοστάσια:

α) παρασκευής θειικού οξέος, θειικού οξέος και θειικών ενώσεων

β) υδατικού και υδροχλωρικού οξέος

γ) χλωρίου, χλωροφώρου οξοφώρου, υδροχλωρικών αλκαλίων και χλωροφώρου θείου

δ) χλωρικών αλάτων

ε) εκζεργασίας αντιμόνου, αρμάτων και ενώσεων του

στ) εκζεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικού ενώσεων

ζ) παρασκευής πύλης και χρωμάτων πύλης και ζιγγίνας

η) παρασκευής υαλοφύλων ενώσεων και χρωμάτων ενώσεων

θ) παρασκευής οξείδων ζίνκ

ι) παρασκευής θειικού οξέος, οξέος και θειικών ενώσεων

κ) παρασκευής κολλοειδών και αμύλων, άμυλων

λ) παρασκευής ζυμωτικής

μ) ψωρούου

ν) χρωμάτων παρασκευής

ξ) Η εργασία σε κλάσεις ή άλλους χώρους χυμού ή ζυμού

ο) Η εργασία σε βρωσικές μεταλλουργίες βρωσικές

π) Η εργασία σε κλάσεις μεταλλουργίας σε βρωσικές, σε οξεία και σε οξεία οξεία

24. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργοστάσια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία ή εργαζόμενοι ή ακουστοί:

α) κερματικές ύλες

β) πυροεπιπέματα

γ) φωσφορικά αέρια, καυόμενα αέρια, ευφλέτα υλικά

δ) ευφλέτα κροσσάκια. Επίσης οι γίνονται σε εργοστάσια, στα οποία ανακινούνται οκάους που δημιουργούν κίνηση κερματικών

25. Η εκζεργασία σε μεταλλεία και στα λατομεία.

26. Η συγκόλληση ή κοπή με αέρα ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολίων μαθησίας.

27. Η εκζεργασία κινητήριων μηχανών.

28. Η εκζεργασία της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θερμικών και των αλυσωτικών μηχανών και των κροσσών αχίρων.

29. Η εκζεργασία σπυροειδών καθίστων και λειβήτων ή δοχείων με αέρα υπό πίεση. Η εκζεργασία και συντήρηση λειβήτων και δικτύων υγραρίων.

30. Ο χειρισμός γερανών, γερανοειδών και βαρυνίων, ή άλλων κροσσών μηχανών και μηχανημάτων.

31. Η εκζεργασία με την ιδιότητα του οδηγού τροχαίων φορτωτήρα ή βαγονιού φορτωτικής κατά την εκζεργασία μεταλλευμάτων από μεταλλεία, λίθων από λατομεία κλπ.

32. Η εργασία με εκκενωτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα.

33. (α) Χειρισμός και οδήγηση κροσσόφορου ανιψωτικού μηχανήματος (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

(β) Ο χειρισμός κροσσόφορων οργάνων μεταφορών πυρακτωμένων ρωστών υλικών.

34. Χειρισμός και οδήγηση γεφυρού ελαστικού (τρακτέρ), (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

35. Χειρισμός κροσσών με εκκεντρο ή κροσσών κροσσών.

36. Χειρισμός υδραυλικών κροσσών.

37. Χειρισμός θερμολογικών κροσσών, χυτοκροσσών σιδηρούου κ.α. κροσσών κροσσών

38. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής κακοτύπων

39. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοκκία εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής:

α) Η εργασία σε κυκλικά κροσσά, κροσσόφιλλας, μηχανές κοίλων σπιν, διαμόρφωσης (οξοίρας) ή ροζοίματος ζύλων.

β) Η εργασία σε φαλλίδια, σε μηχανήματα τριμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοκκία θειοειδών χυτίνων, κυκλικά κροσσά, κροσσόφιλλας εκζεργασίας άλλων υλικών εκτός του ζύλου) και σε θραυστήρες.

γ) Η εργασία σε μηχανήματα ελασματοκομίας και γίνονται σε μηχανήματα, στα οποία το υλικό ή το εκζεργαζόμενο αντιλαμβάνεται κίνηση μεταξύ κινωμένων δημιουργώντας τον κίνηση κροσσάτος μέλους του σώματος του εργαζομένου.

δ) Η εργασία σε μηχανήματα (ημωσικές-συνθλίψεως

ε) Η εργασία σε φυτοκεντρικές μηχανές

στ) Η εργασία με μηχανικά κροσσά, με αλυσωκροσσά σε καταρρακτές σε μηχανήματα ακορμιαστικής, λειβηνοτικής και κροσσάτος.

40. Ο καθαρισμός μεταλλικών εκφανείων με φητματοβολή (αμμοβολή).

41. Η εργασία σε στρεσοκροσσά.

42. Η λείαση ο καθαρισμός, η εκκεντρο και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συστήματα που βρίσκονται σε λειτουργία. Η εκζεργασία μηχανημάτων σε οξεία, υδατρία μετά από βλάβη. Η ρυθμίση του μηχανήματος.

43. Η εκζεργασία, εκκεντρο, βρωσική, ή άλλων μεταφορικών κινωμένων με το μηχανήματα σε λειτουργία

44. Η εργασία του συντήριων βρωσικών μηχανολογικών ή τριτοκροσσών κροσσών εκζεργασίας και του συντήριων κροσσών

45. Η εκκεντρο, μηχανών στα οποία ακουστούνται ταυτοχρόνως δύο ή περισσότερα εργαζόμενα

46. Η εκκεντρο, μηχανών που απαιτούνται από οξεία κροσσάτος

47. Η εργασία που απαιτείται από οξεία κροσσάτος κροσσάτος που απαιτείται από οξεία κροσσάτος που απαιτείται από οξεία κροσσάτος που απαιτείται από οξεία κροσσάτος

48. Η εκκεντρο, εκζεργασία με την εκζεργασία δύο ή περισσότερων εργαζομένων

- 49. Εργασίες κατασκευών.
- 50. Εργασίες σε εκλιμμένη στατή. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως στατών.
- 51. Εργασίες κατεσκευής και αποσυναρμολογήσεως καλουκιμμένων.
- 52. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως αρθρώντων κλιμάκων και εργασιών κέντρων ο' αυτές.
- 53. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως κερυμμένων καθύς και εργασία επί κερυμμένων.
- 54. Χειρισμός εργοστασιακών μηχανημάτων.
- 55. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομικών.
- 56. Καλονήματα και τοχοποιία μέσα σε νερό. Σήλιμα καλονήτων.
- 57. Συναρμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών ούλων και ανέλιγες συγγενείς εργασίες.
- 58. Η εργασία σε τάφους βάθους μεγαλύτερου των 2μ. Εργασίες εκκαθάρισης.
- 59. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως.
- 60. Η εργασία σε στοιχεία υψώσεως μεγαλύτερη των 50V.
- 61. Η εργασία σε ισοκρία και υψώσεως διάτυνας.
- 61. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκαφάνδρο ή αναπνευστική συσκευή.
- 62. Σε εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή οι άλλες, στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας εκτελείται τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού.
- 63. Σε μια ομάδα, η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που απασχολούνται με εργασίες που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.
- 64. (α) Οι εργασίες που αναφέρονται στην ανύψωση βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον παρακάτω πίνακα Α'.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

ΗΛΙΚΙΑ	Βάρος που ανυψούται ευκαριακά (ΚΡ)	
	Άρρενες	Θήλειες
14-16	10	5
16-18	15	10

- 65. Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θηλέων μικρότερης των 18 ετών που αναφέρονται στην εκτέλεση του έργου Β' ανυψώσεως ή μεταφοράς βάρους ως ανήλικους ή τρωτο.
- 66. Η ανύψωση και μεταφορά βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα Β που αποτελεί σύνθετος έργο ακόμη και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16-18 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το βάρος	Ανώτατο επιτρεπτό όριο βάρους (ΚΡ)
Μίσην 2 μ.	10
Από 2 έως 10 μ.	8
Από 10 έως 30 μ.	6
Από 30 και πάνω	5

- 66. α) Η εργασία ως σύνθετος έργο, υψώσεως βάρους επί αβαντοροχίων ή δια χειρωνακικών τα κερύματα κάτω των 16 ετών και θήλειες κάτω των 18.
- 66. β) Η εργασία ως σύνθετος έργο που ανακρίνεται υψώσεως σε αβαντοροχίων βάρους μεγαλύτερου των 50N ΚΡ ή υψώσεως δια χειρωνακικών δύο τρωχών βάρους μεγαλύτερου των 100 ΚΡ ή υψώσεως δια χειρωνακικών τρωχών βάρους μεγαλύτερου των 50 ΚΡ ή υψώσεως δια χειρωνακικών ενός τρωχού βάρους μεγαλύτερου των 30 ΚΡ και τα κερύματα 10 έως 18 ετών.

- 67. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση κλασίου εκτός των μετρών ασφαλείας που έχουν μήκος μικρότερο των 12μ. ή πλάτος μικρότερο των 4 μ.
- 68. Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσεως από ύψος μεγαλύτερο των τριών μετρών ακόμη και αν έχει γίνει πρόληψη με σωσίβιο σκοπιά ή άλλα καρφώματα μέσο. Η ασφαλοποίηση δεν ισχύει αν υπάρχει ασφαλείας προστατευτικό περιφράγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συντρέχει κίνδυνος πτώσεως.
- 68. α) Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσεως αναλαμβάνεται στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του.
- 69. Η εργασία με μηχανικό τρωχόσκαφο.
- 70. Το καρφώμα με κατόπι καρφώματος ή κατόπι μπουλονιών.
- 71. Η χρήση μίσσας ή όπλου σφαγίου.
- 72. Η κοπή δένδρων με υδραυλικές μηχανικές και η χρήση αυτών των μηχανικών για κοπή ξυλίου.
- 73. Η εργασία σε διακλαδωτικές τραμιών τρωχών συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βαρτωμένων.
- 74. Ο καθαρισμός ή βύσση μεγαλύτερη των 2.5 ΑΤ.
- 75. Το φοινοκίμα ελαστικών τρωχών λεωφορείων και ασφοκίτων με πίεση μεγαλύτερη των 3 ΑΤ.
- 76. Το φοινοκίμα ελαστικών τρωχών ελκυστήρων ή άλλων ανελών οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1.5 ΑΤ.
- 77. Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλία.
- 78. Οι εργασίες σε ανηλικούς (μικρό βιομηχανικά) σε λιαντικές μηχανικές σε μηχανικές τεμαχισμού, σε μηχανικές ζεματίσματος (σφαγίων) και σε φυτοαυτινικές μηχανικές.
- 79. Η εργασία σε διαφορετικές μηχανικές, σε καμπετικές μηχανικές, σε μηχανικές παραγωγής κρηστώντων σκυροδέματος και σε μηχανικές προτυκών χυτηρίων.
- 80. Η εργασία φιλίας. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσια ταμεία, κτηματολογικά ή νομισματικά ιδρύματα ή τόκοις φιλίας.
- 81. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοαίτητα εκκλινοσκή βόθρων.
- 82. Η εργασία σε έρευνας για καρβίνο ή λαμινώδες νόσους.
- 83. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την εκσφή με ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του Ν. 1397/82 ή του διευθυντού του νοσηλευτικού τομείου.
- 84. Η ανατομική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας, σε τμήμα λαμινώδων και εντατικών περιστατικών ή σταθμού α' βοήθειών και η εργασία σε τμήματα φυλακτικής περιθαλάφης και περιθαλάφης τοξικοματών.
- 85. Η φροντίδα, ταξίδια και μεταφορά νεκρών εκτός της εργασίας που γίνεται στα κλάσια των καθήκοντων νοσοκόμας.
- 86. Η εργασία σε χώρους στους οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλ. ηττημένη ή εκρηκτική μίγματα).

Άρθρο 2

1. Πέραν των απαγορεύσεων του προηγούμενου άρθρου η εισαγωγή των καθήκοντων των ανήλικων πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα προσεκτικά. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι φυσικές προκλήσεις που έχει ο ανήλικος, η κρισιμότητα και το ρυθμικό της ηλικίας, η διαθεσιμότητα για κούνη που μπορεί να δείχνουν νεαρά άτομα και η επιθυμία τους να κινούνται στην εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλιστεί πλήρης ασφαλεία από ατυχήματα, υπερκοπή ή άλλες βλαβερές συνέπειες στην υγεία ή την ανακτομή τους.
2. Για τα θέματα της απασχόλησης ανήλικων σε συγκεκριμένες εργασίες γινώμοτοστον ο Τ.Α. και ο Γ.Ε. της επιχείσεως.
3. Ο Ε.Υ.Α.Ε., ή ο αναπλοστικός των εργαζομένων για την Υγεία και Ασφάλεια, θα πρέπει να ενημερώνονται για το που και σε ποια καθήκοντα θα χρησιμοποιηθεί ο ανήλικος που προσλαμβάνεται ή χρησιμοποιείται ο ήδη απασχολούμενος.

1. Ο ανήλικος πρέπει να καταδειχθεί σε ασφαλείς περιπτώσεις εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται, πριν η εργασία του στατήσει. Για εια χρονικό διάστημα που εξασφαλίζεται από την ομάδα που παραλαμβάνει τα παιδιά, να βρισκείται κάτω από την καθορισμένη και επιβλεπόμενη κατάσταση του προσωπικού.

Για το πρόσωπο αυτό ισχύουν οι κείμενα της παρ. 3 του άρθρου 16 του Ν. 1837/89. Για την προστασία ενήλικων κατά την απασχόληση.

Άρθρο 3

Η απόφαση αυτή ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 17 Σεπτεμβρίου 1990

ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΡ. ΚΑΛΑΝΤΖΑΚΟΣ

Αριθ. 31925

(5)

Καταβολή μέρους των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της εκχείρητης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) που είχαν εισαχθεί εργασία.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου μόνου του Ν. 1172/81 «περί κυρώσεως συμπληρωσεως και ερμηνείας της υπό χρονολογία 2.3.81 Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου «περί καταβολής υπό του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού, δεδουλευμένων αποδοχών και αποζημιώσεων εις μισθωτούς κ.λπ.».

2. Την αριθ. 2486/90 γνωμοδότηση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδριάσεως 34/4.9.90) που μας υποβλήθηκε με το αριθ. 112114/7.9.90 έγγραφο του Οργανισμού.

3. Το γεγονός ότι στην περίπτωση αυτή, συντρέχουν λόγοι γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος και προκύπτει έκδηλη οικονομική αδυναμία της εκχείρητης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ).

4) Την υπ' αριθ. 97983/89 απόφαση του Υπουργού Εργασίας για τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων, αποφασίζουμε:

Εγκρίνουμε την καταβολή από τον ΟΑΕΔ στον καθένα από τους 5 μισθωτούς της εκχείρητης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) που είχαν εισαχθεί εργασία, μέρους των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών τους, από 1.1.89 μέχρι 31.3.90 και μέχρι του ποσού των οφεισθέντων χιλιάδων (40.000) δραχ. συνολικού ύψους διακοσίων χιλιάδων (200.000) δραχ.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Σεπτεμβρίου 1990

Με εντολή Υπουργού
Ο Γενικός Γραμματικός
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Αριθ. 31924

(6)

Καταβολή μέρους των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της εκχείρητης ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ) που είχαν εισαχθεί εργασία.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου μόνου του Ν. 1172/81 «περί κυρώσεως συμπληρωσεως και ερμηνείας της υπό χρονολογία 2.3.81 Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου «περί καταβολής υπό του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού, δεδουλευμένων αποδοχών και αποζημιώσεων εις μισθωτούς κ.λπ.».

2. Την αριθ. 2476/90 γνωμοδότηση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδριάσεως 34/4.9.90) που μας υποβλήθηκε με το αριθ. 112115/7.9.90 έγγραφο του Οργανισμού.

3. Το γεγονός ότι στην περίπτωση αυτή, συντρέχουν λόγοι γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος και προκύπτει έκδηλη οικονομική αδυναμία της εκχείρητης ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ), αποφασίζουμε:

Εγκρίνουμε την καταβολή από τον ΟΑΕΔ στον καθένα από τους 2 μισθωτούς της εκχείρητης ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ) που είχαν εισαχθεί εργασία, μέρους των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών τους, μέχρις 31.3.90 και μέχρι του ποσού των εκαοσίων χιλιάδων (100.000) δραχ.

δωδ. δραχ. (29.000) συνολικού ύψους κενήσε εκατο χιλιάδων δραχ. (58.000).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Σεπτεμβρίου 1990

Με εντολή Υπουργού
Ο Γενικός Γραμματικός
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Αριθ. Α3α/εσα/12257

(7)

Σύσταση Κέντρου Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) στη Λάρσα.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 21 του Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ 143/τ.Α/83).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 1579/85 «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή και ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 217/τ.Α/85).

3. Την αριθ. 71059/3.5.90/ΦΕΚ 295/Β/90 Κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων «Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Ανακληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Γ. Σοϊράλη».

4. Την αριθ. Γ. 1035/1031336/Β20/ΦΕΚ 291/Β/27.4.90 Κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Οικονομικών «Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στους Υφυπουργούς Οικονομικών».

5. Το αριθ. ΔΟΑ/4811/14888/31.5.90 έγγραφο του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Σύσταση

Συστήσεται Κέντρο Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) στο δήμο Λάρσα, ως αποκεντρωμένη οργανική μονάδα του Γενικού Περιφερειακού Νοσοκομείου Λάρσα.

Άρθρο 2

Σκοπός

Σκοπός των Κ.Ψ.Υ. σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3, του άρθρου 21 του Ν. 1397/83, είναι η ψυχοακουστική μέριμνα, η συμβουλευτική παρέμβαση στην κοινότητα και η διαφύλαξη, η πρόληψη, η θεραπεία και η συμβολή στην αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη του αρρώστου.

Άρθρο 3

Διάρθρωση

1. Το Κ.Ψ.Υ. αποτελεί αυτοτελή Διεύθυνση.
2. Η υπηρεσία του Κ.Ψ.Υ. εκαρτίζεται από:
  - α. Γραφείο Ψυχιατρικής και Παιδοψυχιατρικής.
  - β. Μονάδα μερικής νοσηλείας (ημερήσιας ή νυκτερινής).
  - γ. Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας.
  - δ. Γραφείο Γραμματείας.

Άρθρο 4

Σύσταση θέσεων

1. Για τις θέσεις του Κ.Ψ.Υ. συμπληρωτικά παρατίθενται κατά αλφβ. γράφα τα κάτω θέσεις προσωπικού:

- Α. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕ
  - Κλάδος ΠΕ Ψυχολογών
  - Τρεις (3) θέσεις
  - Κλάδος ΠΕ Ψυχοθεραπευτών
  - Μία (1) θέση
  - Κλάδος ΠΕ Νοσηλευτών
  - Μία (1) θέση
  - Κλάδος ΠΕ Εκπαιδευτικών

- Μία (1) θέση
- Β. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΕ**
- Κλάδος ΤΕ Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας
- Μία (1) θέση
- Κλάδος ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας
- Τρεις (3) θέσεις
- Κλάδος ΤΕ Επισκεπτών - τριών Υγείας
- Τρεις (3) θέσεις
- Κλάδος Νοσηλευτικής
- Τρεις (3) θέσεις
- Κλάδος ΤΕ Εργοθεραπευτών
- Μία (1) θέση
- Κλάδος ΤΕ Εργοθεραπευτών
- Μία (1) θέση

που κληρονομούν μόνο σε περίπτωση έλλειψης υποψηφίων του κλάδου ΠΕ Λογοθεραπευτών, για την αντίστοιχη θέση κλάδου ΠΕ Λογοθεραπευτών.

- Γ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕ**
- Κλάδος ΔΕ Διοικητικός - Λογιστικός
- Δύο (2) θέσεις
- Κλάδος ΔΕ Τεχνικός
- Μία (1) θέση αντηρητή.
- Δ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΕ**
- Κλάδος ΤΕ Εκπαιδευτών
- Μία (1) θέση
- Κλάδος ΤΕ Προσωπικού Καθαριότητας
- Δύο (2) θέσεις.

Άρθρο 5

Προσόντα διορισμού

1. Οι κρούοντα διορισμό στις θέσεις του κλάδου γιαντών Ε.Σ.Υ. ορίζονται αυτά που καθι φορά καθορίζονται από τις μηχανικούς διατάξεις.
  2. Για τους λοιπούς κλάδους κρούοντα διορισμό κατά κατηγορία κλάδο και ειδικότητα ορίζονται αυτά που καθορίζονται με τον Οργανισμό του οικείου Νοσοκομείου.
  3. Προαπαιτούμενο για τους κλάδους ΠΕ Παιδαγωγών και ΠΕ Εκπαιδευτικών (επαγγελματιών Συμβούλων) κρούον διορισμό ορίζεται το πτυχίο ή δίπλωμα του Τμήματος Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών ή του Τμήματος Ψυχολογίας Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισοδύναμο αντίστοιχης ειδικότητας σχολής της αλλοδαπής, με εξειδίκευση ή εμπειρία σε άτομα με νοητική καθυστέρηση ή ψυχωτικά.
- Ειδικότερα για τον κλάδο ΠΕ Εκπαιδευτικών (Εκπαγ. συμβούλων) απαιτείται και μετακλιμάκηση οι θέματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Άρθρο 6

Πλασίωση

1. Τα Ιατρεία του Κ.Ψ.Υ. κλεισιώνονται από:
  - α. Γιατρούς του κλάδου Ε.Σ.Υ.
  - β. Γιατρούς ιδεοκίνητους στην Ψυχιατρική και Παιδοψυχιατρική σύμφωνα με όσα καθι φορά ισχύουν.
  - γ. Ψυχολόγους Λογοθεραπευτές, Ειδικούς Παιδαγωγούς και κρούοντες άλλων συναφών κλάδων.
2. Το Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας κλεισιώνεται από το κρούον κλάδο των κλάδων Κοινωνικής Εργασίας, Επισκεπτών - τριών Υγείας και άλλων συναφών ειδικοτήτων.
3. Το Γραφείο γραμματείας κλεισιώνεται από το κρούον κλάδο των λοιπών κλάδων του Κ.Ψ.Υ.
4. Το κρούον κλάδο κλείνει από τα κατά κλάδο και κατηγορία καθιόντα του μετεχει και στις Ψυχιατρικές Ομάδες, που συστατούνται καθι φορά από το Διευτ του Κ.Ψ.Υ.

Άρθρο 7

Υποχρεώσεις

1. Στο Κ.Ψ.Υ. κρούονται:
2. Στο Διευτ Υγείας με βαθμό Διευτ, που κρούεται ο κατά κλάδο

ελλίγεται από τους γιατρούς του Κ.Ψ.Υ. σύμφωνα με τις διατάξεις η., παραγράφου 5 του άρθρου 18 του Ν. 1397/83 και ο οικείος οσάμ 13 καθιόντα του κρούομένου, κεφάλαιο με τα λοιπά καθιόντα του.

Αν δεν υπάρχει γιατρός με βαθμό Διευτ, καθιόντα κρούομένου οσάμ 0 ανώτερος σε βαθμό γιατρός από αυτούς που υπάρχει στο Κ.Ψ.Υ. και σε περίπτωση ομοβαθμίου, ο αρχαιότερος στον κλάδο γιατρών Ε.Σ.Υ.

β. Στο Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας, υπαλλήλους της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας ή του κλάδου ΤΕ Επισκεπτών - τριών Υγείας.

γ. Στο Γραφείο Γραμματείας, υπαλλήλους της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου ΤΕ Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας ή του κλάδου ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού.

2. Οι υπαλλήλοι που κρούονται στο Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας και Γραμματείας, ορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν. 1586/86 «Βαθμολογική Διαρθρωσή των θέσεων του Δημοσίου Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 37/Α/86).

Άρθρο 8

Αρμοδιότητες

Οι αρμοδιότητες του Διευτ του Κ.Ψ.Υ. καθι και του Ιατρού και Γραφείου του, ορίζονται ως ακολούθως:

1. Ο Διευτ έχει τα καθιόντα του κρούομένου της Διευτ και είναι υπεύθυνος για το συνδυασμό και τη λειτουργία των Ιατρείων και Γραφείων του Κ.Ψ.Υ.
  2. Αρμοδιότητες των Ιατρείων του Κ.Ψ.Υ. είναι η ευθύνη για τη παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 του Ν. 1397/83.
  3. Αρμοδιότητες του Γραφείου Κοινωνικής Φροντίδας είναι ευθύνη για την Οργάνωση παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας στα κλινικά καθι και η εφαρμογή και η υλοποίηση αντιστοιχίας και γραμματίων στα κλινικά του Σκοπού του Κ.Ψ.Υ.
  4. Αρμοδιότητες του Γραφείου Γραμματείας είναι:
    - α. Η φροντίδα για κάθε θέμα που έχει σχέση με την οργάνωση της γραμματειακής υπηρεσίας του Κ.Ψ.Υ. την εκπαιδευτική κατάσταση του προσωπικού του, την τήρηση των αρχείων και βιβλίων κίνησης και αρχείων του Κ.Ψ.Υ., την τήρηση του Γενικού Πρωτοκόλλου, η έκδοση της αλληλογραφίας καθι και τη χρηρήρηση πιστοποιητικών στους αρρώστους, όταν τα ζητούν, μετ από υποβολή σχετικής αιτήσης.
    - β. Η φροντίδα για κάθε θέμα που έχει σχέση με την καθιόντα των χώρων του Κ.Ψ.Υ., την εκπατεια των γενικών εργασιών και τη συντήρηση και διανομή των εφοδίων και υλικών που χρειάζονται για τη λειτουργία του.
  5. Οι αρμοδιότητες του Κ.Ψ.Υ. οσάμονται σύμφωνα με όσα καθιόντα ορίζονται με τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας με κρού η έκδοση ο Εσωτερικού Κανονισμού λειτουργίας σύμφωνα με τις κρούοντες του Δ.Σ. του Νοσοκομείου που υπήρχε στο Κ.Ψ.Υ. και τις τελευταίες κατευθύνσεις και υποδείξεις του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- Η άσκηση αυτή να διευκολυνθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 1 Αυγούστου 1990

Ο ΥΠΟΥΡΧΟΣ	
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΜΙΛΤ. ΕΒΕΡΤ	Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΙΣ
Ο ΑΝΑΛΟΓΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ	
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	
Π. ΣΟΥΡΑΣ	

Άρθρ 43α/οικ 13486

Σύσταση δύο (2) κρούοντων θέσεων κρούομένου στο Κ.Ψ.Υ. του Νομού Θεσσαλονίκης

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Υποχρ. υποχρ.

1. Το διατάξεις των άρθρων 14 και 21 του Ν. 1397/83. Σύνταγμα Υπ. 30/ΦΕΚ 133/Α/86.

2. Τη αρ. Υ 1059/3.5.90/ΦΕΚ 295/Β/90 απόφαση του Πρωθυπουργού -Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Ανακληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Γ. Σουλιά.

3. Τη αρ. Υ 1140/1051173/1390/ΦΕΚ 420/Β/90 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών -Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στον Υφυπουργό Οικονομικών Π. Δημήτσο.

4. Τη αρ. Α3β/οικ./ 12565/23.8.88 κοινή υφυπουργική απόφαση (ΦΕΚ 688/τ. Β/88).

5. Το αρ. ΔΟΑ/4811/24785/25.7.90 έγγραφο του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

1. Συνοψίζονται, μία (1) προσωρινή θέση της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου ΤΕ Μαιευτικής και μία (1) προσωρινή θέση της κατηγορίας ΔΕ του κλάδου ΔΕ Βοηθών και κρατικών νοσηλίων στο Κ.Τ. Θέρμης Ν. Θεο/κής και προαίτιούνται κατά κατηγορία και κλάδο αντίστοιχα, στις θέσεις που προβλέπονται από τον οργανισμό του Π.Γ. Ν. Θεο/κής «ΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ» του οποίου αποτελεί αποκλειστική αρτημένη μονάδα.

2. Στις παραπάνω θέσεις κατατάσσονται το κλιμάκιο προσωπικού που υπαγορεύει σε Α.Ε. ή Τ.Σ. που αυχλωμύντησαν σε Π.Ι. ή στην ίδια του Κ.Τ. Θέρμης αντίστοιχα.

Οι θέσεις αυτές καταργούνται με την για οικονομικότερη λόγω ολοκλήρωσης του προσωπικού αυτού.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΜΙΑΤ. ΕΒΕΡΤ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ο ΑΝΑΛΗΦΟΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΥΠΕΡΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ
Π. ΣΟΥΡΛΑΣ

Αρθ. Α3β/οικ. 13508

(9)

Σύσταση αττώ (8) θέσεων ειδικευμένων γιατρών ειδικότητας Γεν. Χειρουργικής σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα για άσκηση οδοντόατρων.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υιοθέτη:

1. Τη αρ. Υ 1140/1051173/1390/10.7.90 (ΦΕΚ 420/Β/90) κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Οικονομικών -Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στον Υφυπουργό Οικονομικών.

2. Τη αρ. κρωτ. Τ. 1059/3.5.90/(ΦΕΚ 295/τ. Β/9.5.90) απόφαση του Πρωθυπουργού -Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Ανακληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων Γεωργίου Σουλιά.

3. Τις διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 1 του Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ 143Α/83)

4. Τη αρ. 17/71 της Ολομ./22.2.90 απόφαση του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕΣΥ).

5. Τις ανάγκες των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων και τη δυνατότητα των χειρουργικών τμημάτων τους να παρασχούν ολοκληρωμένη εκπαίδευση στα κλινικά του Ε.Σ.Υ. αποφασίζουμε:

Συνοψίζονται εκ προαίτιότητας αντίστοιχα στον Οργανισμό των παραπάνω Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων της Λιβάδας οι κρατικές θέσεις ειδικευμένων στην ειδικότητα της Γεν. Χειρουργικής αποκλειστικά και μόνο για οδοντοαττώ, προκειμένου να συνηχούν και να λάβουν την ειδικότητα της Γαθοχειρουργικής.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΘΕΣΕΙΣ

- 1. Π.Γ.Ν. Ν. Ιωάννης -ΑΓ. ΟΛΓΑ- 1
- 2. Ν.Γ. Ν. Καβάλας 1
- 3. Π.Γ.Ν. «ΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ» Θεο/κής 1
- 4. Ν.Γ. Ν. Βόλου 1
- 5. Ν.Γ. Ν. Άρτας 1
- 6. Ν.Γ. Ν. Τρίκαλης 1
- 7. Π.Γ. Ν. Ηρακλείου Κρήτης «ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΟ» 1
- 8. Ν.Γ. Ν. Πειραιά «ΤΖΑΝΕΙΟ» 1

Η απόφαση μας Α3β/οικ. 1199/23.1.90 (ΦΕΚ 47/τ. Β/29.1.90) «Σύσταση (149) θέσεων ειδικευμένων ειδικότητας Γεν. Χειρουργικής σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα, για άσκηση οδοντόατρων», καταργείται.

Οι οδοντοαττώ που έχουν διοριστεί στις καταργούμενες (149) θέσεις παραμένουν μέχρι την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους στη Γεν. Χειρουργική που παρέχουν τα Νοσηλευτικά αυτά βλάση του διορισμού τους:

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΜΙΑΤ. ΕΒΕΡΤ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΙΟΣ

Ο ΑΝΑΛΗΦΟΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΥΠΕΡΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ
Π. ΣΟΥΡΛΑΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

(10)

Στο Π.Δ. «Έγκριση σύστασης του κοπιμελούς ιδρύματος με την εκκλιμα «ΙΔΡΥΜΑ ΛΙΑΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ» και χύρωση του οργανισμού αυτού» που δημοσιευθηκε στο ΦΕΚ 535/24.8.90 (τ. Β') γίνοντας οι εξής διορθώσεις:

1) Στο άρθρο 3 παρ. Β), το ιεραμένο «ονομαστικής αξίας διακοσίων εκατομμυρίων (200.000) δραχμών», στο αρθό «ονομαστικής αξίας διακοσίων εκατομμυρίων (200.000.000) δραχμών».

2) Στο τέλος του διατάγματος, πριν από τις υλογραφίες του Προέδρου της Δημοκρατίας και των αρμόδιων Υπουργών, το ιεραμένο «Αθήνα, Λυγώιστου 1990», στο αρθό «Αθήνα, 3 Λυγώιστου 1990».

(Από το Εθνικό Τυχογραφείο)

(11)

Στο δεύτερο στήχο της παραγράφου 2α της Φ. 070/ΑΔ. 265262/14.6.90 Κοινης Υπουργικής Απόφασης που δημοσιευθηκε στο ΦΕΚ 426/τ. Β/13.7.90, διορθώνεται η φράση «Μοίρα Συντηρητικής Εγκαταστάσεων» στο σωστό: «Μοίρα Αεροαεροικών Εγκαταστάσεων».

(Από το Υκ. Εθν. Αμυνας)

(12)

Διορθώνεται η 9727/20.6.1990 Υπουργική Απόφαση, που δημοσιευθηκε στο ΦΕΚ 381/15.6.1990 (τεύχος Β') ως προς το ονομα και κατηγορία του αναφερομένου α' αυτήν, από το λανθασμένο: ΛΟΥΜΠΙΚ -Πανίλ του Πανίλ στο αρθό: ΛΟΥΜΠΙΚ -Παβίλ του Παβίλ.

(Από το Υκ. Εσωτερικών)

(13)

Διορθώνεται η Υπουργική Απόφαση 40162/Β0/5.4.1990 που δημοσιευθηκε στο ΦΕΚ 267/10.4.1990 (τ. Β') που αφορά την Χωλε Τεχναίου του Χάου ως προς τα ως αναφερόμενα στοιχεία της, στα αρθρα «ΧΑΛΙΣ Τεχναίου του Χάου».

(Από το Υκ. Εσωτερικών)

1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την τήρη και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 85/Α/23.3.1989).

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 2

Άρθρο 2 του ανωτέρω νόμου καθορίζεται ως κατώτερο όριο ισόδου στην εργασία ανηλίκων το 15ο έτος της ηλικίας για ποτε εργασία, με εξαίρεση τη δυνατότητα απασχόλησης ανηλίκων του 15ου έτους της ηλικίας σε θεατρικές παραστάσεις, μουσικές ή άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις εφόσον για τις εργασίες δεν βλάπτεται η σωματική και ψυχική υγεία τους και η ηλικιακή απασχόληση των ανηλίκων κάτω του 15ου έτους της ηλικίας στις περιπτώσεις χρηρηγείται με άδεια της αρμόδιας Επαθιωρήτης και με τους περιορισμούς που αναφέρονται στο άρθρο αυτό.

Άρθρο 5

Άρθρο 5 του ανωτέρω νόμου καθορίζονται: α) όρια ημερήσιας απασχόλησης ανηλίκων μέχρι 6 ώρες την ημέρα και 30 ώρες την εβδομάδα, β) ημερήσια ανάπαυση εργαζομένων ανηλίκων 12 τουλάχιστον ωρών περιλαμβανομένου υποχρεωτικά του χρονικού διαστήματος 10 το βράδυ μέχρι τις 6 το πρωί, γ) υπόχρηση των εργαζομένων ανηλίκων μαθητών - ερασιμαστών στην εργασία και απασχόληση από την εργασία και απασχόληση των εργαζομένων ανηλίκων σε αθλητικές δραστηριότητες ανάλογα με την ηλικία τους και παύση της υπερωριακής απασχόλησης αυτών.

Άρθρο 6

Άρθρο 6 του ανωτέρω νόμου καθορίζεται η αμοιβή των εργαζομένων ανηλίκων βάσει του κατώτατου τουλάχιστον ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργαζομένου από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. ανάλογα με τις ώρες απασχόλησης. Συνικότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη αυθυμνίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

Άρθρο 7

Άρθρο 7 του ανωτέρω νόμου καθορίζονται οι κανονικές άδειες των εργαζομένων ανηλίκων και συγκεκριμένα: α) Η άδεια χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολιακοπών σε συνήεις ημέρες. Μπορεί όμως ο εργαζόμενος ανηλικήτης να πάρει τη μισή της κανονικής του άδειας τμηματικά σε ορισμένα διαστήματα, β) οι ανηλικαί εργαζόμενοι είναι συγχρόνως και μαθητές ή σπουδαστές και γ) οι ανηλικαί εργαζόμενοι δικαιούνται για τη συμμετοχή τους σε αθλητικές δραστηριότητες ή ερασιμαστικές δραστηριότητες από τον εργοδότη, σύμφωνα με αίτησή τους, για κάθε εργαζομένο με τη σύμφωνη γνώμη του εργοδότη, με αίτησή τους, για κάθε εργαζομένο με τη σύμφωνη γνώμη του εργοδότη να αποδεικνύουν τη συμμετοχή τους σε αθλητικές ή ερασιμαστικές δραστηριότητες (των οποίων από τον εργοδότη καταβάλλονται από τον Ο.Α.Ε.Δ.

Άρθρο 8

Άρθρο 8 του ανωτέρω νόμου καθορίζεται η προστασία ανηλίκων εν αυτοίς δεν είναι αρμόδια η αρμόδια επιθεωρήτης ανηλίκων που απασχολούνται σε εργασίες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο.

Με το άρθρο 18 προβλέπονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις στους παραβαίνοντες τις διατάξεις του νόμου αυτού. Συγκεκριμένα: 1) Ο εργοδότης ή ο εκπρόσωπός του που παραβαίνουν από βόλο ή από αμέλεια τις διατάξεις του νόμου αυτού και των αποφάσεων που εκδίδονται με εξουσιοδότηση του, τιμωρούνται, αν από άλλη ποινική διάταξη δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, σύμφωνα με τις ποινές του άρθρου 458 του ποινικού κώδικα. 2) Επίσης με πρόπτωση ή πρόστιμο τιμωρείται και εκείνος που ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου, όταν επιτρέπει σ' αυτόν να ασχολείται κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 5 και 8 του νόμου αυτού. 3) Εκτός από τις ποινικές κυρώσεις της παραγράφου 1 ο εργοδότης ή ο εκπρόσωπός του, που παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού, τιμωρούνται με πρόστιμο 30.000 έως 300.000 δραχ.

Αριθ. 1389 (2) Έκδοση, περιχομένο και τήρηση Μητρώου Ανηλίκων Περιφέρειας. Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- Έχοντας υπόψη: 1. Τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 10 του Ν. 1837/1989. «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόλησή τους και άλλες διατάξεις». 2. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 «Κύβερνηση και Κυβερνητικά Όργανα». 3. Τις διατάξεις του Π. Δ/τος 368/1989 «από Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας, απασχόλησης». 4. Το Μητρώο Ανηλίκων Περιφέρειας εκδίδεται στο Εθνικό Τυπογραφείο, παραλαμβάνεται από το Υπουργείο Εργασίας και αποστέλλεται στις περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας (Επιθεωρήσεις Εργασίας), σύμφωνα με το συναπτόμενο υπόδειγμα. 5. Κάθε σελίδα του Μητρώου Ανηλίκων Περιφέρειας περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία: Οριζόντιως: α) Επάνω αριστερά τις λέξεις ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ. β) Στο μέσον τις ενδείξεις ΜΗΤΡΩΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ. γ) Επάνω δεξιά το έτος 19... Καθίτως, περιλαμβάνει τις παρακάτω στήλες: α) Αύξ. αριθμός. β) Ονοματεπώνυμο και όνομα πατέρα. γ) Έτος γέννησης. δ) Τόπος γέννησης. ε) Αριθ. Δελτ. Ταυτότητας ή Αριθ. Μητρ. Διηίου. στ) Διεύθυνση Κατοικίας. ζ) Έπαγγελμα που εκτελεί. η) Παιδαγωγικό. θ) Ειδικότητα (ή άλλης) με υποθήκες και Αποστολές Δημοτικού. ββ) Αποστολές Δημοτικού. γγ) Φορέας σε νεότερη σχολή. δδ) ε) Στοιχεία Εργοδότη. ς) Έτος εισαγωγής. ζ) Έτος εισαγωγής. η) Αύξων αριθμός απασχόλησης.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

A 130//1990 / Β-620 Επικίνδυνες, βαριές & ανθυγιεινές εργασίες ανηλίκων

+ **Μέγεθος Γραμμάτων** - **Κλείσιμο**

Καθορισμός επικίνδυνων, βαριών ή ανθυγιεινών εργασιών, για την απασχόληση ανηλίκων.
 ΥΑ Εργασίας υπ'αρ. 130627/1990 (ΦΕΚ Β'620)

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ.1 του άρθρου 16 του Ν. 1837/1989 "Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση τους και άλλες διατάξεις".
2. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 "Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα".
3. Τις διατάξεις του Π.Δ/τος 368/1989 "περί Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας".
4. Την από 20.3.1990 γνωμαδότηση του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της εργασίας, αποφασίζουμε:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Ν. 130//1990 / Β-620 Επικίνδυνες, βαριές & ανθυγιεινές εργασίες ανηλίκων

Μέγεθος Γραμμάτων

Κλείσιμο

Άρθρο 1

Θεωρούνται επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές εργασίες, καθώς και σαν εργασίες που βλάπτουν την ψυχική υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Ν. 1837/1989, οι παρακάτω αναλυτικά αναφερόμενες εργασίες και απαγορεύεται να απασχολούνται σ' αυτές άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους:

1. Η παρασκευή, ανάμειξη ή χρησιμοποίηση ουσιών και παρασκευασμάτων, που χαρακτηρίζονται κατά τις διατάξεις του Π.Δ. 329/1983 "Ταξινόμηση και επισήμανση επικινδύνων ουσιών", τις διατάξεις των οδηγιών του συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που κυρώνονται με το παραπάνω διάταγμα ή με συμπληρωματικές των παραπάνω διοικητικές και κανονιστικές πράξεις καθώς και με διοικητικές και κανονιστικές πράξεις των Υπουργείων Εργασίας και Υγείας και Πρόνοιας, ως ουσίες εκρηκτικές, εύφλεκτα αέρια, λίαν τοξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τερατογόνες ή μεταλλαξογόνες. Εξαιρούνται οι εργασίες συγκόλλησης με εύφλεκτα αέριο των σχολών μοθητείας και οι εργασίες με οικιακές φιάλες υγραερίου.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο ανήλικος εκτίθεται:

α) σε επίδραση ιοντιζουσών ακτινοβολιών που συνεπάγονται ετήσια δόση ακτινοβολίας μεγαλύτερη εκείνης που καθορίζεται από τις ειδικές διατάξεις περί προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από ιοντιζουσες ακτινοβολίες, όπως αυτές οι διατάξεις ισχύουν για ανηλίκους κάθε φορά. Σε καμία περίπτωση η ετήσια δόση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται με τα άρθρα 7 και 10 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2, 8, 9 και 12 της κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας) Υγείας και Πρόνοιας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, Έρευνας και Τεχνολογίας, Εργασίας "Βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιοντιζουσες ακτινοβολίες" Αρ. Α2στ/1539/8.3.1985 (ΦΕΚ 280/Β/13.5.1985).

β) σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των (85) DBA. Η τιμή των (85) DBA νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες απασχόληση την εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβα στάθμης μεγαλύτερης των 140.131) έστω και στιγμιαίως.

γ) σε πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για ικανό χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως οκτινοβολούμενη θερμότητα.

δ) σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υπαιθρίων εργασιών.

3. Εργασίες που αναστέλλονται ως σύνθητες έργο και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. οιδερωτής) ή να διοτηρεί μέλη του σώματος του ικανά χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. Τα χέρια σε επίπεδο ψηλότερο των ώμων).

3Α. Εργασίες που συνεπάγονται την χρήση σταμικών ανσπνευστικών προστατευτικών μέσων, ή ωπασπιδών εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

4. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ανάμειξη υλικών που περιέχουν ελεύθερα διαξείδια του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμίαντο.

5. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φυράματος) και υδραργυρικών αμαλαγμάτων.

6. Η χρησιμοποίηση, ανάμειξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδούχων.

7. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολύβδου, του θεικού μολύβδου, του οξειδίου του μολύβδου και ειδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βομμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν το τεχνικό μέτρο που λαμβάνονται αποτρέπουν τη δυνατότητα εισπνοής σκόνης.

8. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

9. Η παραγωγή, η ανάμειξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

10. Η παραγωγή, η κατεργασία και η σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.

11. Η χρησιμοποίηση ή ανάμειξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.

12. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ροκών ή παλιούφοσμάτων. Η διαλογή μεταχειρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.

13. Η αποκομιδή απορριμάτων και το θάψιμα τους σε χωματερές.

14. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωϊκής κάλλας, οστεόκαλλας σε βυρσοδεψεία και σε αποθήκες ακατεργάστων δερμάτων.

15. Το κοπάνισμα, το ξάσιμο, το ξεχώρισμα λιναριού, μπαμπακιού, τριχών ή μαλλιών.

16. Η εργασία σε στοιχειαθετήρια, σε στερεοτυπεία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στη τσιγκογραφία.

17. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών.

18. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλοουργιών στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθαρίζονται οι κλίβανοι, εμφυσούνται οι ύλοι, κάβονται τροχίζονται ή λειαίνονται.

19. Η κοσσιτέρωση ή χρωμίωση ή επιμετάλλωση. Το βόψιμα με πι ασφαλέπτο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμβάπτιση μεταλλικών αντικειμένων.

20. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήριο:

α) παρασκευής θεικού οξέος, θειώδους οξέος και θειωδών ενώσεων

β) νιτρικού και υδραχλωρικού οξέος

γ) χλωρίου, χλωριούχου ασβεστίου, υπαχλωριωδών αλκαλίων και χλωριούχου θείου

δ) χλωρικών αλάτων

ε) επεξεργασίας αντιμονίου, κραμάτων και ενώσεων του

στ) επεξεργασίας ορσενικού και παρασκευής ορσενικούχων ενώσεων

ζ) παρασκευής ανιλίνης και χρωμάτων ανιλίνης και αζοχρωμάτων

η) παρασκευής κυανιαύχων ενώσεων και χρήσης ισοκυονούχων

θ) παρασκευής οξαλικού οξέος

ι) παρασκευής σιθυλικού, οξεικού και ηραυλικού (σιθυλεστέρα)

ια) παρασκευής κολλοδίου και κυττοροειδούς

ιβ) παραγωγής σμωνίας

ιγ) φωσφόρου

ιδ) χημικών λιπασμάτων

21. Η εργασία λεύκανσης ή διάλυσης χάρτου, αχύρου ή ρακών

22. Η εργασία σε βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες

24. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία ή παράγονται ή απαστάζονται:

α) εκρηκτικές ύλες.

β) πυροτεχνήματα

γ) φωτιστικό αέριο, πεπιεσμένο αέριο, εύφλεκτα υλικά

δ) εύφλεκτά προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια, στα οποία αναπτύσσονται σκόνες που δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως

25. Οι υπόγειες εργασίες στα μεταλλεία και στα λατομεία.

26. Η συγκόλληση ή καπή με αέριο ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολών μαθητείας.

27. Η επίβλεψη κινητηρίων μηχανών.

28. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θεριστικών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσών αχύρου.

29. Η επίβλεψη ατμολεβήτων καθώς και λεβήτων ή δοχείων με αέριο υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβήτων και δικτύων υγραερίου.

30. Ο χειρισμός γερανών, γερονογεφυρών και βαρούλκων ή άλλων παρομοίων μηχανών και μηχανημάτων.

31. Η απασχόληση με την ιδιότητα του οδηγού τροχαλίων φορτωτήρο ή βαγονιού φορτώσεως κατό την εξόρυξη μεταλλευμάτων από μεταλλείο, λίθων από λατομείο κλπ.

32. Η εργασία με εκκαπτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα.

33. (α) Χειρισμός και αδήγηση περονοφόρου ανυψωτικού μηχανήματος (από άτομο μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

(β) Ο χειρισμός περονοφόρων οχημάτων μεταφερόντων πυρακτωμένα ρευστά υλικά.

34. Χειρισμός και αδήγηση γεωργικού ελκυστήρα (τρακτέρ), (από άτομο μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

35. Χειρισμός πρεσών με έκκεντρο ή πορομοίων πρεσών.

36. Χειρισμός υδραυλικών πρεσών.

37. Χειρισμός θερμοπλαστικών πρεσών, χυτοπρεσών αλουμινίου κ.ο. πορομοίων πρεσών.

38. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών.

39. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικά εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής:

α) Η εργασία σε κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλλες, μηχανές κοίλανσης, διαμόρφωσης (αβούρες) ή ροκανίσματος ξύλων.

β) Η εργασία σε φαλλίδιο, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοπτικά δεσμιδών χορτιού, κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλλες, επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και σε θραυστήρες.

γ) Η εργασία σε μηχανήματα ελασματοποίησης και γενικά σε μηχανήματα, στα οποία τα υλικά ή το επεξεργαζόμενο αντικείμενο περνά με ταχύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πιασίματος μέλους του σώματος του εργαζομένου.

δ) Η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως-συνθλίψεως.

ε) Η εργασία σε φυγοκεντρικές μηχανές.

στ) Η εργασία με μηχανικές πριόνια, με αλυσσαπριόνια σε καταρράκτες, σε μηχανήματα αποφλοιώσεως, κλαδεύσεως και παρόμοια.

40. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με ψηγματοβολή (αμμοβολή).

41. Η εργασία σε ατμοκρουούς.

42. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε ομαλή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος.

43. Η σύνδεση - αποσύνδεση ιμάντων ή στοιχείων μεταδόσεως κινήσεως με το μηχάνημα σε λειτουργία.

44. Η εργασία του συντηρητού βάρδιας μηχανολογικών ή ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και του συντηρητού κτιρίων.

45. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες απασχολούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι.

46. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσίδας αυτοματισμού.

47. Η εργασία, που οποιεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνεννόηση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί με εργαζόμενους που εκτελούν άλλη εργασία.

48. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών.

49. Εργασίες κατεδαφίσεως.

50. Εργασίες σε κεκλιμμένη στέγη. Εργασίες συνορμολογήσεως και αποσυνορμολογήσεως στεγών.

51. Εργασίες κατασκευής και αποσυνορμολογήσεως κολυμπωμάτων.

52. Εργασίες συνορμολογήσεως και αποσυνορμολογήσεως αρθρωτών κλιμάκων και εργασίας πάνω σ' αυτές.

53. Εργασία συνορμολογήσεως και αποσυνορμολογήσεως ικριωμάτων καθώς και εργασία επί ικριωμάτων.

54. Χειρισμός εργοταξιακών μηχανημάτων.

55. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομών.

56. Κολουπώματο και τοιχοποιία μέσα σε νερό. Ξήλωμα κολουπιών.

57. Συνορμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών σιλό και ονόλογες συγγενείς εργασίες.

58. Η εργασία σε τάφρους βάθους μεγαλύτερου των 2μ. Εργασίες εκκαφών.

59. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως.

Η εργασία σε στοιχεία υπό τάση μεγαλύτερη των 50 V.

60. Η εργασία σε εναέριο και υπόγεια δίκτυα.

61. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκάφανδρο ή αναπνευστική συσκευή.

62. Σε εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή σε άλλες, στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού,

63. Σε μια ομάδα, η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που απασχολούνται με εργασίες, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

64) (α) Οι εργασίες που συνεπάγονται την ανύψωση βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον παραπάνω πίνακα Α'.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

ΗΛΙΚΙΑ	Βάρος που ανυψούται ευκαιριακά (ΚΡ)	
	Άρρενες	Θήλειες
14-16	10	5
16-18	15	10

65) Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θηλέων μικρότερης των 18 ετών που συνεπάγονται την εκτέλεση του έργου Β' ανύψωσης ή μεταφοράς βάρους, ως συνήθους έργου.

66) Η ανύψωση και μεταφορά βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα Β' που αποτελεί σύνηθες έργο ακόμη και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16-18 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το βάρος	Ανώτατο επιτρεπτό όριο βάρους (ΚΡ)
Μέχρι 2 μ.	10
Από 2 έως 10 μ.	8
Από 10 έως 30 μ.	6
Από 30 και πάνω	5

66) α) Η εργασία ως σύνηθες έργο, ώθησης βάρους επί σιδηροτροχιών ή σε χειραμαξίων για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλειες κάτω των 18.

66. β) Η εργασία ως σύνηθες έργο που συνεπάγεται ώθηση σε αιδη ροτραχιές βάρους μεγαλύτερου των 300 ΚΡ. ή ώθηση δια χειραμαξίων δύο τροχών βάρους μεγαλύτερου των 100 ΚΡ ή ώθηση δια χειραμαξίων τριών ή τεσσάρων τροχών βάρους μεγαλύτερου των 50 ΚΡ ή τέλος ώθηση δια χειραμαξίων ενός τροχού βάρους μεγαλύτερου των 30 ΚΓ

67) Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου εκτός των μικρών σκαφών, που έχουν μήκος μικρότερο των 12μ. ή πλότος μικρότερο των 4 μ.

68) Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσης από ύψος μεγαλύτερο των τριών μέτρων ακόμη και αν έχει γίνει πρόληψη με σωσίβια σκοινί ή άλλα παρόμοια μέσα. Η απαγόρευση δεν ισχύει αν υπάρχει ασφαλές προστατευτικό περίφραγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συνέτρεχε κίνδυνος πτώσης.

68) ο) Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του.

69) Η εργασία με μηχανικό γεωτρήσανο.

70) Το κόψιμο με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπουλωνιών.

71) Η χρήση μάσκας ή όπλου σφαγείου.

72) Η κοπή δένδρων με υλοτομικές μηχανές και η χρήση αυτών των μηχανών για κοπή ξυλίας.

73) Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τριώνων συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βογονιών.

74) Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2.5 ΑΤ.

75) Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και αεροπλάνων με πίεση

μεγαλύτερη των 3 ΑΤ.

76) Το φούσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων αναλόγων οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1,5 ΑΤ.

77) Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλία.

78) Οι εργασίες σε αναμεικτες (μίξερ βιομηχανικά) σε λειαντικές μηχανές, σε μηχανές τεμαχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος (σφαγείων) και σε φυγακεντρικές μηχανές.

79) Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε καμπτικές μηχανές, σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκυροδέματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων.

80) Η εργασία φύλακα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσια ταμεία, πιστωτικά ή ναμισματικά ιδρύματα ή τόπους φύλαξης.

81) Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοκίνητα εκκένωσης βόθρων.

82) Η εργασία σε έρευνες για καρκίνο ή λοιμώδεις νόσους.

83) Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του Ν. 1397/82 ή του διευθυντού του νοσηλευτικού τομέα.

84) Η συστηματική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας, σε τμήμα λοιμωδών και επειγόντων περιστατικών ή σταθμού σ' βοηθειών και η εργασία σε τμήματα ψυχιατρικής περίθαλψης και περίθαλψης τοξικομανών.

85) Η φροντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών εκτός της εργασίας που γίνεται στα πλαίσια των καθηκόντων νοσοκόμου.

86) Η εργασία σε χώρους, στους οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα).

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Α 130//1990 / Β-620 Επικίνδυνες, βαριές & ανθυγιεινές εργασίες ανηλίκων

Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Άρθρο 2

1. Πέραν των απαγορεύσεων του προηγούμενου άρθρου η εκλογή των καθηκόντων των ανηλίκων πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα προσεκτικά. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι φυσικές προϋποθέσεις που έχει ο ανήλικος, η περιέργεια και το ριψοκίνδυνο τής ηλικίας, η διάθεση για παιγνίδι που μπορεί να δείχνουν νεαρά άτομα και η επιθυμία τους να κάνουν την εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζεται πλήρης ασφάλεια από ατυχήματα, υπερκόπωση ή άλλες βλαβερές συνέπειες στην υγεία ή την ανάπτυξη τους.

2. Για τα θέματα της απασχόλησης ανηλίκων σε συγκεκριμένες εργασίες γνωμοδοτούν ο Τ.Α. και ο Γ.Ε. της επιχείρησης.

3. Οι Ε.Υ.Α.Ε., ή ο αντιπρόσωπος των εργαζομένων για την Υγιεινή και Ασφάλεια, θα πρέπει να ενημερώνονται για το πού και σε ποιά καθήκοντα θα χρησιμοποιηθεί ο ανήλικος που προσλαμβάνεται ή χρησιμοποιείται ο ήδη απασχολούμενος.

4. Ο ανήλικος πρέπει να εκπαιδευθεί σε ασφάλεις τρόπους εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται πριν η εργασία του ανατεθεί. Για ένα χρονικό διάστημα που εξαρτάται από την εργασία που αναλαμβάνει θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από την καθοδήγηση και επίβλεψη κατάλληλου προσώπου.

Για το πρόσωπο αυτό ισχύουν οι περιορισμοί της παρ. 3 του άρθρου 16 του Ν. 1837/89 "Για την προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση".

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

_0358/1991 ΕΦ ΑΘ (48870)

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Δ/ΝΗ/1993 (137)

Μίσθωση εργασίας. Απασχόληση ανήλικης η οποία δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος ηλικίας της σε κομμωτήριο. Ακυρη η σύμβαση εργασίας ως απαγορευμένη από τον νόμο. Καταγγελία της συμβάσεως από τον εργοδότη. Δυνατότητα της ανήλικης να αξιώσει τους μη κοταβληθέντες δεδουλευμένους μισθούς όχι όμως και μισθούς υπερημερίας λόγω άκυρης καταγγελίας του εργοδότη.

ΕΦΑΘ 10358/1991

Εισηγητής: Δημήτριος Φλώρος

Στην αγωγή, επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, η ενάγουσα και ήδη εκκαλούσα ιστορεί ότι την 1.12.1989 όταν είχε συμπληρώσει το 14ο έτος της ηλικίας της αλλά όχι και το 15ο, μεταξύ της εναγομένης και ήδη εφεσβλητής και της μητρός της, ως νομίμου εκπροσώπου αυτής (ενάγουσας), κοταρτίσθηκε σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου με την απαία προσλήφθηκε η ενάγουσα ως βοηθός κομμωτηρίου από την εναγόμενη για να παρέχει τις υπηρεσίες της στο κομμωτήριο της τελευταίας. Ότι εργάσθηκε συνεχώς από τότε με το νόμιμο ωράριο μέχρι τις 24.7.1990, οπότε η εναγόμενη κατήγγειλε ακύρωσ τη σύμβαση χωρίς δηλ. να της κοινοποιήσει σχετικό έγγραφο και να της καταβάλει την αντίστοιχη αποζημίωση, ενώ μέχρι του χρόνου απολύσεώς της η εναγομένη δεν της κοτέβαλε της δεδουλευμένες αποδοχές της ζητεί δε με την αγωγή όπως, αφού αναγνωρισθεί η ακυρότητα της ως άνω καταγγελίας, υποχρεωθεί η εναγόμενη να της κοταβάλει το ποσό των 1.245.070 δραχμών για μη κοταβολή μισθών, δώρων Πάσχα και Χριστουγέννων, αποδοχών αδείας και επιδόματος αδείας και μισθών υπερημερίας από 24.7.1990 μέχρι 24.2.1991 λόγω ακύρου καταγγελίας της σύμβασης εργασίας και ότι σε περίπτωση που ήθελε θεωρηθεί έγκυρη η ως άνω καταγγελία, το ποσό των 688.419 δραχμών, άλλως (επικουρικώς) να υποχρεωθεί η εναγόμενη να της κοταβάλει το παραπάνω ποσό κατά τις διατάξεις του ΑΚ περί αδικοιολογήτου πλουτισμού, όπως τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την αγωγή στην επικουρική αυτή βάση εκτίθενται στο δικόγραφο σαφώς και ορισμένως.

Με τέτοιο περιεχόμενο και αίτημα η αγωγή είναι νόμιμος μόνο κατά την επικουρική αυτής βάσης του αδικοιολογήτου πλουτισμού, όχι δε και κατά την κυρία βάση της ως πρσς την οποία πρέπει να απορριφθεί ως μη νόμιμος, δεδομένου ότι η ως άνω σύμβαση εργασίας απαγορεύεται από το νόμο και ως εκ τούτου είναι άκυρη (άρθ. 174 ΑΚ). Πράγματι, κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 1837/1989 (ΦΕΚ 85 ΤΑ της 23.3.1989), που η ισχύς του αρχίζει στις 23.6.1989 σύμφωνα με το άρθρο 22 αυτού, ανήλικα που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται να απασχολούνται σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 3 του νόμου αυτού (καλλιτεχνικές και παρεμφερείς απασχολήσεις) που δεν συντρέχει στην κρινόμενη περίπτωση. Αλλά και ως προς την επικουρική βάση η αγωγή είναι βόσιμος μόνον για τους δεδουλευμένους μισθούς και όχι και για τους μισθούς υπερημερίας, γιαυτό και πρέπει να απορριφθεί ως νόμος αβάσιμος το σχετικό κονδύλιο ως και το αίτημα να δέχεται η εναγόμενη τις υπηρεσίες της ενόγουσας διότι, με την άκυρη σύμβαση εργασίας ο εργοδότης δεν καθίσταται υπερήμερος ως προς την αποδοχή της εργασίας του μισθωτού (ΑΠ 141/1989 ΕΕΔ 49.31), ο δε μισθωτός δικαιούται να αξιώσει την κοταβολή των δεδουλευμένων μισθών κοτα τις διατάξεις περί αδικοιολογήτου πλουτισμού, υπολογιζομένων επί των ελαχίστων νομίμων ήτοι βάσει των ισχυουσών για την περίπτωση συλ. συμβάσεων εργασίας και διατητικών αποφάσεων (ΑΠ 252/1988 ΕΕΔ 48.1036. ΑΠ 21/1984 ΕΕΔ 44.242).

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1992

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΟΥ
192

ΜΟΜΟΣ ΥΠ ΑΡΙΘ. 2101

Κόρυση της διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδωμε τον ακόλουθο νόμο που φέρνει η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και στις πέντε γλώσσες που ορίζει το άρθρο 20 του Συνταγματός η διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, που υπογράφηκε στη Ν. Υόρκη στις 28 Ιανουαρίου 1990, της οποίας τα κείμενα στο πρωτότυπο στη γαλλική-αγγλική και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

Convention relative aux droits de l'enfant

PREAMBULE

Les Etats parties à la présente Convention

Considérant que conformément aux principes proclamés dans la Charte des Nations Unies, la reconnaissance de la dignité inhérente à tous les membres de la famille humaine ainsi que l'égalité et le caractère inaliénable de leurs droits sont le fondement de la liberté, de la justice et de la paix dans le monde.

Ayant présent à l'esprit le fait que les peuples des Nations Unies ont, dans la Charte, proclamé à nouveau leur foi dans les droits fondamentaux de l'homme et dans la dignité et la valeur de la personne humaine, et qu'ils ont résolu de favoriser le progrès social et d'instaurer de meilleures conditions de vie dans une liberté plus grande.

Reconnaissant que les Nations Unies, dans la Déclaration universelle des droits de l'homme et dans les Pactes internationaux relatifs aux droits de l'homme, ont proclamé et sont

convenues que chacun peut se prévaloir de tous les droits et de toutes les libertés qui y sont énoncés, sans distinction aucune, notamment de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou de toute autre opinion, d'origine nationale ou sociale, de fortune, de naissance ou de toute autre situation.

Reconnaissant que, dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, les Nations Unies ont proclamé que l'enfance a droit à une aide et à une assistance spéciales.

Considérant que la famille, unité fondamentale de la société et milieu naturel pour la croissance et le bien-être de tous ses membres, et en particulier des enfants, doit recevoir la protection et l'assistance dont elle a besoin pour pouvoir jouer pleinement son rôle dans la communauté.

Reconnaissant que l'enfant, pour l'épanouissement harmonieux de sa personnalité, doit grandir dans le milieu familial, dans un climat de bonheur, d'amour et de compréhension.

Considérant qu'il importe de préparer pleinement l'enfant à avoir une vie individuelle dans la société, et de l'élever dans l'esprit des idéaux proclamés dans la Charte des Nations Unies, et en particulier dans un esprit de paix, de dignité, de tolérance, de liberté, d'égalité et de solidarité.

Ayant présent à l'esprit que la nécessité d'accorder une protection spéciale à l'enfant a été énoncée dans la Déclaration de Genève de 1924 sur les droits de l'enfant et dans la Déclaration des droits de l'enfant adoptée par l'Assemblée générale le 20 novembre 1959, et qu'elle a été reconnue dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, dans le Pacte international relatif aux droits civils et politiques (en particulier aux articles 22 et 24), dans le Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels (en particulier à l'article 10) et dans les statuts et instruments permanents des institutions spécialisées et des organisations internationales qui se préoccupent du bien-être de l'enfant.

Ayant présent à l'esprit que, comme indiqué dans la Déclaration des droits de l'enfant, l'enfant, en raison de son manque de maturité physique et intellectuelle, a besoin d'une protection spéciale et de soins spéciaux, notamment d'une protection

indique appropriée, avant comme après la naissance'.

Rappelant les dispositions de la Déclaration sur les principes sociaux et juridiques applicables à la protection et au bien-être des enfants, envisagés surtout sous l'angle des pratiques en matière d'adoption et de placement familial sur les plans national et international, de l'Ensemble de règles minima des Nations Unies concernant l'administration de la justice pour mineurs (Règles de Berne), et de la Déclaration sur la protection des femmes et des enfants en période d'urgence et de conflit armé.

Reconnaissant qu'il y a dans tous les pays du monde des enfants qui vivent dans des conditions particulièrement difficiles, et qu'il est nécessaire d'accorder à ces enfants une attention particulière.

Tenant compte de l'importance des traditions et valeurs culturelles de chaque peuple dans la protection et le développement harmonieux de l'enfant.

Reconnaissant l'importance de la coopération internationale pour l'amélioration des conditions de vie des enfants dans tous les pays, et en particulier dans les pays en développement.

Sont convenus de ce qui suit:

PREMIERE PARTIE

Article premier

Au sens de la présente Convention, un enfant s'entend de tout être humain âgé de moins de dix-huit ans, sauf si la majorité est atteinte plus tôt en vertu de la législation qui lui est applicable.

Article 2

1. Les États parties s'engagent à respecter les droits qui sont énoncés dans la présente Convention et à les garantir à tout enfant relevant de leur juridiction, sans distinction aucune, indépendamment de toute considération de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou autre de l'enfant ou de ses parents ou représentants légaux, de leur origine nationale, ethnique ou sociale, de leur situation de fortune, de leur incapacité, de leur naissance ou de toute autre situation.

2. Les États parties prennent toutes les mesures appropriées pour que l'enfant soit effectivement protégé contre toutes formes de discrimination ou de sanction motivées par la situation juridique, les activités, les opinions déclarées ou les convictions de ses parents, de ses représentants légaux ou des membres de sa famille.

Article 3

1. Dans toutes les décisions qui concernent les enfants, qu'elles soient le fait des institutions publiques ou privées de protection sociale, des tribunaux, des autorités administratives ou des organes législatifs, l'intérêt supérieur de l'enfant doit être une considération primordiale.

2. Les États parties s'engagent à assurer à l'enfant la protection et les soins nécessaires à son bien-être, compte tenu des droits et des devoirs de ses parents, de ses tuteurs ou des autres personnes légalement légitimées et administratives appropriées.

3. Les États parties veillent à ce que le fonctionnement des institutions, services et établissements qui ont la charge des enfants et assurent leur protection soit conforme aux normes fixées par les autorités compétentes, particulièrement dans le domaine de la sécurité et de la santé et en ce qui concerne le

nombre et la compétence de leur personnel ainsi que l'existence d'un contrôle approprié.

Article 4

Les États parties s'engagent à prendre toutes les mesures législatives, administratives et autres qui sont nécessaires pour mettre en œuvre les droits reconnus dans la présente Convention. Dans le cas des droits économiques, sociaux et culturels, ils prennent ces mesures dans toutes les limites des ressources dont ils disposent et, s'il y a lieu, dans le cadre de la coopération internationale.

Article 5

Les États parties respectent la responsabilité, le droit et le devoir qu'ont les parents ou, le cas échéant, les membres de la famille élargie ou de la communauté, comme prévu par la coutume locale, les tuteurs ou autres personnes légalement responsables de l'enfant, de donner à celui-ci, d'une manière qui corresponde au développement de ses capacités, formation et les conseils appropriés à l'exercice des droits que la présente Convention reconnaît.

Article 6

- 1. Les États parties reconnaissent que tout enfant a un droit inhérent à la vie.
- 2. Les États parties assurent dans toute la mesure possible la survie et le développement de l'enfant.

Article 7

- 1. L'enfant est enregistré aussitôt sa naissance et a dès celle-ci le droit à un nom, le droit d'acquiescer une nationalité et, dans la mesure du possible, le droit de connaître ses parents et d'être élevé par eux.
- 2. Les États parties veillent à mettre ces droits en œuvre conformément à leur législation nationale et aux obligations que leur imposent les instruments internationaux applicables en la matière, en particulier dans les cas où faute de cela, l'enfant se trouverait abandonné.

Article 8

- 1. Les États parties s'engagent à respecter le droit de l'enfant de préserver son identité, y compris sa nationalité, son nom et ses relations familiales, tels qu'ils sont reconnus par lui, sans ingérence illégale.
- 2. Si un enfant est illégalement privé des éléments constitutifs de son identité ou de certains d'entre eux, les États parties doivent lui accorder une assistance et une protection appropriées, pour que son identité soit rétablie aussi rapidement que possible.

Article 9

1. Les États parties veillent à ce que l'enfant ne soit pas séparé de ses parents contre leur gré, à moins que les autorités compétentes ne décident, sous réserve de révision judiciaire et conformément aux lois et procédures applicables, que cette séparation est nécessaire dans l'intérêt supérieur de l'enfant. Une décision en ce sens peut être nécessaire dans certains cas particuliers, par exemple lorsqu'il y a des preuves de mauvais traitement ou de négligence de l'enfant.

μέτρα.
Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που νουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προ- ως να είναι συμφωνη με τους κανόνες που έχουν από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα λείας και της υγείας και σε ό,τι αφορά τον ακριβο- ομοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ιας καταλλήλης εποπτείας.

Άρθρο 4

Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα ετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρουσία δικασιωστών. Στην περίπτωση των οικονομικών, των και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα να στα όρια των πόρων που διαθέτουν και όπου γκαιο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5

Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται την ευθύνη, το δικαίωμα αθήκων που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, της διεκονεμένης οικογένειας ή της κοινότητας, οβλεπεται από το τοπικό εθίμα, οι επιτρόποι ή οσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, αρασχούν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην η των κανονισμών του, τον προσανατολισμό και τις λες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων αναγνωρίζε η παρουσία Σύμβαση.

Άρθρο 6

Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ενες δικαιώματα στη ζωή.
Συμβαλλόμενα Κράτη μερη εξασφαλίζουν στο μέτρο του, την επίδωση και την αναπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7

Παιδί εγγραφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη του και εχει απο εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ε, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια και, στο να δυνατό, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς να ανατρεφεί από αυτούς.
Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν να τη βάση σε η αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθική α τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν σε ε αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα πτώσεις κατά τις οποίες, ενδεχόμε αυτών, το παιδί απάτρεα

Άρθρο 8

Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση ηαι το δικαίωμα του παιδιού να διατηρησει της σε του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειας του, ατος του και των οικονομικών σχέσεων του, α αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παρανοή
ενα παιδί στερείται προσωρινα ορισμένα ή όλα τα ου συνιστούν την ταυτότητα του, το Συμβαλλόμενα

Κράτη σφείλουν να του παράσχουν καταλλήλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητα του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέληση τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περι- πτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται η παραμελούν το παιδί, η όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μερη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετεχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιουν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δύο γονείς του η από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονική προσωπικές σχέσεις και να έχει αμεση επαφή με τους δυο γονείς του, εκτός εάν αυτο είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που εχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κρατική, η φυ- λαική, η εξορία, η απελαση η ο θάνατος (συμπεριλαμβα- νομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κρατήσης) των δύο γονέων η του ενός από αυτούς η του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αιτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρεαστεί σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ευκαιρίες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρισκονται το απον μέλος η το απόντα μελη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκαλυψη των πληροφοριών αυτών θα ανα επλήτεια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φορ- νηζουν εξάλλου ώστε η υποβολη ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισυρει δυσμενεις συνεπειες για το ενδιαφερομενο η τα ενδιαφερομενα προσωπα.

Άρθρο 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρα- των δυναται της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αιτηση από ένα παιδί η από τους γονείς του να την εσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος η την εξοδο από αυτο με σκοπο την οικονομιακή επανένωση αντιμετωπιζεται από τα Συμ- βαλλόμενα Κράτη με θετικό πνευμα, ανθρωπισμο και ταχυ- πτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φορονηζουν επιπλέον ώστε η υποβολη μιας τέτοιας αιτησης να μην επισυρει δυσμενεις συνεπειες για τον αιτούντα η για τα μελη της οικογένειας του.

2. Το παιδί του οποίου οι γόνεις διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη εχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική αμεση επαφή με τους δυο γονείς του. Για το σκοπο αυτον και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρυνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυναται της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλειψουν οποιαδήποτε χωρα, συμπε- ριλαμβανομένης της χωρας αυτου του ίδιου του Συμβολ-

μενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκαταλειψής οποιασδήποτε χώρας μπορεί να ισοπεδωθεί αντικειμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται στον νόμο και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφαλείας, της δημοσίας τάξης, της δημοσίας υγείας και των δημοσίων ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπολοίπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των άμεσων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.

2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνάπτουν ή συνάπτει διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προώθηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγκαινιάζει στο παιδί που έχει κανονικά δικαιοσύνη το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού αναλόγα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακουγεται σε οποιαδήποτε διοικητική, δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελεύθερη αναζήτηση, λήψη και διάδοση πληροφοριών και ιδεών οποιασδήποτε πηγής, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, η καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επικοινωνίας του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται, από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για τη στήριξη των δικαιωμάτων και της ελευθερίας των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφαλείας, της δημοσίας τάξης, της δημοσίας υγείας και των δημοσίων ή των

Άρθρο 14

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελεύθερη σκέψη, συνείδηση και θρησκείας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νομίμων εκπροσώπων του παιδιού να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των κατευθύνσεων του.

3. Η ελευθερία της βλαπτικής της θρησκείας του ή των πεποιθήσεων του μπορεί να υποκατασταθεί στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημοσίας ασφαλείας, της δημοσίας τάξης, της δημοσίας υγείας και των δημοσίων ή των

Άρθρο 15

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταίριζεται και του να συνεραχεται εραθμικά.

2. Δεν πθένται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφαλείας, της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξης ή για την προστασία της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επείμβασης στην ιδιωτική του ζωή στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων πράξεων της τύχης και της υπολήψης του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο εναντίον τέτοιων επείμβασών ή πράξεων.

Άρθρο 17

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του ελεύθερου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημερωτικά και σε υλικό που προερχόνται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σε αυτά που αποσκοπούν στην προώθηση της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί και που είναι συμβατά με το πνεύμα του άρθρου 29.

β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παροχή ανταλλαγής και διάδοσης πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προερχόνται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ) Ενθαρρύνουν την παροχή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να καλύπτουν ιδιαίτερα, όπου είναι δυνατόν, τις ειδικές ανάγκες των αποχρόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μειονότητες.

ε) Συννοούν την επείμβαση καταλλήλων καταστάσεων υγείας που να προβαίνουν για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλαπτική την ανάπτυξη του λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 10 και 18.

Άρθρο 18

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνωρισιμότητας της αρχής σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του, ή εφ' όσον για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς ή, κατά περίπτωση, στους νομίμους εκπροσώπους του. Το δικαίωμα να επηρεάζουν οι γονείς το παιδί τους, να επηρεάζουν

ΓΡΑΦΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-NOMOS

5627/1996 ΕΦ ΑΘ (187057)

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

ΔΕΕ/1997 (1195)

Εργατικό δίκαιο. Στρατευόμενοι μισθωτοί. Αρνηση εργοδότη για την εκ νέου οπασχόληση του μισθωτού μετά τη λήξη της στρατιωτικής του θητείας. Συνέπειες (υπερημερία εργοδότη, μισθοί υπερημερίας, απαζημίωση απολύσεως).

Εργασία ανηλίκων που έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του. Σύμβαση μαθητείας. Πρόκειται για σύμβαση εξαρτημένης εργοσίας με όλα τα εξυ αυτής δικαιώματα. Αμοιβές.

Εφ.Αθ.6627/1996

Πρόεδρος: Φ. Στρουθόπουλος

Εισηγητής: Δ. Μεταξάκης

Δικηγόροι: Π. Σωκράτους, Ν. Βομβακούλης

Απόσπασμα: .....

Η υπό κρίσιν έφεσις του εν μέρει ηττηθέντος ενάγοντος κοτό της κατά την εργατική διαδικασία εκδοθείσης υπ' αριθ. 302/96 αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, ησκήθη νομοτύπως και εμπροθέσμως και πρέπει να γίνει τύποις δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσίαν.

Κοτά τον Ν 3514/28, όπως συμπληρώθη διά του Ν 519/ 48, μισθωτοί στρατευόμενοι μετά την συμπλήρωση εξαμήνου υπηρεσίας σε ορισμένο εργοδότη, διατηρούν την εργασιακή τους σχέση. Η σύμβαση ονοστέλλεται κατά την διάρκεια της στρατιωτικής τους θητείας, δικαιούμενοι να επανολάβουν την εργασία τους με τους ίδιους όρους, εφόσον εμφανισθούν μέσα σ' ένα μήνα από την αποστρότευσή τους και δηλώσουν στον εργοδότη τους με οποιοδήποτε τρόπο, την πρόθεσή τους αυτή και προσέλθουν για την επανάληψη της εργοσίας τους μέσα σε 15 ημέρες από την δήλωσή τους. Ο εργοδότης οφείλει να τους απασχολήσει εκ νέου και να θεωρήσει τον χρόνο της στρατιωτικής υπηρεσίας, ως χρόνο πραγματικής οπασχολήσεως στην υπηρεσία τους ως προς κάθε εργασιακό πλευνέκτημο, μη δικαιούμενος να τους απολύσει προ της παρόδου έτους, εκτός εάν προηγηθεί απόφασις της επιτροπής του άρθρου 7 ΑΝ 244/36. Εάν ο εργοδότης αρνηθεί την εκ νέου οπασχολήσή τους περιέρχεται σε υπερημερία και οφείλει μισθούς υπερημερίας, εκτός εάν προβεί σε νόμιμη καταγγελία της συμβάσεως διά της καταβολής της νομίμου αλοξημιώσεως του Ν 2112 ή του ΒΔ 16/18 Ιουλίου 1920 και της προσθέτου τοιαύτης, ίσης με τις αποδαχές 6 μηνών, του άνω Ν 3514/28 (ΑΠ 1022/92 ΕΕργΔ 52,1011, Ντάσιου ΕργΔικ Τόμ.Α/1 έκδ. 1980 σελ. 258 επ.).

Εξάλλου στην περίπτωση προαλήψεως μαθητευομένων με κύριο σκοπό την παροχή εργοσίας ένυπτι υμοιβής και παρεχόμενα [ένν. περιεχόμενο] την διά της τοιαύτης εργοσίας εκμάθηση της τέχνης ή επιγνέλλματος, πρόκειται για σύμβαση εξηρητημένης εργοσίας με όλα τα εξ αυτής δικαιώματα (ΑΠ 2052/90 ΕΕργΔ 50,632, Λαβारा Νομοθ. Εργατ. έκδ. 1993 σελ. 29).

Περαιτέρω κατά τα άρθρα 2, 4, 8 και 15 Ν 1637/89, οι συμπληρώσαντες το 5ον έτος της ηλικίας τους ανήλικοι, επιτρέπεται να απασχοληθούν σε εργοσίες που δεν είναι επικινδυνες, κατόπιν εφοδισμού τους με ειδικό βιβλιαριο εργοσίας, έχοντες όλες τις αξιώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση εξηρητημένης εργοσίας, ανεξαρτήτως της τηρήσεως των διατάξεων για την έγκυρη πρόσληψη τους, κατό δε το άρθρο 6 του αυτού νόμου, οι ανήλικοι εργαζόμενοι αμείβονται με βόση το κατώτατο ημερομίσθιο του νειδίκετου εργάτη, που προβλέπεται από την εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργοσίας, εκτός εάν προβλέπεται μεγαλύτερη από συλλογικές συμβάσεις εργοσίας.

Εν προκειμένο εκ των ενόρκων καταθέσεων των ενώπιον του πρωτοβαθμίου καστηρίου εξεποθέτων εκοτέρωθεν μερτώρων και σπάντων των μετ' κλήσεως ηρεσικομιζμένων εγγρόφων, οπεδείχθησαν το εξής: Την 30.5.90

ο ενόγων, ο οποίος είχε συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του και είχε εφοδιασθεί με το άνω βιβλιάριο εργασίας, προσελήφθη εγκύρωσ διὰ συμβάσεως εξηρημένης εργασίας αορίστου χρόνου υπό της εναγομένης, ως μαθητευόμενος βοηθός ξυλουργού και προσέφερε έκτοτε την εργασία του εις το ξυλουργικό κατάστημα αυτής, πλησίον του εις αυτήν ομοίως εργαζομένου τεχνίτου ξυλουργού πατρός του, επί πενήντημερο εβδομαδιαίως αντί ημερομισθίου, μέχρι της στρατεύσεώς του την 21.5.93. Κατά το διάστημα αυτό ως μαθητευόμενος ήτο ανειδίκευτος και ως ανήλικας εδικαιούτο, σύμφωνα με το άνω άρθρο 6 του Ν 188~/89, το κατώτατο ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτου που προβλέπεται από τις ισχύουσες κατά το διάστημα αυτό ΕΓΣΣΕ και όχι το υπ' αυτού αιτούμενα του βοηθαύ τεχνίτου που προβλέπουν οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας για τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργατοτεχνιτών επεξεργασίας - κατεργασίας ξύλου, αφού δεν ήτο βοηθός, αλλά ανειδίκευτος μαθητευόμενος εργάτης και δεν επικαλείται συμφωνία με την εναγόμενη για αμοιβή του σύμφωνα με τις εν λόγω συλλογικές συμβάσεις. Τα ημερομίσθια αυτά ήτον από της προσλήψεώς του 2.911 δραχμές, από 1.9.1990 3.118, από 1.1.91 3.315, από 1.7.91 3.501, από 1.1.92 3.721, από 1.7.92 3.870 και από 1.1.93 4.081 δραχμές, έναντι του οποίου η οναγομένη του κατέβαλε από της προσλήψεώς του 2.911, από 1.~0.90 3.118, από 1.4.91 8.335, από 1.11.91 3.500 και από 1.7.92 3.900 δραχμές και συνεπώς δικαιούται τη διαφορά των 115.821 δραχμών, εν άλω, περιλαμβανομένων των δώρων εορτών, αδείας και επιδόματος αδείας, όπως εγένετο δεκτό υπό της εκκαλουμένης και δεν αμφισβητούνται οι σχετικά υπολογισμοί. Κατά το ίδιο διάστημα δεν σπεδείχθη ότι αυτός εργάσθη κατά τις ημέρες των επισήμων αργιών, ενώ απεδείχθη ότι έλαβε τις αποδοχές αδείας και τα επίδομα αδείας του 1993 βάσει του καταβαλλομένου τότε υπό της οναγομένης ημερομισθίου και συνεπώς τα σχετικά κονδύλια της αγωγής τυγχάνουν απορριπτέα ως αβάσιμα. Επομένως η εκκαλούμενη απόφασις ορθώς απέρριψε ως αβάσιμα το άνω κονδύλια και εδέχθη ότι ούτος εδικαιούτο το προβλεπόμενα από τις οικείες ΕΓΣΣΕ κατώτατο ημερομίσθιο του βοηθαύ τεχνίτου που προβλέπουν οι άνω συλλογικές συμβάσεις επεξεργασίας - κατεργασίας ξύλου, οι δε τα αντίθετα υποστηρίζοντες τρίτος και πρώτος, κατά το υπ' αυτού σκέλος, λόγοι της εφέσεως, τυγχάνουν απορριπτέοι ως αβάσιμοι.

Περαιτέρω σπεδείχθη ότι ο ενάγων απελύθη εκ του στρατού την 16.11.94 και την 21.11.94, αφού τηλεφώνησε από της 18 του ίδιου μηνός, προαήλθε στο εργοστάσιο της εναγομένης στον Ασπρόπυργο να αναλάβει εργασία, πλην όμως αυτή αρνήθη την επαναπασχόληση αυτού, χωρίς νο αραβεί σε καταγγελία της συμβάσεως εργασίας του και καταβολή της νομίμου αποζημιώσεως, περιελθούσης κατά συνέπεια έκτοτε σε υπερημερία, σύμφωνα με τα προεκτεθέντο, αφού προ της στρατεύσεώς του είχε υπηρεσί εις αυτήν πλέον του εξαμήνου και προαήλθε εμπροθέσμως για ονόληψη εργασίας. Συνεπεία της ταιαύτης αρνήσεως επαναπροσλήψεώς του, δεν υπέστη προσβολή της προσωπικότητάς του δικαιολογούσα την αιτουμένη επιδίκοση χρηματικής ικονοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης και επομένως τα σχετικά κονδύλια είναι απορριπτέα ως οβάσιμα και ορθώς με την ίδια αιτιολογία απερρίφθη υπό της εκκαλουμένης αποφάσεως, ο δε περί του αντίθετου δεύτερος λόγος της εφέσεως, τυγχάνει απορριπτέας ως αβάσιμας. Λόγω της υπερημερίας της εναγομένης, ο ενάγων δικαιούται για μισθαύς υπερημερίας από της εμφονίσεώς του πρως ονόλημη εργασία την 21.1~.94 μέχρι και της 27.3.95 που ζητά διὰ της αγωγής, το υπό των συλλογικών συμβάσεων εργασίας για τους όρους αμοιβής και εργασίας των εργατοτεχνιτών κατεργασίας ξύλου, προβλεπόμενα ημερομίσθιο του βοηθαύ τεχνίτου για τον 1ο χρόνο εργασίας, άνευ προσηρησίας, πλέον ονθυγιεινού επιδόματος 5% λόγω της απασχολήσεώς του σε εργασίες μηχανοξυλουργού και λοιποστραδόρου και όχι τα τοιούτο του ανειδίκευτου εργάτη των ΕΓΣΣΕ που ελάμβανε μέχρι της στρατεύσεώς του, διότι συνεπεία της ενηλικιώσεώς του και της επί τριετίο μοθητεύσεώς του πρέπει να χαρακτηρισθεί πλέον ως βοηθός τεχνίτου των άνω συλλογικών συμβάσεων.

Σύμφωνα με τις εν λόγω από 18.4.94 και 18.5.95 συλλογικές συμβάσεις, το ημερομίσθιο του με το ανθυγιεινό επίδομα ανήρχετα από 21.11.94 σε 5.460 δραχμές (5.200+5%) και από 1.1.95 σε 5.722 (5.450+5%) και συνεπώς δικαιούται για 35 ημέρες εργασίας που θα επραγματοποιούσε από 21.11-31.12.94 δραχμές 191.100 (35 ημ. χ 5.460 δρχ.), για αναλογία δώρου χριστουγέννων 1994 δραχμές 23.478 (5.460 δρχ. χ 4,3 ημερ.), για 72 ημέρες εργασίας που θα πραγματοποιούσε από 1.1-27.3.95 δραχμές 11.984 (72 ημ. χ 5.722 δρχ.) και για αναλογία δώρου Πάσχο 1995 δραχμές 64.074 (10,75 ημερ. χ 5.722 δρχ. ~ 0,04166 για ονολ. επιδ. αδείας~ και αν συνάλω δραχμές 690.636 (191.100 + 23.478 + 41~.984 + 64.074).

Επομένως η εκκαλουμένη απόφασις δεχθείσο ότι και μετά την αποστρότευσή του έπρεπε να αμείβεται με το κατώτατο ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτου και όχι με το ως άνω μεγαλύτερο των συλλογικών συμβόσεων του κλάδου του, με συνέπεια να δεχθεί ότι οι άνω μισθοί υπερημερίας υνέρχονται στο επιδικασθέν ποσό των 630.491 δραχμών, έσφαλε κατά το περί ταύτου βάσιμο, κατό το δεύτερο αυτου σκέλος, πρώτο λόγο της εφέσεως και πρέπει να εξαφανισθεί, διαπρατουμένης δε και εκδικαζομένης της αγωγής υπό του Δικαστηρίου τούτου, να γίνει εν μέρει δεκτή και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει εις τυν ενάγοντα για διαφορές δεδουλευμένων αποδοχών το ποσό των 115.821 δραχμών και να αναγνωρισθεί ότι υποχρεούται να του καταβάλει για μισθούς υπερημερίας τα άνω ποσό των 690.636 δραχμών, αμφοτέρων νομιμοτόκως από της επιδόσεως της αγωγής, καταδικαζομένης συγχρόνως εις την εν μέρει δικαστική δοπάνη του ενύγοντος, αμφοτέρων των βαθμών της δίκης, λόγω της εν μέρει ποραδοχής της αγωγής (άρθρ. 178 και 183 ΚΠολΔ).

.....
 (Δέχεται την έφεση).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-NOMOS

ΑΔ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 62 ΦΕΚ Α' 67/26.3.98
 Μέτρα για την προστασία των νέων κατά την
 εργασία, σε συμμόρφωση με την οδηγία 94/33/ΕΚ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
 ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α. των άρθρων 1 (παράγραφοι 1, 2, 3, 4 και 5) 3 και 4 του ν.1338/83 "Εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου" (34/Α) όπως τροποποιήθηκαν αντίστοιχο με το άρθρο 6 του ν.1440/84 "Συμμετοχή της Ελλάδας στο κεφάλαιο, στα αποθεματικό και στις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακός και Χάλυβος και του Οργανισμού Εφοδισμού EURATOM" (70/Α) με το άρθρο 65 του ν.1892/90 "Για τον εκαυγχρονιασμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις" (101/Α) και με το άρθρο 19 του ν.2367/95 (261/Α) και

β. της παραγράφου 2 του άρθρου δευτέρου του ν.2077/92 "Κύρωση της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και των σχετικών πρωτοκόλλων και δηλώσεων που περιλαμβάνονται στην τελική Πράξη" (136/Α).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 36 του ν. 1568/85 "Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων" (177/Α).

3. Τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν.2224/94 "Ρύθμιση θεμάτων εργασίας, συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων και οργάνωσης Υπουργείου Εργασίας και των εποπτευομένων από αυτό νομικών προσώπων και άλλες διατάξεις" (112/Α)

4. Την αριθ. ΔΙΔΚ/Φ44.1/20199/5.9.97 (801/Β) "Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στον Υφυπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης κ. Στούρο Μπένο".

5. Την αριθμ. 10/20-5-97 γνώμη του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας.

6. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του ν. 1558/85 "Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα" (137/Α), που προστέθηκε με το άρθρο 27 του ν.2081/92 "Ρύθμιση του θεσμού των Επιμελητηρίων κλπ." (154/Α) και αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 παράγραφος 2α του ν.2469/97 (38/Α).

7. Οτι με την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος δεν θα προκληθεί πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή του κρατικού προϋπολογισμού ή προϋπολογισμού ΝΠΔΔ, δεδομένου ότι οι δαπάνες εντόσσονται στο πλαίσιο των ήδη εγκεκριμένων προϋπολογισμών για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 39 του ν. 1836/89, ο οποίος έχει επεκταθεί και στο Δημόσιο

8. Την 23/4-2-1998 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας, μετά από πρόταση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας, Εμπορικής Ναυτιλίας και του Υφυπουργού Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης αποφασίζουμε:

ΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

Μέγεθος Γραμμάτων

Κλείσιμο

Άρθρο 1

Σκοπός - Πεδία εφαρμογής

1. Σκοπός του παρόντος προεδρικού διατάγματος είναι η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 94/33/ΕΚ της 22ας Ιουνίου 1994 "Για την προστασία των νέων κατά την εργασία" (ΕΕL 216/12).
  2. Οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος εφαρμόζονται σε κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκοοκτώ (18) ετών το οποίο απασχολείται με οποιαδήποτε μορφής σύμβαση εργασίας ή σχέση εργασίας ή με σύμβαση έργου ή με σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών ή αυτοαπασχολείται, πλην των απασχολουμένων με σχέση ναυτικής εργασίας στον ναυτιλιακό και τον αλιευτικό τομέα, για τους οποίους εφαρμογή έχουν ειδικές διατάξεις.
  3. "Με την επιφύλαξη του άρθρου 7 του παρόντος οι διατάξεις του ν. 1837/1989" για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 85 Α') και του παρόντος διατάγματος δεν εφαρμόζονται για περιστασιακές και σύντομης διάρκειας ελαφριές εργασίες, που αφορούν τις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες, και με την προϋπόθεση ότι οι εργασίες αυτές εκτελούνται κατά τη διάρκεια της ημέρας."
- * * Η παρ.3 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 33 Ν.2956/2003, ΦΕΚ Α 258/2001, ΦΕΚ Α 258/6.11.1001.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νοούνται ως:

α. Νέος (ανήλικος): Κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών που αναφέρεται στο άρθρο 1.

β. Παιδί: Κάθε νέος ο οποίος δεν έχει συμπληρώσει το 15 έτος της ηλικίας ή ο οποίος υπόκειται ακόμη σε υποχρεωτική σχολική φοίτηση κατά τις κείμενες περί αυτής διατάξεις.

γ. Εφηβος: Κάθε νέος ηλικίας τουλάχιστον 15 ετών αλλά κάτω των 18 ετών και ο οποίος έχει παύσει να υπόκειται σε υποχρεωτική σχολική φοίτηση κατά τις κείμενες περί αυτής διατάξεις.

δ. Ελαφρά εργασία: Οποιοδήποτε εργασία που εκ της φύσεως των λειτουργιών τις οποίες περιέχει και των ειδικών συνθηκών υπό τις οποίες αυτή εκτελείται:

δ1. Δεν είναι ικανή να βλάψει την ασφάλεια, την υγεία ή την ανάπτυξη των παιδιών, και

δ2. Ως εκ της φύσεώς της, δεν αποβαίνει σε βάρος της τακτικής σχολικής φοίτησής τους, της συμμεταχής τους σε προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού ή επαγγελματικής κατάρτισης εγκεκριμένο από την αρμόδια αρχή, ή της ικανότητάς τους να ωφελούνται από την εκπαίδευση που τους παρέχεται.

ε. Χρόνος εργασίας. Η χρονική περίοδος παρουσίας του νέου στην εργασία, στη διάθεση του εργοδότη και κατά την άσκηση της δραστηριότητας ή των καθηκόντων του.

στ. Περίοδος ανάπαυσης: Κάθε χρονική περίοδος εκτός χρόνου εργασίας.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Άρθρο 3

Χρονικά όρια εργασίας των εφήβων

1. Με την επιφύλαξη της ισχύος των διατάξεων της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, ο χρόνος εργασίας των εφήβων δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις οκτώ ώρες την ημέρα και τις σαράντα ώρες την εβδομάδα.
2. Ο χρόνος εργασίας των εφήβων που δεν έχουν συμπληρώσει τα 16 έτος της ηλικίας τους, καθώς και των εφήβων που φοιτούν σε γυμνάσια, λύκεια κάθε τύπου, τεχνικές ή επαγγελματικές σχολές, δημόσιες ή ιδιωτικές αναγνωρισμένες από το Κράτος, δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις έξι ώρες την ημέρα και τις τριάντα ώρες την εβδομάδα.
3. Ο χρόνος που διαθέτει ο έφηβος όταν εργάζεται σε επιχείρηση, στα πλαίσια ενός συστήματος εναλλάξ θεωρητικής ή/και πρακτικής κατάρτισης ή πρακτικής άσκησης ή μαθητείας, συνυπολογίζεται στο χρόνο εργασίας.
4. Όταν ο έφηβος απασχολείται από περισσότερους εργοδότες, οι ημέρες εργασίας και οι ώρες εργασίας που πραγματοποιεί αθροίζονται.
5. Η ημερήσια εργασία των νέων που φοιτούν σε γυμνάσιο, λύκεια κάθε τύπου, σε δημόσιες ή ιδιωτικές αναγνωρισμένες από το κράτος τεχνικές ή επαγγελματικές σχολές, αρχίζει ή λήγει δύο τουλάχιστον ώρες μετά τη λήξη ή πριν από την έναρξη των μαθημάτων αντιστοίχως.
6. Απαγορεύεται η υπερωριακή απασχόληση των εφήβων.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

Μέγεθος Γραμμάτων

Άρθρο 4

Απαγόρευση της εργασίας των παιδιών

Με την επιφύλαξη του άρθρου 5 του παρόντος διατάγματος απαγορεύεται η εργασία των παιδιών.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Άρθρα 5

Πολιτιστικές και συνοφείς δραστηριότητες

1. Με άδεια της αρμόδιας επιθεώρησης εργασίας επιτρέπεται η απασχόληση παιδιών που έχουν συμπληρώσει το 3ο έτος της ηλικίας τους, προκειμένου να αποσπασθούν σε θεατρικές παραστάσεις, εκτελέσεις μουσικών έργων ή άλλες κολλιτεχνικές εκδηλώσεις, διαφημιστικά προγράμματα, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εγγραφές ή εκπομπές, κάθε είδους οπτικές ή και ακουστικές εγγραφές, εγγραφές σε "video", κινηματογραφικές λήψεις, φωτογραφίες καθώς και η πρόσληψη παιδιών προκειμένου να αποσπασθούν ως πρότυπα (μοντέλα) υπό τον όρο ότι:

α. Δεν βλάπτεται η ασφάλεια, η υγεία (σωματική και ψυχική) και η σωματική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή τους και

β. Δεν εμποδίζεται η τακτική σχολική φοίτησή τους, η συμμετοχή τους σε προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού ή επαγγελματικής κατάρτισης εγκεκριμένα από την αρμόδια αρχή, ή η ικανότητά τους να ωφελούνται από την εκπαίδευση που τους παρέχεται.

2. Η κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου άδεια χορηγείται στον εργοδότη μετά από σχετική αίτησή του και περιέχει :

- α. Το ονοματεπώνυμο του παιδιού,
- β. Την ηλικία του,
- γ. Το είδος της δραστηριότητας στην οποία πρόκειται να απασχοληθεί και
- δ. Το ημερήσιο πρόγραμμα εργασίας και τη χρονική διάρκειά του.

Η άδεια χορηγείται για κάθε παιδί χωριστά και για χρονικό διάστημα απασχόλησης, συνεχές ή διακεκομμένο, που δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει συνολικώς τους τρεις (3) μήνες κατ' έτος για κάθε παιδί.

Παρόταση της άδειας και για χρονικό διάστημα που δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τους δύο (2) μήνες κατ' έτος για κάθε παιδί, μπορεί να χορηγηθεί μόνον εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι. Η ως άνω δυνατότητα δεν ισχύει για παιδιά κάτω των επτά ετών.

3. Για τη χορήγηση της άδειας ή την παρότασή της ο εργοδότης μαζί με την αίτηση υποβάλλει.

α. Έκθεση του τεχνικού ασφαλείας ή/και του γιατρού εργασίας της επιχείρησης ή των Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης με τις οποίες συνεργάζεται, ότι έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της ασφάλειας, της υγείας, (σωματικής και πνευματικής), και της σωματικής, πνευματικής, ηθικής ή κοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού.

β. Συναίνεση του προσώπου που έχει την επιμέλεια του παιδιού, καθώς και δήλωσή του ν. 1599/86 στην οποία να αναφέρεται:

β1. Ότι δεν εμποδίζεται η τακτική σχολική φοίτηση του παιδιού, η συμμετοχή του σε προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού ή επαγγελματικής κατάρτισης εγκεκριμένα από την αρμόδια αρχή, ή η ικανότητά του να ωφελείται από την εκπαίδευση που του παρέχεται και

β2. Ο συνολικός χρόνος απασχόλησης του παιδιού σε δραστηριότητες της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου κατά το έτος υποβολής της αίτησης για τη χορήγηση της άδειας και

γ. Ιατρική πιστοποίηση που χορηγείται από τις υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) ή του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων

(Ι.Κ.Α.) ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για τη σωματική ή ψυχική υγεία του παιδιού από την απασχόληση του στη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

4. Ο χρόνος εργασίας των παιδιών που απασχολούνται σε πολιτιστικές και συναφείς δραστηριότητες δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις :

- α. Δύο ώρες την ημέρα για παιδιά τριών έως έξι ετών.
- β. Τρεις ώρες την ημέρα για παιδιά από έξι έως ένδεκα ετών και
- γ. Τέσσερις ώρες την ημέρα για παιδιά από ένδεκα έως δεκαπέντε ετών.

Οι κατά τα ανωτέρω ώρες ημερήσιας εργασίας δεν επιτρέπεται να συμπίπτουν, κατά τη σχολική περίοδο, με τις ώρες σχολικής διδασκαλίας.

5. Οι ρυθμίσεις των διατάξεων των παραγράφων 4, 5 και 6 του άρθρου 3 εφαρμόζονται και για τα παιδιά που υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

6. Απαγορεύεται η εργασία των παιδιών που απασχολούνται σε πολιτιστικές και συναφείς δραστηριότητες από 22.00 έως 06.00 ώρας .

7. Τα παιδιά που απασχολούνται σε δραστηριότητες του άρθρου 5, δικαιούνται ελάχιστη ανάπαυση δεκατεσσάρων συνεχών ωρών για κάθε περίοδο εικοσσεσσάρων ωρών.

8. Τα παιδιά από 3 έως 7 ετών πρέπει να συνοδεύονται κατά την διάρκεια της απασχολήσεώς τους από τους κηδεμόνες.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Άρθρο 6

Γενικές υποχρεώσεις του εργοδότη.

1. Ο εργοδότης υποχρεούται να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων νέων ως προς όλες τις πτυχές της εργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τους ειδικούς κινδύνους και τις απαγορεύσεις εργασιών του άρθρου 7 του παρόντος διατάγματος.

2. Για κάθε δραστηριότητα στην οποία πρόκειται να απασχοληθούν νέοι, ο εργοδότης οφείλει να έχει στη διάθεσή του μία γραπτή εκτίμηση των κινδύνων που υπάρχουν για τους νέους και συνδέονται με την εργασία τους σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Η εκτίμηση των κινδύνων πρέπει να γίνεται προτού αρχίσουν οι νέοι την εργασία τους και σε κάθε σημαντική μεταβολή των συνθηκών εργασίας και πρέπει να καλύπτει ιδίως τα ακόλουθα στοιχεία:

α. Τον εξοπλισμό και τη διαρρύθμιση του χώρου εργασίας και της θέσης εργασίας.

β. Τη φύση, το βαθμό και τη διάρκεια της έκθεσης στους φυσικούς, βιολογικούς ή χημικούς παράγοντες.

γ. Τη διαρρύθμιση, την επιλογή και τη χρήση εξοπλισμού εργασίας, ιδίως παραγόντων, μηχανών, συσκευών και μηχανημάτων, καθώς και το χειρισμό τους.

δ. Την οργάνωση των εργασιακών διαδικασιών και της διεξαγωγής της εργασίας, καθώς και την αλληλεπίδρασή τους (οργάνωση της εργασίας).

ε. Το βαθμό κατάρτισης και πληροφόρησης των νέων.

Εάν από την παραπάνω γραπτή εκτίμηση αποδειχθεί ύπαρξη κινδύνων για την ασφάλεια, τη σωματική ή πνευμοτική υγεία ή την ανάπτυξη των νέων θα πρέπει να εξασφαλίζεται κατάλληλη παρακολούθηση και αξιολόγηση της υγείας τους κατά τακτικά χρονικά διαστήματα.

Η παραπάνω παρακολούθηση και αξιολόγηση της υγείας των νέων γίνεται με την διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 11, 12, 13 και 14 του ν. 1837/89 και με την συνεργασία του γιατρού εργασίας της επιχείρησης, εφόσον προβλέπεται.

3. Πέραν των απαγορεύσεων του άρθρου 7 του παρόντος διατάγματος η ανάθεση καθηκόντων στους νέους γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή. Λαμβάνονται κυρίως υπόψη οι φυσικές προϋποθέσεις που έχουν οι νέοι, η περιέργεια και το ριψακίνδυνο της ηλικίας, η διάθεση για παίγνιο που μπορεί να δείχνουν και η επιθυμία τους να κάνουν την εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζεται πλήρης προστασία από στυχήματα, αποφυγή υπερκόπωσης ή και άλλων βλαβερών συνεπειών στην υγεία ή την ανάπτυξη τους.

4. Για τα θέματα της απασχόλησης των νέων σε συγκεκριμένες εργασίες γνωμοδοτούν ο τεχνικός ασφάλειας ή/και ο γιατρός εργασίας της επιχείρησης ή οι Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης, με τους οποίους ο εργοδότης συνεργάζεται για τα σχεδιασμό, την εφαρμογή και τον έλεγχο των όρων ασφάλειας και υγείας που ισχύουν για την εργασία των νέων.

5. Ο εργοδότης ενημερώνει τους νέους σχετικά με τους ενδεχόμενους κινδύνους και για όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για την ασφάλεια και την υγεία τους. Επίσης ο εργοδότης ενημερώνει τους έχοντες την επιμέλεια των νέων σχετικά με τους ενδεχόμενους κινδύνους και για όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για την ασφάλεια και την υγεία τους. Οι εκπρόσωποι των

Εργαζομένων σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας θα πρέπει να ενημερώνονται για τη θέση εργασίας και τα καθήκοντα τα οποία θα ανατεθούν στον νέο που προσλαμβάνεται ή ήδη απασχλείται.

6. Ο νέος εκπαιδεύεται σε ασφαλείς τρόπους εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται. Για ένα χρονικό διάστημα που εξαρτάται από την εργασία που αναλαμβάνει βρίσκεται κάτω από την καθοδήγηση και επίβλεψη κατάλληλου προσώπου. Για το πρόσωπο αυτό ισχύουν οι περιορισμοί του άρθρου 16 (παράγραφος 3) του ν.1837/89.

ΒΑΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Άρθρο 8

Απαγόρευση νυκτερινής εργασίας εφήβων

Απαγορεύεται η εργασία των εφήβων από 22.00 έως και 06.00 ώρας .

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Δ 62/1998 / Α-67 Μέτρα προστασίας νέων κατά την εργασία (ΟΔΗΓ 94/33

Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Άρθρο 11

Παράρτηματα

Προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος τα Παράρτηματα που αναφέρονται στο άρθρο 7 του παρόντος διατάγματος και έχουν ως ακολούθως:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Μη εξαντλητικός κατάλογος παραγόντων, διαδικασιών και εργασιών (Άρθρο 7 παράγραφος 2)

A. Παράγοντες

1. Φυσικοί παράγοντες

α. Ιοντίζουσες ακτινοβολίες

β. Περιβάλλον με μεγάλη υπερπίεση, π.χ. θάλαμοι υπό πίεση, καταδύσεις.

2. Βιολογικοί παράγοντες

Βιολογικοί παράγοντες των ομάδων 3 και 4 κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2 του π.δ.186/95 "Προστασία των εργοζυμμένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία, σε συμμόρφωση με τις οδηγίες του Συμβουλίου 90/679/ΕΟΚ και 93/88/ΕΟΚ" (97/Α/95)

3. Χημικοί παράγοντες

3.1. Οι ουσίες και τα παρασκευάσματα, που σύμφωνα με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) 378/94 "Επικίνδυνες ουσίες, ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση αυτών σε συμμόρφωση με την οδηγία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 67/548/ΕΟΚ όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει" (705/Β/94) και την ΚΥΑ 1197/89 "Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικίνδυνων παρασκευασμάτων σε εναρμόνιση με τις οδηγίες 88/379/ΕΟΚ και 89/178/ΕΟΚ" (567/Β/90), κατατάσσονται ως τοξικά (Τ), λίον τοξικό (Τχ), διαβρωτικά (C) ή εκρηκτικά (E).

3.2. Οι ουσίες και τα παρασκευάσματα, που σύμφωνα με την ΚΥΑ 378/94 και την ΚΥΑ 1197/89 κατατάσσονται ως επιβλαβή (ΧΠ) και χαρακτηρίζονται από μία ή περισσότερες από τις κάτωθι φράσεις κινδύνου:

α. Κίνδυνοι πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων (R39).

β. Πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων (R40).

γ. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την εισπνοή (R42).

δ. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την επαφή με το δέρμα (R43).

ε. Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο (R45).

στ. Μπορεί να προκαλέσει κληρονομικές γενετικές αλλοιώσεις (R46).

ζ. Κίνδυνος σοβαρών επιδράσεων στην υγεία σε περίπτωση παρατεταμένης έκθεσης (R48).

η. Μπορεί να επηρεάσει τη γονιμότητα (R60).

θ. Κίνδυνος κατά την εγκυμοσύνη βλαβερών επιδράσεων στο νεογνό (R61).

3.3. Οι ουσίες και τα παρασκευάσματα, που σύμφωνα με την ΚΥΑ 378/94 και την ΚΥΑ 1197/89 κατατάσσονται ως ερεθιστικά (Χι) και χαρακτηρίζονται από μία ή περισσότερες από τις κάτωθι φράσεις κινδύνου:

α. Είναι λίαν εύφλεκτη (R12).

β. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την εισπνοή (R42).

γ. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατόπιν εποφής με τα δέρμα (R43).

3.4. Οι ουσίες και παρασκευάσματα που αναφέρονται στο άρθρο 2 (παράγραφος 3) του π.δ.399/94 " Προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία σε συμμόρφωση με την οδηγία του Συμβουλίου 90/394/ΕΟΚ" (221/A/94).

3.5. Ο μόλυβδος και οι ενώσεις του, στο βαθμό που οι εν λόγω παράγοντες μπορούν να απορροφούνται από τον ανθρώπινο οργανισμό.

3.5. Ο ομίαντος.

B. Διαδικασίες και εργασίες

1. Διαδικασίες και εργασίες που αναφέρονται στο Παράρτημα I του άρθρου 16 του π.δ.399/94.

2. Εργασίες κατασκευής και χειρισμού μηχανημάτων, πυροτεχνουργημάτων ή διαφόρων αντικειμένων που περιέχουν εκρηκτικά.

3. Εργασίες με άγρια ή δηλητηριώδη ζώα.

4. Εργασίες βιομηχανικής σφαγής ζώων.

5. Εργασίες που συνεπάγονται το χειρισμό εξοπλισμού παραγωγής, αποθήκευσης ή χρήσης συμπιεσμένων, υγροποιημένων ή διαλελυμένων αερίων.

6. Εργασίες που σχετίζονται με κώδους, δεξαμενές, δοχεία ή φιάλες που περιέχουν τους χημικούς παράγοντες οι οποίοι αναφέρονται στο σημείο Α.3. του παρόντος παραρτήματος.

7. Εργασίες που ενέχουν τον κίνδυνο κατάρρευσης.

8. Εργασίες που ενέχουν κινδύνους από τον ηλεκτρισμό υψηλής τάσης.

9. Εργασίες που ο ρυθμός εκτέλεσής τους καθορίζεται από μηχανήματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Μη εξαντλητικός κατάλογος εργασιών και διαδικασιών που απαγορεύεται να απασχολούνται νέοι.

(Άρθρο 7 παράγραφος 4)

1. Η παρασκευή, η ανάμιξη ή η χρησιμοποίηση ουσιών και παρασκευασμάτων, που σύμφωνα με την ΚΥΑ 378/94 και την ΚΥΑ 1197/89 χαρακτηρίζονται ως ουσίες εκρηκτικές, εύφλεκτα οξεία, λίαν ταξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τεροτογόνες, μεταλλαξογόνες.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο νέος εκτίθεται:

α. Σε επίδραση ιοντιζουσών ακτινοβολιών που συνεπάγονται ετήσια δόση οκτινοβολίας μεγαλύτερης εκείνης που καθορίζεται από την ΚΥΑ 14632 (ΦΟΠ) 1416/89 "Έγκριση κανονισμών ακτινοπροστασίας" (532/Β/1991) και (372/Β/1992).

β. Σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 85 dB(A). Η τιμή των 85 dB(A) νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες απασχόληση την εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 140 dB έστω και στιγμιαίως.

γ. Σε πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για ικανό χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως ακτινοβολούμενη θερμότητα.

δ. Σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υπαιθρίων εργασιών.

3. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνθετες έργα και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. σιδερωτής) ή να διατηρεί μέλη του σώματός του ικανό χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. το χέριο

σε επίπεδο ψηλότερο των ώμων).

4. Εργασίες που συνεπάγονται την χρήση ατομικών αναπνευστικών προστατευτικών μέσων ή ωτασπίδων εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

5. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ή ανάμειξη υλικών που περιέχουν ελεύθερο διοξείδια του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμίαντα.

6. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φυράματος) και υδραργυρικών αμαλγαμάτων.

7. Η χρησιμοποίηση, ανάμειξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδούχων.

8. Η βοφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολύβδου, του θειικού μολύβδου, του οξειδίου του μολύβδου και ειδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που λομβάνονται οσοτρέπουν τη δυνατότητα εισπνοής σκόνης.

9. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

10. Η παραγωγή, η ανάμειξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

11. Η παραγωγή, η κατεργασία και η σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσιο κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.

12. Η χρησιμοποίηση ή ανάμειξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.

13. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ρακών ή παλιαύφασμάτων.

Η διαλογή μεταχειρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.

14. Η αποκομιδή απαρριμμάτων και το θάψιμό τους σε χωματερές.

15. Η εργασία σε εργοστάσιο ποροσκευής ζωικής κόλλας και οστεόκολλας, σε βυρσοδεψεία και σε αποθήκες ακατέργαστων δερμάτων.

16. Το κοπάνισμα, το ξόσιμο και τα ξεχώρισμα λιναριού, μπαμποκιού, τριχών ή μαλλιών.

17. Η εργασία σε στοιχειοθετήρια, σε στερεοτυπεία, στις λινατυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στη τσιγκαγραφία.

18. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών .

19. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλαουργείων στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθορίζονται οι κλίβανοι, εμφυσούνται οι ύαλοι, κόβονται, τροχίζονται ή λειαίνονται.

20. Η κασαπτεργασία ή χρωμίωση ή επιμετάλλωση. Το βάψιμο με πιστολέτο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμφάπτιση μεταλλικών αντικειμένων.

21. Η εργασία σε εργοστάσιο ή εργαστήριο:

α. Παρασκευής θειικού οξέως, θειώδους οξέως και θειωδών ενώσεων.

β. Νιτρικού και υδροχλωρικού οξέως.

γ. Χλωρίου, χλωριούχου ασβεστίου, υποχλωριωθίων αλκαλίων και χλωριούχου θείου.

δ. Χλωρικών αλάτων

ε. Επεξεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικών ενώσεων.

ζ. Παρασκευής ανιλίνης και χρωμάτων ανιλίνης και αζοχρωμάτων.

η. Παρασκευής κυανιούχων ενώσεων και χρήσης ισοκυανιούχων.

θ. Παρασκευής οξαλικού οξέως.

ι. Παρασκευής αιθυλικού, οξικού και προπυλικού αιθυλεστέρο.

ιο. Παρασκευής κολλοδίου και κυττοραειδούς.

ιβ. Παραγωγής αμμωνίας.

ιγ. Φωσφόρου

ιδ. Χημικών λιπασμάτων

22. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία παράγονται ή αποσπάζονται:

  - α. Εκρηκτικές ύλες
  - β. Πυροτεχνήματα
  - γ. Φωτιστικά αέρια, πεπιεσμένα αέρια, εύφλεκτα υλικά.
  - δ. Εύφλεκτα προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια στα οποία αναπτύσσονται σκόνες που δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως.

23. Η εργασία σε βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες.
24. Η εργασία στους αλευρόμυλους (στα τμήματα που αναπτύσσονται σκόνες).
25. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία παράγονται ή αποσπάζονται:

  - α. Εκρηκτικές ύλες
  - β. Πυροτεχνήματα
  - γ. Φωτιστικά αέρια, πεπιεσμένα αέρια, εύφλεκτα υλικά.
  - δ. Εύφλεκτα προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια στα οποία αναπτύσσονται σκόνες που δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως.

26. Οι υπόγειες εργασίες στα μεταλλεία και στα λατομεία.
27. Η συγκόλληση ή κοπή με αέρια ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολών μαθητείας.
28. Η επίβλεψη κινητηρίων μηχανών.
29. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θεριστικών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσών άχυρου.
30. Η επίβλεψη ατμολεβήτων καθώς και λεβήτων ή δοχείων με αέριο υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβήτων και δικτύου υγραερίου.
31. Ο χειρισμός γερανών, γεραναγεφυρών και βαρούλκων ή άλλων παρομοίων μηχανών και μηχανημάτων.
32. Η αποσκόλληση με την ιδιότητα του οδηγού τροχαλίων φορτώσεως κατά την εξόρυξη μεταλλευμάτων από μεταλλείο, λίθων από λατομείο κλπ.
33. Η εργασία με εσκαπτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα.
34. Ο χειρισμός και οδήγηση περνοφόρων μηχανημάτων (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων) και ο χειρισμός περνοφόρων οχημάτων μεταφορέων πυρακτωμένα ρευστά υλικά.
35. Χειρισμός και οδήγηση γεωργικού ελκυστήρα (τρακτέρ), (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).
36. Χειρισμός των πρεσών με έκκεντρο ή παρομοίων πρεσών.
37. Χειρισμός υδραυλικών πρεσών.
38. Χειρισμός θερμπλαστικών πρεσών, χυταπρεσών αλουμινίου και άλλων παρομοίων πρεσών.
39. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών.
40. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικά εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής:
  - α. Η εργασία σε κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες, μηχανές λείανσης, διαμόρφωσης (οβούρες) ή ροκανίσματος ξύλων.
  - β. Η εργασία σε ψαλίδια, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοπτικά δεσμίδια χαρτίου, κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και σε θραυστήρες.
  - γ. Η εργασία σε μηχανήματα ελασματοποιίας και γενικά σε μηχανήματα στα οποία το υλικό ή το επεξεργαζόμενο αντικείμενο περνά μεταξύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πιασίματος μέλους του σώματος του εργαζομένου.
  - δ. Η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως-συνθλίψεως.
  - ε. Η εργασία σε φυγακεντρικές μηχανές.
  - στ. Η εργασία με μηχανικά πριόνια, με αλυσσοπριόνια, καταρράκτες, σε μηχανήματα απαφλοιώσεως, κλαδεύσεως, και παρόμοια.
41. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με ψηγματοβολή (αμμοβολή).

42. Η εργασία σε ατμοκρουσούς.
43. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε ομαλή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος.
44. Η σύνδεση-αποσύνδεση ιμάντων ή στοιχείων μεταδόσεως κινήσεως με τα μηχανήματα σε λειτουργία.
45. Η εργασία του συντηρητού βάρδιας μηχανολογικών ή ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και του συντηρητού κτιρίων.
46. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες σπασχαλούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι.
47. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσίδας αυτοματισμού.
48. Η εργασία που απαιτεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνεννόηση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί, με εργαζόμενους που εκτελούν άλλη εργασία.
49. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών.
50. Εργασίες κατεδσφίσεως.
51. Εργασίες σε κεκλιμένη στέγη. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως στεγών.
52. Εργασίες κατασκευής και αποσυναρμολογήσεως καλαυπωμάτων.
53. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως ορθρωτών κλιμάκων και εργασίες πάνω σ' αυτές.
54. Έργα σία συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως ικριωμάτων καθώς και εργασία επί ικριωμάτων.
55. Χειρισμός εργοταξιακών μηχανημάτων.
56. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομών.
57. Καλουπώματα και τοιχοποιία μέσα σε νερό. Ξήλωμα καλουπιών.
58. Συναρμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών σιλό και ανάλογες συγγενείς εργασίες.
59. Η εργασία σε τώφρους βάθους μεγαλύτερου των 2 μέτρων. Εργασίες εκσκαφών.
60. ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως. Η εργασία σε στοιχεία υπό τάση μεγαλύτερη των 50V.
61. Η εργασία σε εναέριο και υπόγειο δίκτυα.
62. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκάφανδρο ή αναπνευστική συσκευή.
63. Σε εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή και σε άλλες στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού.
64. Σε μια ομάδα η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που απασχολούνται με εργασίες, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.
65. Οι εργασίες που συνεπάγονται την ανίχνευση φορτίου μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον ποροκότω πίνακα Α.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

Ηλικία	Φορτίο που ανυψώνεται ευκαιριακά σε Kg
--------	--

	Άρρενες	Θήλειες
14-16	10	5
16-18	15	10

66. Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θηλέων μικρότερης των 18 ετών που αυνεπάγονται την εκτέλεση του έργου το οποίο αναφέρεται στον πιο κάτω πίνακα Β ανύψωσης ή μεταφοράς φορτίου, ως συνήθους έργου.

67. Η ανύψωση και μεταφορά φορτίου μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα Β που αποτελεί σύνηθες έργο ακόμα και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16-18 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το φορτίο σε μέτρα	Ανώτατο επιτρεπτό όριο φορτίου σε Kg
Μέχρι 2 μέτρα	10
Από 2 έως 10 μέτρα	8
Από 10 έως 30 μέτρα	6
Από 30 μέτρα και πάνω	5

68. Η εργασία ως σύνηθες έργο ώθησης φορτίου επί σιδηροτροχιών ή δια χειραμαξιών για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλειες κάτω των 18.

69. Η εργασία ως σύνηθες έργο που συνεπάγεται ώθηση σε σιδηροτροχιές φορτίου μεγαλύτερου των 300 Kg ή ώθηση δια χειρομαξιών δύο τροχών φορτίου μεγαλύτερου των 100 Kg ή ώθηση δια χειραμαξιών τριών ή τεσσάρων τροχών φορτίου μεγαλύτερου των 50 Kg ή τέλος ώθηση δια χειρομαξιών ενός τροχού φορτίου μεγαλύτερου των 30 Kg και για άρρενες 16 έως 18 ετών.

70. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου εκτός των μικρών σκαφών, που έχουν μήκος μικρότερο των 12 μέτρων ή πλάτος μικρότερο των 4 μέτρων.

71. Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσης από ύψος τριών μέτρων ακόμη και αν έχει γίνει πρόληψη με σωσίβιο σκοινί ή άλλο παρόμοιο μέσο. Η απαγόρευση δεν ισχύει αν υπάρχει ασφαλές πραστατευτικό περίφραγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συνέτρεχε κίνδυνος πτώσης.

72. Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του.

73. Η εργασία με μηχανικό γεωτρήσανο.

74. Το κάρφωμα με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπαυλονιών.

75. Η χρήση μάσκας ή όπλου αφαιρείου.

76. Η κοπή δένδρων με υλοτομικές μηχανές και η χρήση ουτών των μηχανών για κοπή ξυλείας.

77. Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τριώνων συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βαγονιών.

78. Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2,5 Atm.

79. Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και αεροπλάνων με πίεση μεγαλύτερη των 3 Atm.

80. Το φούσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων αναλόγων οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1,5 Atm.

81. Η εργασία σε αναικό κύλινδρο ή κοχλία.

82. Οι εργασίες σε ανομικές (μίξερ βιομηχανικά) σε λειοντικές μηχανές, σε μηχανές τεμοχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος (σφαγείων) και σε φυγοκεντρικές μηχανές.

83. Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε καμπτικές μηχανές, σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκυροδέματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων.

84. Η εργασία φύλοκα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσιο ταμείο, πιστωτικά ή ναμισματικό ιδρύματα ή τόπους φύλαξης.

85. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοκίνητο εκκένωσης βάρων.

86. Η εργασία σε έρευνες για κορκίνο ή λοιμώδεις νόσους.

87. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με το ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικραβίων, κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του ν. 1397/82 ή του διευθυντού του νασηλευτικού ταμεία.

88. Η συστηματική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας, σε τμήμα λοιμωδών και επειγόντων περιστατικών ή τμήματα ψυχιατρικής περίθαλψης και περίθαλψης ταξικαμανών.

89. Η φραντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών εκτός της εργασίας που γίνεται στο πλαίσιο των καθηκόντων νοσοκόμας.

90. Η εργασία σε χώρους σταυς οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγάνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα).

91. Η χρήση γεωργικών φαρμάκων

92. Κλάδεμα και συγκομιδή καρπών σε υψηλά δέντρα

93. Διαχείριση επιβητάρων (ίππων, ταύρων βουβαλοταύρων, κήπων κλπ είτε σε συστηματικές εκτροφές είτε για ζωο ελευθέρως βασικής.

94. Στην μελισσοκομία γενικό εφόσον πρόκειται για αλλεργικό άτομο

95. Τοκετός ζώων

96. Εργασίες εκδοράς γουναφόρων

97. Ιχθυάσκαλες

98. Κέντρα τεχνητής σπερματέγχυσης και αχείας ζώων

99. Μονάδες αξιοποίησης ζωικών αποβλήτων.

100. Χρήση αυτοκινούμενων γεωργικών μηχανημάτων πλην των περιπτώσεων που έχουν άδεια οδήγησης

101. Υλοτομικές και συγκομιστικές εργασίες Δασών

102. Εργασίες κατασβέσεως πυρκαγιών

103. Εργασίες δασοτεχνικών έργων πλην φυτοκομικών εργασιών.

104. Εγκαταστάσεις επεξεργασίας - διαχΤΟΡ είρισης λυμάτων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

105. Χρήση μηχανολογικού μη αυτοκινούμενου εξοπλισμού (μηχανικά συστήματα άρδευσης χορτοκοπτικά μηχανήματα, ψεκαστήρες κλπ)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Ν 2918/2001 / Α-119 ΔΣ Εργασίας 182: χειρότερες μορφές εργασίας παιδιών

 Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Άρθρο 3

Για τους σκοπούς της Σύμβασης αυτής, η έκφραση "οι χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών" περιλαμβάνει:

α) όλες της μορφές δουλείας ή ανάλογες πρακτικές, όπως η πώληση και το δουλεμπόριο των παιδιών, η δέσμευση λόγω χρεών και η αναγκαστική εργασία (και η δουλοπαροικία), καθώς και η αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία, περιλαμβανομένης και της υποχρεωτικής ή αναγκαστικής στράτευσης των παιδιών, με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους σε ένοπλες συγκρούσεις,

β) τη χρησιμοποίηση, τη δέσμευση και την προαγωγή παιδιού στην παρνεμία και στην παραγωγή πορνογραφικού υλικού,

γ) τη χρησιμοποίηση, τη δέσμευση ή την προαγωγή (προσφορά) παιδιού σε παρόναμες δραστηριότητες, κυρίως για την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, όπως ορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις,

δ) εργασίες, οι οποίες, από τη φύση τους ή κάτω από τις συνθήκες που εκτελούνται, είναι πιθανό να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή την ηθική του παιδιού.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Ν 2918/2001 / Α-119 ΔΣ Εργασίας 182: χειρότερες μορφές εργασίας παιδιών

 Μέγεθος Γραμμάτων

Άρθρο 6

1. Κάθε Μέλος πρέπει να επεξεργαστεί και να θέσει σε εφαρμογή προγράμματα δράσης με σκοπό να εξαλείψει κατά προτεραιότητα τις χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών.

2. Αυτά τα προγράμματα δράσης πρέπει να σχεδιαστούν και να τεθούν σε εφαρμογή ύστερα από συνεννόηση με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς και τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις και, ενδεχομένως, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των ενδιαφερόμενων μερών.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-NOMOS

Ν 2918/2001 / Α-119 ΔΣ Εργασίας 182: χειρότερες μορφές εργασίας παιδιών

+ Μέγεθος Γραμμάτων **-** Κλείσιμο

Άρθρο 7

1. Κάθε Μέλος πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή και τα σεβαστά των διατάξεων που υλοποιούν την παραύσα Σύμβαση, συμπεριλαμβανομένης και της καθιέρωσης και της εφαρμογής παινικών κυρώσεων ή, ενδεχαμένως, και άλλων κυρώσεων.

2. Κάθε Μέλος, λαμβανομένης υπόψη και της σημασίας της εκπαίδευσης για την εξάλειψη της εργασίας των παιδιών, πρέπει να λάβει αποτελεσματικά μέτρα με προσδιορισμένη προθεαμία για:

α) να εμποδίσει τα παιδιά να εμπλέκονται στις χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών,

β) να προβλέπει την άμεση παροχή της αναγκαίας και κατάλληλης συνδρομής για την απομάκρυνση των παιδιών από τις χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών και για την εξασφάλιση της επαναπροσαρμαγής τους και της κοινωνικής τους επονένταξης,

γ) να εξασφαλίσει την πρόσβαση στη δωρεάν βασική εκπαίδευση, και όπου αυτό είναι δυνατό και πρέπον στην επαγγελματική κατάρτιση για όλα τα παιδιά που θα έχουν απαλλαγεί από τις χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών,

δ) να προσδιορίσει τα παιδιά που έχουν ιδιαίτερα εκτεθεί σε κινδύνους και να έλθει σε απευθείας επαφή μαζί τους,

ε) να λάβει υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των κοριτσιών.

3. Κάθε Κράτος πρέπει να ορίζει την αρμόδια αρχή που θα αναλάβει να θέσει σε εφαρμογή τη Σύμβαση αυτήν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Ν. 2956/2001 / Α-258 Αναδιάρθρωση Ο.Α.Ε.Δ. και άλλες διατάξεις.

+ Μέγεθος Γραμμάτων - **Κλείσιμο**

ΦΕΚ Α' 258/6.11.2001 ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2956
Αναδιάρθρωση Ο.Α.Ε.Δ. και άλλες διατάξεις.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

12956/2001 / Α-258 Αναδιάρθρωση Ο.Α.Ε.Δ. και άλλες διατάξεις.

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'
ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 33
Απαγόρευση νυχτερινής εργασίας ανηλίκων

Η παράγραφος 3 του άρθρου 1 του Π.δ. 62/1998 "Μέτρα για την προστασία των νέων κατά την εργασία, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 94/33/ΕΚ" (ΦΕΚ 67 Α') αντικαθίσταται ως εξής:

"Με την επικύλαξη του άρθρου 7 του παρόντος οι διατάξεις του ν. 1837/1989 "για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις" (ΦΕΚ 85 Α') και του παρόντος διατάγματος δεν εφαρμόζονται για περιστασιακές και σύντομης διάρκειας ελαφριές εργασίες, που αφορούν τις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες, και με την προϋπόθεση ότι οι εργασίες αυτές εκτελούνται κατά τη διάρκεια της ημέρας."

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-NOMOS

3144/2003 > Α-111 Εργασιακά-Ασφαλιστικά-Ανήλικοι, Άδεια κανονική, ΕΣΣΕ, Προστασία Δεδομένων εργ

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3144 (ΦΕΚ Α' 111 8.5.2003)

Κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις.

ΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

3144/2003 / Α-111 Εργασιακά-Ασφαλιστικά-Ανηλικοί,Αδεια κανανική,ΕΣΣΕ,Προστασία Δεδομένων εργ

Μέγεθος Γραμμάτων Κλείσιμο

Άρθρο 4

Προστασία εργαζόμενων ανηλίκων

1. Όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 180 έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται να απασχολούνται σε εργασίες, έργα ή δραστηριότητες οποιασδήποτε μορφής, που από τη φύση τους ή τις συνθήκες που εκτελούνται είναι πιθανό να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή να προσβάλλουν την ηθική τους. Οι εργασίες, τα έργα και οι δραστηριότητες αυτές καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 4 του Ν. 2918/2001 (ΦΕΚ 119 Α') με τον οποίο κυρώθηκε η 182 Διεθνής Σύμβαση Εργασίας (μετά από διάλογο με τις εργοδοτικές και εργατικές οργανώσεις και γνώμη του Ανώτατου Συμβουλίου Εργασίας (Α.Σ.Ε.), οφού ληφθούν ιδιαιτέρως υπόψη και οι εξής συνθήκες:

- α) το ανθυγιεινό περιβάλλον (όπως: επικίνδυνες ουσίες, παράγοντες και διαδικασίες, θερμοκρασία, θόρυβος και δονήσεις επιβλαβείς για την υγεία),
- β) η πολύωρη απασχόληση ή η νυχτερινή απασχόληση ή η απασχόληση όπου ο ανήλικος είναι εκτεθειμένος σε φυσική, ψυχολογική ή σεξουαλική κακοποίηση ή εκμετάλλευση,
- γ) η εργασία με τη χρήση επικινδύνου εξοπλισμού, μηχανημάτων και εργαλείων ή εργασία που περιλαμβάνει χειρωνακτική διακίνηση ή μεταφορά βαρέων φορτίων,
- δ) η εργασία που πραγματοποιείται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, του νερού, σε επικίνδυνα ύψη ή σε χώρους υπό περιορισμό.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Α.Σ.Ε., καθορίζονται Προγράμματα Δράσης για την προστασία των εργαζόμενων-ανηλίκων, σύμφωνα με το άρθρο 6 του Ν. 2918/2001. Οι σκοποί των προγραμμάτων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνοι με τα όσα προβλέπονται στην 182 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μπορεί να συνεργάζεται για το σκοπό αυτόν με άλλους συναρμόδιους φορείς, όργανα, αρχές και υπηρεσίες. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών καθορίζονται οι όροι, ο τρόπος, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις για τις συνεργασίες αυτές.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών καθορίζονται τα όργανα και οι κατάλληλοι μηχανισμοί για την ολοκληρωμένη και συστηματική επίβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων του Ν. 2918/2001 και του παρόντος άρθρου. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθορίζεται η οργάνωση του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.) για την ανάπτυξη στοχευμένης δράσης για την προστασία των ανηλίκων στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του.

4. Εργοδότης που παραβιάζει τις διατάξεις και απασχολεί ανηλίκους σε εργασίες, έργα ή δραστηριότητες κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος έχει την επιμέλεια ανηλίκου που απασχολείται σε εργασία, έργο ή δραστηριότητες κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος. Ο εργοδότης τιμωρείται επιπλέον και με τις διοικητικές κυρώσεις των παρ. 1 έως 3 του άρθρου 16 του Ν. 2639/1998 όπως ισχύουν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

ΥΑ οικ//2003 / Β-875 -ΥΠ.ΕΡΓΑΣΙΑΣ&ΚΟΙΝ/ΚΩΝ ΑΣΦ/ΣΕΩΝ:Απαγόρευση απασχόλησης ανηλίκων σε έρ

+ Μέγεθος Γραμμάτων **-** Κλείσιμο

Αριθ.οικ.130621 (ΦΕΚ Β' 875/02.07.2003)

Εργασίες, έργο και δραστηριότητες στις οποίες απαγορεύεται να απασχολούνται οι ανήλικοι

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: βλ. και άρθρο 4 του Ν. 3144/2003 (ΦΕΚ Α' 111/2003).

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Εχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 "Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα" (137/Α)
2. Τις διατάξεις του άρθρου 4 (παράγραφος 1) του ν. 3144/2003 "Κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις" (111/Α).
3. Το Π.Δ. 62/98 "Μέτρο για την προστασία των νέων κατά την εργασία, σε συμμόρφωση με την οδηγία 94/33/ΕΚ" (67/Α).
4. Το από 1.5.2002 πόρισμα της Επιτροπής για τις χειρότερες μορφές εργασίας των παιδιών, η οποία συγκροτήθηκε με την 95546/30.8.2001 Απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
5. Τη γνώμη του Ανωτάτου Συμβουλίου Εργασίας.
6. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

Α. οικ.//2003 / Β-875 -ΥΠ.ΕΡΓΑΣΙΑΣ&ΚΟΙΝ/ΚΩΝ ΑΣΦ/ΣΕΩΝ:Απαγόρευση απασχόλησης ανηλίκων σε έρ

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Άρθρο 1

Σκοπός Πεδίο εφαρμογής

1. Σκοπός της παρούσας απόφασης είναι ο καθορισμός των εργασιών, των έργων και των δραστηριοτήτων που από τη φύση τους ή τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εκτελούνται είναι πιθανό να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή να προσβάλλουν την ηθική των νέων εργαζομένων που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους κατά την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 3144/2003 και της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2918/2001 "Κύρωση της 182 ΔΣΕ για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους" (119/Α).

2. Οι διατάξεις της παρούσας απόφασης εφαρμόζονται σε κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών το οποίο απασχολείται με οποιαδήποτε μορφή σύμβαση εργασίας ή σχέση εργασίας ή με σύμβαση έργου ή με σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών ή αυτοαπασχολείται, πλην των απασχολουμένων με σχέση ναυτικής εργασίας στον ναυτιλιακό και τον αλιευτικό τομέα, για τους οποίους εφαρμαγή έχουν ειδικές διατάξεις.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ: INTRACOM-ΝΟΜΟΣ

ΥΑ οικ//2003 / Β-875 -ΥΠ.ΕΡΓΑΣΙΑΣ&ΚΟΙΝ/ΚΩΝ ΑΣΦ/ΣΕΩΝ:Απαγόρευση απασχόλησης ανηλίκων σε έρ

+ Μέγεθος Γραμμάτων - Κλείσιμο

Άρθρο 2

Απαγορεύσεις

Καθορίζονται οι εργασίες, τα έργα και οι δραστηριότητες στις οποίες απαγορεύεται να απασχολούνται ανήλικοι, επειδή θεωρούνται ότι από τη φύση τους ή τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εκτελούνται είναι πιθανά να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή να πρσβάλλουν την ηθική τους.

A. Ανθυγιεινά περιβάλλον (επικίνδυνες ουσίες, παράγοντες και διαδικασίες, θερμοκρασία, θόρυβος και δονήσεις επιβλαβείς για την υγεία).

1. Μελισσοκομικές εργασίες εφάσσαν πρόκειται για αλλεργικά άτομα.
2. Χρήση γεωργικών φαρμάκων.
3. Χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων.
4. Εγκαταστάσεις επεξεργασίας διαχείρισης λυμάτων κτηνοτραφικών εκμεταλλεύσεων.
5. Διαχείριση ζωικών περιπτώματων και αποσυντιθέμενων υλικών.
6. Μανάδες αξιοποίησης ζωικών αποβλήτων.
7. Συλλογή απορριμμάτων.
8. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοκίνητα εκκένωσης βόθρων.
9. Η αποκομιδή απορριμμάτων και το θάψιμό τους σε χωματερές.
10. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ρακών και παλιοϋφασμάτων. Η διαλογή μεταχειρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.
11. Βυρσοδεψία.
12. Ταρίχευση, βαλσόμωμα.
13. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωικής κόλλας και οστεόκολλας, σε βυρσοδεψεία και σε αποθήκες ακατέργαστων δερμάτων.
14. Η εργασία σε έρευνες για καρκίνο ή λοιμώδεις νόσους.
15. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με το ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων.
16. Η χρησιμοποίηση ή αγάμειξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.
17. Οι εργασίες που συνεπάγονται επιβλαβή έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες των ομάδων 3 και 4 ως προς το βαθμό κινδύνου μόλυνσης του άρθρου 2 του Π.Δ. 86/95 "Προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που διατρέχουν λόγω της έκθεσής τους σε βιολογικούς παράγοντες κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες του Συμβουλίου 90/679/ΕΟΚ και 93/88/ΕΟΚ" (97/Α).
18. Τεχνικοί ακτίνων Χ.
19. Βοηθεί εργαστηρίων όπου γίνεται χρήση ιαντιζουσών ακτινοβολιών και ροδιενεργών υλικών.
20. Εργασίες κατά τις οποίες ο νέος εκτίθεται σε επίδραση ιαντιζουσών ακτινοβολιών σύμφωνα με την Έγκριση Κανονισμών Ακτινοπροστασίας αριθ. 1014 (ΦΟΡ) 94/6.3.2001.

21. Εργασίες που συνεπάγονται επιβλαβή έκθεση σε:

ουσίες και παρασκευάσματα, που σύμφωνα με το άρθρο 34 της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) 378/94 "Επικίνδυνες ουσίες, ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση αυτών σε συμμόρφωση με την οδηγία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 67/548/ΕΟΚ όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει" (705/Β) και το άρθρο 10 της ΚΥΑ 265/02 "Ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση επικίνδυνων παρασκευασμάτων σε εναρμόνιση προς την Οδηγία 1999/45/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της Οδηγίας 2001/60/ΕΚ της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας" (1214/Β), κατατάσσονται ως Ταξικά (Τ), λίαν τοξικά (Τ+), διαβρωτικά (C) ή εκρηκτικά (E).

ουσίες και παρασκευάσματα, που σύμφωνα με την ΚΥΑ 378/94 και την ΚΥΑ 1197/89 κατατάσσονται ως επιβλαβή (Χn) και χαρακτηρίζονται από μία ή περισσότερες από τις κάτωθι φράσεις κινδύνου:

- α. Κίνδυνοι πολύ σοβαρών μόνιμων επιδράσεων (R39).
- β. Πιθανοί κίνδυνοι μόνιμων επιδράσεων (R40).
- γ. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την εισπνοή (R42).
- δ. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την επαφή με το δέρμα (R43).
- ε. Μπορεί να προκαλέσει καρκίνο (R45).
- στ. Μπορεί να προκαλέσει κληρονομικές γενετικές αλλοιώσεις (R46).
- ζ. Κίνδυνος σοβαρών επιδράσεων στην υγεία σε περίπτωση παρατετομένης έκθεσης (R48).
- η. Μπορεί να επηρεάσει τη γονιμότητα (R60).
- θ. Κίνδυνος κατά την εγκυμοσύνη βλαβερών επιδράσεων στο νεογνό (R61).

ουσίες και παρασκευάσματα, που σύμφωνα με την ΚΥΑ 378/94 κατατάσσονται ως ερεθιστικό (Xi) και χαρακτηρίζονται από μία ή περισσότερες από τις κάτωθι φράσεις κινδύνου:

- α. Είναι λίαν εύφλεκτη (R12).
- β. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την εισπνοή (R42).
- γ. Μπορεί να προκαλέσει ευαισθητοποίηση κατά την επαφή με το δέρμα (R43).

ουσίες παρασκευάσματα που αναφέρονται στο άρθρο 2 (παράγραφος 3) του π.δ. 399/94 "Προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία σε συμμόρφωση με την οδηγία του Συμβουλίου 90/394/ΕΟΚ" (221/Α/94)

μόλυβδο και σε ενώσεις του, στο βαθμό που οι εν λόγω παράγοντες μπορούν να απορροφούνται από τον ανθρώπινο οργανισμό

αμίαντο

22. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ή ανάμειξη υλικών που περιέχουν ελεύθερο διοξείδιο του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμίαντο.

23. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φερόματτα) και υδραργυρικών ομαλγαμάτων.

24. Η χρησιμοποίηση, ανάμειξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδόχων.

25. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολυβδού, του θειικού μολυβδού, του οξειδίου του μολυβδού και σιδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που λαμβάνονται αποτρέψουν τη δυνατότητα εισπνοής σκόνης.

26. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

27. Η παραγωγή, η ανάμειξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

28. Η παραγωγή, η κατεργασία και η σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.
29. Η εργασία σε στοιχειοθετήρια, σε στερεοτυπεία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μανοτυπίας και στη τσιγκογραφία.
30. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών.
31. Η κασιτέρωση ή χρωμίωση ή επιμετάλλωση. Το βάψιμα με πιστολέτο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμβόπιση μεταλλικών αντικειμένων.
32. Η εργασία σε εργοστάσιο ή εργαστήρια:
- Παρασκευής θειικού οξέως, θειώδους οξέως και θειωδών ενώσεων.
  - Νιτρικού και υδροχλωρικού οξέως.
  - Χλωρίου, χλωριούχου ασβεστίου, υποχλωριωδίων αλκαλίων και χλωριούχου θείου.
  - Χλωρικών αλότων
  - Επεξεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικούχων ενώσεων.
  - Παρασκευής ανιλίνης και χρωμάτων ανιλίνης και αζοχρωμάτων.
  - Παρασκευής κυανιούχων ενώσεων και χρήσης ισοκυανιούχων,
  - Παρασκευής οξαλικού οξέως.
  - Παρασκευής αιθυλικού, οξικού και προπυλικού αιθυλεστέρα.
  - Παρασκευής κολλοδίου και κυτταροειδούς.
  - Παρογωγής αμμωνίας.
  - Φωσφόρου.
  - Χημικών λιποσμάτων.
33. Η εργασία λεύκωσης ή διάλυσης χάρτου, άχυρου ή ρακών.
34. Λεύκανση, βαφή και τελική επεξεργασία υφασμάτων με τη χρήση χημικών.
35. Η εργασία σε βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες.
36. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλοουργείων στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθορίζονται οι κλίβανοι, εμψυσούνται οι ύαλοι, κόβονται, τροχίζονται ή λειαίνονται
37. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με ψηγματοβολή (αμμοβολή).
38. Η εργασία στους αλευρόμυλους (στα τμήματα που αναπτύσσονται σκόνες).
39. Το κοπάνισμο, το ξάσιμο και το ξεχώρισμα λιναριού, μπαμπακιού, τριχιών ή μαλλιών.
40. Εργασίες που συνεπάγονται, σύμφωνα με το Π.Δ. 396/94 "Ελάχιστες ροδιασφαρίδες ασφαλείας και υγείας για τη χρήση από τους εργαζόμενους εξοπλισμών ατομικής προστασίας κατά την εργασία σε συμμόρφωση προς την οδηγία του Συμβουλίου 89/656/ΕΟΚ" (220/A) τη χρήση ατομικών αναπνευστικών προστατευτικών μέσων, εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.
41. Εργασίες κατά τις οποίες ο νέος εκτίθεται σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 80 dB(A). Η τιμή των 80 dB(A) νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες ασχολήση την εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 112 dB(A) στα και στιγμιαίως.
42. Εργασίες που συνεπάγονται, σύμφωνα με το Π.Δ. 396/94 "Ελάχιστες ροδιασφαρίδες ασφαλείας και υγείας για τη χρήση από τους εργαζόμενους εξοπλισμών ατομικής προστασίας κατά την εργασία σε συμμόρφωση προς την οδηγία

του Συμβουλίου 89/656/ΕΟΚ" (220/Α) τη χρήση ωτασπίδων, εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

43. Εργασίες κατά τις οποίες ο νέος εκτίθεται σε πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για ικονά χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως ακτινοβαλούμενη θερμότητα ή σε δυσμενείς κοιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υποϊθριών εργασιών.

44. Εργασίες πυρόσβεσης.

45. Εργασία σε φούρνους και κλιβάνους.

46. Επεξεργασία μετάλλων.

47. Παρασκευή ινών και πλαστικών.

48. Εφαρμογές συγκαλλητικών ουσιών/διαλυτών π.χ. στην υποδηματοποιία.

49. Εργασίες συγκόλλησης ή καπής με αέριο ή ηλεκτρισμό.

50. Η εργασία σε εργαστρία ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στο οποία ή παράγονται ή αποστάζονται:

α. Εκρηκτικές ύλες.

β. Πυροτεχνήματα.

γ. Φωτιστικά αέρια, πεπιεσμένο αέριο, εύφλεκτα υλικά

δ. Εύφλεκτα προϊόντα.

Επίσης η αποσχόληση εν γένει σε χώρους εργασίας, στους οποίους υπάρχει κίνδυνος δημιουργίας εκρηκτικής ατμόσφαιρας κατά την έννοια του άρθρου 2 του Π.Δ. 42/03 "Σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για τη βελτίωση της προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων οι οποίοι είναι δυνατόν να εκτεθούν σε κίνδυνο από εκρηκτικές ατμόσφαιρες σε συμμόρφωση με την οδηγία 1999/92/ΕΚ της 16ης Δεκεμβρίου 1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου" (44/Α).

Β. Πολύωρη απασχόληση, νυκτερινή απασχόληση και απασχόληση όπου ο ανήλικος είναι εκτεθειμένος σε κάθε κίνδυνο φυσικής, ψυχαλαγικής ή σεξουαλικής κακοποίησης ή εκμετάλλευσης.

1. Εργασία σε Καμπορέ, Κακόφημους οίκους, Μπάρ, Καταστήματα πώλησης σεξουαλικών ειδών, Ινστιτούτο σόουνας μασάζ, Χαρτοποιικές λέσχες, Χώρους πορνιών.

2. Εργασία σε ντισκοτέκ, μουσικοχορευτικό κέντρα.

3. Συμμετοχή σε οσελήθ θεάματα ή εργασία σε χώρους τέτατων θεαμάτων (στριπτήζ, χορός, σάτιρα κ.λπ.).

4. Συμμετοχή ή εργασία σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες ερωτικού ή πορνογραφικού περιεχομένου.

5. Μοντέλα σε επίδειξη μόδας, φωτογράφισης και διαφήμισης προϊόντων (μανεκέν), ηθοποιοί, και άλλοι καλλιτέχνες, εφόσον δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5 του Π.Δ. 62/98 περί αποσχόλησης σε πολιτιστικές και συναφείς δραστηριότητες.

6. Γελωτοποιοί (κλόουν), ανιματέρ και άλλα παρόμοια.

7. Συνεδοί κυρίων κυριών.

8. Κάθε μορφής επαιτεία ή εκμετάλλευση.

9. Πλανόδιοι πωλητές, πωλητές σε υποϊθριούς πάγκους και υποϊθριες αγορές.

10. Υποϊθριοι μικροπωλητές (π.χ. πώληση λουλουδιών σε χώρους διασκέδασης, πώληση μικροσυντικειμένων στους οδηγούς αυτοκινήτων στα φανάρια, στους πιστούς έξω από τις εκκλησίες, κ.λπ.).

11. Υπαιθρια παροχή υπηρεσιών (π.χ. καθαρισμός τζαμιών αυτοκινήτων στο φρανόριο, λουστρόρισμο παπουτσιών στο πεζοδρόμιο, κ.λπ.).
12. Πλασιέ.
13. Διαφημιστές αφισκολλητές διανομείς φυλλαδίων.
14. Εργασίες διανομής και πορόδοσης αγαθών κατ' οίκον κούριερ.
15. Θυρωροί
16. Οικιοκοί βοηθοί
17. Η φροντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών.
18. Εργασία σε επιχειρήσεις οικονομικών συναλλαγών, στοιχημάτων κ.λπ.
19. Μοναχική εργασία σε χώρους όπου γίνονται χρηματικές συναλλαγές (π.χ. καντίνες, βενζινάδικα, περίπτερα, κ.λπ.).
20. Η εργασία φύλακα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τρόπεζες, δημόσια ταμεία, πιστωτικό ή νομισματικό ιδρύματα ή τόπους φύλαξης.
21. Εργασία σε οινοποιεία, ζυθαπαιείο και αποστακτήρια αλκοολούχων πατών.
22. Εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή και εργασίες στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού.
23. Η συμμετοχή σε ομάδα εργασίας η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που εκτελεί εργασίες που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.
24. Χρήση όπλων σε δραστηριότητες αναψυχής.
25. Διαχείριση επιβητάρων (ίππων, ταύρων βουβαλαταύρων, κόπρων κλπ είτε σε συστηματικές εκτροφές είτε για ζώα ελευθέρως βασκής.
26. Τακετός ζώων.
27. Κέντρα τεχνητής σπερματέγχυσης καιοχείας ζώων.
28. Εργασία σε σφαγεία.
29. Εργασίες εκδοράς γουνοφόρων.
30. Εργασία σε ορυχεία, μεταλλεία, λαταμεία.
31. Εργασία σε νασοκαμεία, κλινικές, γηροκαμεία ή σε άλλες μονάδες φροντίδας και υγείας.
32. Η εργασία σε υπηρεσίες ψυχιατρικής περίθαλψης και περίθαλψης τοξικομανών.
33. Η εργασία που απαιτεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνεννόηση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί, με εργαζόμενους που εκτελούν άλλη εργασία.
34. Η απασχόληση σε χώρους κατασκευής, επισκευής ή έμπορίας όπλων και πυρομαχικών.
- Γ. Εργασίες με τη χρήση επικίνδυνου εξοπλισμού, μηχανημάτων και εργαλείων ή εργασία που περιλαμβάνει χειρωνακτική διακίνηση ή μεταφορά βαρέων φορτίων.
1. Οικοδομικές εργασίες και τεχνικό έργο.
2. Υλατομία.
3. Εργασίες δασοτεχνικών έργων πλην φυτοκομικών εργασιών.
4. Μηχανοποιημένες καλλιέργειες.
5. Χειρισμός γεωργικών μηχανημάτων.

6. Χρήση αυτοκιναύμενων γεωργικών μηχανημάτων πλην των περιπτώσεων που έχουν άδεια οδήγησης.

7. Χειρισμός και οδήγηση γεωργικού ελκυστήρη (τρακτέρ), (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

8. Χρήση μηχανολογικού μη αυτοκιναύμενου εξοπλισμού (μηχανικά συστήματα άρδευσης, χορτοκοπτικά μηχανήματα, ψεκαστήρες κ.λπ.).

9. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θεριστικών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσών άχυρου.

10. Το φύσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων ανολόγων αχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1,5 Atm.

11. Χρήση κυνηγετικών όπλων.

12. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών.

13. Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τραίνων συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βαγονιών.

14. Εργασίες σε αποβάθρες.

15. Φορτοεκφορτώσεις.

16. Σταιβάζεις.

17. Εργασίες που συνεπάγονται την ανύψωση ή μεταφορά φορτίου μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον παρακάτω πίνακα Α:

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

Ηλικία	Φορτίο που ανυψούται σε Kg	
	Άρρενες	Θήλειες
Παιδιά που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους	0	0
Εφηβοί από 15 μέχρι 16 ετών	8	5
Εφηβοί που έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους	13	8

18. Εργασίες ως σύνηθες έργο, που συνεπάγονται τη μεταφορά ή την ανύψωση φορτίου μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πιο κάτω πίνακα Β για έφηβους 15 μέχρι 18 ετών

ΠΙΝΑΚΑΣ Β

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το φορτίο σε μέτρα	Ανώτατο επιτρεπτό όριο φορτίου σε Kg	
	Άρρενες	Θήλειες
Έως 10 μέτρα	8	5
Από 10 έως 30 μέτρα	5	3
Από 30 μέτρα και πάνω	3	2

19. Η εργασία ως σύνηθες έργο, που συνεπάγεται ώθηση φορτίου σε σιδηροτροχιές με χειράμαξες για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλειες κάτω των 18 ετών.

20. Η εργασία ως σύνηθες έργο, που συνεπάγεται ώθηση σε σιδηροτροχιές φορτίου μεγαλύτερου των 300 Kg ή ώθηση με χειράμαξες δύο τροχών φορτίου μεγαλύτερου των 100 Kg ή ώθηση με χειράμαξες τριών ή τεσσάρων τροχών φορτίου μεγαλύτερου των 50 Kg ή τέλος ώθηση με χειράμαξες ενός τροχού φορτίου μεγαλύτερου των 30 Kg, για άρρενες 16 μέχρι 18 ετών.

21. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση σκοφών.

22. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνηθες έργο και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. σιδερωτής) ή να διατηρεί μέλη του σώματός του σε ακανόνιστο χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. τα χέρια σε επίπεδο χαμηλότερο των ώμων).

23. Κατασκευαστές εργαλείων.
24. Μηχανοτεχνίτες.
25. Οδήγηση/χειρισμός φορτηγών, λεωφορείων, τρικύκλων, φέρρου μποτ, κ.λπ.
26. Ο χειρισμός γερανών, γεραναγεφυρών και βαρούλκων ή άλλων παρομοίων μηχανών και μηχανημάτων.
27. Ο χειρισμός και οδήγηση περονοφόρων ανυψωτικών μηχανημάτων (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων) και ο χειρισμός περονοφόρων αχημάτων μεταφερόντων πυρακτωμένα ρευστά υλικά.
28. Χειρισμός των πρεσών με έκκεντρα ή παρομοίων πρεσών.
29. Χειρισμός υδραυλικών πρεσών.
30. Χειρισμός θερμοπλαστικών πρεσών, χυτοπρεσών αλουμινίου και άλλων παρομοίων πρεσών.
31. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών.
32. Τοποθέτηση και χειρισμός μηχανών πριονίσματος και επεξεργασίας ξύλου.
33. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικό εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής:
  - α. Η εργασία σε κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες, μηχανές λείανσης, διαμάρφωσης (σβαύρες) ή ροκανίσματος ξύλων.
  - β. Η εργασία σε φαλίδια, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοπτικά δεσμιδών χαρτιού, κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλες επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και σε θραυστήρες.
  - γ. Η εργασία σε μηχανήματα ελαστοποίησης και γενικά σε μηχανήματα στο οποίο το υλικό ή το επεξεργαζόμενο αντικείμενο περνά μεταξύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πιασίματος μέλους του σώματος του εργαζομένου.
  - δ. Η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως συνθλίψεως.
  - ε. Η εργασία σε φυγοκεντρικές μηχανές.
  - στ. Η εργασία με μηχανικά πριόνια, με αλυσσοπριόνια, καταρράκτες, σε μηχανήματα αποφλοιώσεως, κλαδεύσεως, και παρόμοια.
34. Εργασίες με πριόνια κοπής ξυλείας βενζινοκίνητα
35. Το κάρφωμα με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπουλονιών
36. Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλίο.
37. Οι εργασίες σε αναμείκτες (μίξερ βιομηχανικό) σε λειοντικές μηχανές, σε μηχανές τεμαχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος (σφαγείων) και σε φυγοκεντρικές μηχανές.
38. Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε κομπτικές μηχανές, σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκουρόδεματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων.
39. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε εμολή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος.
40. Η επίβλεψη κινητηρίων μηχανών.
41. Η σύνδεση αποσύνδεση ιμάντων ή στοιχείων μεταδόσεως κινήσεως με το μηχανήματα σε λειτουργία.
42. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες απασχολούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι
43. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσίδας αυτοματισμού.

44. Εργασίες σε εναέρια και υπόγειο δίκτυα.

45. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως. Η εργασία σε στοιχείο υπό τάση μεγαλύτερη των 50V.

46. Η επίβλεψη ατμολεβήτων καθώς και λεβήτων ή δοχείων με οέριο υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβήτων και δικτύου υγραερίου.

47. Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2,5 Atm.

48. Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και οεροπλόνων με πίεση μεγαλύτερη των 3 Atm.

49. Η εργασία σε ατμοκρουούς.

50. Επίστρωση και λίπανση βαρέων μηχανημάτων.

Δ. Εργασία που πραγματοποιείται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, του νερού, σε επικίνδυνο ύψη ή σε χώρους υπό περιορισμό.

1. Υπόγειες εργασίες.

2. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκάφανδρο ή αναπνευστική συσκευή.

3. Κλάδεμα και συγκομιδή καρπών σε υψηλά δέντρα.

4. Εργασίες ανορρίχησης σε δένδρα για τη συγκομιδή καρπών.

5. Αναρρίχηση για συγκομιδή καρπών.

6. Εγκατάσταση και επισκευή τηλεφωνικών γραμμών, καλωδίων ηλεκτροδότησης, κεραιών, κ.λπ.

7. Βαφή, επισκευή, συντήρηση εξωτερικής όψης ψηλών κτιρίων.

8. Καθαρισμός εξωτερικής όψης τζαμιών.

9. Εργασίες σε κεκλιμένη στέγη. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως στεγών.

10. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως αρθρωτών κλιμάκων και εργασίες πάνω σε αυτές.

11. Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης από ύψος ακόμη και αν γίνεται χρήση μέσων ατομικής προστασίας.

12. Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κοτό την εργασία του.

13. Εργασίες σε κανάλια άρδευσης, φρεάτια άντλησης ύδατος.

14. Εργασία σε περιβάλλον υπερπίεσης (θάλαμοι πίεσης, καταδύσεις, κ.λπ.).

15. Η εργασία σε χώρους στους οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 24 Ιουνίου 2003

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΕΠΠΑΣ

ες του φόρου κληρονομίας του δοχείου... είχε τοποθετηθεί... αυτο της. Την ίδια απομακρυνθεί από... αυτή η επιστά... ζοντας τις ταινίες... μμάτων «έβαλε... την ενάγουσα... έλεες να τις πετά... Κ.», προϊστάμε... Ταρά δε τις εξηγή... ως άνω επιστάτρια... είχε ως αιτία την... σία της, συνεπεί... νίες και όχι για να... λταία την οδήγησε... διευθυντή (Ε.Σ.),... ίδιες εξηγήσεις... εία εθεώρησε ότι... νάγουσας υπήρχε... εχακτήρισε ως... ίου» και μετά τέσ...) κατήγγειλε τη... οτε να δέχεται τις... τα παραπάνω εί... νάγουσα) ότι με... άσθηκε με άνογο... εναγομένης, ό... ά τις χρόνια και... νδρη, με προβλή... έναν άλλο πόρο... σία της αυτή, η... ως της αποτελεί... ου διευθυντικού... ριας (Α.Κ. 180... ακυρωθεί για το... σότερο που η ε... είναι οικονομι... άλα κέρδη και... ως από την από... της αγωγής. Ε... εναγομένη θεω... την πράξη της... ε επιβάλει πει... καταφύγει στην... κό αυτό εξήτη... ακυρότητα της... να υποχρεωθεί

εναγόμενη να της καταβάλει μισθούς υ... ημερησίας (647.451 δραχμές) για το από... της καταγγελίας (27.8.1990) μέχρι 31.1.1991 χρονικό διάστημα και να αποδέχεται τις υπηρεσίες της. Υπό το ανωτέρω περιεχόμενο και αίτημα η ενάγουσα την ακυρότητα της καταγγελίας της εργασιακής συμβάσεως, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την παραδοχή των λοιπών ως άνω αιτημάτων της, εστήριξε αποκλειστικώς και επαρκώς στην καταχρηστική άσκηση αυτής εκ μέρους της εναγομένης εργοδότιδας (Α.Κ. 281) και κατά τη βάση της αυτή η αγωγή είναι νόμιμη. Με τις προτάσεις δε που υπέβαλε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ισχυρίσθηκε περαιτέρω ότι η εργοδότιδα κατά παραβίαση των άρθρων 7 και 11 του έχοντος συμβατική ισχύ ενσωματωμένου κανονισμού εργασίας του προσωπικού της επέβαλε σε αυτήν την ποινή της απολύσεως, αντί των ελαττωτέρων ποινών προστίμου ή προσωρινής απολύσεως, εφόσον εχακτήριζε την πράξη της ως πειθαρχικό παράπτωμα. Με τον ισχυρισμό όμως αυτόν επιχειρήθηκε εισαγωγή νέας βάσεως, διαφορετικής από την περιεχομένη, κατά τα ανωτέρω, στην αγωγή (Α.Κ. 281), η οποία δεν ήταν επιτρεπτή. Εσπόμενος το Εφετείο, κρίναν ότι ο ισχυρισμός αυτός της ενάγουσας προτάθηκε απαράδεκτος με τις υποβληθείσες προτάσεις της στον πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας, διότι συνιστά νέα βάση της αγωγής μη περιεχομένη στο δικόγραφο της, δεν υπέπεσε στις επικαλούμενες πλημμελίες του άρθρου 559 παρ. 8 και 14 Κ.Πολ.Δ. και ως εκ τούτου οι αντίθετες εκ των διατάξεων τούτων αιτιάσεις του αναιρετηρίου είναι απορριπτές ως αβάσιμες. Αντιθέτως όμως, καθό μέρος απέρριψε την αγωγή ως απαράδεκτη, λόγω αοριστίας του δικογράφου της (άρθρ. 216 Κ.Πολ.Δ.), υπέπεσε στην πλημμείλια του άρθρου 559 παρ. 14 Κ.Πολ.Δ. και κατέστησε την απόφασή του αναιρετέα κατά τη βάση εκ του ως άνω άρθρου (Κ.Πολ.Δ. 599 παρ. 14) αιτίας του αναιρετηρίου.

Αναιρεσιμής μετά ταύτα της προβαλλόμενης αποφάσεως, πρέπει η υπόθεση

να παραπεμφθεί προς περαιτέρω εκδίκαση στο δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση αυτή, συντιθέμενο από άλλους δικαστές. [Αναιρεί την 328/1994 απόφαση του Εφετείου Ναυπλίου και παραπέμπει την υπόθεση προς περαιτέρω εκδίκαση στο ίδιο Εφετείο (Ναυπλίου), συντιθέμενο από άλλους δικαστές]. ■

ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ, ΑΔΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ

Επιδόματα εορτών και αδειας, άδεια και αποδοχές αδειας δικαιούνται όχι μόνο οι εργαζόμενοι που απασχολούνται σε κάποιον εργοδότη δυνάμει εγκύρου συμβάσεως εργασίας, αλλά και οι προσφέροντες τις υπηρεσίες τους βάσει ακύρου εργασιακής συμβάσεως, δηλ. με απλή σχέση εργασίας. — Επομένως, και σε περίπτωση ακύρου συμβάσεως εργασίας ο εργαζόμενος δικαιούται τις ανωτέρω παροχές ευθέως εκ του νόμου και όχι βάσει των αδικαιολογήτου πλουτισμού διατάξεων. — Αυτό συμβαίνει και όταν πρόκειται για σύμβαση εργασίας ανηλικού που δεν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του, η οποία, ως έχουσα αιτία παράνομη, είναι άκυρη, οπότε και σ' αυτήν την περίπτωση ο ανήλικος δικαιούται ευθέως εκ του νόμου τις αποδοχές και το επίδομα αδειας, καθώς και τα επίδομα εορτών.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 1082/1980 άρθρο 1 παρ. 1. Υ.α. (Οικονομικών και Εργασίας) 19040/1981 άρθρο 1 παρ. 2. Α.ν. 539/1945 άρθρα 1 παρ. 1 και 2. Ν. 4504/1966 άρθρο 3 παρ. 16. Ν. 133/1975 άρθρο μόνο. Α.Κ. άρθρα 129, 136, 174, 180 και 904 επ.

Αρείου Πάγου 544/1997, Τμ. Β'

Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος, κ. Νικ. Καβαλλιέρος

Εισηγητής, ο αρεοπαγίτης, κ. **Ευάγγ. Κρουσταλάκης**
 Δικηγόρος ο κ. **Μιλτ. Καρπέτας**

Όπως προκύπτει από το προσκομιζόμενο κυρωμένο αντίγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως, με την πράξη ορισμού δικασίμου της 12 Μαρτίου 1996 (από την οποία η συζήτηση αναβλήθηκε για την ανωτέρω αναφερόμενη της 4 Φεβρουαρίου 1997) και κλήση προς συζήτηση, που επιδόθηκε στον αναιρεσίβλητο στις 12 Οκτωβρίου 1995, κατά την παραγγελία της πληρεξουσίας δικηγόρου του αναιρεσειόντος και την επισημείωση της δικ. επιμελητριάς του Πρωτοδικείου Πατρών Ε.Σ., τη συζήτηση επισπεύδει ο αναιρεσειών, ο οποίος δεν παρέστη. Επομένως, σύμφωνα με τα άρθρα 568 παρ. 4 εδ. α' και 576 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ., πρέπει η υπόθεση να συζητηθεί σαν να ήταν παρόντες (όλοι) οι διάδικοι.

Όπως συνάγεται από τις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 1082/1980, του άρθρου 1 παρ. 2 της 19040/1981 α.υ. Οικονομικών και Εργασίας, του άρθρου 1 παρ. 1 και του άρθρου 2 του α.ν. 539/1945, του άρθρου 3 παρ. 16 του ν. 4504/1966, του άρθρου μόνου του ν. 133/1975 (που κύρωσε την από 26.2.1975 ε.σ.σ.ε.), επιδόματα (δώρα) εορτών, άδεια, αποδοχές αδείας και επίδομα αδείας δικαιούνται όχι μόνο οι μισθωτοί οι απασχολούμενοι σε κάποιον εργοδότη με έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αλλά και οι προσφέροντες τις υπηρεσίες τους - βάσει άκυρης συμβάσεως εργασίας - με απλή σχέση εργασίας. Τούτο καθίσταται σαφές τόσο από τη διατύπωση όλων αυτών των διατάξεων, που σε κανένα τους σημείο δε θέτουν την ύπαρξη έγκυρης συμβάσεως εργασίας ως προϋπόθεση για να δοθούν οι ανωτέρω παροχές προς τους εργαζομένους, αλλά και από το ότι - αντιθέτως - στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 1082/1980, του άρθρου 1 παρ. 2 της ν.α. 19040/1981 και του άρθρου 3 παρ. 16 του ν. 4504/1966 γίνεται ρητή λόγως για σχέση εργασίας ή για εργασιακή σχέση (Α.Π. 993/1973, 413/1980, 141/1989, 446/1989). Συνεπώς και σε πε-

ρίπτωση άκυρης συμβάσεως εργασίας εργαζόμενος δικαιούται ευθέως εκ τούτου τις αποδοχές και το επίδομα ακαθώς και τα επιδόματα (δώρα) εορτών. Εξάλλου κατά το άρθρο 904 Α.Κ., ό έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει χρέωση να αποδώσει την ωφέλεια, συμβαίνει και στην περίπτωση άκυρης συμβάσεως στην οποία η παροχή πραγματοποιείται για αιτία παράνομη. Είναι έγκυρη η σύμβαση εργασίας ανηλίκου όν έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του (άρθρα 129, 136, 174, 180 Α.Κ.). Στην προκειμένη υπόθεση, όπως προκύπτει από το δικόγραφο της από 2.7.1996 αγωγής, ο αναιρεσίβλητος ισχυρίσθηκε γεννήθηκε στις 5.11.1973 και όντας ανήλικος (σελ. 6 επ. του δικογράφου της αγωγής) προσλήφθηκε από τον αναιρεσειόντα στις 3.8.1987 και εργάστηκε στο συνεργείο του επισκευής αυτοκινήτων, ως εργατοχίτης, μέχρι τις 22.6.1992 όποτε ο εργοδότης του κατάγγειλε τη σύμβαση. Αξίζει δε με την επικουρική βάση της αγωγής (για την κύρια βάση δεν πρόκειται ήδη) ποζημιώσεις και επιδόματα αδείας, επίδομα εορτών, ημερομίσθια και διαφοροημερομισθίων, αποζημίωση απολύσεως ευθέως από το νόμο και «σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τις διατάξεις του αδικαιολογήτου πλουτισμού αφού ο αναιρεσειών έγινε αδικαιολογήτα πλουσιότερος σε βρος του χωρίς νόμιμη αιτία και τα ποσά αυτά θα τα κατέβαλε σε κάθε άλλο εργαζόμενο που θα απασχολούσε το ίδιο χρονικό διάστημα στην ίδια θέση εργασίας». Το δικόγραφο της αγωγής αυτής, κατά την επικουρική της βάση, περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για να είναι ορισμένη η αγωγή, σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 216 Κ.Πολ.Δ. Ορθώς δε το Εφετείο τη έκρινε ορισμένη και δεν παραβίασε τον κανόνα ουσιαστικού δικαίου του άρθρου 904 Α.Κ. ούτε παρέλειψε παρά το νόμο να την κηρύξει απαράδεκτη. Συνεπώς, είναι αβάσιμος ό υποστηριζών τα αντίθετα πρότος λόγως αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 1 και (κατ' εκτίμηση) 14 Κ.Πολ.Δ.

το δεύτερο λόγο αναιρέσεως ο αξιωματικός μέμφεται την προσβαλλόμενη απόφαση, διότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη τον προταθέντα ισχυρισμό του ότι «ο αξιωματικός ήταν ασυνεπής στις υποχρεώσεις του και απουσίαζε διαρκώς (από εργασία του) κατά το χρονικό διάστημα της επαγγελματικών του ταξιδιών (του αξιωματικού)». Έτσι επιδίκασε σε αυτόν ημίσημα και επιδόματα εορτών, υποχρεώντας όλες τις εργάσιμες ημέρες. Όσο εν λόγω ισχυρισμός, σε σχέση με τις διαδικασίες εν μέρει ανωτέρω αξιωματικού αναιρεσιβλήτου, είναι αρνητικός και συνιστά «πρώγμα» υπό την έννοια του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. Επειδή, είναι απαράδεκτος ο λόγος αυτός έσεως, με τον οποίο ο αναιρεσιβλήται να θεμελιώσει πλημμέλεια της προσβαλλόμενης απόφασης στηριζόμενη προαναφερόμενη διάταξη. Επειδή προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το Εφετείο έκρινε ότι η καταχρηστικής αξιώσεως των ως άνω αξιωματικών ένσταση του αναιρεσιβλήτου, λόγω ότι ο αναιρεσιβλήτος δεν ήταν παρών στην παροχή της εργασίας του και έλαβε όλες τις αποδοχές του χωρίς να δικαιολογηθεί, είναι απορριπτή ως μη νόμιμη δυναμένη να θεμελιωθεί στα ανωπαραγματικά περιστατικά. Η μη μετέλευσης παροχή της εργασίας και ειδικά η αθέτηση του ωραρίου - είπε το Εφετείο - μπορεί να αποτελέσει μόνο λόγο μη έγκυρας της εργασιακής σχέσεως κατ' άρθρα 669 και 672 Α.Κ., ενώ η αδράνεια και ούχου για την άσκηση μιας αξιωματικού χωρίς άλλο στοιχείο, δεν μπορεί να αποτελέσει την ένσταση του άρθρου 281 Κ.Πολ.Δ. Ομοίως, το δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο έκρινε νόμιμη την ένσταση και δεν παραβίασε τον αναιρεσιβλήτου δικαίω του άρθρου 281 Α.Κ., είναι δε αβάσιμος ο υποστηρισμένος αντίθετο τρίτος λόγος αναιρέσεως του πρώτου του μέρους (πρό το άρθρο αριθμ. 1 Κ.Πολ.Δ.). Ως προς το δεύτερο του ο αυτός λόγος αναιρέσεως του άρθρου 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ.) εί-

ναι απαράδεκτος, διότι ανεπαρκείς ή αντιφατικές αιτιολογίες συνιστούν λόγο αναιρέσεως μόνο επί αιτιολογιών ως προς το αποδεικτικό πόρισμα του δικαστηρίου επί του οποίου βασίστηκε η εφαρμογή των κανόνων ουσιαστικού δικαίου και όχι όταν πρόκειται για νομικές αιτιολογίες.

Μετά ταύτα πρέπει να απορριφθεί η προκειμένη αίτηση αναιρέσεως. Απορριπτεί την αίτηση, περί αναιρέσεως της 264/1995 αποφάσεως του Εφετείου Πατρών).■

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ

Ο υπάλληλος οργανισμού που αναγνωρίσθηκε ως αγωνιστής εθνικής αντιστάσεως προάγεται κατ' απόλυτο προτίμηση στον αμέσως ανώτερο βαθμό, ακόμη και αν δεν έχει συμπληρώσει τον απαιτούμενο προς προαγωγή χρόνο, εφ' όσον συντρέχουν στο πρόσωπό του τα λοιπά νόμιμα προσόντα. — Για την εν λόγω προαγωγή δεν απαιτείται σύγκρισή του με τους λοιπούς κατά την αυτή προαγωγική κρίση κρινομένους συναδέλφους του. — Το δικαίωμα προς τιμητική προαγωγή αποκτάται από της αναγνώσεως του υπαλλήλου ως αγωνιστού εθνικής αντιστάσεως, ανατρέχει όμως στο χρόνο δημοσιεύσεως του ν. 1285/1982 (20.9.1982) και ενεργοποιείται με τη γνωστοποίησή του στον εργοδότη, εστω και αν κατά το χρόνο αναγνώσεώς του ως αντιστασιακού ο υπάλληλος ήταν ήδη συνταξιούχος. — Αρκεί κατά τη δημοσίευσή του ανωτέρω νόμου ο υπάλληλος να ήταν εν ενεργεία και να συνέτρεχαν στο πρόσωπό του οι λοιπές προϋποθέσεις προαγωγής του.

Κυριότερες διατάξεις: Α.ν. 971/1949 άρθρο 9 παρ. 3, Ν.δ. 4089/1960 άρθρο 11 παρ. 7, Ν. 1285/1982 άρθρο 12, Π.δ. 379/1983 αρ-

πει στο ίδιο δικαστήριο για περαιτέρω εκδίκαση].

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ – ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΚ. ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Ο *ανήλικος* που έχει συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας του και μπορεί, με την γενική συναίνεση των γονέων του που ασκούν την επιμέλειά του, να συνάψει *σύμβαση εργασίας* ως εργαζόμενος και είναι *ικανός να παρίσταται στα δικαστήριά* με το δικό του όνομα, μπορεί εξ ίσου να διεκδικήσει, με το δικό του όνομα, την *επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης της ηθικής βλάβης* την οποία υπέστη από *εργατικό ατύχημα*, που επήλθε κατά την παροχή της εργασίας του ή με αφορμή αυτήν.— Ο προσδιορισμός του ποσού της εύλογης χρηματικής ικανοποίησης αφήνεται στην *ελεύθερη εκτίμηση του δικαστηρίου* της ουσίας, η κρίση του οποίου δεν ελέγχεται αναίρετικώς, διότι σχηματίζεται από την εκτίμηση πραγματικών γεγονότων.

Κυριότερες διατάξεις: Κ.Πολ.Δ. άρθρο 63 παρ. 1 εδαφιο β'. Α.Κ. άρθρα 136 και 932.

Αρείου Πάγου 197/1994, Τμ. Β'

Πρόεδρος ο αντιπρόεδρος, κ. Σωκρ. Σωκρατειδής

Εισηγητής ο αρεοπαγίτης, κ. Στέφ. Μαθθίας

Δικηγόροι οι κ.κ. Χαριδ. Βεργούλης, Λάζ. Μπελίτσας

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 63 παρ. 1 εδ. β' Κ.Πολ.Δ. και 136 εδ. α' Α.Κ. προκύπτει σαφώς, ότι ο ανήλικος, που έχει συμπληρώσει το δέκατο

πέμπτο έτος της ηλικίας του και μπορεί, με τη γενική συναίνεση των προσώπων, που ασκούν την επιμέλειά του, να συνάψει σύμβαση εργασίας, ως εργαζόμενος, είναι και ικανός να παρίσταται στα δικαστήρια με το δικό του όνομα, ως προς τις διαφορές και τις αξιώσεις, που προκύπτουν από τη σύμβαση εργασίας ή εξ αφορμής αυτής. Επομένως μπορεί να παρίσταται με το δικό του όνομα και για τη, βασιζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 299, 932, 914 επ. Α.Κ. και ανεξάρτητα από την εγκυρότητα της συναφθείσης συμβάσεως εργασίας, αξίωση χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ηθικής βλάβης, την οποία ο εργαζόμενος ανήλικος υπέστη από ατύχημα, που επήλθε κατά την παροχή της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής. Συνεπώς το Εφετείο, που δέχθηκε, ότι ο αναρρεσιβλητος, που κατά το χρόνο ασκήσεως της ένδικης αγωγής του (κατετέθη την 4.9.1990), περί χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ηθικής βλάβης του, από ατύχημα, που επήλθε, από υπαιτιότητα του αναρρεσιβλητού, κατά την παροχή της εργασίας του, είχε συμπληρωμένο το 15ο έτος της ηλικίας του, είχε την ικανότητα να παρίσταται στο δικαστήριο, για την αξίωσή του αυτή, με το δικό του όνομα, δεν παραβίασε τις παραπάνω διατάξεις, με το να μη κηρύξει απαράδεκτη την αγωγή και πρέπει ν' απορριφθεί ο πρώτος, περί του αντιθέτου, λόγος αναρρεσεως, που συνιστά την, από το άρθρο 559 αριθμ. 14 Κ.Πολ.Δ., πλημμέλεια, ως αβάσιμος. Ο ίδιος λόγος κατά το σκέλος, που προσάπτει στην αναρρεσιβαλλόμενη απόφαση την, από το άρθρο 559 αριθμ. 5 Κ.Πολ.Δ., αιτίαση, χωρίς ν' αποδίδεται, πλημμέλεια, αναγομένη στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του πρωτοδίκως δικασαντος δικαστηρίου, είναι απορριπτός ως αόριστος. Τυχούσα δε επίκληση της παραπάνω (από το άρθρο 559 αριθμ. 5 Κ.Πολ.Δ.) πλημμέλειας με την έννοια της εκδίκασεως της υποθέσεως με διαδικασία διαφορετική, από εκείνη που έπρεπε να εκδικασθεί, είναι επίσης απορριπτός ως απαράδεκτος, δεδομένου, ότι η εκδίκαση της υποθέσεως, από το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο κατά διαδικασία διαφορετική

εκτός από τον παραπάνω επιβλέποντα του έργου, πολιτικό μηχανικό, και ο αναιρεσιών, ως υπεύθυνος υπεργολάβος κατασκευής των σκυροδεμάτων. Διότι, ενώ, όφειλε, κατά το νόμο (άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 1396/1983), να λάβει όλα τα ενδεικνύμενα μέτρα ασφαλείας των εργατών και ιδίως να κατασκευάσει το επίμαχο δάπεδο εργασίας κατά τον προαναφερόμενο, νόμιμο και ασφαλή τρόπο, αυτός το κατασκεύασε με απλή τοποθέτηση των τριών μαδεριών, χωρίς να ενδιαφερθεί για την περαιτέρω τεχνική υποστήριξή τους. Και τέλος ότι από τα πιο πάνω περιστατικά δεν προκύπτει συντρέχουσα υπαιτιότητα του αναιρεσιβλήτου-παθόντος στην επέλευση του ατυχήματός του, στηριζόμενη στο ότι δεν έπρεπε να δεχθεί να εισέλθει στο δάπεδο εργασίας μέσα στο φρεάτιο του ανελκυστήρα και οπωσδήποτε έπρεπε να κινείται πάνω σ' αυτό προσεκτικά. Και σε κάθε περίπτωση το τυχόν πταίσμα του κρίνεται πολύ ελαφρό, ώστε δεν πρέπει, ενόψει και του νεαρού της ηλικίας του, να οδηγήσει, ούτε καν σε μείωση του ποσού της επιδικαστέας χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Ενόψει των παραδοχών τούτων το δευτεροβάθμιο δικαστήριο: α) Δεν παραβίασε ούτε τις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 299, 914, 922, 926 και 932 Α.Κ., στις οποίες στηρίζε ορθώς την ευθύνη του αναιρεσιώντος, ως προστηθέντος και υπαίτιου του ατυχήματος, χωρίς τούτο να ενέχει αντίφαση, ούτε τις διατάξεις των άρθρων 361 ως 648 Α.Κ., τις οποίες ορθώς δεν εφήρμοσε. Και εφόσον η ευθύνη του αναιρεσιώντος δεν θεμελιώνεται στις τελευταίες αυτές διατάξεις (Α.Κ. 361, 648), αλλά στις προηγούμενες, περί αδικοπραξιών (Α.Κ. 914 επ.), η έλλειψη αιτιολογιών, περί τα πρόσωπα, μεταξύ των οποίων είχε συναφθεί η εργασιακή σχέση, δεν έχει καμία επιδραση στην όλη εξ αδικοπραξίας ενοχή τούτου. β) Πλήρως θεμελιώνεται αντικειμενικός αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παραλείψεως του αναιρεσιώντος να κατασκευάσει δάπεδο εργασίας του φρεατίου ασφαλές και του τραυματισμού του αναιρεσιβλήτου και ως εκ τούτου δεν παραβίασε τη νομική

αυτή έννοια της αιτιώδους συνάφειας και γ) Δεν παραβίασε τη διάταξη του άρθρου 926 Α.Κ., η οποία καθιερώνει την εις ολόκληρον ευθύνη, ανεξάρτητα από το βαθμό της υπαιτιότητας καθενός από τους συνευθυνόμενους, που έχει σημασία μόνο στη μεταξύ τους εσωτερική σχέση, για τον, προσδιορισμό του μέτρου της μεταξύ τους ευθύνης. Συνεπώς οι αντίθετοι, από το άρθρο 559 αριθμ. 1 και 19 Κ.Πολ.Δ. δεύτερος, τρίτος και πέμπτος, κατά τη δεύτερη αιτίασή του, λόγοι αναιρέσεως, είναι απορριπτέοι, ως αβάσιμοι. Απορριπτέος επίσης είναι ο πέμπτος λόγος και κατά την πρώτη αιτίασή του (Κ.Πολ.Δ. 559 παρ. 19) ως αλυσιτελής, δεδομένου, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνει, κατά τα προεκτεθέντα και επικουρική αιτιολογία, όσον αφορά τη συνυπαιτιότητα του παθόντος (Α.Κ. 300), η οποία αυτοτελώς και επαρκώς στηρίζει το διατακτικό της αποφάσεως, χωρίς να πλήττεται με λόγο αναιρέσεως. (...).

Από το άρθρο 932 Α.Κ. που ορίζει, ότι σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Και ότι αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνοίας του ή στερήθηκε την ελευθερία του, προκύπτει, ότι από τη διάταξη αυτή παρέχεται δυναμτική ευχέρεια στο δικαστήριο, ύστερα από εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, που οι διάδικοι θέτουν υπόψη του (του βαθμού του πταίσματος του υποχρέου, του είδους της προσβολής, της περιουσιακής και κοινωνικής καταστάσεως των μερών κ.λπ.) και με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, να επιδικάσει ή όχι χρηματική ικανοποίηση, εάν κρίνει, ότι πράγματι επήλθε στον αδικηθέντα ηθική βλάβη και συγχρόνως να καθορίσει το ποσό αυτής, που κρίνει εύλογο. Συνεπώς, ο προσδιορισμός του ποσού της εύλογης χρηματικής ικανοποίησης αφέθηκε στην ελεύθερη εκτίμηση του δικαστηρίου, η σχετική κρίση του οποίου δεν υποκειται στον έλεγχο του

Αρείου Πάγου, αφού αυτή σχηματίζεται από την εκτίμηση πραγματικών γεγονότων και χωρίς υπαγωγή του πορίσματος σε καμιά νομική έννοια, ώστε να μπορεί να νοηθεί εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου είτε ευθέως είτε εκ πλαγίου. Συνεπώς, ο πέμπτος λόγος του αναιρετηρίου, κατά την τρίτη αιτιάσή του, με την οποία προσάπτεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι έχει ελλείψεις και αντιφατικές αιτιολογίες, ως προς τα στοιχεία, επί των οποίων στήριζε την κρίση του, για να επιδικάσει ως χρηματική ικανοποίηση, το ποσό των 12.000.000 δραχμών, που έκρινε εύλογο, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος. (Απορρίπτει την αίτηση για αναίρεση της 2609/1992 αποφάσεως του Εφετείου Θεσσαλονίκης).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ

Για την ύπαρξη επιχειρησιακής συνήθειας απαιτείται εργοδοτική συμπεριφορά γενική, ομοιόμορφη και μακροχρόνια.— Εάν ο εργοδότης παραβιάσει υποχρέωσή του για καταβολή παροχής απορρέουσας από δημιουργηθείσα επιχειρησιακή πρακτική, γεννάται σε βάρος του ευθεία αξίωση για απόληψη της παροχής αυτής από την εργασιακή σύμβαση, βάσει της διατάξεως του άρθρου 648 Α.Κ. και όχι από άλλη αιτία.— Κρίση ότι η εκ μέρους ιδιωτικού εκπαιδευτικού ιδρύματος πληρωμή των εισφορών που βαρύνουν το εκπαιδευτικό προσωπικό του για την ασφάλιση του σε ιδιωτικό ασφαλιστικό φορέα της αλλοδαπής καθ' όλο το διάστημα που διαρκεί η υπαλληλική του σχέση με το ίδρυμα, σταθερώς, μακροχρονίως και ομοιομορφως, ακόμη και για το διάστημα που το εκπαιδευτικό προσωπικό βρίσκεται σε άδεια άνευ αποδοχών για περαιτέρω σπουδές, δημιούργησε επιχειρησιακή συνήθεια, την οποία αποδέχθηκαν οι εργαζόμενοι του ιδρύμα-

τος, με αντικείμενο την καταβολή από το τελευταίο της συνταξιοδοτικής εισφοράς του μονίμου διδακτικού προσωπικού του και κατά την διάρκεια του χρόνου που το εν λόγω προσωπικό βρίσκεται σε εκπαιδευτική άδεια.

Κυριότερες διατάξεις: Α.Κ. άρθρο 648.

Αρείου Πάγου 52/1994, Τμ. Β'

Πρόεδρος ο αντιπρόεδρος, κ. **Σωκρ. Σωκρατείδης**
Εισηγητής ο αρεοπαγίτης, κ. **Δημ. Γουργουράκης**
Δικηγόροι οι κ.κ. **Ιωάννης Φιλιώτης, Ιάσωνας - Ιωνάς Δούμης**

Η επιχειρησιακή συνήθεια, δηλαδή η πρακτική που διαμορφώνεται στο χώρο μιας επιχειρήσεως από το μακροχρόνιο και ομοιόμορφο χειρισμό ορισμένων ζητημάτων που ανάγονται στις σχέσεις εργοδότη και μισθωτού, δεν αποτελεί μεν μόνη πηγή γενέσεως αξιώσεως, μπορεί, όμως, να αποτελέσει την βάση σιωπηρής συμφωνίας, ως γενεσιουργό λόγου υποχρεώσεων. Αυτό συμβαίνει όταν ο εργοδότης, είτε ρητά με ανακοίνωσή του υπόσχεται στους εργαζόμενους τη χορήγηση μελλοντικής παροχών, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, είτε χωρίς θετική υπόσχεση, χορηγεί συνεχώς τέτοιες παροχές στους εργαζόμενους, οπότε η αποδοχή των παροχών αυτών εκ μέρους των τελευταίων, παρέχει τη βάση της συμβατικής δεσμεύσεως και αφαιρεί από την πράξη το χαρακτήρα της μονομερούς και συνεπώς ελευθέρως ανακλητής βουλήσεως. Για την ύπαρξη, πάντως, επιχειρησιακής συνήθειας απαιτείται η συμπεριφορά του εργοδότη να είναι γενική, ομοιόμορφη και μακροχρόνια. Σε περίπτωση, τέλος, παραβάσεως από τον εργοδότη της υποχρεώσεώς του για καταβολή της παροχής, που συμφωνήθηκε με τον πιο πάνω τρόπο γεννιέται, βάση του άρθρου 648 Α.Κ. ευθεία αξίωση για απόληψη της από την εργασιακή σύμβαση και

ΔΙΒΑΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

.....
 πατέρα .....
 .....

..... 19.....
 Προϊστά.....

Τ.Σ.-Υ.
 ΕΚΔΟΣΗ - ΑΝΑΝΕΩΣΗ

.....
 χύει μέχρι .....
 ανανεώθηκε την ..... λόγω λήξ.κ.
 εθνεϊσας, ατυχήματος, αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών και
 χύει μέχρι .....
 ανανεώθηκε την ..... λόγω
 χύει μέχρι .....
 ανανεώθηκε την ..... λόγω
 χύει μέχρι .....
 ανανεώθηκε την ..... λόγω
 χύει μέχρι .....
 ανανεώθηκε την ..... λόγω

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

.....
 υπογραφόμενος γιατρός .....
 ..... του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα .....
 ..... ή του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου .....
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 φαση .....
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .....
 ανήλικ .....
 ..... σποι ..... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτσα την κεκοίθηση ότι:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
α) Είναι ικαν ..... χωρίς βλάβη της υγείας και της σωματικής ..... ανάπτυξης	☐	☐
β) Δεν είναι ικαν ..... για την εργασία, έως	☐	☐

.....
 Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ ..... θα επανεξετασθεί την
 ..... 19.....
 Ο Γιατρός
 Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

.....
 Ο υπογραφόμενος γιατρός .....
 ..... του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα .....
 ..... ή του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου .....
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 φαση .....
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .....
 ανήλικ .....
 ..... σποι ..... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτσα την κεκοίθηση ότι:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
α) Είναι ικαν ..... χωρίς βλάβη της υγείας και της σωματικής ..... ανάπτυξης	☐	☐
β) Δεν είναι ικαν ..... για την εργασία, έως	☐	☐

.....
 Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ ..... θα επανεξετασθεί την
 ..... 19.....
 Ο Γιατρός
 Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

.....
 Ο υπογραφόμενος γιατρός .....
 ..... του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα .....
 ..... ή του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου .....
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 φαση .....
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .....
 ανήλικ .....
 ..... σποι ..... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτσα την κεκοίθηση ότι:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
α) Είναι ικαν ..... χωρίς βλάβη της υγείας και της σωματικής ..... ανάπτυξης	☐	☐
β) Δεν είναι ικαν ..... για την εργασία, έως	☐	☐

.....
 Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ ..... θα επανεξετασθεί την
 ..... 19.....
 Ο Γιατρός
 Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογεγραμμένος γιατρός .....
 του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα .....
 η του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου .....
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 ραση .....
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .....
 ανήλικ .....
 σε ..... ομοί ..... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτισα την πεποίθηση ότι:

ΝΑΙ ΟΧΙ

- α) Είναι ικαν ..... χωρίς βλάβη της υγείας και .....
 της σωματικής ..... ανάπτυξης
- β) Δεν είναι ικαν ..... για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ ..... θα επανεξετασθεί την .....
 19 .....

Ο Γιατρός
 Τ.Σ.Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογεγραμμένος γιατρός .....
 του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα .....
 η του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου .....
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 ραση .....
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .....
 ανήλικ .....
 σε ..... ομοί ..... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτισα την πεποίθηση ότι:

ΝΑΙ ΟΧΙ

- α) Είναι ικαν ..... χωρίς βλάβη της υγείας και .....
 της σωματικής ..... ανάπτυξης
- β) Δεν είναι ικαν ..... για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ ..... θα επανεξετασθεί την .....
 19 .....

Ο Γιατρός
 Τ.Σ.Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογεγραμμένος γιατρός .....
 του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα .....
 η του ενταγμέ-
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου .....
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την
 απόρραση .....
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων .....
 ανήλικ .....
 σε ..... ομοί ..... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος
 σχημάτισα την πεποίθηση ότι:

ΝΑΙ

- α) Είναι ικαν ..... χωρίς βλάβη της υγείας και .....
 της σωματικής ..... ανάπτυξης
- β) Δεν είναι ικαν ..... για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ ..... θα επανεξετασθεί την .....
 19 .....

Ο Γιατρός
 Τ.Σ.Υ.
 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο κάτοχος του βιβλιαρίου αυτού .....
 έχει προσληφθεί στην υπηρεσία μου την .....
 και απεχώρησε την ..... Έλαβα
 μη ιτησια άδεια με αποδοχές:

Έτος ..... από ..... μέχρι .....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο κάτοχος του βιβλιαρίου αυτού .....
 έχει προσληφθεί στην υπηρεσία μου την .....
 και απεχώρησε την ..... Έλαβα
 μη ιτησια άδεια με αποδοχές:

Έτος ..... από ..... μέχρι .....

.....

.....

.....

.....

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Νίκη Λυμπρού*
nhol.gr

Εκμετάλλευση των Παιδιών

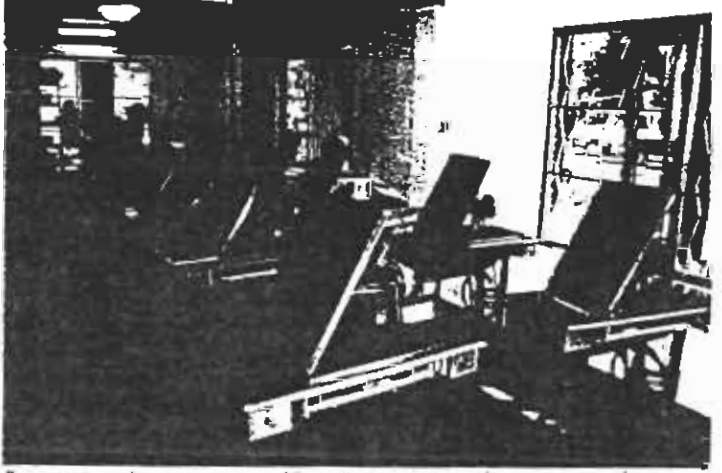
να εκατομμύριο παιδιά κάθε χρόνο εξαναγκάζονται από τους επιτηδευτές ή εξωθούνται από τη φτώχεια και την εξαθλίωση στην πορνεία. Άβυσσες ψυχές βора στα Βοιωτικά γνόφω αερομεταφερομένων "τουριστών" της παγκοσμιοποίησης άλλου και αυτά στην αύξηση του ΑΕΠ των χωρών τους και άλλου τον φυσικό θάνατο των γονιών τους. Γιατί ο ψυχικός, τσιοθηματικός, ο κοινωνικός έχει επέλθει προ καιρού, πικές κοινωνίες εγκλωβισμένες στον φαύλο κύκλο της φτώχειας της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της αρρώστιας και της αιώσεως, αδυνατούν να αντιδράσουν τις περισσότερες φορές, γκόσμια κοινότητα, οι ελεύθερες συνειδήσεις, οι ευαίσθητοί άνθρωποι, όλοι εσείς, όλοι εμείς θα αντιδράσουμε, μένουμε απαθείς. Η UNICEF αναγνωρίζοντας τις μεγάλες κλίμακες που θα αντιμετωπίσει στην προσπάθειά να σπάσει, αυφαύλος κύκλος, ξεκινά μια παγκόσμια πρωτοβουλία για την άλυψη του φαινομένου, την ανάδειξη του ως προτεραιότητας πολιτικές όλων των κυβερνήσεων αναπτυγμένων και υποαυξη χωρών. Παιρνει πρωτοβουλίες υποστήριξης των παιαυτων, βοηθάει τις οικογένειές τους με κινητρα που τους εποιου να αντισταθούν στο "ξέπουλημα" των παιδιών τους να κομμάτι ψυχή. Δημιουργεί κέντρα αποκατάστασης για ά θυματα εκμετάλλευσης. Συνεργάζεται με άλλους φορείς νικητικής πολιτικής και Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς για αλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών. Στέκεται κοντά στα παιαυτη γίνεται η φωνή τους σε διεθνή συνέδρια για την αφύπνιη κοινωμένων ή χωφευόντων εντόκων.

α κάθε υποστήριξη οικονομική, πθική, υλική η αλληη προς UNICEF αποτελεί μια πράξη βαθιά ανθρωπιστική και επομευθεώς πολιτική αφού συμβάλλει αποφασιστικά στην αμην και - όπως όλοι πιστεύουμε - στην εξέλιξη τέτοιων φαιαυων με την ανάδειξη του παιδιού ως ΠΟΛΙΤΗ και ρόλοισα IDY του κοσμου μας.

η φρεαυγραφίες για του λόγου το αληθές επικροτούν τις φηκίες μας και μας κάνουν να αισιοδοούμε. Είναι όλες απουλυανθή, μια ομορφη χώρα με πολλά όμως προβληματαυρα στον τομεα της εκμεταλλευσης των παιδιων. Δεν ειαυρόντο. Όλα η καταναλωτική Ασία παρουσιάζει μινυλίες αιτες ■

Τα κορίτσια όλα έχουν βιώσει πάνω τους τις χειρότερες μορφές βίος και εκμετάλλευσης. Τώρα ζουν προστατευμένα.

Ραπατομηχανές για την εκπαίδευση σε κάποιο κέντρο αποκατάστασης.

Σχολείο φιλικό προς τα παιδιά με τα παιχνίδια σε ώρα μαθήματος.

* Ημερήσια στήλη Προστατευμένων Διαπολιτισμικών, 7 και 14η Αυγούστου 2004, 2η έκδοση. Επίσης στην Ελληνική και Γαλλική έκδοση (2004).

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ

ΠΟΡΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΠΙΘΗΤΗ

Η παγκόσμια κατάσταση των παιδιών είναι τρομακτική. Η πείνα, η ανεργία, η βία, η ανεπάρκεια των βασικών υγιεινών προϋποθέσεων διαβίωσης: διογκώσεως των πειθήνιων χωρών σε ολόκληρο τον κόσμο, εξαιτίας της φτώχειας και μιας άσηπτης ζήτησης στην αγορά του έρωτα. Λόγω αυτής, εκατομμύρια νεαρές ζωές καταστρέφονται στις ανεπτυγμένες και βιομηχανικές χώρες και η UNICEF παρακαλεί για παθητικές τρόπους ώστε να μην ένοχοι σε αυτή την άσχημη δραστηριότητα.

Οι αριθμοί της φρίκης: παιδιά στην πορνεία

100.000 στις Φιλιππίνες
400.000 στην Ινδία
100.000 στην Ταϊβάν
200.000 στην Ταϊλάνδη

248.000-325.000 στις Η.Π.Α.
100.000 στην Βραζιλία
35.000 στη Δυτική Αφρική
175.000 στην Αν. & Κεντρική Ευρώπη

οιό και την επιβολή των τιμών ώστε να αποτραπεί το απεικόνισμα του πορνογραφικού παιδιού για σεξουαλική εκμετάλλευση. Για παράδειγμα, η Καμπάνια προγράμματος υποστηρίζεται από τη UNICEF ετών 8 παιδιά από αίλους ανοχής και παρέχει φροντίδα και βοήθεια ανεπτυγμένη σε 200 παιδιά του δρόμου - παιδιά που διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο να περουν θύματα του εμπορίου αυτού. Στην Αλβανία, η UNICEF και η Ελληνική Επιτροπή συνεργάζεται με τοπική Μη Κυβερνητική Οργάνωση που βοηθά το επανενταχθούν παιδιά του όμου, το 80% των οποίων έχουν πέσει θύματα εκμετάλλευσης στην Ελλάδα ή την Ιταλία.

εμπορική σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και η εμπορία παιδιών είναι δύο στοιχεία του πολύ μεγαλύτερου και σφοδρού προβλήματος της σεξουαλικής κακοποίησης. Τα παιδιά - θύματα διατρέχουν τον κίνδυνο της ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και τον κίνδυνο προσβληθούν από το AIDS ή άλλα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα. Επίσης, η μικρή μειοψηφία των παιδιών που τελικά καταρτίζονται να ξεφύγουν αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό στιγματισμό, την απόρριψη από την οικογένειά τους, την υστέρηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η UNICEF τονίζει σε κάθε περίπτωση ότι η έλλειψη κανισμών διεθνούς συνεργασίας των κρατών και των αρχών για τη βελ των δράσεων είναι ευθύνη όλων. Γι' αυτό, το κράτος, οι ειδικοί, επιστήμονες, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι εθελοντές, όλοι είλουν να συνεργαστούν.

Σεξουαλική εκμετάλλευση: εμπόριο του σώματος και της ψυχής

PHOTO UNICEF

ΠΡΟΠΗΣ ΤΗΣ UNICEF για την παιδική εκμετάλλευση

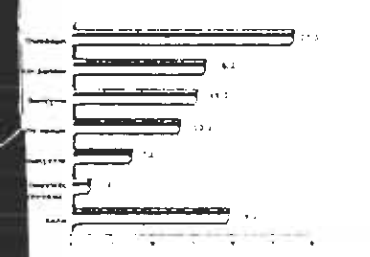
Παράγοντες που επηρεάζουν τις απαντήσεις των γονέων:

Παράγοντες που επηρεάζουν τις απαντήσεις των γονέων: οι μεταναστεύσαντες που ερωτήθηκαν για την παιδική εκμετάλλευση προέρχονται από Αλβανία (31.9%), από αραβικές χώρες (19.1%), από τη Ρωσία, Ουκρανία (3%), από τη Βουλγαρία (8.2%), από την Πολωνία (7.2%) και από τη Ρουμηνία (7.2%). Περίπου 5 στους 10 ερωτηθέντες (44.4%) δήλωσαν ότι έχουν παιδιά στην Ελλάδα ενώ το 55.3% δήλωσε πως δεν έχει παιδιά στην Ελλάδα. Τα παιδιά απασχολούνται στην οικοδομή (27.3%), ως οικιακοί βοηθοί (19.2%), στη βιοτεχνία (15.2%), στο δρόμο (13.1%) και στη βιομηχανία (7.1%). Για το 18.5% των γονέων, τα παιδιά των μεταναστών αμείβονται ελάχιστα σε σχέση με τη δουλειά που κάνουν, ενώ για το 3.3% των ερωτηθέντων, δεν αμείβονται καθόλου για τη δουλειά τους.

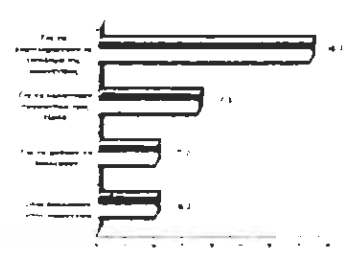
Τι μας ανήγγησαν οι ταιγγάναι

Τι μας ανήγγησαν οι ταιγγάναι: Στην ερώτηση "τα δικα σας παιδιά εργάζονται;" το 54.8% των ταιγγανών απάντησε "ναι", "Όχι" δήλωσε το 44.6%. Η πλειοψηφία των παιδιών απασχολείται στη δουλειά του πατέρα τους (40.4%), το 13.3% στη δουλειά κάποιου άλλου συγγεντή, το 12% στη δουλειά κάποιου γνώστου/φίλου, ενώ ένα ποσοστό 6.6% στη δουλειά ενός ξένου προς την οικογένεια προσώπου. Οι συνθήκες εργασίας των παιδιών τους είναι "πολλές ώρες" για το 39.2% των ερωτηθέντων, "επικίνδυνες" για το 18.7%, "αβιθυγμένες" για το 14.5%. Το 4.2% χαρακτηρίζει τις δουλειές των παιδιών ως απειθώρητες, "Καλές" χαρακτηρίζει τις συνθήκες εργασίας των παιδιών μόνο το 3.6%.

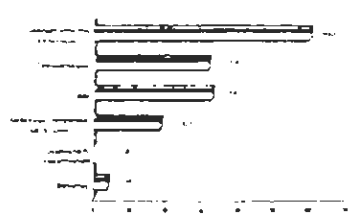
Ποιοι εργάζονται τα παιδιά σας:

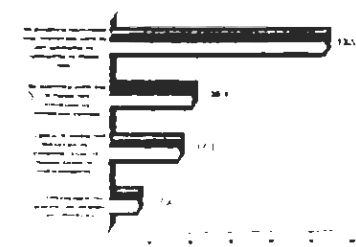
Γιατί εργάζονται τα παιδιά σας:

Παράγοντες που επηρεάζουν τις απαντήσεις των γονέων: τα παιδιά κατά τη γνώμη σας είναι οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθενται τα εργαζόμενα παιδιά των ταιγγανών:

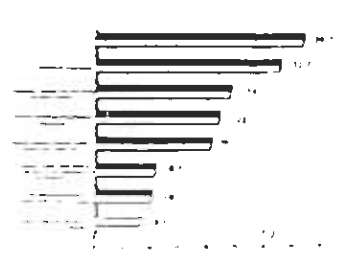
Παράγοντες που επηρεάζουν τις απαντήσεις των γονέων: τα παιδιά κατά τη γνώμη σας, τι πρέπει να κάνει το κράτος για την εργασία των παιδιών των ταιγγανών:

Ποιοι εργάζονται στα σχολεία:

Παράγοντες που επηρεάζουν τις απαντήσεις των γονέων: τα παιδιά προβλήματα αντιμετωπίζουν ή έχουν αντιμετωπίσει στα σχολεία:

Θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης 50.000 άτομα ετησίως στις ΗΠΑ

Τι καταγγέλλουν ανθρωπιστικές οργανώσεις για το «εμπόριο» ανθρώπων - έρευνα του τηλεοπτικού δικτύου ABC για τη βιομηχανία πορνό

Την ίδια στιγμή που η επίσημη έκθεση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ κατατάσσει τη χώρα μας στη χειρότερη κατηγορία για την παράνομη διακίνηση προσώπων και με λίγα λόγια θεωρεί την Ελλάδα «σταυροφορία της πορνείας», στέλνει ανθρωπιστικών οργανώσεων και ομήρων υπερασπιστές των δικαιωμάτων των γυναικών καταγγέλλουν ότι στις ΗΠΑ διακόβει χιλιάδες γυναίκες και παιδιά δικαιούντας παράνομα κάθε χρόνο με ακόμη τα σεξουαλικά εκμετάλλευση.

«ΠΕΝΗΝΤΑ χιλιάδες άτομα (γυναίκες και παιδιά) διακινούνται παράνομα κάθε χρόνο στις ΗΠΑ με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση» αναφέρει η κυρία Λασόν Τζέφerson, επικεφαλής του Υπηρεσίου για τα Δικαιώματα των Γυναικών της οργάνωσης Human Rights Watch.

Σε συνέντευξη της η κυρία Τζέφerson αναφέρει ότι «τα νεότερα αυτά στοιχεία σε έκθεση που φέρνει για λογαριασμό του Στέιτ Ντιπάρτμεντ η CIA, γεγονός που μας κάνει να πιστεύουμε ότι οι εκτιμήσεις αυτού του έτους αντρίζονται σε πρόσφατα στοιχεία. Ένας αισιόχ, διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις παρασημονώθηκαν ότι αυτές οι αριθμούς είναι υποτιμημένοι. Είναι πολύ δύσκολο να γνωρίζουμε τα αριθμητικά στοιχεία που διακινούνται παράνομα στις ΗΠΑ με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση αλλά πιστεύουμε ότι είναι τουλάχιστον 50.000».

Σε έρευνα του τηλεοπτικού δι-

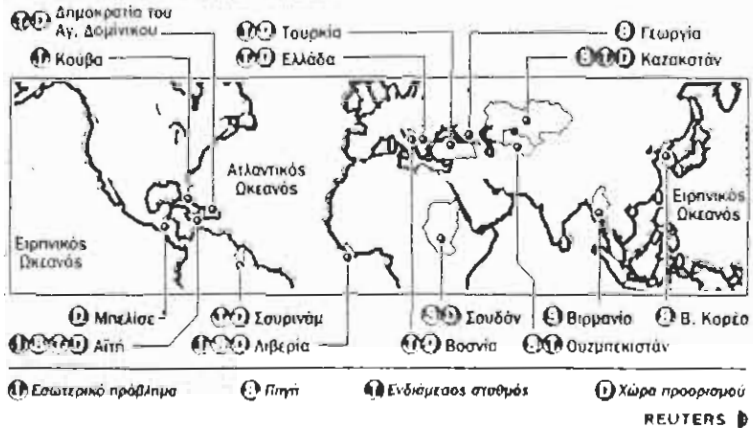
κτύπου ABC αναφέρεται ότι «η βιομηχανία των πορνό στις ΗΠΑ ετησίως τα 10 δισ. δολάρια τον χρόνο, ενώ μεγάλες εταιρείες όπως η General Motors, η AOL Time Warner και μεγάλες αλυσίδες ξενοδοχείων, για να αναφέρουμε την μερικές από αυτές, αποκομίζουν τεράστια κέρδη διακινώντας ΠΑΙΔΙΑ και προβάλλοντας πορνόταινες στα αμερικανικά σήματα και στα διαδίκτυα ξενοδοχείων, χωρών και να αναφέρουμε από που προέρχονται τα κέρδη αυτά στους επόμενες εκατομμύρια τζίρος». Ένα κλάδος πορνόταινες παράγονται κάθε χρόνο στις ΗΠΑ, οι περισσότερες από αυτές στο Σαν Φρανσίσκο της Καλιφόρνια που θεωρείται το κέντρο παραγωγής πορνόταινες.

Σε άλλες αυτές οι πληροφορίες αναφέρονται ότι οι κοινότητες σεξουαλικής προεξέλιξης, γεγονός που τους οφείνται έκθετους σε σφοδρότατα νοσήματα.

A. ΓΙΑΝΝΗΣ

«Εμπόριο» ανθρώπων

«Μαύρη λίστα» κρατών που σύμφωνα με το Στέιτ Ντιπάρτμεντ, δεν κάνουν κανονιστικές προσπάθειες για να σταματήσουν το «εμπόριο» ανθρώπων

REUTERS

Έντονη η αντίδραση τις κυβερνήσεις για την αμερικανική έκθεση

ΑΜΕΡΙΚΗ και έντονη ήταν η αντίδραση τις κυβερνήσεις στη διεκπεραίωση της έκθεσης του Στέιτ Ντιπάρτμεντ η οποία κατακρίνει την Ελλάδα στην 3η - και χαρτοφύρα - κατηγορία στο θέμα της παράνομης διακίνησης και εμπορίας γυναικών.

«Εμείς από την άλλη πλευρά της άδειας, ότι και που μας κατηγορεί η έκθεση» τόνισε χαρακτηριστικά ο υπουργός Ξεναρχικών Κ. Γ. Παπανδρέου, ο οποίος εξέφρασε στην προμεσηνη πρωινή εκπομπή στην Αθήνα ο Τόμας Μίλερ ως έντονη προκλητικότητα τις κυβερνήσεις για την κατάληξη αυτή.

Τόμος υφυπουργός Ξεναρχικών και υφυπουργός - ο κυβερνητικός αρμόδιος, Χρ. Πρωτόπαπας τόνισαν ότι «η Ελλάδα πρώτα απ' όλα για να μην είναι προβάλλεται και να αφεθεί στον νόμο που έχει ψηφιστεί με τη σύμφωνη γνώμη γυναικών δικαστηρίων, στη χώρα που είναι λιγότερο από το ποσοστό διαμένει

Τόμος όπως και στη συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Ο κ. Παπανδρέου αναγνώρισε πρώτος ότι «το φαινόμενο παραμένει ότι είναι λόγω της γρήγορης της Ελλάδας με μια περιοχή όπου υπάρχουν παράνομα φροντιστήρια, όπως το εμπόριο λίκυος σαρκόσας, τα λαθρεμπόρια όπλων και ναρκωτικών και η λαθροεμπορία αλιείας, είναι μόνον ταυτόχρονα ότι η χώρα μας ερευνάει η κατάσταση από τη χρονική προοπτική (στη χώρα της ΕΕ).

Από την πλευρά της η κυβερνητική εκπαιδευτική, Χρ. Πρωτόπαπας που χρησιμοποίησε στη τηλεοπτική του δήλωση ότι «δεν είναι δυνατό να βινταίται τόση έκθεση και μάλιστα χωρίς λόγο, από μια έρευνα της Αμερ. Αίτια η ερευνητική μας διερεύνηση ανθρώπων (στη χώρα) που σε χαρακτηριστικό

Ερωτήθηκε για την κατάσταση της Ελλάδας στη καλύτερη κατηγορία παρά το ότι έχει ψηφιστεί σχετικά νόμο, ο αρμόδιος αρμόδιος κ. Τόμος Μίλερ είπε ότι «η έκθεση μας σε μια παράνομη που προσεγγίζει την καθημερινότητα».

Ένας από αυτούς είναι η άποψη νόμου, είπε ο κ. Μίλερ, προσέθετο να είναι ότι «είναι άλλο θέμα είναι η εναρμόνιση για να εναρμόνιστεί στη συνέχεια ότι «δεν έχει υπογραφεί ακόμη το Πρωτόκολλο Σύμβασης για την εναρμόνιση των νόμων». Ο κ. Μίλερ ζήτησε ακόμη να μην έλθουν πρόκληση τις αρμόδιες να αυτές τύπους αλλά στην «αίσια», όπως μόνον ότι έχει επισημάνει το Βέλγιο με τους κ.κ. Μικ Χριστοφόρη, Τ. Παπανδρέου και Φ. Πετασάδικο, και να «έχει έκθεση τον ίδιο σκόλο, που είναι η ανταποκρίση του προβλήματος».

ANNY HOUMATA

UNICEF: 1,2 εκατ. παιδιά στα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος

Ο «ΕΜΠΟΡΙΟ ανθρώπων» άνοιξε γυναικεία πλέον τα λιθωμένα δίκτυα των εγκληματιών και των σιμίων με κέρδη, που φθάνουν τα 12 δισ. δολάρια ετησίως, και με «θήματα» - Σουδανέζους, τους Αλβανούς και άλλους της κοσμής. Τουλιάκιος 98 εκατομμύρια παιδιά, ηλικίας 11-17, στις 17 χώρες, συρρέουν στη σεξουαλική στην παιδική ηλικία και περιλαμβάνεται περινομή σε 24 χώρες εργαζόμενες, όπως προκύπτει από τα τελευταία στοιχεία της Διεθνούς Υπηρεσίας Εργασίας, ενώ η UNICEF παρά ότι 180 εκατομμύρια παιδιά όλα τον κόσμο εμπλέκονται στις πρώτες μορφές παιδικής εργασία. Στην Ελλάδα, τα παιδιά, που στέλνουν φθινό εργατικά δυναμικά υπολογίζεται ότι φθάνουν τις 600, ενώ περίπου 7.000 από αυτούς έχουν καν συμπεριλάβει τα χρόνια τους!

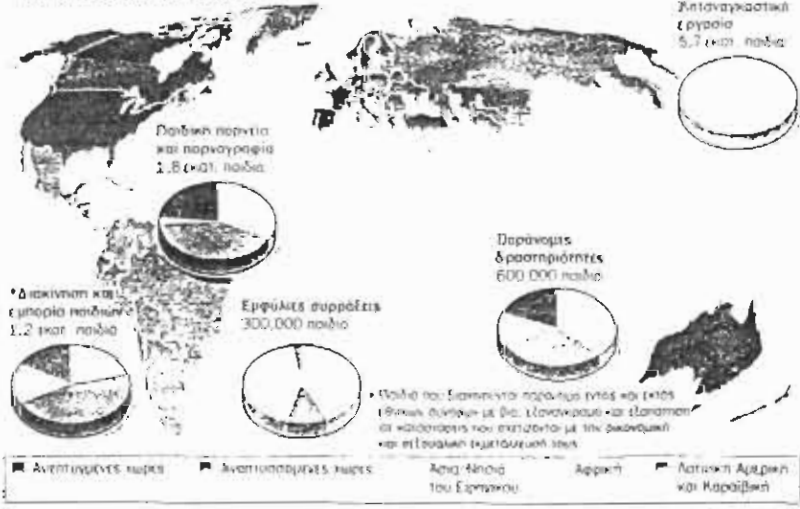
Ο αριθμός έφτανε στο προκείμενο με αφορμή τη χθεσινή παγκόσμια ημέρα κοινής της παιδικής εργασία. Ειδικότερα, υπολογίζεται σε 1,2 εκατομμύρια παιδιά σε όλο τον κόσμο που παραμένουν χρόνια στα δίκτυα οργανωμένων ατόμων εγκληματιών κερδοσκοπείται πλέον η πώληση και εμπορία παιδιών ενός είδους έθνομον συνόρων. Και να μην είναι τόσο στην κατάσταση, τα κράτη πρέπει να

Η παράνομη παιδική εργασία στον κόσμο

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, το έτος 2000 περίπου 246 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας κάτω απ' 17 χρόνια σε όλον τον κόσμο απασχολούνται παράνομα σε διάφορες μορφές εργασίας. Τα 271 εκατομμύρια από αυτά εργάζονται υπό Εξωτερική σπινθηροειδής συνθήκες ενώ περίπου 8,4 εκατομμύρια παιδιά εμπλέκονται στις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας.

Εκτιμώμενος αριθμός παιδιών που πέφτουν θύματα του οργανωμένου εγκλήματος της παιδικής εργασίας.

Τα παρακάτω γραφήματα δείχνουν τη γεωγραφική κατανομή της παιδικής εργασίας στον κόσμο ανάλογα με το είδος αυτής.

REUTERS

καταπολέμηση των «παιδικών κερμάτων». Δεν μπορεί να εξακολουθήσει να βλάπτει εκατομμύρια μορφές παιδικής εργασίας αλλόθεν ως χρονο. Πρέπει να τη δούμε ως γνήσια είδος απόβλητος και εξελισσόμενη εργασία, που πρέπει να σταματήσει βίαια η εκπαίδευση και η προστασία της UNICEF κυρία Καρολ Μπέλεντ.

Η παιδική εκμετάλλευση, όπως και η παιδική καταναλωτική μόνο των αναπτυσσόμενων χωρών, όπως λανθασμένα πολλοί εκτιμούν. Όπως υποστηρίζει, είναι, κατά τη διεύθυνση της έρευνας στη ILO, ο υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Δ. Ρίτσας «κατά και στις αυτές υπερχωρίς προβλήματα, που ποσοστό τουλάχιστον 3% των παιδικών εργαζομένων σε βιομηχανίες, φέρμα και οικογενειακές επιχειρήσεις». Στην Ελλάδα, που λογίζεται ότι 49-440 χιλιάδες παιδιά των 19 ετών, απασχολούνται σε διάφορες μορφές εργασία, ενώ αναγκασμένα να εργάζονται πρώτος ακόμη συμπεριλάβει στον το 146 στους 1000 παιδιά τους στην ηλικία 7.000 παιδιά. Από τις σπουδαίες των νεοεισπραγμένων, το 82,4% είναι Ελληνες, ενώ τα 17,6 αλλοδαποί.

Η Άννα στη χώρα των θορυπών

Τι έκανες στον πόλεμο Αμανπούρ;

Εξέκονε τέρστιο εγκλημα ή δήλωσε της κυρίας Κριστίνης Αμανπούρ ότι η ίδια στα χρόνια που έζησε κατά τη διάρκεια των πολέμων επικαίρισε στο Ιράκ «ουλόλογονόφταν»...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

Είδησέ σου είναι δύσκολο να παρακολουθήσω την εκ των υστέρων εξομολόγηση της κυρίας Αμανπούρ. Αν δεν ήταν κορφοβία...

ΕΡΕΥΝΑ ΣΟΚ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΟΣΑ

Η βία σκοτώνει κάθε

Χιλιάδες «αγγελούδια» κάνουν τη ζωή τους από κακοποίηση ή παραμέληση στις 27 πλουσιότερες χώρες του κόσμου. Στις ΗΠΑ σημειώνονται 27 θάνατοι κάθε εβδομάδα, ενώ ακολουθούν η Ιαπωνία με 4 και η Γαλλία με 3. «Μαύρη» πρωταθλήτρια η Πορτογαλία. Σχεδόν ανύπαρκτο το πρόβλημα στην Ελλάδα. «Βασανιστές» στο 80% των περιπτώσεων οι γονείς

Το «σκοτεινό» πλάγιο της ζωής, γνωρίζουν από μικρή ηλικία χιλιάδες παιδιά στις πλουσιότερες χώρες...

Μόνο τα έτος 2000 έγραψε από τη ζωή 57.000 παιδιά κάτω των έξι ετών τα δικαιώματά τους αποβέβαια σε διάφορα κράτη...

Τέτοιες πληροφορίες είναι κολοσσιαίες και εφιαλτικές ακόμα με την έννοια η καλύτερη παιδεία που έλαβαν οι πατέρες...

Η φτώχεια, το στρες της καθημερινότητας και η οικογενειακή κατάσταση είναι οι βασικοί παράγοντες που οδηγούν στην παιδική κακοποίηση και παραμέληση.

δική κακοποίηση και παραμέληση. Η φτώχεια, το στρες της καθημερινότητας, αλλά και η οικογενειακή κατάσταση διαδραματίζουν κατά...

Υποστηρικτική για τη συμπεριφορά είναι λιγότερο συχνά οι σπουδαστές από τις ΗΠΑ. Εκεί 3,9 παιδιά από 1.000 υποστηρίζουν κάποια έκθεση...

Φτώχεια Η επίδραση επίσης της οικονομικής κακοποίησης καθορίζεται και από το ότι στην κριτική περίπτωση...

Τα ποσοστά της έρευνας από τους προ-βασανιστές σε πολλές περιπτώσεις είναι επιτακτικές. Κάποιο γονέι-το γεγονός πως...

Τέλος, οι εθνικοί δείκτες «παιδικής» και παιδικής αξιολόγησης για ζώνες σε προμετωπιακό περιβάλλον...

ενώ ακολουθούν η Ιαπωνία με τέσσερις θανάτους, η Γαλλία με τρεις και η Αγγλία με τη Γερμανία, όπου θεωρούνται οι πρώτοι στην έκθεση...

Στοιχεία Πιθανότατα ποσοστά τη βάση την ανάλυση του παιδικού θανάτου ηρωική πρωταθλήτρια η Πορτογαλία...

αυτά ποσοστά να συνδέονται με τη συνεκτική δομή που διατηρεί η οικογένεια στις πλουσιότερες χώρες...

ΣΤΑ ΔΙΧΤΥΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΛΗΗΛΙΚΟΙ Ρουμάνοι εξανάγκαζαν συμπατριώτες τους να ζητιανεύουν

Δύο αγόρια με την ηλικία των ετών που εκμεταλλεύονταν κυριολεκτικά Ρουμάνους, τα οποία έφερνε...

Πο «αγγελάκια» της κακοποίησης, τους ζητούσαν δύο τριπλάσιοι θύματα και με συνέπεια να μεταφέρονταν και οι δύο στον γύφο...

Μεταδόθηκε εκμετάλλευση των ζωντανών «εργαζόμενων» στο οικονομικό της κλάδου της Προστασίας Ανάδοχοι, οι οποίοι...

Μιλώντας, διατηρήσαν τον λογαριασμό τους θανάτων και...

ρήγορα, απειρώσει, στις οποίες αναφέρονταν οι κυβερνητικές αρχές με τον κοινό επάγγελμα...

Αρνήσει τις κακοποιήσεις, στην δια-βουλή, οι οποίοι κριτικά λειτουργούσαν οικονομικά ενάντια...

Οι «αγγελάκια» της κακοποίησης, τους ζητούσαν δύο τριπλάσιοι θύματα και με συνέπεια να μεταφέρονταν και οι δύο στον γύφο...

Απειλές Τέτοιες κακοποιητικές πρακτικές εγκληματίες τους απειλούσαν και τους ενέδιδαν σε ένα...

Οπως έγινε γνωστό από την Αστυνομία με τη συγκατάθεση της κυβέρνησης, ερευνήθηκαν με τη βοήθεια ειδικών για θύματα από τη χώρα...

Οπως έγινε γνωστό από την Αστυνομία με τη συγκατάθεση της κυβέρνησης, ερευνήθηκαν με τη βοήθεια ειδικών για θύματα από τη χώρα...

γούς, είχαν αποβιώσει, πρώτες κόποιες επιφυγή και τους κάλεσε γρήγορα η Αστυνομία για έρευνα...

Εξο και σπέρσαν ένα μήνα εξερεύνηση από τον κλάδο των παιδιών του κακοποιητή και μετά, οι αστυνομικοί...

Σε γενικές γραμμές η κατάσταση στη Τριετία Πρωτοδικών και Δικαστών ήταν από τα οποία τους αρκούσε 1.000 ευρώ...

Σε βάρος των παιδιών τους ασπρήθηκαν δικαστικές αποφάσεις στο...

Ση. Κουντουράς

Η αντίστροφη μέτρηση για τα κληματα των Ρουμάνων άρχισε όταν οδήγησε ελαστικά αυτοκίνητο στη βία των παιδιών που ζητιανεύαν και ειδοποίησαν την Αστυνομία.

ΟΙΕΣ ΔΟΥΛΕΙΕΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΥΣ 18ΑΡΗΔΕΣ ΕΡΓΑΤΕΣ

Οι τις αρχές Μαΐου ισχύει ο νόμος 3144/03 για τον «κοινωνικό διάλογο για την πρόληψη της απασχόλησης και την κοινωνία», ο οποίος μεταξύ των άλλων εθνικά μέτρα για την απασχόληση εργαζομένων ενηλίκων κατέχει σε εργασίες επικίνδυνες σωματικά και ψυχικά τους υγεία. Φυσικές, ψυχικές, ενδοκρανιακές υποδηλώσεις της Διεθνούς της Έργασίας, όπως προβλέπει η 182 Διεθνή Σύμβαση Έργασίας απαγόρευση των χειρότερων εργασίες των παιδιών και την άσκηση με σκοπό την εξάλειψη

Σε ισχύ οι αυστηρές διατάξεις του νόμου 3144/03 για την προστασία των ανηλικών στην εργασία

Του Βαγγέλη Γιάννου

ή εργασία που περιλαμβάνει χειρωνακτική διακίνηση ή μεταφορά βαρέων φορτίων

Η εργασία που πραγματοποιείται κάτω από την επιρροή του εδάφους, του νερού, σε επικλινεία ύψη ή σε χώρους υπό περιορισμό

Εκτός από την απαγόρευση προβλέπεται και μέτρα ώστε να εμποδιστούν οι ανήλικοι να προσεγγίσουν στις επιβλαβείς για την υγεία τους εργασίες, προκειμένου να εξασφαλιστούν εισόδημα για την επιβίωση των οικογενειών τους και την προστασία τους εξασφάλιση.

Νομοθεσία

Ο νόμος δίνει στο αρμόδιο απόθεμα τους κοινοβουλευτικούς προσανατολισμούς της 182 ΔΣΕ, η οποία προβλέπει:

Κάθε Μέλος Λαμβάνοντας υπεύθυνη και της σημασίας της εκπαίδευσης για την εξάλειψη της εργασίας των παιδιών, πρέπει να λάβει αποτελεσματικά μέτρα με προσδιορισμένα πρόσθετα για την απομάκρυνση των παιδιών από τις χειρότερες μορφές εργασίας, για την εξασφάλιση της επανοπροσαρμογής τους και της κοινωνικής τους ένταξης. Προτεραιότητα δίδεται στην πρόληψη των παιδιών στη διάρκεια βασική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση.

Στο σημείο αυτό ο 3144/03 ρηθίζεται ότι με απόφαση του Υπουργού Έργασίας και Κοινωνικών Προγραμμάτων Άρσης για την προστασία των εργαζομένων ανηλικών. Οι σκοποί των προγραμμάτων αυτών πρέπει να είναι σύμφωνοι με το δόξα προβλεπόμενα στην 182 ΔΣΕ για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους.

Σε ταυτόχρονη απόφαση εργοδότες δεν συμπεριφέρονται με τις διατάξεις του νόμου για την προστασία των εργαζομένων ανηλικών τότε επιβάλλονται από την Πολιτεία ποινές, οι οποίες, ξεκινούν από χρηματικό πρόστιμο με χρημολύκηση 2 ετών.

Η φτώχεια οδηγεί τα παιδιά στην εργασία. Εγκαταλείπουν το σχολείο και μετατρέπονται σε φτηνή, ανειδίκευτη εργασία χαμηλού κόστους. Ο ανήλικος εργαζόμενος πέφτει θύμα εκμετάλλευσης δευτέρας και ως νέος και ως εργαζόμενος. Η Ελλάδα με την ψήφιση του νόμου 3144/03 υιοθέτησε τη διεθνή προοδευτική φιλοσοφία για την απαγόρευση της εργασίας των ανηλικών σε περιβάλλον επικίνδυνο για την ψυχική και σωματική τους υγεία.

Κατά Οργάνωση Έργασίας απαγορεύεται η εργασία που είναι χειρότερη από τη Σύμβαση με βασικό χαρακτηριστικό είναι τα παιδιά από

τις μορφές δουλειάς ή ανάλυσης, όπως η πώληση και το τσίρκο των παιδιών, η δόση υπέρ και η αναγκαστική εργασία (επιχειρησιακή), καθώς και η εργασία ή υποχρεωτική εργασία, περιρρέουσες και της υπερεκμετάλλευσης ή σκληρής στήριξης των παιδιών, με τη χρησιμοποίησή τους σε ένοπλες δυνάμεις.

Οι διατάξεις της 182 ΔΣΕ και του άρθρου 3144/03 προβλέπεται

δεν έχουν επιρροή στο 18ο άρθρο της Σύμβασης, οι οποίες εφαρμόζονται να αποφευχθεί η εργασία, λόγω ή δραστηριότητες οποιασδήποτε μορφής, που είναι της ή της συνθήκες που είναι μέτρον να βλάψουν την ασφάλεια ή να προσβάλλουν την υγεία. Οι εργασίες, τα έργα και οι δραστηριότητες καθορίζονται με αμοιβαίο συμφωνία Έργασίας και Κοινωνικών Προγραμμάτων

Περιορισμοί

Εργασίες, στις οποίες απαγορεύεται η απασχόληση ανηλίκων συμπεριλαμβάνονται, του νόμου, είναι οι εργασίες που περιλαμβάνουν: (α) επικίνδυνες, σκληρές, υπερεκμετάλλευση και (β) θερμότητα, θόρυβος και επιβλαβείς για την υγεία. Η απασχόληση ή η ναυτική εργασία ή η απασχόληση όπου είναι εκτεθειμένος σε φυσική ή ηχηρική ακοή και κλιματική κατάσταση ή άλλο.

Εργασίες που είναι επικίνδυνες και χειρότερες από τις άλλες.

